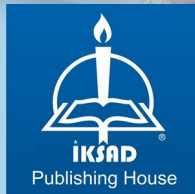

TENVİRİ'L-ĞULŪB

(İnceleme - Metin - Dizinler)

Hazırlayan
Doç. Dr. Ahmet KAYASANDIK

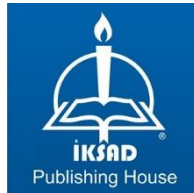
TENVİRİ'L-ULŪB

(İnceleme - Metin - Dizinler)

Hazırlayan

Doç. Dr. Ahmet KAYASANDIK

DOI: <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10325439>

Copyright © 2023 by iksad publishing house

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, except in the case of brief quotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law.

Institution of Economic Development and Social Researches Publications®

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E mail: iksadyayinevi@gmail.com

www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules. The first degree responsibility of the works in the book belongs to the authors.

Iksad Publications – 2023©

ISBN: 978-625-367-457-1

Cover Design: İbrahim KAYA

December / 2023

Ankara / Türkiye

Size: 16x24cm

Doç. Dr. Ahmet KAYASANDIK

18.01.1964'te Bünyan (Kayseri)'da doğdu. Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği bölümünü bitirdikten sonra çeşitli ortaöğretim kurumlarında edebiyat öğretmenliği yaptı. 1993-1996 yılları arasında Aşgabat Türkiye Türkçesi Eğitim Öğretim Merkezinde kurucu müdürlük ve öğretmenlik görevinde bulundu. Yüksek lisansını *Türkmen Türkçesinde Cümle Yapısı* adlı teziyle Erciyes Üniversitesinde tamamladı. Doktorasını *Âdâb-ı Makâl (Dil özellikleri - Metin-Dizin)* adlı teziyle 2009 yılında Selçuk Üniversitesinde bitirdi. 1998-2013 yılları arasında Selçuk Üniversitesinde Türk Dili okutmanlığı görevinde bulundu. Yeni Türk Dili alanında 2021'de doçent unvanını aldı. 2014 yılından beri Abdullah Gül Üniversitesinde öğretim elemanı olarak görevini sürdürmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

turkdili.gen.tr
kayasandik@gmail.com

ÖN SÖZ

Türklerin tarihî süreçte farklı dinleri kabul ettiği bilinmektedir. İnanç sisteminin milletin kültürünü etkilemesi, kültüründe bazı değışikliklere sebep olması doğaldır. Özellikle İslamiyet'in kabulünden sonra bu din mimariden ticarete, sanattan edebiyata kadar neredeyse hayatın tüm alanlarında bazı değışikliklerin ortaya çıkmasına da sebep olmuştur. Öncelikle bu dine dair temel ilmihal bilgileri, İslam'ın ve imanın gerekleri halka, halkın diliyle anlatılmalıydı. Bu saikle çok sayıda tercüme eserle birlikte telif eserler de yazıldı. Bunların içinde muhtasar olarak kaleme alınanlar da vardır.

İncelediğimiz *Tenviri'l-Kulüb (Kalplerin Aydınlatılması)* adlı eser de bu nitelikteki yüzlerce belki de binlerce eserden biridir. Böyle yazmaların gün ışığına çıkarılarak dil özelliklerinin tespiti hatta günümüz Türkçesine aktarılması dilimiz ve kültürümüz bakımından önemli olduğu kadar da gereklidir.

İncelediğimiz bu eser, Süleymaniye Kütüphanesi Şazeli Tekkesi koleksiyonunda olup bibliyografik kayıt numarası 326870'tir. Harekeli nesihle H 1177 (M 1763/1764) yılında yazılan eser, dokuzar satırlık 74 varaktan ibaret olup başka eserlerle/risalelerle aynı cilttedir. Başu ve sonu tamdır. *Tenviri'l-Kulüb* söz varlığı, dil özellikleri ve konusu bakımından incelenmeye değer bulunmuştur.

Bu incelemenin giriş kısmında eserin müellifi, yazılış sebebi, tarihi, özellikleri, muhtevası, dil ve üslup özellikleriyle metnin kuruluşunda izlenen yol hakkında bilgi verilmiştir.

Girişten sonra yer alan dil özellikleri bölümünde eserin yazım özellikleri, ses bilgisi ve şekil bilgisi incelenmiştir. Bu kısımda imlası kalıplaşmış ekler üzerinde durulmadı. İşaretlenmesi gereken yazım özellikleri verilmekle yetinildi. Aynı şekilde ses ve şekil bilgisinde benzer eserler için defalarca yazılan aynı bilgileri tekrardan mümkün olduğunca kaçınılmaya çalışıldı. Bu bölümlerde ilgili hususlar için sınırlı örnek varsa bunların hepsi yazıldı ancak çok sayıda örneği bulunanlar için seçmeler yapıldı.

Metin bölümünde eserin transkripsiyonlu metni verildi. Burada özel isimler büyük harflerle başlatıldı ve bunlara gelen ekler kesme işaretiyle ayrıldı. Kırmızı mürekkeple yazılan kelimeler metinde de kırmızı yazıldı. Özgün nüshada yanlış yazılan veya yanlış harekelenen birkaç kelime

düzeltilerek yazıldı. Eksikliği tamamlananlar [ ] işaretiyle gösterildi. Yazım özelliğini göstermesi amacıyla farklı şekillerde yazılan aynı kelimeler, tek bir yazımda birleştirilmedi. Bunlar dizinde ayrı madde başlarında yazılarak birbirlerine göndermeler yapıldı. Sözlüklerde farklı şekillerde yazılan yabancı kelimelerin imlasında Prof. Dr. İsmail Ünver'in *Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler* adlı makalesindeki şekiller esas alındı.

Metindeki tek şiir dörtlükler hâlinde yazıldı.

Gramatikal dizin ve ekler dizini, dizinler bölümündedir. Dizinlerle ilgili hususlar bu bölümün başında sıralandı.

Eserin fiziki durumu hakkında fikir verebilmesi için diğerlerine göre daha okunaklı ve temiz varaklar/sayfalar seçilerek tıpkıbasım örnekleri başlığı altına kondu.

Bu çalışmada dikkatimizden kaçan bazı çevriyazı eksiklikleri veya başka hatalar olabilir. Bunların bize bildirilmesinden memnuniyet duyarız.

Meşhur eserlerin ve bu nitelikteki risalelerin metin bölümlerinin günümüz Türkçesine aktarılması yeni neslin engin kültürümüzü tanımalarına katkıda bulunacaktır.

Kayseri, Aralık 2023

Doç. Dr. Ahmet KAYASANDIK

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER	v
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	vi
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ	1
1. Tenviri'l- Kulûb.....	1
1.1. Nüsha Tavsifi.....	1
1.2. Eserin Müellifi	2
1.3. Eserin Yazılma Sebebi ve Tarihi.....	2
1.4. Eserin Özellikleri	3
1.5. Muhtevası	4
1.6. Dili ve Üslubu.....	5
2. Transkripsiyonlu Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem.....	6
DİL ÖZELLİKLERİ.....	7
1. Yazım Özellikleri	7
1.1. Seslerin Yazılışı	7
1.2. Eklerin Yazılışı	10
1.3. Kelimelerin Yazılışı	12
1.4. Tamlamaların Yazılışı.....	12
1.5. Yanlış Yazılan Kelimeler.....	13
2. Ses Bilgisi	13
2.1. Ünlüler.....	13
2.2. Ünsüzler.....	15
3. Şekil Bilgisi.....	16
3.1. Kelime Türetme (Yapım Ekleri)	16
3.2. Şekil Bilgisi Bakımından Dikkati Çeken Hususlar	19
KAYNAKLAR.....	20
METİN	21
DİZİNLER.....	41
1. GRAMATİKAL DİZİN	43
2. EKLER DİZİNİ.....	123
TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ	146

ÇEVRIYAZI ALFABESİ

ا / آ	a, e / ā	ص	ş
ب	b, p	ض	d, z
پ	p	ط	t
ت	t	ظ	z
ث	s	ع	‘
ج	c, ç, ğ	غ	ğ
چ	ç	ف	f
ح	h	ق	k
خ	h	ك	g, k, ñ
د	d	ل	l
ذ	z	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v (o, ö, u, ü, ū)
ژ	j	ه	h (a, e)
س	s	ی / ی	y (ı, i, ī)
ش	ş	ء	‘

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
b.h.e.	: Belirtme hâli eki
bkz.	: Bakınız
C	: Cilt
e.a.	: Eser adı
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
Far.	: Farsça
H	: Hicrî
Hız.	: Hazreti
i.e.	: İyelik eki
i.z.	: İşaret zamiri
k.a.	: Kişi adı
krş.	: Karşılaştırmız
M	: Miladi
mm	: Milimetre
S	: Sayı
s.	: Sayfa
s.a.v.	: Sallallahü aleyhi ve sellem
s.f.e.	: Sıfat-fiil eki
TDK	: Türk Dil Kurumu
Yay.	: Yayınevi/yayınları
y.a.	: Yer adı
Yun.	: Yunanca
z.f.e.	: Zarf-fiil eki

GİRİŞ

İslamiyet'in din olarak kabulünden sonra bu dinin esaslarını ve inceliklerini Türklere anlatmak amacıyla sayısız eser yazılmış, tercüme yapılmıştır. Kelam, tefsir, kıraat, hadis, fıkıh, siyer, tasavvuf, mezhepler, İslam tarihi, ahlak vb. gibi konular ayrı ayrı eserlerde işlenmiştir. Bu mahiyetteki eserlerin temel amacının İslamiyet'in esaslarını bilen, bu dinin ilkelerine göre hayatını yaşayan ve şekillendiren; dürüst, ahlaklı bireylerden müteşekkil duyarlı bir toplum meydana getirebilmektir. Dolayısıyla ilk İslami eserlerden itibaren yukarıdaki konuların işlendiği eserlerin kahir ekseriyeti didaktiktir.

Beş bölüm hâlinde düzenlenen *Tenviri'l-Kulûb* de imanın ve İslâm'ın esaslarını avamın anlayabileceği bir dil ve üslupla özetleyen, çeşitli mevzulara soru cevap şeklinde çözümlerin sıralandığı öğretici nitelikte bir eserdir.

1. Tenviri'l- Kulûb

1.1. Nüsha Tavsifi

Abdu'r-rahmani'd-Darîr tarafından H 1177 (M 1763/1764) tarihinde yazılan *Tenviri'l-Kulûb*'ün mevcut kayıtlara göre tek nüshası bulunmaktadır. Eserin kütüphane kaydından da yararlanılarak yapılan nüsha tavsifi aşağıdadır:

Eser adı: *Tenviri'l-Kulûb*

Yazar adı: (Kuvvetle muhtemel) Abdu'r-rahmani'd-Darîr

Müstensih adı: -

Kütüphane: Süleymaniye Kütüphanesi

Koleksiyon: Şazeli Tekkesi

Koleksiyon no.: 00157-016

Bibliyografik kayıt no.: 326870

Tasnif numarası: 297.7

Konu: İslam dini ve İslam ilimleri

Ölçüleri: 210x125-155x95 mm.

Yazılış tarihi: H 1177 (M 1763/1764)

Yaprak sayısı: (194-268 yk.) 74 yk.

Satır sayısı: 9 (200. varakta onar)

Yazı türü: Arap harfli harekeli nesih

Dil: Türkçe

Cilt: Vişne renkli şemseli meşin

Başı: el-ḥamdü-lillahi ellezi ref`ai's-semavâti

Sonu: ve şâllallâhü `alâ seyyidinâ Muḥammedin ve `alâ âlihi ve şahbihi ecma`in

1.2. Eserin Müellifi

Tenviri'l-Kulûb'de kendisi hakkında bilgi vermeyen müellif hakkında bilinen kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmadı. Doğum tarihi bilinmeyen müellifin ölüm tarihinin 1161/1748 olduğu bilgisi diğer eserlerine dair katalog kaydına dayanmaktadır.

Bağdadî'nin *Hediyyetü'l-ârifîn*, *esmâu'l-müellifîn* ve *âsârü'l-musannifîn* adlı eserinde *Tenviri'l-kulûb*'ün müellifi olduğu ve İstanbul'da müderrislik yaptığı kaydedilen İskilîbî nisbeli Abdu'r-rahman ed-Darîr adlı bir âlimin de adı geçmektedir. Bu bilgi başka kaynaklarla teyit edilemediği için temkinli bir yaklaşım uygun olacaktır.

Tek nüshası bulunan eserin kütüphane kaydında her ne kadar müellif bilgisine yer verilmemiş olsa da *Tenviri'l-Kulûb*'ün ikinci sayfasındaki "*bundan sonra ma`lûm ola ki Abdu'r-rahmani'd-Darîr eyder*" (195a/3) ifadesinden ve 201b/1-204b/1 sayfaları arasındaki manzumenin sonundaki "*Darîri*" mahlasından bu eserin Abdu'r-rahmani'd-Darîr tarafından yazıldığı değerlendirilmektedir.

İlhan (2018: 2334-234) da *Emâlî Kasidesi*'nin Türkçe mensur tercümesindeki "*Bundan sonra ma`lûm ola ki `Abdu'r-rahmâni'd-darîr eydür...*" ifadesinden hareketle eserin Abdu'r-rahman ed-Darîr'e ait olduğu kanaatini beyan eder. Eserlerdeki her iki ifadenin birebir aynı olması bizim düşüncemizi de teyit eder mahiyettedir.

Ayrıca metindeki "*bu risale vecam vaktinde tahrir olundı tayib itmeyeler*" (196a/3-4) ifadesi de kanaatimizi desteklemektedir.

Kataloglardan tespit edildiği kadarıyla Abdu'r-rahmani'd-Darîr'in *Vasiyyeü'l-Ârifîn*, *Tezkiretü's-Salât Necâtü'l-Musalli*, *Kitâb-ı tefsîl-i tarîkü'l-mukarribîn*, *Tercüme-i Kaside-i Emâlî* ve *Hediyyetu's-Şüreka*, *Tercüme-i Şifâ-i Şerîf* adlarında altı eserinin daha olduğu bilinmektedir.

Eserde yazmanın müstensihine dair herhangi bir kayıt yoktur.

1.3. Eserin Yazılma Sebebi ve Tarihi

Abdu'r-rahmani'd-Darîr, bu eseri yazma sebebini 194a/4-194b/3 satırları arasında şöyle belirtir: Yüce Allah lütfunun kereminden ara sıra kalbime şöyle

ilham verirdi ki İslam'a imanla ilgili birkaç meseleyi bu sebeple Allah'ın yardımıyla bir araya getirmeyi istedim.

Eserin yazılma tarihini ise "sene bin yüz yetmiş yedi tarihinde cem'i müyesser olup" ifadesiyle açıkça (hicrî) 1177 yılı olarak belirtir. Bu tarih miladi olarak 1763/1764 yılına denk gelmektedir.

1.4. Eserin Özellikleri

Süleymaniye Kütüphanesi Şazeli Tekkesi koleksiyonunda *Tenvir-i Kulûb* adıyla kayıtlı bu yazmanın da bulunduğu kitapta toplam on altı eser/risale mevcuttur. Varak numaraları sonradan kurşun kalemle yazılan cilt içindeki eserler ve (belliyse) müellifleri katalog bilgilerine göre sırasıyla şunlardır:

Müntehabat-ı Kasaid-i Şerh Sezai (Sezai) (1-8 yk.), Risale fi't Tasavvuf (10-20 yk.), İnsan-ı Kamil (Erzurumlu İbrahim Hakkı) (20-27 yk.), Vasiyetname (28-42 yk.), Nokta-i Vahdet (42-52 yk.), Müntehabat min Kelimat-ı Molla İlahi (Molla İlahi) (52-59 yk.), Ebyad-ı Müntehabe min Şerh-i Nev-i ala'l-Fusus (Nev'i) (59-86 yk.), Kasaid Şeyh İsmail et-Tallavi (Tallavi İsmail Fakrullah) (86-92 yk.), Kasaidetü Dil-i Dana (Oğlanlar Şeyhi İbrahim Efendi) (95-106 yk.), Gülşen-i Râz (115-123 yk.), Gencine-i Raz (Taşlıcalı Yahya Bey) (123-126 yk.), Salat-ı Meşîşiyye Şerhi (İsmail Hakkı Bursevi) (129-153 yk.), Maslaku'l-Uşşak (Tevki'i Sarı Abdullah Efendi) (154-162 yk.), Edvarü'l-A'la (İbnü'l-Arabi) (167-178 yk.), Terceme-i Hilye-i Nebi (Vahti-i Rumi) (178-198 yk.), Tenvir-i Kulûb (194-274 yk.)

Tıpkıbasım örneklerinde de görüleceği üzere 194b varağındaki süslemeli serlevhada eserin adı kırmızı mürekkeple *Risale-i Tenviri'l-Kulûb* olarak yazılmıştır. Katalog kaydında küçük bir okuma hatası vardır.

Müellifinin ifadesine göre eser hicrî 1177 tarihinde toplanıp beş bölüm hâlinde düzenlenmiştir (196a/5).

Yukarıda sayfa ölçüleri verilen, yetmiş altı varaktan ibaret ve (200. varak dışında) her sayfasında dokuzar satır bulunan eser, okunaklı harekeli nesihle yazılmış olup sayfa kenarlıkları altın yaldızlıdır. Cilt sağlam olduğu için de eserin başı sonu tam olup muntazamdır.

Siyah mürekkeple yazılan yazmada "eserin adı, bundan sonra, evvelki, ikinci, üçüncü, dördüncü, beşinci, pes (3 yerde), pes imdi (5 yerde), nitekim bazı şuara iman islam hakkında buyurmuşlardır, beyt, ikinci fasıl, ve'l-hasıl,

üçüncü fasıl, dördüncü fasıl ve beşinci fasıl" sözleri kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Yazmadaki manzumenin mısralarını ayırmada ve eserin tamamında durak işaretine benzeyen çok sayıda nokta da kırmızı mürekkeple konmuştur. Bunlar metin bölümünde "*" işaretiyle gösterilmiştir.

İstinsahından sonra gözden geçirilen eserin birkaç yerinde müstensih veya bir başkası tarafından yapılan kısa ilaveler göze çarpmaktadır.

1.5. Muhtevası

Didaktik bir eser olan ve adı, süslü serlevhasında *Risale-i Tenvir'il-Kulüb* olarak yazılan metne besmeleyle başlanır. Bu tarz eserlerde umumileşen duadan sonra müellif, yukarıdaki yazma sebebini söyledikten sonra İslam imanı ile ilgili beş yüzden fazla meseleye yer verildiğini ve eserin adını yazar. Bahsi geçecek meselelerin bazılarının Kur'an-ı Kerim'den, hadislerden, sahabinin icmasından, kelim ve fıkıh kitaplarından alındığını belirttikten sonra yanlış yazılmış yerler varsa dostlardan bu kusurları düzeltmelerini rica eder. Eseri, acı çektiği bir vakitte yazdığı için de ayıplanmamasını ister. Daha sonra eserin 1177 yılında bitirildiğini ve beş bölüm hâlinde düzenlendiği bilgisini verir. Buna göre ilk bölümde imanın yenilenmesiyle ilgili meseleler, ikinci bölüm milletin dini, İslam ve imanla ilgili meseleler, üçüncü bölüm iman ile amel arasındaki fark, dördüncü bölüm imanla ilgili öğütler ve beşinci bölüm insan öldükten sonra kabre konduğunda sorulacak meseleler hakkındadır. Bu kısım, içindekiler mahiyetindedir.

Daha sonra her bir bölümle ilgili meseleler hakkında bilgi verilir. İlk bölümde imanı yenilemenin imanda şüpheye sebep olacağını değerlendirenlere sağlam kaynaklardan delillerle cevap verir. Bazı şairler İslam'a imanın erdemi hakkında buyurmuşlardır, girişiyile ve Darîri mahlaslı (müellifin olduğunu değerlendirdiğimiz) şiiriyle ilk bölümü bitirir.

İkinci bölümde önce Sultan Selahaddin'in ümmeti ihtilaftan kurtarma niyetiyle mezhep sahibi dört müçtehitten başka kimsenin yeni mezhep kurmasını yasakladığını anlatır. Sonra mezhepler arasındaki kabullere dair bilgiler verir. Din ü milletle İslam imanının aynı olduğunu, imanla İslam'ın sırt ve karın gibi birbirinden ayrılmayacağını söyler. İmanın ve İslam'ın şartlarını, iman çeşitlerini izah eder, bazı ilmihal bilgilerini, fetvaları, öğütleri aktarır. Müminlerin ve kafirlerin öldükten sonra amellerine göre kabirde ve ahirette

nasıl muamele göreceklerine dair çok ayrıntılı tasvirlerde bulunur, cennet nimetlerinden bahseder. Küfür ve harama dair ilmihal bilgilerine yer verir.

Üçüncü bölümde mükelleflere kelimeîşhadet, kelimeitevhit, salavat, abdest, namaz, cuma namazı, tilavet, zekat, oruç ve hac gibi konularda nelerin farz olup olmadığına dair sorular sorulduğunda bunların itikatla mı amelle mi ilgili olduğu öğrenildikten sonra bunlara nasıl cevap vermek gerektiği sıralanır.

Dördüncü bölüm imanla ilgili mevize hakkındadır. Hz. Âdem'in yaratılışı ve vasıfları anlatıldıktan sonra bizim onun zürriyetinden olduğumuz vurgulanır. Bir mükellef olarak Ebu Hanife'ye uyduğunu söyler. Bir müminin nasıl davranması gerektiği kısa ve etkili benzetmelerle ifade edilir.

Beşinci bölümde insan ölüp kabre defnedildikten sonra kabir suallerine vereceği cevaplar yer alır. Allah'ın kulu, Hz. Muhammed'in ümmeti, dininin İslam, kiblesinin Kabe, mezhep imamının Ebu Hanife, Âdem peygamberin zürriyetinden olduğu öğretildikten sonra kelimeîşhadet, kelimeitevhit, tespih, tekbir sözleri yazılır. Namazda sırasıyla yapılacakların neler olduğu anlatılır ve Arapça dua ile eser tamamlanır.

1.6. Dili ve Üslubu

Tenviri'l-Kulûb, 18. yüzyılda yazılmış dinî bir eser olduğu için Arapça duaların, bazı kalıp sözlerin ve terimlerin bulunması doğaldır. Gündelik hayatta kullanılan ve bir anlamda Türkçenin söz varlığına girmiş Arapça ve Farsça kelimeler sayılmasa da zamanına göre dilinin çok yalın olduğu söylenemez ama anlatımı sanatsız ve sadedir. Bunda eserin yazılma amacı ve hitap ettiği zümrenin etkili olduğu müellifinin beyanında açıkça şöyle ifade edilmiştir: Küfrün, şirkin, masiyetin yergisi ve zararı, İslam imanının, salih amellerin şerefi, yararı ve erdemi hakkında ayetler, hadisler ve fetvalar çok fazladır. Burada delilleri sıralamak mümkün değildir. Zira bu risale, halkın alt tabakasındaki erkekler ve kadınlar için yazıldı (200a/5-200b/3).

Ayrıca "asan vecih üzere takrir-i kelam budur ki" (207a/5) ifadesiyle anlatacaklarını kolay yoldan naklettiğini vurgular ve "velhasıl" sözüyle de iki yerde kısa özetler yapar.

Özellikle üçüncü ve dördüncü bölümlerde konu çoğunlukla soru cevap tarzında işlendiğinden kalıp ifadelerin sıklıkla aynen tekrarı iyi bir anlatımın niteliklerine uygun değildir. Örnekleme gerekirse:

İmanı olan müminlere ... etse gerektir/olsa gerektir.

... nedir diye sual olunsa cevap odur ki/cevap veresin ki ...

... farz mıdır değil midir diye sual olunur ise cevap odur ki itikadından mı yoksa amelinden mi, diyessin. Eğer itikadından sual edersen ... eğer amelinden sual edersen...

Beşinci bölümde cümleler daha kısa ve nettir.

Eserde az da olsa bazı mecazlar ve *uçar kuş gibi, yıldırım gibi, rüzgâr gibi, koşar at gibi, yürür adam gibi, kardeş gibi* benzetmeler de vardır.

Türkçe Sözlük'te *destek* anlamı verilen *bindi* kelimesi metnimizde *binilecek şey, binit* anlamında kullanılmıştır. Derleme, tarama ve etimoloji sözlüklerinde bu kelimeye rastlanmamıştır.

Gelecek zamanın *-sa gerektir* kalıbıyla ifadesi yanında birer örnekte bildirme (*yoğdurur*) ve emir morfeminin (*olmağıl*) eski şekline rastlanmıştır.

2. Transkripsiyonlu Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem

a) Arapça, Farsça kelimeler Prof. Dr. İsmail Ünver'in *Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler* adlı makalesindeki ilkelere göre yazıldı.

b) Kişi, eser ve yer adları gibi özel isimler yazılırken büyük harfler kullanıldı.

c) Müstensihthen kaynaklandığı değerlendirilen birkaç kelimedeki düzeltme [ ] işareti içinde verildi.

ç) Türkçe kelimelerin sonunda *be* ile yazılan ve *p* okunan harf (p) ile, *cim* ile yazılan ve *ç* okunan harf (ç) ile gösterildi.

d) Metnin yazımında Times New Roman Tr fontu ve transkripsiyonu kullanıldı.

DİL ÖZELLİKLERİ

Tek nüshasını bulabildiğimiz *Tenviri'l-Kulûb*'de, az da olsa Eski Anadolu Türkçesinin izlerini bulmak mümkündür. Dönemin dil özelliklerini ayrıntılarıyla ortaya koyan hacimli ve çok sayıdaki meşhur esere ait incelemeler zaten mevcut olduğundan incelediğimiz metin özelinde bunların tekrarı yersiz olacaktır. Bu nedenle eserde imla, ses ve yapı bilgisi bakımından dikkati çeken hususların aşağıdaki alt başlıklarda özetlenmesi daha uygun görüldü:

1. Yazım Özellikleri

Dönemin diğer eserleri ve yazım sorunları dikkate alındığında oldukça okunaklı ve hareketli nesihle istinsah edilen *Tenviri'l-Kulûb*'ün imlasının daha tutarlı ve daha az sorunlu olduğu söylenebilir. İmla sorununun günümüzde bile tamamen çözülemediği hatırlanırsa dönemin eserlerinde karşılaşılan farklı yazımlar -bir dereceye kadar- normal olarak değerlendirilebilir. İncelediğimiz eserde de seslerin, eklerin ve kelimelerin imlasında sayıca az olsa da farklılıklar bulunmaktadır. Metinden tespit edilen az sayıdaki imla özellikleri örnekleriyle alt başlıklar hâlinde aşağıda sıralanmıştır:

1.1. Seslerin Yazılışı

Ünlülerin ve ünsüzlerin yazımında dönemin imlasından farklı karakteristik bir yazım şekli tespit edilememiştir. Aşağıda sıralananlar EAT metinlerinin pek çoğunda rastlanabilecek niteliktedir.

a) A ünlüsü kelime başında, ortasında ve sonunda elifle yazılmıştır.

Kelime başında medli elifle, üstünlü elifle, bunların her ikisiyle ve dik üstünle işaretlenmiş elifle yazılmış kelimelerden seçilen örnekler aşağıdadır. Örnek kelimelerde aynı zamanda *a* sesinin ortada üstünle ve sonda (genellikle eklerde) güzel he ve üstünle de yazıldığı görülmektedir:

aylık (223b/)	أَيْلِقْ
ancak (217b/9)	أَنْجَقْ
almağ (218a/9)	أَلْمَقْ
arasında (224b/3)	أَرَأْسَيْنْدَهْ
adını (206b/1)	أَدِينِي
at (231a/3)	أَتْ
adam (231a/4)	أَدَمْ
arğa (208b/3)	أَرْقَهْ

İçte *a* sesi üstünlü elifle, dik üstünlü elifle ve üstünle yazılmıştır:

kalmış (252a/7)	قَالِمَش
dayandım (263b/2)	دَيَانِدِم
kanadımdır (263b/3)	قَنَادِمِدِر
varan (229a/7)	وَأَرَانَ
vardır (263b/4)	وَأَرِدِر
başka (208b/7)	بَشَقَّة
kalurlar (200a/2)	قَالُورُلَر
şatmak (243a/3)	صَتْمَق
yanmasa (231b/7)	يَنَمَسَا

Arapça zekat kelimesinde *a* sesi vav ve elifle yazılmıştır:

zekat (210b/5)	ذَكَوَاة
----------------	----------

b) *E* ünlüsü başta elifle, üstünlü elifle; içte üstünle ve üstünlü elifle, sonda güzel he ve üstünle yazılmıştır:

nereden (257b/5)	نَرَّة دَن
seniñ (247b/6)	سَنِيك
yetim (221b/1)	يَتِم
deyü (208b/9)	دَيُؤ
diyen (197a/8)	دِيَن
gitseñ (257b/6)	گِيتْسَك
öyle (249b/6)	أَيْلَة

c) *I* ve *i* sesleri başta elifle esre veya elif, *y* ve esreyle, ortada ise *y* ile esre veya esreyle yazılmıştır:

ırmağı (202b/9)	اِرْمَاغِي
imdi (197a/5)	اِمْدِي
itdim (248b/6)	اِئْتِم
indirdiği (209b/5)	اِنْدِرْدِيكِي
içmezler (209a/9)	اِيچْمَزَلَر
içün (222a/a)	اِيچُون
idiler (205a/3)	اِيْدِيلَر
idüp (198b/6)	اِيْدُؤْب
ikisi (208b/2)	اِيكِيْسِي

İçte *ı* ve *i* sesleri *y* ve esreyle veya esreyle yazılmıştır:

kılmağ (246b/8)	قَلْمَق
yıl (232a/3)	يِل

karın (208b/3)	قَارِن
diseler (217b/1)	دِيسَة لَر
dirilüp (210a/3)	دِيرِيلُوب
dimişler (206b/6)	دِيمِشَلَر
girem (202a/6)	كِيرَم
kim (205b/4)	كِيم
degilim (266a/5)	دَكِيلِم
dil (208a/7)	دِل
dirsen (202a/6)	دِرْسَن
yimek (221b/1)	يَمَك

Bir kelimede sondaki *ı* sesi esreyle yazılmıştır:

ba'zı (235a/6)	بَعْض
----------------	-------

ç) Türkçede ilk hece dışında *o* ve *ö* sesleri bulunmaz. Bu sesler başta elif ve vavla yazılıp ötreyle harekelenmiştir:

okumaktadır (210b/4)	اَوْقَوْمَقِ دِر
olup (196b/6)	اَوْلُوب
olunacak (264a/7)	اَوْلُنَاقِق
oyursalar (230b/3)	اَوْلُورْسَة لَر
otuz (232a/8)	اَوْلُوز
oyunu (242b/4)	اَوْلِينُو
öğrenmek (241a/8)	اَوْلُكْرَنَمَك
ölenleriñ (226a/7)	اَوْلُنَلَرِك
ötürü (222a/6)	اَوْلُتُورِي

Sadece bir örnekte ise elifle yazılıp ötreyle harekelenmiştir:

öyle (249b/6)	اَوْلِيلَة
---------------	------------

İçte ise vavla yazılıp ötre konmuş veya sadece ötreyle yazılmıştır:

bol (22b/6)	بُول
dört (268b/6)	دُورْت

d) *U* ve *ü* sesleri ise başta elif, vav ve ötreyle, içte vav ve ötreyle veya sadece ötreyle yazılmıştır:

uçar (231a/1)	اَوْلُچَر
ufacık (260a/7)	اَوْلُفَاقِق
ulaşdırın (226a/4)	اَوْلُلاشْدِيرِن
uyumazlar (209b/1)	اَوْلُيُومَزَلَر
üçdür (206a/8)	اَوْلُچْدُر

üçüncü (244a/1)	أُجْنَجِي
üst (231b/9)	أُوسْت
olunacak (264a/7)	أُولُنَاقِق
olunursa (246a/4)	أُولُنُورِسَة
orucunu (210b/7)	أُورُجْنِي
büyük (221a/5)	بُيُوك

e) Şeddeyle yazılan *hâk* ve *şek* kelimelerinin yazımında ikilikler saptanmıştır. Bu kelimelerden sonra ünlüyle başlayan bir ek veya kelime geldiğinde genellikle şedde unutulmamış ancak bazı yerlerde (şek 197a75, 197b/1, 214a/3, hâk 202a/2, 202a/9) şedde konmamıştır.

f) İncelediğimiz metinde ünsüzlerin yazımı diğer EAT metinlerinden farklılık göstermez. Aynı kelimedeki c/ç, b/p, s/ş, t/ç gibi ünsüzlerin ayrı yerlerde birden fazla imlayla yazımına metnimizde pek rastlanmaz:

gerçekdir (199a/5) كِرْجَكِر kelimesinde ç ünsüzü *cim* harfiyle yazılmıştır.

Türkçede kelime sonunda *b*, *c*, *d*, *g* ünsüzleri bulunmaz. Bir imla özelliği olarak Türkçe kelimelerin sonunda da *b* ile yazılan ancak *p* olarak okuduğumuz harfler transkripsiyonlu metinde *p* harfiyle, benzer şekilde *c* ile yazılan ama ç olarak okuduğumuz harfler ise ç harfiyle yazıldı.

Metnimizde ñ sesi kefle, sadece bir yerde (199b/2) eñ kelimesinde üç noktalı kefle (اَنَّ) yazılmıştır.

1.2. Eklerin Yazılışı

Tenviri'l-Kulûb'de ekler genellikle EAT metinlerinden tespit edilen ve klişeleşen imlaya uygun olarak yazılmıştır. Bunların dışındaki yazım şekilleri aşağıda örnekleriyle sıralanmıştır:

a) Bildirme eki bir kelimedeki (yoğdurur 202b/1) *-dUrUr* şekliyle yazılmışken diğer yerlerde *-dlr*, *-dUr* şeklinde hem düz ünlüyle hem yuvarlak ünlüyle tespit edilmiştir. Arapça iki kelime dışında düzlük-yuvarlaklık uyumuna da uymuştur:

üçdür (207a/1) أُوْچْدُر

b) İyelik eklerinin klişeleşmiş imlasında yazılmayan ünlülerin birkaç kelimedeki yazıldığı tespit edilmiştir:

adımı (206b/1) اِدِينِي
dilim (266a/9) دِيلِيم

Aynı iyelik ekini alan aynı kelimelerin üstünle ve ötreyle yazıldığı kelimelerden aşağıdaki örnekler seçilmiştir:

peygamberimüz (207a/8)	بَيْعَمِيرِيمُز
peygamberimiz (237b/4)	بَيْعَمِيرِمِز
rabbiñüz (213a/4)	رَبِّيْئُز
rabbiñiz (260a/1)	رَبِّيْز
sizüñ (213a/3)	سِزُّك
siziñ (260b/1)	سِزِك

Tamlanan ekinin esreyle yazıldığı kelimeler de vardır:

şerefi (200a/7)	شَرَفِ
-----------------	--------

c) Belirtme hâli ekinin esreyle yazıldığı kelimeler vardır:

şıraı (230b/7)	صِرَاطِ
----------------	---------

Bir örnekte ise belirtme hâli *ñ* harfiyle tespit edilmiştir:

öñüñ (263b/7)	اُوْكُوْك
---------------	-----------

ç) İşaret zamirine getirilen yönelme hâli eki bir örnekte güzel he ile yazılmıştır:

buña (204b/1)	بُوْكَا
---------------	---------

d) Teklik ikinci kişi ekinin aynı kelimedeki iki farklı yazımına da rastlanmıştır:

deyesiñ (245a/3)	دَيَّة سِيك ~	deyesin (248a/2)	دَيَّة سِين
dirsen (202a/6)	دِرْسِن ~	dirseñ (203b/7)	دِرْسِك

e) Sadece bir örnekte (deyü 209a/7 دَيُّوَا) sondaki vavın *u/ü* olarak okunması gerektiğini belirtmek üzere vav yanına elifin de yazılmış olması arkaik bir durumdur.

f) Metnimizde, normalde bitişik olarak yazılması gereken, bazı yapım ve çekim eklerinin ayrı yazıldığı kelimelerden seçilen örnekler aşağıdadır:

hüccetsiz (213b/3)	حُجَّت سِز
inanmağdır (201b/1)	اَيْنَانَمَق دِر
itmesidir (214a/6)	اَيْنَمَسِي دِر
birisidir (211a/4)	بِرِي سِيدِر
kılmağdır (210b/5)	قَلَمَق دِر
şāliħdir (242a/2)	صَالِح دِر
milletdir (241b/7)	مَلَّت دِر
tamāmdır (243a/7)	تَمَام دِر
olanlarına (224b/5)	اُولَان لُرِينَا
meyyitleri (226a/2)	مَتْت لُرِي

şabâhda (198b/8)	صَبَاح دة
añlayacak (213b/1)	أَكْلِيَة جَق
varsalar (229a/1)	وَأَرْسَة لُر
g) Aşağıdaki kelimelerde soru eki ayrı yazılmıştır:	
farz mıdır (244b/8)	فَرَض مِيدِر
mü' min misin (222a/8)	مُؤْمِن مِيسِن

1.3. Kelimelerin Yazılışı

Dönemin diğer metinleriyle karşılaştırılacak olursa, aynı sayfada aynı kelimenin altı değişik imlayla yazıldığı örnekler hatırlanırsa, kelimelerin yazımında *Tenviri'l-Kulûb*'ün epeyce tutarlı olduğu söylenebilir. Metnin hacmine göre aşağıda örneklenenler dikkate alınacak nicelikte değildir.

a) Metnimizde birkaç kelimenin ikili yazımı da tespit edilmiştir:

iderim ki (196a/1)	ايدِرْمِكِه	~	eyledim ki (195a/9)	ايلِدِيكِي
kendi (198b/2)	كِنْدِي	~	kendüne (202b/1)	كِنْدُونَه
üç (268b/6)	أُج	~	üçdür (206a/8)	أُچْدُر
ol (195b/2)	أُل	~	o (203a/2)	أُو

b) Aşağıdaki kelimeler bitişik yazılmıştır:

şol kadar (232b/4)	شُولْقَدَر
girdikten sonra (233a/8)	كِرْدِكْتَنصُكْرَة
olduktan sonra (264a/4)	أُولْدُقْدَنكْرَة
yıldan sonra (238b/6)	يِلْدَنصُكْرَة
ne kadar (241b/6)	نَقْدَر
olduğuçün (234b/3)	أُولْدُوْغُچُون

c) Metnimizde çok fazla kullanılan ve bağlacı yanında *u/ü* de bağlaç olarak kullanılmış ve bunların bir kısmı da ötreyle yazılmıştır:

îmān u islāma (196b/1)	ايمَانُ اِسْلَامَه
------------------------	--------------------

1.4. Tamlamaların Yazılışı

a) Farsçanın kuralına göre kurulan tamlamalardan bir kısmının *ye* (ي) yerine esreyle yazılması dikkat çekicidir. Birkaç örnekte esrenin de unutulduğu tespit edilmiştir:

āyāt-ı kerīme (200a/8)	اَيَات كَرِيْمَه
cevher-i ‘uzmādır (200b/5)	جَوْهَر عَظْمَادِر
ism-i şerīfī (201a/5)	اِسْم شَرِيْفِي
îmān-ı fiṭrī (260b/8)	ايمَان فِطْرِي

dīn[-i] islāmı دین اسلامی

b) İki kelimedede esre yerine ötre kullanılması müstensihin özensizliğinden kaynaklanmış olabilir:

‘azāb u ḳabri (228a/6) عَذَابُ قَبْرِی

dīn ü islām (264b/3) دینُ اسلام

c) Metinde dīn ile milletin ve dīn ile islāmın aynı şey olduğuna, ikisinin bir olduğuna dair değerlendirmeler bulunduğu hâlde bunların "dīn millet, dīn ü millet" ve "dīn-i islāmı, dīn ü islām" şeklinde farklı yazılışları tespit edilmiştir.

1.5. Yanlış Yazılan Kelimeler

Metnimize eksik/yanlış yazılmış birkaç kelime tespit edilmiştir:

<u>Yanlış yazım</u>		<u>Doğrusu</u>	
peygāmṛān (200b/10)	پَیْغَمْرَان	peygām[be]rān	پَیْغَمْبَرَان
ramazā (240b/6)	رَمَازَا	ramazā[n-1]	رَمَازَان
ina (252a/2)	اِیْنَا	ina[nmaḳ]	اِیْنَانَمَق
dek (260a/1)	دَق	dek	دَك
bey‘-i şirā (218b/2)	بَیْعُ شِرَا	bey‘ ü şirā	بَیْعُ وَ شِرَا
īmān ü fiṭrī (212b/9)	اِیْمَانُ فِطْرِی	īmān-ı fiṭrī	اِیْمَانُ فِطْرِی

2. Ses Bilgisi

2.1. Ünlüler

Metnimizden ünlülerle ilgili ses değişmelerini ve ses olaylarını örnekleyen kelimeler ilgili alt başlıklarda aşağıdaki şekilde sıralanmıştır:

a) i/e sorunu (i>e, e>i): Tarihi süreçte bu ses değişmesinin karışıklık gösterdiği bilinmektedir. Yazımda *elif* ve *ye* ile gösterilen *i* ünlüsünün *e* olarak da okunduğu/söylenildiği malumdur. *Tenviri'l-Kulûb*'de *i* ile yazılan fakat bugün *e* ile söylenen kelimeler şunlardır:

di- : demek

gice : gece

ir- : ermek

it- : etmek

iy : ey

vir- : vermek

Günümüzde *i* ile yazılan metnimizde *e* ile yazılanlar:

gydim : giydim

deyü : diye

Metnimizde hem *i*'li hem *e*'li yazılmış örnekleri bulunan kelimeler:

dirlr ~ derler

nireye ~ nereye

yimek ~ yerler

Kendi kelimesinin *kendü* şeklinde yazıldığı bir örnek de vardır.

b) u/o değişmesi: Eski yazıda aynı harfle yazıldığı için *o, ö, u, ü* seslerini tespit zordur. Bu sebeple genel kabule uygun olarak *uyup, uyumazlar, yürür, yukarı* kelimeleri böyle okundu.

c) Artlık-önlük uyumu: *İnanmak* kelimesi dışında Türkçe kelimelerde artlık-önlük uyumu tamdır.

ç) Düzlük-yuvarlaklık uyumu: Bu uyumun olmadığı kelimelerden seçilen örnekler şunlardır:

-dUr- : şartıdur

-dUğ : ayrılmadığı, boğazladığı, çıktığımız

-dIm : getürdüm, urdım

+In : zulminden

+İñ, +Uñ : küfriñ, ‘azîmüñ, sizüñ

mIsIn : ölür misin

+mIz, +mUz: niyâzımız, peygamberimiz

+nİñ : kabûliniñ, vücûbınıñ

+ñUz : rabbiñüz

-sUn : itsün

-sİñUz : götürürsiñüz

-Up : alup, baup, bulup, çağlayup, çıkmayup, çıkup, dağılup, haşlanup, inanup, olunup, olup, tuymayup, varup; bilup, dirilup, geçemeyup, gelup, getirup, gidup, görup, idup, irup, işidup, kesilup, öğrenup, olup, virup

-Ur- : qalurlar, olurlar, olurlarsa; bilür, bilürsin, gelürse, gidilür, girilür, virilür, virür

belüme, incü, kapudan, kendü, öbir, ötüri

d) Ünlü türemesi: Özellikle Arapçadan dilimize giren ve Türkçede sonda bulunabilen ünsüz grupları dışındaki kelimelerde görülen bu ses olayı artık harekeyle de olsa yazılmaya başlanmıştır. Metinden seçtiğimiz örnekler şunlardır: ‘aқıl, aşıl, şabır, cebir, defin, emir, ‘ilim, mediğ, nehiy, hüküm, küfür

e) Ünlü düşmesi: Alınma kelimelerde sondaki ünsüz grubu arasında türetilen ünlüler, bunlara ünlüyle başlayan bir ek gelmesi hâlinde türetilen bu ünlüler düşer. Bu ses olayını örneklemek için metnimizden şu örnekler seçilmiştir:

ğayra, emrini, nehyini, hükmi, ismini, qabre, qadrin, küfri, vaktinde

Ayrıca ünlü düşmesi olan Türkçe kelimeler de tespit edilmiştir:

ağzından, ağzındaki, ayrılmak, bulunmazsa, olurlarsa, olmazsa, yoğsa, dilerse, gölgesinde, gelürse, iderse, itmezse, boynu, imdi, qonşu, qoynuna, oynu, oyna-, şol, göğsümde

2.2. Ünsüzler

İmlası kalıplaşmış bazı ekler ötümsüz ünsüzle biten kelimelere getirildiğinde ünsüz uyumuna aykırı durum ortaya çıkmaktadır. Bunu örneklemek için metnimizden şu kelimeler seçilmiştir:

- +dA : karanlıkda, kulda; cennetde, dördte, vakitte
- +dAn : hayâtdan, kılıçdan; devletden, gökden, sünnetden, şehvetden
- dI : gitdi, itdiler, gitdiler
- +dIr, +dUr : hağdır, gerçektir, gerektir, millettir, pâktir; çokdur, yokdur, dördür, üçdür
- dIm, -dUm : itdim; düşdüm
- +dUrUr : yokdurur

İncelediğimiz metinden tespit edilen ünsüz gelişmeleri/değişmeleri ve bunlarla ilgili ses olayları örnekleriyle aşağıda sıralanmıştır:

a) b/v değişmesi: Eski Türkçedeki *b* ünsüzünün sızıcılaşmasıyla meydana gelen bu ses olayını örneklemek için metnimizden seçilen kelimeler şunlardır:

- b->v- : bar>var, bir->vir-
- b>-v>ø : sub>suv>şu

b) ç ünsüzünün ötümlüleşmesi: Eski Türkçedeki *ç* ötümsüz sesinin yerini ötümlü karşılığı *c* ünsüzüne bırakması ötümlüleşmedir. *Niçe* kelimesinde korunmuştur. Metnimizde kelime başında örneği yoktur:

ağacından, akınca, beşinci, borcundan, dördüncü, gelicegin, gelicek, göricek, gidicek, giricegin, ikinci, kaplayıcı, kılıcını, sonucu, üçüncü, viricegin

c) -d/-y- değişikliği: Eski Türkçedeki *d* iç sesinin sızıcı *y* sesine dönüştüğü kelimeler için metnimizden şu örnekler seçilmiştir:

ayrılmaz, böylece, büyük, uyumazlar

ç) ğ ve g seslerinin gelişmesi: Tarihî süreçte kelimelerin sonunda ve bazı eklerin başında bulunan bu seslerin Batı Türkçesinde düşmesi ses olaylarından yutulmayı da örnekler. Metnimizdeki şu kelimelerde bu durum vardır:

kergek>gerek, kısğa>kısa, kulğak>kulak, kamuğ>kamu, kapığ>kapı, katığ>katı, ulığ>ulu;

-ğan, -gen> -an, en: olan, yalan; giden, gelen, iden, iren

d) k/h değişikliği: Türkçede *h* sesi yoktur. Metnimizdeki *dahı*, *hatun*, *koşusını* ve *yohsa* kelimelerinde bulunan bu ses Eski Türkçede *k* ile yazılırdı. Bunlar sızıcılaşmayı da örnekler.

e) k-/g- değişikliği: Eski Türkçedeki *k* sesi yerini Batı Türkçesinde ötümlü karşılığı olan *g* sesine bırakır. Bu ses olayı ötümlüleşme olarak da adlandırılır. Metnimizden seçilen örnekler şunlardır:

geç, gel-, gerçek, gerek, getir-, gey-, gir-, git-, göğüs, gök, gölge, gönül, göz, gün

İki ünlü arasında kaldığında ötümlüleşerek (sedalılaşarak) *k>ğ / k>g* değişikliğine uğrayan kelimeler ise şunlardır:

almağa, alıkoğa, oğumağa, olmağa, ırmağı, kuşağını, mızrağını, sancağı, toprağını; dimege, itmege, itmegi, dönmege, girecegi, gönderdiği

f) t/d değişmesi: Eski Türkçede kelime başında *d-* sesi yoktur. Kelime başındaki *t-* sesi yerini zamanla ötümlü karşılığı *d-* ünsüzüne bırakır. Bu ses metnimizde bazı kelimelerde korunmuştur:

t- şeklinde kalanlar: tağ, tartılır, toğrı, toğup, tokuz, toprak, tuymayıp
d-'ye dönüşenler: degil, de-, di-, dil, dilemek, dişleri, dişilik, dördüncü, dört, dürlü, düşdüm

Şu kelimelerde ise *t* sesi ötümlüleşerek *d* sesine dönmüştür:

dördür, eyder, giden, gidilür, idem, ider, idüp, üçdür; ardına, ardınca, arında, kanadı

g) Ünsüz türemesi: *-y-* ve *-n-* seslerinin ünsüz türemesini örneklediği kelimelerden seçilenler şunlardır:

anaya, aňlayacak, araya, babaya, bulunmayan, gargaraya, kopuncaya, olmaya, deyen, deyesin, eyleye, işleyene, kimseye, nereye, nireye; haqqında, gölgesinde, kuşağını, mızrağını, şarığını, üzerine

ğ) Ünsüz düşmesi: Söyleyiş güçlüğü sebebiyle *ufacığ* kelimesinde ünsüz düşmesi olmuştur.

adağ>adaş kelimesi de ünsüz düşmesini örnekler.

Yukarıda *ğ* ve *g* seslerinin gelişmesi maddesinde sıralanan kelimeler aynı zamanda ünsüz düşmesini de örnekler.

h) Hece düşmesi: *tur-* fiilinden ortaya çıkan *-dUrUr* yüklem eki *yoğdurur* kelimesi dışında *-dUr* şekliyle kullanılmıştır. Bu örneğin metindeki şiirde geçmesi bu manzumenin daha önce yazılmış olabileceğini düşündürmektedir.

kar(ın)daş kelimesi de hece düşmesini örnekler.

ı) Birleşme: İki kelimenin zamanla bütünleşerek tek kelimeye dönüşmesi olarak tanımlanabilecek bu ses olayının metnimizdeki örnekleri *degil*, *kimse*, *şol* kelimeleridir.

Ayrıca *ğ* sesinin incelerek *y* sesine döndüğü tek örnek *öyle* (öğle vakti anlamında) kelimesidir.

3. Şekil Bilgisi

Bu çalışmanın dizinler bölümünde çekim eklerinin tamamı bulunduğu için bu bölümde metinden tespit edilen yapım eklerinin örnekleri verilmiş ve sadece dikkati çeken biçim özelliklerinden bahsedilmiştir. Kelimelerin geçtiği yerler dizinlerde verildiğinden burada ayrıca gösterilmesine gerek duyulmamıştır.

3.1. Kelime Türetme (Yapım Ekleri)

Tenviri'l-Kulûb metninde geçen yapım ekleri şunlardır:

a) İsimden isim yapma ekleri:

+An	: kaç+an (Zaman zarfı yapar.)
+(ş)Ar	: biñ+er, bir+er, iki+şer, üç+er, yedi+şer
+cağ	: ancak (Zarf yapar.)
+ÇA	: ni+çe
+CU	: yol+cu
+daş	: yol+daş, kar(in)+daş
+(I)ncI	: beş+inci, dörd+ünci
+IU, +IU	: silāh+lı, korku+lu, dür+lü
+IAyIn	: benci+leyin
+IIK	: ay+lık, dişi+lik, erkek+lik
+mİş	: alıt+mış, yet+miş
+rA	: üze+re, sonra
+sIz, +sUz	: cihet+siz, delil+siz, hesāb+sız, hüccet+siz, imān+sız, zarūret+siz
+(U)z	: gö+z, gö+zler

b) İsimden fiil yapma ekleri:

+A-	: beñ(i)z+e-, oy(u)n+a-
+(I)r-	: çağ+ır-
+IA-	: bağış+la-, boğaz+la-, çağ+la-, hor+la-, kap+la-, söy+le-
+IAn-	: boğaz+lan-, ev+len-, kuvvet+len-

c) Fiilden isim yapma ekleri:

-I+	: say-ı
-(y)IcI	: id-ici, kapla-yıcı
-(I)m+	: er-imi, yıldır-ım
-(A)k+	: kon-ağ
-mA+	: kal-ma+nıñ, geç-me+niñ
-miş+	: ye-miş+ler
-U+	: bat-ı, koğ-u+sını, koğ-u, kork-u+lu, kon(u)ş-u+lar

İsim-filler:

-mAĞ	: al-mağ, bağışla-mağ, horla-mağ, inan-mağ, kıl-mağ, oku-mağ, oyna-mağ, şakın-mağ, tut-mağ, yapış-mağ; bil-mek, di-mek, evlen-mek, iç-mek, işle-mek, it-mek, kes-mek, öğren-mek, söyle-mek, vir-mek, yi-mek, di-meg+e, it-meg+e
------	---

-mA : kal-ma+nıñ, karış-ma+salar, ol-ma+sı, ol-ma+ya; geç-me+niñ, it-me+niñ, it-me+si, vr-me+sidir

Sıfat-fiiller:

-AcAḲ : oḡun-acacık, olun-acacık; gir-ecek

-dIk+ : görme-dik, işitme-dik, itme-dik, getir-dig+i, indir-dig+i

-(y)An+ : oḡu-y-an, ol-an, var-an; geç-en, gid-en, getir-en, id-en, ir-en, öl-en+ler

-mİş : kal-mış, bilinme-miş, görülme-miş

-(A)r : koş-ar, uç-ar, yürü-r

Zarf-fiiller:

-IcAḲ : ol-ıcacık, gel-icek

-IncA+ : aḡ-ınca, var-ınca, gel-ince

-Ip+, -Up+ : diril-üp, getir-üp, gid-üp, gör-üp, id-üp, ol-úp, var-úp

-ken+ : geçer-ken, gelür-ken, ider-ken

-(y)ü+ : de-yü, mekle-yü mekle-yü

-sA : der-se-ñ, eyle-se-ñ, ider-se-ñ, i-se-ñ, di-se-ler

ç) Fiilden fiil yapma ekleri:

Ettirgenlik eki

-dır- : ulaş-dırñ

Edilgenlik eki

-(I)l-, -(U)l- : ayr-ıl-, tart-ıl-, yaz-ıl-, dir-il-, gid-il-, gir-il-, kes-il-, vir-il-, gör-ül-

Dönüşlülük eki

-(I)n-, (U)n- : egle-n-, kapa-n-, gel-in-, id-in-, ol-un-

İşteşlik eki

-ş- : kar-ış-

Fiilden fiil yapan diğer ekler

-mA- : bulun-ma-, çık-ma-, ol-ma-, bilin-me-, eyle-me-, gel-me-, görül-me-, it-me-

-ş- : İşteşlik eki olduğu hâlde *yapış-mak* örneğinde kalıplaşmıştır.

3.2. Şekil Bilgisi Bakımından Dikkati Çeken Hususlar

a) İsim çekimi eklerinden çokluk eki +*lAr*, bizlere (202b/6) örneğinde çokluk birinci kişi zamirine getirilmiştir. Kelimenin şiirde geçmesi vezin zaruretinden böyle bir tasarrufta bulunulmuş olabileceğini düşündürmektedir.

b) Belirtme hâlinin *n* ile yazıldığı birkaç kelime vardır: *kimseniñ*, *îmânin*

c) İsim ve fiil çekiminde dönemin özelliklerinden farklı bir husus yoktur. Bir örnekte geniş zamanın olumsuzu teklik birinci kişi için *ayrılmazam* (262b/6) şeklinde saptanmıştır.

ç) Birleşik fiillerden yeterlik fiili olumlu ve olumsuz çekimiyle *idebilir* ve *olamazlar* kelimelerinde tespit edilmiştir. *İdegör* ve *okuyugör* kelimelerinde ise süreklilik fiilinin çekimini örneklenmiştir.

d) Metinde amellerin mükafatı ve cezasıyla bunların ahiretteki karşılıklarının anlatıldığı kısımlarda *olacaktır*, *olmalıdır*, (*muhtemelen*) *olması lazım*, *bildirildiğine göre öyle olacaktır* gibi anlamlara gelmek üzere ...-sA *gerekdir* yapısına fazlaca yer verilmiştir:

...teslîm olunsa *gerekdir*, ...çağırssa *gerekdir*, ...olsa *gerekdir*, ...kaldırssa *gerekdir*, mü'minleriñ *qalbleri yanmasa gerekdir*; yedi biñ yıl eglense *gerekdir*, ni'metler virse *gerekdir*, teşrîf itse *gerekdir*

e) İki örnek dışında (lâzımdur, fitrîdür) bildirme eki düzlük-yuvarlaklık uyumuna uygun kullanılmıştır. Bu ek *yoğdurur* (202b/1) şeklinde metindeki şiirde bir yerde geçmektedir

f) Üçüncü teklik kişi zamiri bir yerde (203a/2) *o* diğerlerinde *ol* şeklinde kullanılmıştır. Bu zamirin ve çokluk şeklinin çekimli hâlleri de metnimizde vardır: *aña*, *anda*, *anı*, *anıñ*; *anlar*, *anlara*, *anlarda*, *anlardan*, *anları*, *anlarıñ*

g) EAT metinlerinde rastladığımız *-ınca*, *-ince* anlamındaki *-IcAk* zarf-fiil eki sadece iki örnekte kullanılmıştır: *ol-ıcağ*, *gel-icek*

ğ) Sıfat-fiillerin *ol-* yardımcı fiiliyle birleşmesiyle oluşan karmaşık fiillerin metnimizde iki örneği vardır: *şek itmiş olur* (197a/5, 197a/9), *tevbe eylemiş ola* (224a/1)

h) Eski emir morfemi *-ğil* metnimizdeki tek şiirde sadece bir kelimedede tespit edilmiştir: *olma-ğil* (201b/4)

ı) *Bütün*, *hep* anlamındaki *qamu* zamiri bir yerde (qamuya 202a/9) kullanılmıştır.

i) Metnimizde üç yerde belirsizlik sıfatı olarak *bir ki kaç* sözü tespit edilmiştir.

KAYNAKLAR

- Bağdadi, Babanzâde İsmail Paşa. *Hediyyetü'l-ârifin, esmâu'l-müellifin ve âsâru'l-musannifin II*, MEB: İstanbul.
- İlhan, Mevlüt (2018). *Kasîde-i Emâlî'nin Türkçe Tercümelere Üzerine*, Uluslararası Ali b. Osman el-Ûşî Sempozyumu Bildirileri, Bişkek.
- Kalkan, Sultan (2012). 'Abdu'r-Rahmâni'd-Darîr, Tezkiretü's-Şalât (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük), Süleyman Demirel Ü, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Isparta.
- Kandemir, M. Y. (2010) *İslam Ansiklopedisi*, Eş-Şifa maddesi, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı, C 39, s. 134-138.
- Tenvir-i Kulûb. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı, <https://portal.yek.gov.tr/works/detail/326870>
- Ünver, İ. (1993). Çevriyazıda yazım birliği üzerine öneriler, *Ankara Üniversitesi. DTCF Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Türkoloji Dergisi*, C 11, S 1, Ankara, 51-89.
- Dizinler için yararlanılan sözlükler:***
- Çağbayır, Y. (2007). *Ötüken Türkçe Sözlük*, 5 Cilt, İstanbul: Ötüken.
- Derleme Sözlüğü* (1993). Ankara: TDK Yay.
- Devellioğlu, F. (1970). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.
- Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, 2 cilt, Ankara: TDK Yay.: 911.
- Kanar, M. (2003). *Örnekli Etimolojik Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul: Derin Yayınları.
- Parlatır, İ. (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Yargı Yayınevi.
- Tarama Sözlüğü I-VIII* (1963-1977). Ankara: TDK Yay.
- Tietze, A. (2002). *Tarihî ve Etimolojik Türkiye Türkçesi Lugatu*, İstanbul: Simurg.
- Yeni Tarama Sözlüğü* (1983), (Cem Dilçin) Ankara: TDK Yay.
- Genel ağıdaki sözlükler:***
- islamansiklopedisi.org.tr
- lugatim.com
- osmanlicasozlukler.com
- otukensozluk.com
- tdk.gov.tr

METİN

RİSĀLE-İ TENVİRİ'L- ĞULŪB

Bismillāhi'r-rahmani'r-rahīm

[194b]³ el-ħamdü-lillahillezi ref'a's-semavāt *⁴ ve basate'l-arza ve razaknā mine't-ṭayyibāt *⁵ ve nehānā mine'l-küfri ve'ş-şirki⁶ ve'l-münkerāt * ve emerenā bi'l-īmāni⁷ ve'l-islām * ve't-ṭa'āti ve'ş-şalavatü⁸ ve's-selāmu 'alā seyyidi's-sādāt * ve 'alā [195a]¹ ālihi ve aṣḥābihi eṭ-ṭayyibīne't-ṭāhirāt *² bundan **şoñra** ma'lūm ola ki³ 'ABDU'R-RAĦMANİ'D-ĎARİR eyder *⁴ bārī te'ālā kerem-i luṭfīndan⁵ gāhice ħalbime şöyle ilķā ider-⁶ di ki * imān-ı islāma müte'allik⁷ bir ki kaç mesā'il-i nefīse cem' eyleyem *⁸ bi'avnillāhi te'ālā ol ecelden murād⁹ eyledim ki * bu risāle-i şerīfde imān-ı [195b]¹ islāma müte'allik beş yüzden ziyāde² mesā'il-i şerīfe ta'dād olunup * ve ol³ risāleye TENVİRİ'L-ĞULŪB tesmiye⁴ olundu * bi-mennihi te'ālā zikir olunacak⁵ mesā'illeriñ ba'zıları Ğur'an-ı 'azīmü'⁶ ş-şandan * ve ba'zıları eħādīs-i⁷ şerīfden * ve ba'zıları icmā'-ı şahābīden ve ba'zıları kütüb-ü kelāmiyye-⁸ den * ve ba'zıları kütübü fıķhiyyeden *⁹ aħiz olunmuşdur * sehvine muṭṭalī' olan [196a]¹ eħibbādan ricā iderim ki zeyl-i 'afv-ıla² setir idüp kuşūrünü işlāh ide-³ ler zira bu risāle veca'im vaķtinde⁴ taħrīr olundu ta'yīb itmeyeler * sene⁵ biñ yüz yetmiş yedi tarihinde cem'ı⁶ müyesser olup * ve beş faşıl üzere⁷ tertīb olundu **evvelki** faşıl⁸ tecdīd-i imāna müte'allik mesā'il⁹ beyān ider **ikinci** faşıl dīn millete [196b]¹ ve imān u islāma müte'allik mesā'il² beyān ider **üçünci** faşıl imān-ile 'amel³ beyninde fark nedir anı beyān ider⁴ **dördünci** faşıl imāna müte'allik mev'ize⁵ beyān ider **beşinci** faşıl insān⁶ ölüp * ħabre defin olduķda su'āl⁷ olunacak mesā'illeri beyān ider *⁸ **pes imdi** evvelki faşılta zikir olunacak⁹ mesā'il budur ki * tecdīd-i imān [197a]¹ ħaķķında taħķīķ-i maķāma ķādir olmayan² kimseler * kıyl u ķāl idüp ba'zı³ mü'minlere şübhe ilķā iderler ki *⁴ tecdīd-i imān iden kimse imānda⁵ şek itmiş olur deyü **pes imdi**⁶ inşāf ile tekellüm iden kimselere cevāb⁷ oldur ki * eger benden küfür ve şirk⁸ şadır oldu-sa deyen kimse küfriñ⁹ vuķū'ında şek itmiş olur * yoħsa [197b]¹ imānda şek degildir * 'āmmete-i² ehl-i ħaķ böyle taħķīķ-i maķām ve tebyīn-i³ merām idüp * tecdīd-i imān itmegi⁴ taħsīn itdiler * bāħuşuş taķiy-⁵ ü'd-dīn olan Muħammedi'l-Birgivi 'aleyhi⁶ raħmetü'l-bārī * Vaşıyyet-nāmesinde⁷ taħrīr eyledügi tecdīd-i imānı * ehl-i⁸ ħaķ olan müftiler taħsīn idüp *⁹ kerrāt-ıla fetvā-yı şerīf virdiler * [198a]¹ zira bu mes'ele Ğur'an-ı 'azīmü'ş-şandan² ve

hadîs-i şerîfden ahîz olunduğı³ ehline hafî degildir * hatta kelâm u⁴ mütemâdi olmağ-ıla muhyi's-sünne olan⁵ Fazıl-ı Muhammed Aşkirmânî'den bu mes'ele⁶ su'âl olunduğda * şöyle cevâb⁷ viridi ki * eger benden küfür ve şirk⁸ şâdir oldı-sa dimek * kâziyye-i şar-⁹ tiyyeniñ muqaddimidir * vücûdu küfri **[198b]**¹ iktizâ itmez * tecdîd-i îmân itmek² lâzımdur deyü kendi haţtı-y-la bu vecih³ üzere tahrîr eyledi * rahmetullahi⁴ 'aleyhi rahmeten vâsi'a * bu mahalliñ dağı⁵ ziyâde tafşîle taħammüli yokdur * hemân⁶ icmâl üzere tahrîr olundu * bâhuşuş⁷ fi zamânına * lâyıķ olan aħşâmda⁸ ve şabâhda * tecdîd-i îmân idüp⁹ ve diyeler ki * eger benden küfür ve şirk **[199a]**¹ ve haţâ ve günâh şâdir oldı-sa² tevbe idüp rücû' itdim ve dîn-i islâmı³ kabûl itdim * peygamberimiz 'aleyhi's-şalavatü⁴ ve's-selâm bârî te'âlâdan getürdigi⁵ şeyleriñ cümlesi haķdır ve gerçektir *⁶ zîra küfriñ ve şirkiñ ziyâde kabîh⁷ olduğunu îmândan evvel öğrenüp⁸ ve şakınmak lâzımdır * tâ ki îmâna zarar⁹ işâbet idüp fâsid olmaya * şöyle **[199b]**¹ ma'lûm ola ki * 'âķil ve bâliğ olan² ricâl ve nisâ üzerlerine * eñ evvel³ lâzım olan küfr-ile şirki * soñra⁴ dîn ü milleti * ve soñra îmân u islâmı⁵ ve soñra farz olan a'mâl-i şâliha-yı⁶ tertîb üzere ta'allüm itmek farz-ı⁷ 'ayındır * her kim kabûl itmezse⁸ yâhûd ihmâl idüp öğrenmezler⁹ ise * velev icmâl üzere olsun **[200a]**¹ inanup taşdıķ itmezden evvel âhirete² giderler ise cehennemde ebedî kalurlar³ * ne'uzubillah min şurûri's-şeytân⁴ ve enfüsenâ ve nesa'alu'llahu't-tevfîķ ve'l-hidâye⁵ **pes imdi** küfriñ ve şirkiñ ve ma'siyetiñ⁶ zemmi ve zararı haķķında * ve îmân-ı⁷ islâmıñ ve a'mâl-i şâlihanıñ şerefi⁸ ve menfa'ati ve fazileti haķķında âyât-ı⁹ kerîme ve eħâdîs-i şerîfe ve fetevâ-yı münîfe¹⁰ katı çoķdur * bu araya edille cem'i **[200b]**¹ mümkün degildir * zîra bu evrâķ 'avâm-ı² nâsdan olan ricâl ve nisâ için³ tahrîr olunmuşdır * hemân murâd haţıra⁴ getürüp tezkîr itmekdir * hatta⁵ îmân mişli bulunmaz bir cevher-i 'uzmâdır ki⁶ * anıñla muttaşif olmayan kimseler *⁷ kıyâmet günü cennetiñ koħusını⁸ tuymayup * ve sivrisineğniñ kanadı⁹ kadar rahmet dağı naşib olmaya gerekdir *¹⁰ hatta îmân cümle peygâm[be]rân şalavâtullahi **[201a]**¹ ve selâmuhu 'alâ nebiyyinâ ve 'aleyhi ve melâ'ike-i kirâm² ve 'ulemâ-yı 'izâm şıfat-ı şerîfeleridür bâhuşuş³ cemî'-i maħlûkât ve mevcûdâtın ħâliķı * ve⁴ ma'bûdı ve râzıķı ve mürebbisi olan bârî⁵ te'âlânıñ bir ism-i şerîfi elmü'mindir *⁶ mü'minlere bu şeref kâfîdir ki * bârî⁷ te'âlâ mü'minlere kendi ismine mazħar idüp⁸ adaş kılmışdır **pes imdi nitekim ba'zı**⁹ **şu'ara îmân[ı]** **islâmıñ fazlı**¹⁰ **haķķında buyurmuşlardır ***

beyt

[201b] ¹ cevāhir ma'deni mü'min *

huşusan cevher-i imān

² bulunmaz hiç anıñ mişli *

ta'allüm eyle imānı

³ su'āl iderseñ imānı *

ķuluñ taşdıķ-i iķrārı

⁴ bu hāle olmağıl ķāni' *

ta'allüm eyle imānı

⁵ Hudānıñ gönderdigine *

resülün getürdigine

⁶ inanmağdır her birine *

ta'allüm eyle imānı

⁷ bu imān-ı islāmıñ *

ikisi birdir aħbābım

⁸ sen eyle taħsīn ihvānım *

ta'allüm eyle imānı

⁹ gelindi çün bu dünyāya *

gidilür āħir 'ukbāya

[202a] ¹ su'āl olunur elbetde *

ta'allüm eyle imānı

² okuyugör hayātında *

gerek olur memātında

³ yazılır hoş berātında *

ta'allüm eyle imānı

⁴ Hudā senden su'āl ider *

ki maħşerde hisāb ider

⁵ seni cennete dal ider *

ta'allüm eyle imānı

⁶ yarın rahmet bulam dersen *
ki cennete girem dersen
⁷ sen Allāh'ı görem dersen *
ta'allüm eyle imānı

⁸ eger mü'min iseñ taḥkīk *
saña himmet ide taşdıķ
⁹ vire Ḥaķ kamuya tevfiķ *
ta'allüm eyle imānı

[202b] ¹ bu sözüñ yoķdurur lāfi *
getür kendüne inşāfi
² tedārik eyle iy aḥi *
ta'allüm eyle imānı

³ bu luṭfuñ bī-naẓīrini *
ki meccanen bize virdi
⁴ gönülde çağlayuþ aķar *
ta'allüm eyle imānı

⁵ Ḥudāmızdan niyāzımız *
budur kim şükr-i tevfiķiñ
⁶ ki bizlere idüp iḥsān *
ta'allüm eyle imānı

⁷ bu imāniñ ağacından *
Ḥudāmuz dürlü yemişler
⁸ yaratmışdur beyān idem *
ta'allüm eyle imānı

⁹ Ḥaķķ'ın tevfiķ ırmağı *
aķınca pāk ider ķalbi
[203a] ¹ ḥisāba gelmez iy 'ārif *
ta'allüm eyle imānı

² cemî'an hep güzel huylar *
zuhûr ider o gönûlden
³ kılar çün nûra müstağrak *
ta'allüm eyle îmânı

⁴ anıñ-la bulunur cümle *
cemî'-i ni'meti cennetâ
⁵ mehekk-i şer'e gelürse *
ta'allüm eyle îmânı

⁶ görülmemiş çiçekler hem *
bilinmemiş yemişler var
⁷ niçe köşkler vilâyetler *
ta'allüm eyle îmânı

⁸ bulunmuşdır bilinmişdir *
niçe ma'denleriñ kâni
⁹ gel imdi idegör taḥkîk *
ta'allüm eyle îmânı

[203b] ¹ ḥiṭâbı 'izzeti ile *
idüp mü'minlere 'izzet
² buyurmuş âmenu niçe *
ta'allüm eyle îmânı

³ bu 'izzetden bu devletden *
ziyâde var mı bir rif'at
⁴ saña ismin vire mevlâ *
ta'allüm eyle îmânı

⁵ medâr-ı rü'yeti raḥmân *
cenâb-ı 'âliyât içre
⁶ bu bir îmândır iy 'ârif *
ta'allüm eyle îmânı

⁷ kuşūr-ı ‘āliyāt içre *
ebed zevk eyleyim dirseñ
⁸ ki kuvvetlendir a‘māli *
ta‘allüm eyle īmānı

⁹ iṭā‘at emr-i raḥmāna *
ḥabībiniñ sünenine
[204a] ¹ virür a‘māle ziyetler *
ta‘allüm eyle īmānı

² raḥīm ü hem kerīm olur *
ḥalīm ü hem selīm olur
³ mükemmel ola her yüzden *
ta‘allüm eyle īmānı

⁴ bilürsiñ ḳadriñ īmānıñ *
ki her dem artar itḳānıñ
⁵ şafālar eyleye cānıñ *
ta‘allüm eyle īmānı

⁶ bu bābda gel tefekkür ḳıl *
ki Ḳur‘ān‘ı tezekkür ḳıl
⁷ bu iḥsāna teşekkür ḳıl *
ta‘allüm eyle īmānı

⁸ ki zikri fikr-ile dā‘im *
şalāt-ile olup ḳā‘im
⁹ çok artar rif‘atıñ şāhım *
ta‘allüm eyle īmānı

[204b] ¹ ḌARİRİ gel buña her dem *
teşekkür eyleseñ bir dem
² ola tevfiḳ saña her dem *
ta‘allüm eyle īmānı

³ **ikinci fasıl** şöyle ma'lûm ola ki ⁴ bârî te'âlânîñ rāzî olduğı ⁵ dîn ü islâmîñ * ve şerî'at-ı muṭahharanîñ ⁶ ḥazînedârları * ve ḥâfızları * ⁷ ve emînleri * ve ḥüccet-i kavîleri * ⁸ ve müftîleri olan 'ulemâ-ı müctehidin * ⁹ rahmetullahi 'aleyhim ecma'in * bunlar **[205a]** ¹ sâbıkâ aşḥâb-ı kirâm ve tâbi'in ² rıḍvânullahi 'aleyhim ecma'in * ³ vaḳitlerinde keṣret üzere idiler * ⁴ tâ ki Ḳudüs mübareke padişâhı sultan ⁵ Şelâhî'd-dîn vaktine gelince bu minvâl ⁶ üzere 'amel olunur idi * sonra ol ⁷ padişâh bu ümmet-i merḥûma ihtilâf- ⁸ dan ḥalâş olsunlar deyü niyyet ⁹ idüp * mezheb şâhibi olan **[205b]** ¹ müctehidler ancak dörtde karar ² itsün deyü emir idüp * ve anîñ ³ üzerine şöyle 'azîmet eyledi ki * ⁴ her kim bunlardan ğayri mezheb ⁵ da'vâ iderse anîñ üzerine ⁶ ta'zîr-i şedîd ile teşdîd iderem ⁷ deyü va'id buyurdu * zîra Ka'be-i ⁸ şerîfiñ binası dört köşedir * ⁹ her biri bir tarafını mihrâb idinsinler **[206a]** ¹ deyü murâd itdiler * Mirât-ı Akâid nâm ² kitâb (ḥaşıyesinde) böylece taḥḳîḳ eylemiş * ³ **ve'l-ḥâşil** İmâm-ı Mâlik ve İmâm-ı Şâfi'i ⁴ ve İmâm-ı Aḥmed ibni Ḥanbel * ve bunlarıñ ⁵ mezheb-i şerîflerinde olan 'amme-i ⁶ âşâ'ire rahmetullahi 'aleyhim ecma'in * ⁷ ittifaḳ idüp * imânîñ şartı ⁸ üçdür deyü fetvâ-yı şerîf ⁹ virdiler * anîñ biri 'aḳıldır * **[206b]** ¹ ve biri bülüĝdur * ve biri islâm adını ² işitmekdir * bu şurûtdan birisi ³ bulunmayan kimseler üzerine küfür ⁴ ve şirk ḥarâm olmaz * imân-ı islâmî ⁵ taşdîḳ itmek daḡı farz olmaz * ⁶ dimişler * ve İmâm-ı Ebû Ḥanîfe mezheb-i ⁷ şerîfinde olan Mâveraü'n-nehir 'ulemâ- ⁸ sı daḡı bu ḥuşuşda eşâ'ireye ⁹ ittibâ' itmişler * ammâ İmâm-ı Ebû Ḥanîfe **[207a]** ¹ ve aña tâbi' olan Bağdâd ve Kûfe ² 'ulemâsı * ḳul bârî te'âlâyı ³ bilmek ḥuşuşunda yalñız 'aḳıl ⁴ ḳâfîdir dimişler **pes** imdi âsân ⁵ vecih üzere taḳrîr-i kelâm budur ki * ⁶ dîn ü millet ve imân-ı islâm nedir ⁷ deyü su'al olunur ise cevâb ⁸ oldur ki * peyĝamberimiz Muḥammed 'aleyhi ('ş-şalavatü) ⁹ ve's-selâm bârî te'âlâdan **[207b]** ¹ getirüp ḡaber virdiğı şeyleriñ ² cümlesiniñ adına dîn millet ³ dirler * ikisi bir şeydir * ⁴ anları bilüp inanup ikrâr ⁵ itmeniñ adına imân[1] islâm dirler * ⁶ anîñ daḡı ikisi bir şeydir * zîra ⁷ imân ile islâmîñ mişâli arḳa ⁸ ile ḳarın gibidir * biri birinden ⁹ ayrılmaz * imânîñ vücûbınıñ **[208a]** ¹ şartı üçdür * anîñ birisi ² 'aḳıldır * ve biri bülüĝdur * ve biri ³ dîn ü islâm ḡaḳ olduğı ⁴ işitmekdir * ve imânîñ rûkni daḡı ⁵ üçdür * anîñ biri ma'rifetdir * ⁶ ve biri ḳalb-ile taşdîḳdir ⁷ ve biri dil ile ikrâr itmekdir * ⁸ **pes** imdi i'tikâtda şeyḡimiz ⁹ olan Ebû Mansûr Muḥammed Mâturîdi **[208b]** ¹ mezheb-i şerîfi üzere imân ² ile islâm ikisi bir şeydir * ³ nitekim arḳa ile ḳarın biri bir- ⁴ inden ayrılmaduğı gibi * lakin ⁵ muḡyi's-sünne olan Ebû el-Ḥasan ⁶ el-Eş'arî mezhebi üzere * imân ⁷ başḳa ve islâm başḳadır

* zīra⁸ anlar a‘māl-i şālīha-ı * īmānīn⁹ kemālinden cüzdür deyü i‘tikād **[209a]**
¹ iderler * ve īmānı vaşf iden² edille çokdur * cümleden biri³ mü‘min-bihdir *
 anıñ biri⁴ bārī te‘ālā vardır birdir *⁵ bir şeye beñzemez * noqşān⁶ şıfatlardan
 münezzehtir * ve şubūtiyye⁷ şıfatları ile muttaşıfdır deyü⁸ inanmak * ve biri
 bārī te‘ālānıñ⁹ melekleri vardır yimezler içmezler **[209b]**¹ uyumazlar *
 erkeklik ve dişi-² lik anlarda olmaz aşlā günāh³ itmezler deyü inanmak * ve
 biri⁴ bārī te‘ālānıñ gökden⁵ indirdiği şuhufklar * ve Tevrāt *⁶ ve Zebūr * ve
 İncil * ve Qur‘ān-ı *⁷ ‘azīmü‘ş-şān haq olduğına⁸ inanmak * ve biri bārī
 te‘ālānıñ⁹ emrini ve nehyini kullarına teblīg **[210a]**¹ itmek için gönderdiği *²
 peygamberlere inanmak * ve biri³ kıyāmet günü dirilüp maḥşer⁴ yerine
 geldikten soñra * ehl-i⁵ īmān olanlar cennetde * ve ehl-i⁶ küfür olanlar
 cehennemde ebedī⁷ kalacaklarına inanmak * ve biri⁸ hayrın ve şerriñ kāsibi
 kul⁹ olup ve hālīkı bārī te‘ālā **[210b]**¹ olduğına inanmaqdır * ve īmānıñ²
 ‘alāmeti çokdur * meşhūr olan³ beşdir * anıñ biri kelime-i şehādeti⁴ okumaktır
 * ve biri beş vakit⁵ namāzı kılmaktır * ve biri zekāt⁶ virmekdir * ve biri
 ramazān-ı⁷ şerīf orucunu tutmaktır⁸ ve biri hacca gitmekdir * ve īmānıñ⁹
 maḥall-i mevzi‘i daḥı insānıñ kalbidir **[211a]**¹ ol daḥı beş zarf üzeredir *² biri
 birini kaplayıcı olduğu³ hālde zikir olunacak beş⁴ maḥalliñ birisidir * kaçan⁵
 bārī te‘ālānıñ hidāyet şıfatınıñ⁶ eşeri ol sırra dāḥil olıcağ⁷ kul daḥı irāde-i
 cüz‘iyyesini şarf⁸ idüp kabūl iderse muhtedi⁹ olur * aña hidāyet-i ḥaşşa dirler
 * **[211b]**¹ ve biri daḥı yukarı ḥafāya geçer *² aña dāḥil olıcağ kul daḥı³ yerlere
 ve göklere bakup eşerden⁴ mü‘essire intikāl ider * daḥı bārī⁵ te‘ālā vardır birdir
 bir şeye⁶ beñzemez deyü hüküm ider aña tevḥīd⁷ dirler * ve biri daḥı yukarı
 fu‘āda⁸ geçer * aña dāḥil olıcağ kul⁹ daḥı bārī te‘ālānıñ zātını ve **[212a]**¹
 esmāsını * ve şıfatını * ve milkini *² ve melekūtını * ve māsivāsını * ve mā-³
 sivāya te‘şirini * ve şer‘ini *⁴ hoş bilür aña ma‘rifet dirler *⁵ ve biri daḥı yukarı
 kalbe geçer *⁶ aña dāḥil olıcağ kul daḥı⁷ ‘aklı irdiği kadar mü‘min-⁸ bihiñ
 ma‘nāların icmālını icmāl⁹ üzere * ve tafşilini tafşil üzere **[212b]**¹ vākı‘a
 muṭābık bilüp inanup² ikrār ider aña īmān islām³ dirler * ve biri daḥı yukarı⁴
 şadra geçer * aña dāḥil olıcağ⁵ kuluñ cümle a‘zālarına dağılup⁶ her birinden
 zuhūr ider aña⁷ şu‘ab-i īmān dirler * ve īmānıñ⁸ aqsāmı dört vecih üzeredir⁹
 anıñ biri īmān-ı fiṭrīdür ki Ādem **[213a]**¹ babamız ‘aleyhi’s-selāmıñ belinden²
 cümle zürriyāt çıktığımız³ vakitte bārī te‘ālā ben sizūn⁴ rabbiñüz degil miyim
 deyü ḥitāb⁵ eyledi * biz daḥı cümlemiz belā⁶ rabbimizsiñ deyü ikrār eyledik *
⁷ bu īmānıñ menfa‘ati her bir insān⁸ anadan toğup bülūğa irince-⁹ ye dek

şāhibine kifāyet ider * [213b] ¹ ve biri īmān-ı taḳlīdīdir ki ² īmān getürecek şeyleri * ³ delilsiz ve hüccetsiz bir kimseniñ ⁴ ağızından işidüp i'tikād ⁵ itmegile hāşıl olur * ve biri ⁶ īmān-ı istidlālīdir ki yerlere ⁷ ve göklere bakup eşerden ⁸ mü'essire intikāl itmeg-ile hāşıl ⁹ olur * ve biri īmān-ı taḥḳīkīdir ki [214a] ¹ i'tikādı lāzım olan mesā'il-i ² şer'ıyyeyi taşdıḳ itdikden ³ soñra aślā şek kabül itmeye ⁴ ve sebab-i īmān dördtür anıñ ⁵ biri bārī te'ālā kitāblar ⁶ inzāl itmesidir * ve biri ⁷ teblīg-i aḥkām itmek için ⁸ peygamberler irsāl itmesidir * ⁹ ve biri insāna ḥayrı ve şerri [214b] ¹ añlayacak kadar 'aḳıl virmesi- ² dir * ve biri ḳul irāde-i cüz'ıyye- ³ sini īmāna şarf itmesidir * ⁴ ve īmāniñ edillesi dördtür * ⁵ anıñ biri bārī te'ālāniñ ⁶ kelām-ı şerīfi olan Ḳur'an-ı ⁷ 'azīmü's-şāndır * ve biri peygamberimiz ⁸ 'aleyhi's-şalavatü ve's-selāmiñ ⁹ kelām-ı laṭifleri olan ḥadīs-i [215a] ¹ şerīfidir * ve biri aşḥāb-ı ² kirām rıdvānullahi te'ālā ³ 'aleyhim ecma'īniñ ittifak ⁴ itdikleri icmā'dır * ve biri ⁵ müctehidler raḥmetullahi 'aleyhiñ ⁶ virdikleri fetvā-yı şerīfidir * ⁷ ve īmān kabüle geçmeniñ şartı ⁸ ikidir * anıñ biri ruḥ ḡarḡaraya ⁹ gelüp ḳul ḥayātdan ümīdiñ [215b] ¹ kesmezden evvel ola * ve biri ² güneş maḡribden toḡup ve tevbe ³ ḳapusu ḳapanmazdan evvel ola * ⁴ ve īmān ḳulda bāḳī ḳalmaniñ ⁵ şartı ikidir * anıñ biri ⁶ i'tikātda ve ef'ālede ve aḳvālede ⁷ vāḳi' olan küfürlerden şaḳınmak- ⁸ dir * ve biri şirk-i ulūhiyyetden ⁹ ve şirk-i rubūbiyyetden ve şirk-i [216a] ¹ 'azametden şaḳınmaḳdır * ve īmāniñ ² ḥükmi ikidir * biri dünyāda ³ boynu ḳılıçdan ve malı cizye- ⁴ den ve ehl-i 'ayāli esir olmadan ⁵ ḥalāş olmaḳdır * ve biri ⁶ ḳıyāmet günü 'azāb-ı ebedīden ⁷ ḥalāş olup cennete gitmekdir * ⁸ ve īmāni olan mü'minlere iki- ⁹ şer şıfat lāzımdır * anıñ biri [216b] ¹ 'ibādetdir ki * ḳuluñ işlediḡi ² a'māl-i şāliḥadan bārī te'ālā ³ rāzı ola * ve biri 'ubūdiyyetdir ki ⁴ ḳul bārī te'ālāniñ ḳazā ve ḳaderine ⁵ rāzı olup ve ḥoşnūd ola * ⁶ īmān-ile muttaşıf olan mü'minlere ⁷ bārī te'ālā ve melekler şalāt itmesi ⁸ ḥaḳdır * ve peygamberimiz 'aleyhi's-şalavatü ⁹ ve's-selāma şalavat-ı şerīf * [217a] ¹ getüren mü'minlere peygamberimiz 'aleyhi'- ² ş-şalavatü ve's-selām şalāt itse ³ gerekdir * ve melekler daḡı şalāt ⁴ itseler gerekdir * ve bārī te'ālā ⁵ daḡı şalāt itse gerekdir * ⁶ ve īmāni olan mü'minlere 'arş-ı ⁷ 'azīmüñ etrafında olan melekler ⁸ maḡfıret ile du'ā iderler * ve īmāni ⁹ olan mü'minleriñ du'ālarına [217b] ¹ melekler āmīn diseler gerekdir ² ve kemāl-i taḳvā ile muttaşıf ³ olan mü'minlerden kerāmet ⁴ şadır olması ḥaḳdır * ve īmāni ⁵ olan mü'minleriñ cümlesi ⁶ bir ḳardaş gibi olmaḳ lāzımdır * ⁷ ve īmāni olan fāsıḳ mü'minlere ⁸ 'adāvet eylemek cā'iz degildir * ⁹ ancak fışḳına 'adāvet lāzımdır * [218a] ¹ ve īmāni olan mü'minleriñ ² biri

birlerinde haqqı vardır *³ ‘ulemādan su‘āl ideler *⁴ ve imānı olan mü‘minler ehl-i⁵ kitāb olan kāfirleriñ⁶ boğazladuğı hayvānıñ etini⁷ yemek cā‘izdir * ve imānı olan⁸ mü‘minler ehl-i kitāb olan⁹ kāfirlerden cizye almağ lāzımdır * **[218b]**¹ ve imānı olan mü‘minler ehl-i kitāb² olan zimmileriñ ‘avratlarını³ nikāh ile almağ cā‘izdir *⁴ ve harbī olan kāfirleriñ ‘avrat-⁵ larına mīlk-i yemīn ile mālīk⁶ olup ve tayy eylemek cā‘izdir *⁷ ve imānı olan mü‘minler harbī⁸ olan kāfirler ile kıtāl idüp⁹ yāhūd şulh olmak cā‘izdir* **[219a]**¹ ve imānı olan mü‘minler küffār² ile bey‘-i şirā itmek cā‘izdir *³ ve imānı olan mü‘minler üzerinde⁴ kāfir olan konuşular haqqı⁵ vardır * soñradan islāma⁶ gelen mü‘minler ile kāfir⁷ olan akrabāları biri birlerine⁸ mīraşları intikāl itmez * diyār-ı⁹ islāmda olan mü‘minler kāfir **[219b]**¹ memleketine varup anda vefāt² eylese * vārişlerine malı³ intikāl itmez * bir mü‘min kendi⁴ akrabāsını kıtil eylese mīraşını⁵ alamaz * bülūğa iren mü‘minler⁶ ve kāfirler üzerinde hafaza *⁷ melekleri vardır * ve imānı olan⁸ mü‘minleriñ vücūdları pākdir *⁹ ve kāfirleriñ vücūdları murdādır * **[220a]**¹ ve her mü‘min kalbi üzerinde bir² melek ve bir şeytān vardır * melek³ dā‘im hayra delālet ider * ve⁴ şeytān şerre sevğ ider * ve⁵ ve imānı olan mü‘minleriñ merhūm⁶ olan şabīleriñ ruhları⁷ cennetde İbrahīm ‘aleyhi’s-selāmıñ⁸ terbiyesinde olsalar gerekdir⁹ ve imān-ı şālīhleriñ taqvāsı-y-la **[220b]**¹ ziyāde * ve fāsıqlarıñ fısķı-y-la² noşşān olmaz * ve yer ehli olan³ insān ve cin * ve gök ehli⁴ olan melekler taşdıķi lāzım olan⁵ mesā‘illere imān getürmede *⁶ cümlesi berāberdir * ve şeytān⁷ cebir ile kimseniñ imānıñ⁸ almağa kıdir degildir * hemān⁹ kalbine vesvese idebilir * **[221a]**¹ ve imāna dāhīl olup mü‘min² olmada imān ü icmālī kıfīdir *³ lakin zāhiren mü‘min olup⁴ kalbinde şekki olan kimseniñ⁵ imānı şāhīh degildir * ve büyük⁶ günāh itmeg-ile mü‘min imāndan⁷ çıkmaz * eger taħfīf idüp⁸ yāhūd helāldir dimezse *⁹ mişālī nā-ħağ yere adam kıtil **[221b]**¹ itmek * ve yetim malı yemek * ve ribādan² hāşıl olan şey yemek *³ ve yalan söylemek * ve yalan yere⁴ şehādet eylemek gibi * ve ferā‘iz-⁵ lerden birini terk itmeg-ile mü‘min⁶ imāndan çıkmaz * eger taħfīf⁷ idüp yāhūd inkār itmezse⁸ mişālī beş vaķit namāzı*⁹ ve ramazān-ı şerīf orucunu * **[222a]**¹ ve zekatı * ve ħacc-ı şerīfi terk² itmek gibi * ve mü‘minler için³ bir Müslümān padişāh lāzımdır *⁴ ‘ādil ve şālīh olmak * şart⁵ degildir * ve imānı olan padişāhı⁶ zulminden ve fısķından ötüri⁷ ‘azil itmek cā‘iz degildir * bir kimseye⁸ mü‘min misin deyü su‘āl⁹ olunsa mü‘minim Ĥaqq’a dimek gerek **[222b]**¹ imān-ile ölür misin diseler *² inşā‘allāh diye * zīra gā‘ibe³ ħüküm cā‘iz degildir *ve imān-ile⁴ āhīrete giden

günāhkār mü'min⁵ bārī te'ālānīn meşiyetinde *⁶ olur * dilerse 'afv ider *⁷ ve dilerse ebrārdan biriniñ⁸ şefā'atine mazhar ider * ve diler-⁹ se günāhı miqdārı ya eksik **[223a]**¹ 'azāb ider * ve imān-ile āhırete² giden mü'minleriñ ruħlarında³ ve tenlerinde imānīn ħükmi bākīdir *⁴ zīra imān cisim degildir * taḫsīm⁵ kabūl itmez * ve imānı olan⁶ mü'minler a'māl-i şāliħa işlemez-ile⁷ bārī te'ālādan şevāb almağa⁸ müsteħiḳ olamazlar * hemān bārī⁹ te'ālānīn va'ad-i kerīmi muḳtezāsı **[223b]**¹ üzere bir 'amel-i şāliħ işleyene² eñ aşağı on şevāb * ba'zıları-³ na yetmiş şevāb ve ba'zılarına⁴ yedi yüz şevāb * ve ba'zılarına⁵ ħesābsız şevāblar virse gerekdir *⁶ ve imānı olan mü'minler üzerine⁷ leyle-i ḳadir geldiği gice bārī⁸ te'ālā her birine biñer aylıḳ şevāb⁹ virse gerekdir * ve imānı olan **[224a]**¹ mü'minler a'māl-i şāliħamız² maḳbūdür deyü ħüküm itmek³ cā'iz degildir * ve imānı olan⁴ günāhkār mü'minler bārī⁵ te'ālānīn rahmetinden ümīd⁶ kesmek cā'iz degildir * ve imānı⁷ olan günāhkār mü'minler günāhlarımız⁸ maḡfūr deyü ħüküm itmek cā'iz⁹ degildir * meger şurūta muvāfiḳ **[224b]**¹ tevbe eylemiş ola * zīra ehl-i² sünnetden olan kimseler ḫavf³ ile recā arasında olmaḳ⁴ lāzımdır * ve mü'minleriñ meyyit-⁵ lerine ve hayātda olanlarına⁶ a'māl-i şāliħa bağışlamak şāḫīḥ-⁷ dir * ve mü'min olup günāhkār⁸ olan imāma uyup ardında⁹ namāz kılmak cā'izdir * ve i'tiḳādı **[225a]**¹ küfre çıḳmayup imānı olan² ehl-i bid'atiñ * imāmeti³ şāḫīḥdir * ve imān-ile merḫūm⁴ olan günāhkār mü'minleriñ⁵ meyyit namāzını kılmak lāzımdır *⁶ ve imānda istiḳāmet üzere⁷ olan mü'minler teslīm-i ruħ iderken⁸ cennet ile müjde itmek için⁹ rahmet melekleri gelse gerekdir * **[225b]**¹ ve imān-ile merḫūm olan mü'-² minleriñ ruħı rahmet meleklerine³ teslīm olursa gerekdir * ve⁴ kāfirleriñ ruħları 'azāb⁵ meleklerine teslīm olursa gerekdir *⁶ ve imān-ile merḫūm olan mü'minleriñ⁷ ruħı yukarı gidüp cennete⁸ dāḫil olurlar * ve kāfirleriñ⁹ ruħları aşağı gidüp cehenneme **[226a]**¹ dāḫil olurlar * ve imān-ile merḫūm² olan mü'minleriñ meyyitleri³ ḳapudan çıḳup ḳabre varınca-⁴ ya dek * beni maḳāmıma ulaş-⁵ dırın deyü şavt-ı a'lā ile⁶ çağırma gerekdir * ammā imān-⁷ siz ölenleriñ meyyitleri * beni⁸ nireye götürürsiñüz deyü feryād-ı⁹ fiḡān itse gerekdir * ve imān **[226b]**¹ ile merḫūm olan mü'minleriñ² ruħı güzel ḳoḳar * ve imānsız³ ölenleriñ ruħları çirkin⁴ ḳoḳar * ve şehīd olan mü'minleriñ⁵ ruħları cennetde yerler ve iḳerler⁶ * ve imān-ile merḫūm olan⁷ mü'minleriñ ḳabirleri yetmiş⁸ arşun ḳadar * yāḫūd göz⁹ erimi yer ḳadar büyük ve bol **[227a]**¹ olup * ḳabirlerinde ni'met ve² rahat üzere olup her birinüñ³ ḳabirleri cennet baḳçaları olsa⁴ gerekdir * ve kāfirler miḫnet⁵ ve

‘azāb üzere olup kabirleri ⁶ cehennem çukuru olsa gerekir ⁷ * ve īmān-ile kabre giren günāhkār ⁸ mü‘minlere * ‘azāb olursa ⁹ dā‘im olmaz * bir vakitte afv [227b] ¹ olunur * ve kāfirleriñ ‘azābı ² dā‘im olur * ve īmān-ile merhūm ³ olan mü‘minler kabirde münkerine ⁴ elbetde cevāb virirler * ve kāfir- ⁵ ler cevāba kādīr olamazlar * ⁶ ve her gice tebāreke sūre-i ⁷ şerīfīni okuyan mü‘minler ⁸ ‘azāb-ı kabirden emīn olsalar ⁹ gerekir * ve cum‘a günü merhūm [228a] ¹ olan mü‘minler ‘azāb-ı kabri ² görmeseler gerekir * ramazān-ı ³ şerīf ayı mü‘minler * üzerine ⁴ geldiği vakitte * merhūm olan ⁵ ehl-i īmānīñ cümlesinden ⁶ bārī te‘ālā ‘azāb u kabri ⁷ kaldırsa gerekir * ve īmān-ile ⁸ āhīrete giden mü‘minleriñ ⁹ kıyāmet günü maḥşer yerine [228b] ¹ gelürken * şüretleri tebdīl ² olmaz * ne hey‘et üzere ³ üzere olurlarsa yine ol minvāl ⁴ üzere maḥşer yerine cem‘ olurlar ⁵ * kāfir daḥī böyledir * ve īmān-ile ⁶ āhīrete giden mü‘minleriñ ba‘zıları ⁷ kabrinden kefen ile kalksa- ⁸ lar gerekir * ve īmān-ile āhīrete ⁹ giden mü‘minler * maḥşer yerine [229a] ¹ aḳ yüz-ile varsalar gerekir * ² ve īmān-ile maḥşer yerine gelen ³ mü‘minleriñ önlerinde ve sağ- ⁴ larında * nūr olsa gerekir * ⁵ ve kāfirler * karanlıkda olsalar ⁶ gerekir * ve īmān-ile maḥşer ⁷ yerine varan mü‘minleriñ abdest ⁸ a‘zālarında nūr olsa gerekir ⁹ * ve īmān-ile maḥşere varan [229b] ¹ mü‘minleriñ ba‘zıları bindilere ² binseler gerekir * ve īmān-ile ³ maḥşere varan mü‘minler ol ⁴ günde kāfirlere qarışmasa- ⁵ lar gerekir * ve īmān-ile maḥşere ⁶ varan mü‘minler kitābını sağından ⁷ ve kāfirler şolundan alsalar ⁸ gerekir * ve īmān-ile maḥşere ⁹ varan mü‘minler peygamberimiz ‘aleyhi’ [230a] ¹ ş-şalavatü ve’s-selāmīñ ḥavzından ² içseler gerekir * ve īmān-ile ³ maḥşere varan mü‘minleriñ cümle- ⁴ si peygamberimiz ‘aleyhi’-ş-şalavatü ⁵ ve’s-selāmīñ sancağı altına ⁶ cem‘ olsalar gerekir * ve īmān-ile ⁷ maḥşere gelen mü‘minler bilā- ⁸ keyf bārī te‘ālāyı görüp ⁹ ve secde itseler gerekir * [230b] ¹ ve īmān-ile maḥşere gelen mü‘minleriñ ² ba‘zıları ‘arş gölgesinde ³ otursalar gerekir * ve īmān-ile ⁴ maḥşere gelen mü‘minler şirāt ⁵ köprüsini geçerken ba‘zılarına ⁶ yedi yerde su‘āl olunsa ⁷ gerekir * ve şirātı geçen ⁸ mü‘minleriñ ba‘zıları yıldırım ⁹ gibi * ve ba‘zıları rüzgār [231a] ¹ gibi * ve ba‘zıları uçar ² kuş gibi * ve ba‘zıları ³ қоşar at gibi * ve ba‘zıları ⁴ yürür adam gibi * ve ba‘zıları ⁵ mekleyü mekleyü gitseler gere- ⁶ kdir * ve kāfirler geçemeyüp ⁷ cehenneme düşseler gerekir * ⁸ ve īmān-ile cehenneme giren mü‘- ⁹ minler * ḡayyā kıuyusına gitmeseler [231b] ¹ gerekir * ve īmān-ile cehenneme giren ² mü‘minleriñ ba‘zıları ḥaşlanup ³ meyyit gibi olsalar gerekir * ⁴ ve īmān-ile cehenneme giren mü‘minleriñ ⁵ ‘azābı berāber olmasa gerekir

*⁶ ve ĩmān-ile cehenneme giren mŭ'minleriñ⁷ ħalbleri yanmasa gerekir *⁸ ve ĩmān-ile cehenneme giren mŭ'minler⁹ ũst ħatından aşağı inmeseler **[232a]**¹ gerekir * ve ĩmān-ile cehenneme giren² mŭ'minleriñ * eñ Ńoıra ħıkanı³ yedi biñ yıl eglense gerekir *⁴ ve ĩmān-ile cehenneme giren mŭ'minlere⁵ kāfirler gibi 'azāb olmasa⁶ gerekir * ve sırātı geċen mŭ'-⁷ minler * cennete girecek maħalde⁸ yaşları otuz ũċer ve boyları⁹ altmışar arşun * ve endegi **[232b]**¹ yedişer arşun olsalar² gerekir * ve kāfirler cehenneme³ girecegi maħalde vŭcŭdları⁴ řol ħadar şişman olsa⁵ gerekir ki * ħatta ađzındaki⁶ dişleri her birisi Uħud⁷ tağı ħadar olsa gerekir *⁸ ve mŭ'minler cennete girecekleri⁹ maħalde * melekler anlara selām **[233a]**¹ virseler gerekir * ve cennete² giren mŭ'minler a'māl-i řāliħası³ miħdārı kŭřklere ħıksalar⁴ gerekir * ve cennetde olan⁵ mŭ'minler * eñ aşağı *⁶ ikişer dŭnyā ħatunı * ve niċe⁷ ħŭri kızları alsalar gerekir *⁸ ve cennete girdikten Ńoıra * yine⁹ melekler * mŭ'minlere dŭrlŭ hediyeler **[233b]**¹ getŭrŭp ve selām virseler² gerekir * ve cennetde olan³ mŭ'minleriñ ni'metleri ānan fenan⁴ ziyāde olsa gerekir * ve⁵ cennetde mŭ'minlere bār te'ālā⁶ gŭzler gŭrmedik ve ħulaħlar⁷ işitmedik * ve bir aħadıñ⁸ ħatırına ħŭtŭr itmedik⁹ ni'metler virse gerekir * ve cennetde **[234a]**¹ olan mŭ'minler bār te'ālā-² yı mekānsız ve cihetsiz³ ve řŭretsiz ħok ħerre⁴ gŭrseler gerekir * ve ĩmān⁵ a'māl-i řāliħadan cŭz degildir⁶ * ĩmān başka ve 'amel bařkadır⁷ * ve ĩmān a'māl-i řāliħanıñ⁸ teklifiniñ ve ħabŭliniñ⁹ ve beċāsınıñ şartıdır * **[234b]**¹ ve ĩmān ħuluñ tařdħ² ve ikrārından ħāřil³ olduđıċŭn maħlŭħdur *⁴ ve ĩmānı terk iden kāfir⁵ olur * ve a'māl-i řāliħayı⁶ terk iden mŭ'min fāřık⁷ olur * ve ĩmānıñ ħŭkmi *⁸ mŭ'minde dā'imdir ařlā ayrılmaz⁹ * eger kŭfŭrden ve řirk- **[235a]**¹ den biri vāċi' olmazsa² * ve ĩmān aşıldır * 'amel³ aña tābi'dir * ve ĩmān ħazā⁴ olmaz * ba'zı a'māl-i řāliħa⁵ ħazā olur * ve ĩmān⁶ iċŭn kefāret olmaz *⁷ ba'zı * a'māl-i řāliħaya kefāret⁸ olur * ve ĩmānda cŭmle⁹ mŭ'minler berāberdir * ve ba'zı **[235b]**¹ a'māl-i řāliħada mŭtefāvitler-² dir * ve cŭmle peyđamberler *³ ĩmānda berāberdir * ve ba'zı⁴ řerī'at-ı a'mālde muħteliflerdir⁵ * ve ĩmān-ile vaşıyyet olmaz⁶ * 'amel ile vaşıyyet olur⁷ * ve ĩmānıñ řevābı ħıyyāmet⁸ gŭni ħařımlara virilmez * ve 'ameliñ⁹ řevābı virilŭr * ve ĩmānıñ **[236a]**¹ řevābı ħıyyāmet gŭni řartılmaz² 'amel řevābı şartılır *³ ve ĩmān ile cennete girilŭr⁴ yalıñız 'amel ile girilmez *⁵ ve ĩmān taċsım ħabŭl itmez⁶ ba'zı a'māl-i řāliħa taċsım⁷ ħabŭl ider * miřāli⁸ sŭre-i fātiħa-ı řerīfi⁹ ve iħlāř-ı řerīfi nişfına **[236b]**¹ varınca oċumaċ * ve ra-² māzān-ı řerīf orucunı³ bir ki ħaċ gŭn ŧŭtmaċ *⁴ ve zekātın ba'zısını virmek⁵

gibi * işlediği miqdārı ⁶ sevāba nā'il olur cümlesi fāsīd ⁷ olmaz * ve cümle peygamberān ⁸ 'aleyhimü's-şalavatü ve's-selām ⁹ āhirete īmān-ile teşrīf [237a] ¹ itdiler * ve Ī'sā 'aleyhi' ² s-selām daḥī āhirete īmān-ile ³ teşrīf itse gerekir * ⁴ ve Hızır ile İlyās 'aleyhimü' ⁵ s-selām * eger ḥayātda ⁶ ise * anlar daḥī āhirete ⁷ īmān-ile teşrīf iderler * ⁸ ve Mehdi raḍıallāhü 'anhü ⁹ daḥī āhirete īmān-ile teşrīf [237b] ¹ itse gerekir * ve cümle melekler ² āhirete īmān-ile teşrīf itse- ³ ler gerekir * gerek bārī ⁴ te'ālānıñ ve gerek peygamberimiz ⁵ 'aleyhi's-şalavatü ve's-selāmıñ ⁶ mediḥ itdiği aşḥāb-ı kirām ⁷ vesā'ir kimseler āhirete īmān-ile ⁸ gitdiler * ve īmān-ile mevşūf ⁹ olan kimseler Ḥaḳḳ'a mü'mindir * [238a] ¹ ve islām ḳabūl itmeyen kimseler ² Ḥaḳḳ'a kāfirdir * ve īmānı ³ olan mü'minlere * kāfir ⁴ ve mel'ūn ve mücrim ve müsrif ⁵ demek cā'iz degildir * ve īmānı ⁶ olan mü'minler * günāh itmeg-ile ⁷ anlara 'adūvullah demek cā'iz ⁸ degildir * ve īmānı olan ⁹ fāsıḳ mü'minlerden istidrāc [238b] ¹ şadır olmaz * ve īmānı olan ² fāsıḳ mü'minlerden kerāmet ³ şadır olmaz * mu'avenet ⁴ şadır olur * ve īmānı ⁵ olan mü'min * bir ki ḳaç ⁶ yıldan şoñra kāfir olmağa ⁷ niyyet eylese * hemān ol sā'at ⁸ kāfir olur * ve īmānı ⁹ olan mü'min kerāmete nā'il [239a] ¹ olmağ-ıla anıñ üzerinden emir ² ve nehiy sākıḫ olmaz * ve ³ ḫā'ife-i ye'cūc ve me'cūc ⁴ oldukları i'tikād üzere ⁵ olurlarsa āhirete īmānsız ⁶ giderler * ve ḫā'ife-i Yehūd ⁷ ve Naşārā daḥī oldukları ⁸ i'tikād üzere olurlarsa ⁹ āhirete īmānsız giderler * ve [239b] ¹ ḫā'ife-i mecūs ve müşrik daḥī ² oldukları i'tikād üzere ³ olurlarsa āhirete īmānsız ⁴ giderler * islāmı ḳabūl ⁵ itmeyen cinler ve şeyātinler āhirete ⁶ īmānsız giderler * ve Fir'avn ⁷ ve Hāmān * ve Ḳārūn * ve Ebū ⁸ Leheb * ve Ebū Cehil * ve 'Abdullah ⁹ ibn-i Übey āhirete īmānsız [240a] ¹ gitdiler * Deccāl ve iblīs ² āhirete īmānsız gitseler gerekir ³ * muḫlaḳ dīn ü islāmı ⁴ ḳabūl itmeyen kimseler āhirete ⁵ īmānsız gitseler gerekir * ⁶ ve farz-ı ḳaḫ'ilere inanmaḳ ⁷ īmāndır * mişālī kelime-i tevḫīd ⁸ ve kelime-i şehādet ve şalavāt-ı ⁹ şerīfi 'ömürde bir kerre [240b] ¹ söylemek ve abdest almaḳ ² ve gūsūl itmek ve teyemmüm itmek ³ ve beş vaḳit namāzı ḳılmaḳ ⁴ ve ḡani olan kimseler zekāt ⁵ virmek ve ḳuvveti olan ⁶ kimseler ramażā[n-ı] şerīf ayını ⁷ oruḳ olmaḳ ve ḳādir olan ⁸ kimseler 'ömürde bir kerre ⁹ ḥacc itmek ve cum'a namāzını * [241a] ¹ ḳılmaḳ ve meyyit namāzını ḳılmaḳ ² ve muḫtāc olan kimselere ḫelā- ³ lden kesb itmek ve vārişe ⁴ intikāl iden mīraş maḫalline ⁵ virmek ve şehvetden emīn ⁶ olmayan kimseler evlenmek ve ḫoḳuz ⁷ a'zālarını ḫarāmdan şaḳınmaḳ ⁸ ve īmānı taşīlini öğrenmek ⁹ muḫlaḳ bārī te'ālāya ve peygamberimiz [241b] ¹ 'aleyhi's-şalavatü ve's-selāma ve tābi' ² olduğın müctehidlerden ³ birine ve

padişahlara ve anaya⁴ ve babaya ve hatun kişi zevcine⁵ mu'fî' olmak gibi * ve bunun gibi⁶ ferâ'iz ne kadar var ise cümle-⁷ si dîn milletdir * anları⁸ bilüp inanup ikrâr itmek⁹ imân islâmdır * her biriniñ [242a]¹ va'kti geldikte şer'e muvâfık² işlemek 'amel-i şâlihdir zarû-³ retsiz anlardan birini terk⁴ eylemek ma'siyetdir * kaç'î⁵ olanlardan birini inkâr⁶ idüp ya tahfif eylemek⁷ küfür şarîhdir * ve harâm-ı⁸ kaç'îlere dahı inanmak imândır *⁹ mişâli nâ-hak yere adam katil [242b]¹ eylemek ve zinâ itmek ve livâ' itmek² ve yalan yere şehâdet itmek³ ve şarâb içmek ve hınzır eti⁴ yemek ve kumar oynu oynamak⁵ ve yetim malı yemek ve ribâ itmek⁶ ve yalan yere yemîn itmek ve gıybet⁷ itmek ve eti helâl olan boğaz-⁸ lanımı kanını içmek * ve câ'iz⁹ olmayan ma'hallerde kırbân [243a]¹ niyyetine hayvân boğazlamak² ve aşıl hürr olan ricâl³ ve nisâyı şatmak * anaya⁴ ve babaya 'âşi olmak *⁵ kilede ve oğkada ve şa-⁶ yıda ve endazede eksik⁷ olan şeyleri kaşd ile⁸ tamâmdır deyü şatmak * bunun⁹ gibi ne kadar harâmlar var ise [243b]¹ cümlesi dîn milletdir *² anları bilüp inanup³ ikrâr eylemek imân islâmdır *⁴ her biri zühür itdikde rızâen-⁵ lillahi terk itmek 'amel-i şâlihdir⁶ * zarûretsiz anlardan birini⁷ işlemek ma'siyetdir * ve kaç'î⁸ olanlardan birini inkâr idüp⁹ yâhüd tahfif idüp horlamak [244a]¹ küfr ü şarîhdir **üçüncü fasıl**² zikir olunacak mesâ'il-i³ şer'iyye budur ki **pes imdi**⁴ imân seniñ üzerine farz⁵ mıdır degil midir deyü su'âl⁶ olunur ise cevâb oldur ki⁷ 'âkil ve bâliğ olduğum sâ'at⁸ peygamberimiz Muhammed 'aleyhi's-şalavatü ve's-selâ-⁹ mıñ getürdüğü tebliğ-i ahkâmı [244b]¹ taşdık idüp mü'min² oldum * küfür ve şirk dahı³ baña câri olmadı şimdi⁴ benim üzerime tekrâr imân⁵ getürmek farz degildir *⁶ ve kelime-i tevhi'di * ve kelime-i⁷ şehâdeti ve şalavât-ı şerîfi *⁸ söylemek üzerine farz mıdır⁹ degil midir deyü su'âl olunur [245a]¹ ise * cevâb oldur ki i'tikâ-² dından mı su'âl idersenñ³ yoğsa 'amelinden mi deyesenñ *⁴ eger i'tikâdından su'âl⁵ idersenñ * i'tikâdım bu ki⁶ 'âkil ve bâliğ ve müslim olan⁷ ricâl ve nisâ üzerlerine 'ömürde⁸ birer kerre bunları söylemek⁹ farz-ı 'ayındır deyü inanmak [245b]¹ imândır * eger 'amelinden² su'âl idersenñ * ben bülûğa³ irüp mü'min olduğum⁴ hâlde kelime-i tevhi'di⁵ ve kelime-i şehâdeti ve şalavât-ı⁶ şerîfi söyledim * küfür ve şirk⁷ dahı benim üzerime câri⁸ olmadı * ve bir kimse dahı⁹ söyle baña ibrâm eylemedi * [246a]¹ şimdi benim üzerime 'ameli² farz degildir * ve seniñ üzerine³ abdest almak farz mıdır⁴ degil midir deyü su'âl olunursa⁵ cevâb oldur ki * * i'tikâdı-⁶ ndan mı su'âl idersenñ⁷ yoğsa 'amelinden mi deyesenñ *⁸ eger * i'tikâdından su'âl⁹ idersenñ * i'tikâdım bu ki [246b]¹ 'âkil ve bâliğ ve müslim hayzdan² ve nifâsdan ve cenâbetden³ pāk

olup * ve şuyu bulup ⁴ ve isti'mâl itmeğe kâdir olup ⁵ ve abdest a'zâları * tamâm ⁶ olup * ve vaktiñ âhiri ⁷ geldikte beş vakit namâz ⁸ kılmak * ve cum'a namâzı kılmak ⁹ ve meyyit namâzı kılmak * ve nâfile [247a] ¹ namâzı kılmak ya tilâvet secdesi ² itmek * ya muşhaf-ı şerîfe ³ yapışmak murâd eyledikte * ⁴ abdest almak * eger ⁵ şu bulunmazsa yâhüd ⁶ isti'mâle kâdir olamasa ⁷ abdest niyyetine teyemmüm eylemek ⁸ farz-ı 'ayındır deyü inanmak ⁹ imândır * eger 'amelinden [247b] ¹ su'âl iderseñ * bunlardan ² biri baña vâki' olmadı * ³ yâhüd iktizâ itdiği vecih ⁴ üzere * 'amel itdim şimdi ⁵ benim üzerime 'ameli farz ⁶ degildir * ve seniñ üzerine ⁷ gûsül eylemek farz mıdır değil midir ⁸ deyü su'âl olunur ise * ⁹ cevâb oldur ki * i'tikâdı- [248a] ¹ ndan mı su'âl idersin ² yoğsa 'amelinden mi deyesin ³ * eger * i'tikâdından ⁴ su'âl iderseñ * i'tikâ- ⁵ dım bu ki * 'âkil ve bâliğ ve ⁶ müslim olup * hayz ve ⁷ nifâsdan kesilüp ve cünub ⁸ olan kimseler üzerine gûsül ⁹ eylemek * yâhüd 'âciz olan [248b] ¹ kimseler gûsül niyyetine teyemmüm ² eylemek farz-ı 'ayındır deyü ina- ³ nmak imândır * eger 'amelinden ⁴ su'âl iderseñ * baña ⁵ şimdiki hâlde gûsül iktizâ ⁶ itmedi * yâhüd edâ itdim ⁷ şimdi 'ameli baña farz degildir * ⁸ ve seniñ üzerine beş vakit ⁹ namâz kılmak * farz mıdır değil midir [249a] ¹ deyü su'âl olunur ise * ² cevâb oldur ki * i'tikâdında- ³ n mı su'âl idersin yoğsa ⁴ 'amelinden mi deyesin * eger ⁵ i'tikâdından su'âl iderseñ ⁶ i'tikâdım bu ki * 'âkil ve bâliğ ⁷ ve müslim olup * hayz * ⁸ ve nifâsdan * ve cenâbetden ⁹ pâk olan kimseler üzerine [249b] ¹ her bir namâziñ âhir vakti ² gelicek * günde beş vakit ³ namâz kılmak farz-ı 'ayındır * ⁴ deyü inanmak imândır * ⁵ eger 'amelinden su'âl ⁶ iderseñ * öyle namâzını ⁷ kıldım * ikindi namâzınıñ ⁸ vakti dağı gelmedi * ⁹ kazâyâ namâzım dağı kalmadı * [250a] ¹ yâhüd kalanı kazâ itdim ² şimdi benim üzerime 'ameli ³ farz degildir * ve seniñ ⁴ üzerine cum'a namâzı ⁵ farz mıdır değil midir deyü su'âl ⁶ olunur ise * cevâb ⁷ oldur ki * i'tikâdından mı ⁸ su'âl idersin yoğsa ⁹ 'amelinden mi deyesin * [250b] ¹ eger * i'tikâdından su'âl ² iderseñ * * i'tikâdım bu ki * ³ 'âkil ve bâliğ ve müslim * ve hür ⁴ olup vücübünüñ * ve edâ- ⁵ sınıñ şartlarını cem' iden ⁶ kimseler üzerine cum'a namâzını ⁷ kılmak farz-ı 'ayındır deyü ⁸ inanmak imândır * eger ⁹ 'amelinden su'âl iderseñ [251a] ¹ bu cum'a namâzını edâ itdim * ² öbir cum'a dağı gelmedi * ³ yâhüd şartlarından biri ⁴ bulunmadı * şimdi benim üzerime ⁵ 'ameli farz degildir * ve seniñ ⁶ üzerine zekât virmek ⁷ farz mıdır değil midir deyü su'âl ⁸ olunur ise * cevâb ⁹ oldur ki * i'tikâdından mı [251b] ¹ su'âl idersin yoğsa ² 'amelinden mi deyesin * eger ³ * i'tikâdından su'âl iderseñ ⁴ * i'tikâdım bu ki * 'âkil ⁵ ve bâliğ ve müslim ve hür ve havâyic-

i⁶ aşliyyesinden ve borcundan⁷ ziyāde * yedi nişābdan⁸ birine mālīk olup *⁹ üzerinden bir yıl geçen kimseler [252a]¹ üzerine * zekāt virmek² farz-ı 'ayındır deyü ina[nmak]³ imāndır * eger 'amelinden⁴ su'āl iderseñ * ben⁵ zekātımı virdim * dañı⁶ öbir sene gelmedi *⁷ ve kalmış zekātım dañı yokdur⁸ * yāñūd fañīrim şimdi⁹ benim üzerime 'ameli farz [252b]¹ degildir * ve seniñ üzerine² ramazān-ı şerīf orucı³ farz mıdır degil midir deyü⁴ su'āl olunur ise cevāb⁵ oldur ki * i'tikādından mı⁶ su'āl iderseñ yoñsa⁷ 'amelinden mi deyesin * eger⁸ i'tikādından su'āl ider-⁹ señ * i'tikādım bu ki [253a]¹ 'āñil ve bālīg ve müslim ve muñīm² ve hayız ve nifāsdan pāk³ * ve oruç olmağa kuvveti⁴ olan kimseler üzerine⁵ ramazān-ı şerīf ayı⁶ geldikte * bir ay oruç⁷ olmağ farz-ı 'ayındır deyü⁸ inanmağ imāndır * eger⁹ 'amelinden su'āl iderseñ [253b]¹ bu ramazān-ı şerīf ayımı² oruç oldum * dañı öbir³ ramazān ayı gelmedi *⁴ kañāya orucum dañı kalmadı⁵ * yāñūd kalanı kañā⁶ itdim şimdi benim üzerime⁷ 'ameli farz degildir *⁸ ve seniñ üzerine * beyt-i⁹ şerīfi hacc itmek farz mıdır [254a]¹ degil midir deyü su'āl olunur² ise * cevāb oldur ki³ i'tikādından mı su'āl ider-⁴ siñ yoñsa 'amelinden mi⁵ deyesin * eger i'tikādı-⁶ ndan su'āl iderseñ *⁷ i'tikādım bu ki * 'āñil ve bālīg⁸ ve müslim ve hürre ve emīn tarīk⁹ ve şañihī'l-vücūd * ve gidüp [254b]¹ gelince ĥarc-ı mala kādır² olan kimseler üzerine 'ömürde³ bir kerre beyt-i şerīfi hacc itmek⁴ farz-ı 'ayındır deyü inanmağ⁵ imāndır * eger 'amelden⁶ su'āl iderseñ * ben ĥaccı⁷ edā itdim * küfür ve şirk⁸ dañı baña cārī olmadı⁹ yāñūd * fañīrim şimdi [255a]¹ benim üzerime 'ameli farz² degildir ve'l-hāşıl³ dañı ne kadar ferā'iz var⁴ ise * cümlesini buña⁵ kıyās idesin * ben⁶ 'āñilim 'añıl benim şıfatımdır *⁷ ben bālīgim bülüg benim şıfatımdır⁸ * ben med'uvvum icābet⁹ benim şıfatımdır * ben mün'ibim * [255b]¹ inābet benim şıfatımdır * ben² mü'minim imān benim şıfatımdır³ * ben müslimim islām * benim⁴ şıfatımdır * ben muvaññidim *⁵ tevñīd benim şıfatımdır *⁶ ben mu'tekidim i'tikād benim⁷ şıfatımdır * ben sünnīyim sünnet⁸ benim şıfatımdır * ben muşaddıñım⁹ taşñīk benim şıfatımdır * ben [256a]¹ 'ālimim 'ilim benim şıfatımdır *² ben veliyim vilāyet benim şıfatımdır³ * ben müttakiyim tañvā * benim⁴ şıfatımdır * ben 'ābidim 'ibā-⁵ det benim şıfatımdır * ben⁶ 'abdım 'ubūdiyyet benim şıfatım-⁷ dır * ben muñlişim iñlās⁸ benim şıfatımdır * ben kārīyim⁹ kırā'at benim şıfatımdır * ben [256b]¹ mücevidim tecvīd benim şıfatımdır² * ben zākirim zikir benim³ şıfatımdır * ben şākirim⁴ şükür benim şıfatımdır * ben⁵ tā'ibim tevbe benim şıfatımdır *⁶ ben muşalliyim şalāt benim şıfatımdır⁷ * ben rākī'im rükū' * benim⁸ şıfatımdır * ben sācidim *⁹ secde

benim şıfatımdır * ben [257a] ¹ rāciyim recā benim şıfatımdır * ² ben hā'ifim havf benim şıfatımdır ³ * ben hāşi'im huşu' benim ⁴ şıfatımdır * ben mütevekkilim tevekkül ⁵ benim şıfatımdır * ben fakırim * ⁶ fakır benim şıfatımdır * ben fakıhim ⁷ fakih benim şıfatımdır **dördüncü** ⁸ **faşıl** imāna müte'allik mev'ize ⁹ beyān ider **pes imdi** [257b] ¹ iy 'ākil ve bülüg ile muttaşif ² olan ricāl ve nisā şöyle ³ ma'lūm ola ki * ednā ⁴ fikr-ile tefekkür idüp * ⁵ nereden geldiñ * ve neredede- ⁶ siñ * ve nereye gitsēñ ⁷ gerekdir * ve görmedigin ⁸ mekānlar * ve maḥlūkātlar ⁹ görseñ gerekdir * āhiri'- [258a] ¹ l-encām * ya cehennemde * ya ² cennetde qarār itseñ gerekdir * ³ aña göre tedārik lāzımdır * ⁴ **pes imdi** cümle insānıñ ⁵ babası olan Ādem 'aleyhi' ⁶ s-selāmı * bārī te'ālā ⁷ dünyāda olan toprağıñ ⁸ envā'ından cem' idüp * ⁹ vücūdını halk eyledi * [259b] ¹ mübārek boyları altmış * ² arşun olup * ve gāyet ³ güzel şüret üzere icād ⁴ eyledi * ba'de zamān anıñ ⁵ vücūd-ı şerīfine ruḥ virüp ⁶ * ve cümle şeyleriñ ismini ⁷ aña ta'līm eyledi * ve meleklerle ⁸ secde idiñ deyü * emir ⁹ eyledi * andan soñra kıyāmet [260a] ¹ kopuncaya dek * ne kadar zürriyāt ² gelecek ise * anlarıñ ³ cümlesini * anıñ belinden ⁴ ihrāc idüp bu dünyāya ⁵ getürdi * lakin her ⁶ biriniñ boyları gāyet ⁷ ufacığ olup ve 'aқılları ⁸ kāmil idi * soñra bārī ⁹ te'ālā anlara ḥitāb idüp [260b] ¹ ben siziñ rabbiñiz degil miyim deyü ² su'al eyledi * anda ḥāzır ³ olan zürriyātıñ cümlesi ⁴ cevāb virüp belā rabbimiz- ⁵ siñ deyü ikrār itdiler * ⁶ yine anları Ādem 'aleyhi's-selā- ⁷ mñ beline idḥāl eyledi * ⁸ ol vaқıttan beri bir imān-ı ⁹ fitrī getürdüm * geldigim [261a] ¹ yol babalarımıñ beli * ve eglendigim ² konak * analarımıñ raḥmi * ³ idi eñ soñra babam ⁴ belinden anam raḥmine intikāl ⁵ idüp anda qarār eyledim * ⁶ ruḥ ile tenim mevcūd * ⁷ olduğı ḥālde * bu 'ālem-i ⁸ dünyāya zuhūr eyledim * ba'dehu ⁹ bülūga irüp 'ākil * [261b] ¹ olduğum ḥālde * mükellef ² oldum * göğsümde bir parça ³ et vardır ki * aña kalb ⁴ dirler * sābıķā ikrār itdigim ⁵ imān-ı fitrīyi * anıñ-la kesbe ⁶ getürüp mü'min-bih muḥtezāsı ⁷ üzere tafşilen taşdıķ ⁸ eyledim * bu resmiñ levāzımı ⁹ olan aḥkām-ı şer'iyeniñ [262a] ¹ muḥtezāsı üzere * vefir ² metā' peydā eyledim * incü ³ ve cevāhir mişilli * anlar ki ⁴ a'māl-i şāliḥadır * yükümü ⁵ ḥāzır eyledim * yolcuyum * ⁶ bārī te'ālā da'vet eyledi * ⁷ cennete giderim * çok ⁸ yoldaşlarım var idi * ⁹ ba'zısı önümce gitdi * [262b] ¹ anlar nebīler * ve şiddikler ve şehīdler ² ve şāliḥlerdir * ve bu yolda bir ³ kulağız peydā eyledim * aña ⁴ İmām-ı Ebū Ḥanīfe dirler * anıñ ⁵ ardına düşdüm mezhebinden ⁶ ayrılmazam * yollar korқulu ⁷ olduğıçün * biraz silāh- ⁸ lar peydā eyledim * anıñla dögüşürüm ⁹ inşā'allāhu te'ālā * keennehü [263a] ¹

hayāt atına bindim * ve ‘ömür² sermāyesini koynuma koydum³ * ve tevḥīd
 zırḥını vücūdıma⁴ geydim * ve imān kılıcını⁵ elime aldım * ve islām mızrağını⁶
 omuzuma urdum * ve taḫvā⁷ ḳalkanı ardına siperlendim⁸ ve ṣabır şarığını
 başıma⁹ şardım * ve ihlās kuşağını [263b]¹ belüme kuşandım * ve tevekkül²
 ‘aşāsına dayandım * ḥavf-ıla³ recā iki ḳanadımdır * zīra⁴ bu yolda bir düşmān
 vardır *⁵ aña şeytān dirler * niçe bencileyin⁶ pür-silāhlı kimselerin *⁷ öñüñ
 alup * cennet yolundan⁸ alıḳomağa sebep olmuşdır *⁹ mü‘minlerden du‘ā ricā
 iderim [264a]¹ bārī te‘ālā anıñ şerrinden² hıfız idüp * selāmet-³ dāreyn iḥsān
 eyleye⁴ āmīn * yā rabbe'l-‘ālemīn⁵ **beşinci faşıl** insān ölüp⁶ ḳabre defin
 olduḳdan soñra⁷ su‘āl olunacaḳ mesā‘illeriñ⁸ icmāl üzere * ma‘nalarını⁹ beyān
 ider * rabbim Allāhü te‘ālā [264b]¹ ben anıñ ḳuluyum * peyḡamberim²
 Muḥammed ‘aleyhi’s-ṣalavatü ve’s-selām *³ ben anıñ ümmetiyyim * dīnim dīn
 ü⁴ islām * ben anı ḳabül⁵ itdim * kitābım Ḳur‘ān-ı⁶ ‘azīmü’s-ṣān * ben aña
 ina-⁷ nuḫ imān getürdüm * ḳıblem⁸ Ka‘be-i şerīf * ben⁹ namāz ḳılmaḳ murād
 itdüḡüm vaḳitde [265a]¹ yönümi aña toḡrı dönmege² rāzı oldum * i‘tikādda³
 mezhebim * ehl-i sünnet *⁴ ve cemā‘at * tābi‘ olduḡüm⁵ imāmım Ebū Manşūr
 Muḥammed⁶ Mātürīdi * ben anlarıñ⁷ zümresindenim * ‘amelde⁸ mezhebim *
 İmām-ı A‘zam Ebū⁹ Hanife Nu‘mān-ı bin Ṣābit-i [265b]¹ el-Kūfī * ben anlarıñ
 fetvāsı² üzere ‘amel itmegi * ḳabül³ itdim * ḳırā‘atde * şeyḫim⁴ ‘Āşım Ḥaḫş’iñ
 rivāyeti üzere⁵ * ben anıñ okuduḡı vecih⁶ üzere * Ḳur‘ān-ı ‘azīmü’s-ṣānı⁷
 okumağa ḳaşd eyledim *⁸ Ādem ‘aleyhi’s-selāmıñ *⁹ zürriyetindenim * büyük
 babam [266a]¹ oldur * mü‘minler ḳardaşlarıım² cümlesine ḫayır ḳaşd³ iderim
 * milletim millet-i islām⁴ * ḡayri dīnlerden rāzı⁵ degilim * ümmet-i
 Muḥammed’denim *⁶ ittibā‘ı ḳabül itdim * mü‘minem⁷ Ḥaḫḳ’a şekkim yoḳdur
 *⁸ müslimim el-ḫamdülillah * ḳalbimle⁹ taşdıḳ idüp * dilim ile [266b]¹ daḫı
 iḳrār eyledim * ve cemī‘i ḫamd² idicileriñ ḫamdi * bārī³ te‘ālāya maḫşūşdur *
 buña⁴ su‘āl-i ḳabir dirler * lā ilahe il-⁵ lallāh muḫammedün resülullah * buña
⁶ kelime-i tevḥīd dirler *⁷ eşhedü en lā ilahe illallāh * ve⁸ eşhedü enne
 muḫammeden ‘abduhu ve re-⁹ sülü * buña kelime-i şehādet [267a]¹ dirler *
 allāhümme şalli ‘alā² seyyidinā muḫammedin ve ‘alā ālihi³ ve sellim * buña
 şalāt-ı şerīfe⁴ derler * sübhānallāh * buña⁵ tesbīḫ derler * elḫamdülillah * buña
⁶ ḫamid derler * ve lā ilahe illallāh *⁷ buña tevḥīd derler * ve Allāhü-⁸ ekber *
 buña tekbīr derler *⁹ namāz evvelinde Allāhüekber dimege [267b]¹ iftitāḫ
 tekbīri derler * anıñ² ardınca okunacaḳ şeye³ sübhāneke derler * anıñ ardınca
⁴ okunacaḳ şeye e‘ūzu derler *⁵ anıñ ardınca okunacaḳ⁶ şeye besmele-i şerīf

derler * 7 anîñ ardınca okunacak şeye 8 fâtiha-ı şerîf derler * anîñ 9 ardınca okunacak şeye [268a] 1 bir âyet * ya bir sûre derler * 2 anîñ ardınca okunacak 3 şeye tekbîr derler * anîñ 4 ardınca okunacak şeye 5 rükû' tesbîhi derler * anîñ 6 ardınca * kavmede okunacak 7 şeye du'â ve hamid derler * anîñ 8 ardınca okunacak şeye 9 tekbîr derler * anîñ ardınca [268b] 1 secdelerde okunacak 2 şeye * secde tesbîhi derler * 3 anîñ ardınca iki rek'at 4 başında okunacak şeye 5 taḥiyyât derler * anîñ ardınca 6 üç rek'at ya dört 7 rek'at başında taḥiyyâtdan 8 soñra okunacak şeye 9 şalavât du'âsı derler * [269a] 1 vitir namâzında * üç rek'at 2 tamâmında * okunacak şeye 3 künût du'âsı derler * muṭlak 4 bârî te'âlânîñ kelâm-ı şerîfine 5 Kûr'ân-ı 'azîmü's-şân derler * 6 ve peygamberimiz Muḥammed 'aleyhi's-şalavatü 7 ve's-selâm * kelâm-ı münîfine 8 hadîs-i şerîf derler * ve 9 müctehidlerîñ iḥrâc eylediği [269b] 1 mesâ'illere fetvâ-yı şerîf 2 derler * rabbenâ lâ tuziğ kulûbenâ 3 ba'de iz hedeftenâ veheb lenâ 4 min ledunke raḥmeh * inneke 5 entel vehhâb * rabbenâ efrîğ 6 'aleynâ şabren ve sebbit aqdâmenâ 7 venşurnâ 'alel kavmi'l-kâ- 8 firîn * yâ muḥallibel kulûb 9 sebbit kulûbina 'alâ dînik * [270a] 1 ve şâllallahü 'alâ seyyidinâ 2 Muḥammedin ve 'alâ âlihi ve şahbihi * 3 ** ecma'in **

DİZİNLER

Dil araştırmalarında, dizinlerin önemli bir işlevi yerine getirdiği ve kolaylık sağladığı kesindir. Dizinler, incelenen eserde kullanılan kelimelerin belgelenmesini sağlarken bu kelimelerin metindeki anlamlarını da vererek söz varlığına katkıda bulunur. Aynı zamanda, anlam bilgisi, yapı bilgisi, köken bilgisi, kelime bilgisi gibi alanlarda çalışan bilim insanlarına kaynak oluşturur ve onlara kolaylık da sağlar. Bu sayede dil araştırmalarının daha verimli ve etkili bir şekilde yapılmasına katkısı olur.

Bu çalışmanın dizinleri bir yazılım aracılığıyla hazırlanmıştır. Her ne kadar bu, çok zaman kazandırmış ve kolaylık sağlamış olsa da doğru sonuçların alınabilmesi veri girişinin eksiksiz ve hatasız yapılmasına bağlıdır. Bu yüzden veri girişinin doğru yapılması azami bir dikkat gerektirmektedir.

Tenviri'l-Kulûb bir yazmanın sonunda bulunan bir eser olduğundan varak numaraları birden başlatılmadı. Sonradan yazmaya birileri tarafından kurşun kalemle yazılan varak numaraları esas alındı. 218. varak numarası sehven iki kez yazıldığı için bu varaktan sonrakiler olması gerektiği şekilde numaralandırıldı. 207a/4 örneğindeki gibi kelimelerin geçtiği yeri gösteren numarada 207 varak numarasını, *a* harfi sayfayı, 4 satır numarasını göstermektedir.

Dil bilgisi dizini (gramatikal dizin), aşağıda belirtilen usullere ve sıralamaya göre hazırlanmıştır:

1. Dizinlere metnin başında ve sonunda bulunan dualar, şehadet ve tevhit sözleri dışında bütün kelimeler dâhil edilmiştir. Madde başı yapılan bu sözlerin anlamları, sözlüklerdeki asıl anlamları da gözetilerek, karşılına yazılmıştır.

2. Arapça (Ar.) ve Farsça (Far.) kelimeler yay ayraç içinde kısaltmalarıyla gösterilmiş ancak bunlardan Türkçe eklerle genişletilenler belirtilmemiştir.

3. İsimlere getirilen ekler (+) işaretiyle, fiillere getirilen ekler (-) işareti gösterildi.

4. Dizinler yazılım aracılığıyla oluşturulduğu için ekler alfabetik olarak listelendi. Yazılışları aynı fakat türleri/görevleri farklı ekler, yay ayraç içinde kısaltmalarıyla belirtildi. Yanında (b.h.e.) belirtme hâli eki kısaltması olmayan +I / +U ekleri, iyelik ekleridir.

5. Madde başında listelenen kelimelere getirilen ekler sebebiyle meydana gelen ünlü düşmeleri [*em(i)r*] ve ünsüz değişmeleri (sedalılaşma)

[ağaç(c)-] köşeli parantezlerle yazılan örneklerdeki gibi madde başlarında belirtildi.

5. Birleşik fiillerle tamlamalar, madde başındaki kelimenin aldığı eklerden sonra alfabe sırasına göre gösterildi.

6. Transkripsiyon işaretleri, kelimelerin alfabe sırasını değiştirmedikleri için kelimeler ve ekler alfabe sırasına göre aranmalıdır.

7. Yazılışları aynı fakat anlamları ayrı kelimelerin metindeki manaları Arap rakamlarıyla ayrı ayrı verildi.

8. Dizinde birleşik fiillerin anlamlarını ayrıca yazma gereği duyulmadı.

9. İncelediğimiz metinde, aynı kelimenin veya ekin farklı şekillerde yazılması doğal olarak dizinlere yansımıştır. Bu tür kelimeler okuma hatası olarak değil, metnin yazım özelliği olarak değerlendirilmelidir.

Çekim ekleri dizini hazırlanırken de aynı yazılım kullanıldı. Bu bölümde metindeki bütün çekim ekleri alfabe sırasına göre listelendi. Eklerin önündeki (+) işareti, bu ekin isim köküne/gövdesine geldiğini, (-) işareti ise fiil köküne/gövdesine geldiğini belirtir. Birbiriyle karışma olasılığı bulunmayan ekler için açıklama gereksiz görüldü. Ancak karışabilecek eklerin türü yay araç içinde kısaltmalarıyla gösterildi. Dizin verisi işaretlenirken kelimelerin kök veya gövdesinden sonra ayırım yapıldığı için bunun doğal sonucu olarak yardımcı sesler de eklerin başında yer aldı.

Çok fazla dikkat gerektiren bu tür çalışmalarda bazı eksiklikler veya gözden kaçan hatalar ya da yanlışlar olabilir. Bunların tarafımıza iletilmesinden memnun oluruz.

1. GRAMATİKAL DİZİN

A Ā

‘**abd** (Ar.) Allah'a göre
insan, kul

‘a.+ im 256a/6

abdest (Far.)

Müslümanlık'ta ibadetten
önce dirseklere kadar elleri,
yüzü ve ayakları yıkamak,
başı ve kulakları mesh
etmekten ibaret olan
temizlik.

a. 229a/7, 246b/5, 247a/7

a. almak 240b/1, 246a/3,
247a/4

‘**Abdullah ibn-i Übey** (k.a.)

Peygamberimiz döneminde
Medine'de yaşayan
münafıkların reisi

‘A. 239b/8

‘**ABDU'R-RAĦMAN'D-**

ĎARİR (k.a.) Ölüm tarihi
dışında hakkında bilgi
bulunmayan ve kuvvetle
muhtemel bu eserin müellifi

‘A. 195a/3

‘**ābid** (Ar.) ibadet eden, kul

‘ā.+ im 256a/4

‘**āciz** (Ar.) güçsüz, aciz

‘ā. olan 248a/9

ad isim, ad

a.+ ina 207b/2, 207b/5

a.+ inı 206b/1

adam (Ar.) insan, kişi

a. 221a/9, 231a/4, 242a/9

adaş aynı ada sahip

olanlardan birine göre
diğeri

a. kılmışdır 201a/8

‘**adāvet** (Ar.) düşmanlık

‘a. 217b/9

‘a. eylemek 217b/8

Ādem (k.a.) ilk insan ve ilk

peygamber Hz. Ādem

Ā. 212b/9, 258a/5, 260b/6,
265b/8

‘**ādil** (Ar.) hak, hukuk, eşitlik

ilkelerine bağlı

‘ā. 222a/4

‘**adūvullah** (Ar.) Allah'ın

düşmanı

‘a. 238a/7

‘**afv** (Ar.) bağışlama, af

‘a.+ ıla 196a/1

‘a. ider 222b/6

‘a. olunur 227a/9

ağaç(c) uzun yıllar yaşayan

odunsu bitki, ağaç

a.+ indan 202b/7

ağ(ı)z yüzün ön tarafında

bulunan ve çeşitli işlevleri

yerine getiren organ

a.+ indaki 232b/5

a.+ indan 213b/4

aḥad (Ar.) bir, tek kimse

a.+ in 233b/7

aḥbāb (Ar.) *dost, tanıdık*

a.+ im 201b/7

aḥī *dost, arkadaş*

a. 202b/2

āḥīr (Ar.) *en sonunda, son*

ā. 201b/9, 249b/1

ā.+ i 246b/6

āḥiret (Ar.) *öbür dünya, öldükten sonra gidilen yer, ahiret*

ā.+ e 200a/1, 222b/4, 223a/1, 228a/8, 228b/6, 228b/8, 236b/9, 237a/2, 237a/6, 237a/9, 237b/2, 237b/7, 239a/5, 239a/9, 239b/3, 239b/5, 239b/9, 240a/2, 240a/4

āḥiri'l-encām (Ar.+Far.) *en nihayetinde, en sonunda*

ā. 257b/9

aḥīz (Ar.) *alma, kabul etme*

a. olduğu 198a/2

a. olunmuşdur 195b/9

aḥkām (Ar.) *hükümler*

a. 214a/7

a.+ ı (b.h.e.) 244a/9

a.- ı şer'iyeniñ 261b/9

aḥşām (Far.) *akşam*

a.+ da 198b/7

aḥ *ak, temiz*

a. 229a/1

aḥ - *akmak*

a.- ar 202b/4

a.- inca 202b/9

'aḥ(i)l (Ar.) *us, akıl*

'a. 207a/3, 214b/1, 255a/6

'a.+ dır 206a/9, 208a/2

'a.+ ları 260a/7

'a.+ ı irdigi 212a/7

'āḥīl (Ar.) *akıllı, akli başında*

'ā. 199b/1, 244a/7, 245a/6, 246b/1, 248a/5, 249a/6, 250b/3, 251b/4, 253a/1, 254a/7, 257b/1

'ā.+ im 255a/6

'ā. olduğum 261a/9

aḥrabā (Ar.) *Kan ya da evlilik bağıyla birbirine bağlı olanlar, hısım*

a.+ ları 219a/7

a.+ sını 219b/4

aḥsām (Ar.) *kısımlar, bölümler*

a.+ ı 212b/8

aḥvāl (Ar.) *sözler*

a.+ de 215b/6

al - 1. *zorla sahiplenmek*

a.- amaz 219b/5

cizye a.- mak 218a/9

2. *eline almak, tutmak*

a.- dım 263a/5

3. *kazanmak*

a.- mağa 220b/8

şevāb a.- mağa 223a/7

4. *kadınla evlenmek*

a.- maḥ 218b/3

a.- salar 233a/7

5. *ibadet amacıyla abdest almak*

abdest a.- mak 240b/1,
246a/3, 247a/4

6. kendisine verilmek
a.- salar 229b/7

7. önünü kesmek
a.- up 263b/7

a'lā (Ar.) en yüksek, en üst
şavt-ı a. 226a/5

'alāmet (Ar.) işaret, belirti
'a.+ i 210b/2

'ālem (Ar.) ortam, yer
'ā.- i dünyāya 261a/7

'aleyhi (Ar.) onun üzerine
olsun
'a. 201a/1

**'aleyhimü's-şalavatü ve's-
selām** (Ar.) Salat ve selam
onların üzerine olsun.
'a. 236b/8

'aleyhimü's-selām (Ar.)
Selam onların üzerine
olsun.
'a. 237a/4

'aleyhim ecma'in (Ar.)
Hepsinin üzerlerine olsun.
'a.+ iñ 215a/3

'aleyhi's-şalavatü ve's-selām
(Ar.) Salat ve selam onun
üzerine olsun.
'a. 199a/3, 207a/8, 217a/1,
264b/2, 269a/6
'a.+ a 216b/8, 241b/1
'a.+ iñ 214b/8, 229b/9,
230a/4, 237b/5, 244a/8

'aleyhi's-selām (Ar.) Selam

onun üzerine olsun.
'a. 237a/1
'a.+ i 258a/5
'a.+ iñ 213a/1, 220a/7,
260b/6, 265b/8

'aleyhi rahmeten (Ar.)
Rahmet üzerine olsun.
'a. 198b/4

'aleyhi rahmetü'l-bārī
(Ar.) Allah'ın rahmeti
üzerine olsun.
'a. 197b/5

alıko - engellemek
a.- mağa 263b/8

'ālim (Ar.) bilgin, alim
'ā.+ im 256a/1

'āliyāt (Ar.) aletler
'ā. 203b/7
cenāb-ı 'ā. 203b/5

Allāh (Ar.) Cenabıhakk'ın
doksan dokuz isminden en
büyüğü, Allah, Tanrı
A.+ i 202a/7

Allāhüekber (Ar.) Allah en
büyüktür.
A. 267a/7, 267a/9

Allāhü te'ālā (Ar.) Allah
yücelerin yücesidir.
A. 264a/9

alt alt, aşağı
a.+ ina 230a/5

altmış altı kere on, 60
a. 259b/1

altmışar her birine altmış
adet düşecek şekilde

a. 232a/9
a‘māl (Ar.) *işler, ameller*
 a.+ de 235b/4
 a.+ e 204a/1
 a.+ i 203b/8
 a.- i şālīḥa 223a/6, 224b/6,
 235a/4, 236a/6
 a.- i şālīḥada 235b/1
 a.- i şālīḥadan 216b/2,
 234a/5
 a.- i şālīḥadır 262a/4
 a.- i şālīḥa-ı 208b/8
 a.- i şālīḥamız 224a/1
 a.- i şālīḥanıñ 200a/7,
 234a/7
 a.- i şālīḥası 233a/2
 a.- i şālīḥaya 235a/7
 a.- i şālīḥayı 199b/5, 234b/5
‘amel (Ar.) *iş, dinî*
buyruklar çerçevesindeki
her türlü hâl ve hareket
 ‘a. 196b/2, 234a/6, 235a/2,
 235b/6, 236a/2, 236a/4
 ‘a.+ de 265a/7
 ‘a.+ den 254b/5
 ‘a.+ i 246a/1, 247b/5,
 248b/7, 250a/2, 251a/5,
 252a/9, 253b/7, 255a/1
 ‘a.+ iñ 235b/8
 ‘a.+ inden 245b/1, 247a/9,
 248b/3, 249b/5, 250b/9,
 252a/3, 253a/9
 ‘a.+ inden mi 245a/3,
 246a/7, 248a/2, 249a/4,
 250a/9, 251b/2, 252b/7,

254a/4
 ‘a.- i şālīḥ 223b/1
 ‘a.- i şālīḥdir 242a/2, 243b/5
 ‘a. itdim 247b/4
 ‘a. itmegi 265b/2
 ‘a. olunur 205a/6
āmenu (Ar.) *ölmeden evvel*
Allah’a ulaşmayı dileyenler
 ā. 203b/2
ammā (Ar.) *ancak, ama*
 a. 206b/9, 226a/6
‘ämme (Ar.) *herkese ait,*
genel
 ‘ā.- i āṣā‘ire 206a/5
‘āmmete (Ar.) *hısım,*
akraba
 ‘ā.- i ehl-i ḥaḳ 197b/1
āmīn (Ar.) *"Kabul eyle."*
anlamında duadan sonra
söylenen söz.
 ā. 264a/4
 ā. diseler 217b/1
aña *ona*
 a. 207a/1, 211a/9, 211b/2,
 211b/6, 211b/8, 212a/4,
 212a/6, 212b/2, 212b/4,
 212b/6, 235a/3, 258a/3,
 259b/7, 261b/3, 262b/3,
 263b/5, 264b/6, 265a/1
ana *anne, ana*
 a.+ dan 213a/8
 a.+ larımıñ 261a/2
 a.+ m 261a/4
 a.+ ya 241b/3, 243a/3
ānan fenan *dembedem,*

- andan ana*
ā. 233b/3
- ancağ** *yalnız, ancak*
a. 205b/1, 217b/9
- anda** *onda*
a. 219b/1, 260b/2, 261a/5
- andan sonra** *ondan sonra*
a. 259b/9
- anı** *onu*
a. 196b/3, 264b/4
- anıñ** *onun*
a. 201b/2, 205b/2, 205b/5, 206a/9, 207b/6, 208a/1, 208a/5, 209a/3, 210b/3, 212b/9, 214a/4, 214b/5, 215a/8, 215b/5, 216a/9, 239a/1, 259b/4, 260a/3, 262b/4, 264a/1, 264b/1, 264b/3, 265b/5, 267b/1, 267b/3, 267b/5, 267b/7, 267b/8, 268a/2, 268a/3, 268a/5, 268a/7, 268a/9, 268b/3, 268b/5
a.+ la 200b/6, 203a/4, 261b/5, 262b/8
- anıla** - *anlamak*
a.- yacağ 214b/1
- anlar** *onlar*
a. 208b/8, 237a/6, 262a/3, 262b/1
a.+ a 232b/9, 238a/7, 260a/9
a.+ da 209b/2
a.+ dan 242a/3, 243b/6
a.+ ı 207b/4, 241b/7,
- 243b/2, 260b/6
a.+ ıñ 260a/2, 265a/6, 265b/1
- ara** *iki şey arasındaki boşluk, ara*
a.+ sında 224b/3
a.+ ya 200a/10
- ard** *art, arka*
a.+ ına 262b/5, 263a/7
a.+ ında 224b/8
- ardınca** *ardından*
a. 267b/2, 267b/3, 267b/5, 267b/7, 267b/9, 268a/2, 268a/4, 268a/6, 268a/8, 268a/9, 268b/3, 268b/5
- ‘arîf** (Ar.) *irfan sahibi, bilgili*
‘ā. 203a/1, 203b/6
- arğa** *sırt*
a. 207b/7, 208b/3
- ‘arş** (Ar.) *Allah’ın kudret ve azametinin tecelli ettiği dokuzuncu kat gök*
‘a. 230b/2
‘a.- ı ‘azîmüñ 217a/6
- arşun** *orta parmak ucundan dirseğe/omuz başına kadar olan mesafe, bir adım boyu uzaklık, arşın*
a. 226b/8, 232a/9, 232b/1
a. olup 259b/2
- art** - *çoğalmak, artmak*
a.- ar 204a/4, 204a/9
- ‘aşā** (Ar.) *yürürken dayanılan baston, değnek,*

- asa*
 ‘a.+ sına 263b/2
āsān (Far.) kolay
 ā. 207a/4
aşhāb (Ar.) Peygamberimizi
 sağlığında gören,
 sohbetinde bulunan,
 Kur’an-ı Kerim’i ve İslam’ı
 kendisinden öğrenen din
 büyükleri
 a.- ı kirām 205a/1, 215a/1,
 237b/6
aşıl (Ar.) gerçek, asıl
 a. 243a/2
 a.+ dır 235a/2
‘Āşım Hāfş (k.a.) Tabiünden
 olup yedi kıraat imamından
 biridir.
 ‘Ā.+ in 265b/4
‘āşi (Ar.) isyankâr, Allah’ın
 emir ve yasaklarına
 uymayan
 ‘ā. olmak 243a/4
aşlā (Ar.) hiçbir zaman
 a. 209b/2, 214a/3, 234b/8
aşliyye (Ar.) esas, temel
 a.+ sinden 251b/6
aşağı yükseklik bakımından
 altta bulunan, aşağı
 a. 223b/2, 225b/9, 231b/9,
 233a/5
āşā‘ir (Ar.) aşiretler,
 kabileler
 ‘āmmē-i ā. 206a/6
at binek hayvanı at
 a. 231a/3
 a.+ ina 263a/1
‘avām (Ar.) halk, halkın alt
 tabakası
 ‘a.- ı nāsdan 200b/1
‘avrat (Ar.) kadın, zevce,
 avrat
 ‘a.+ larına 218b/4
 ‘a.+ larını 218b/2
ay yılın on ikide biri olan
 zaman dilimi
 a. 253a/6
 a.+ ı 228a/3, 253a/5,
 253b/3
 a.+ ını 240b/6, 253b/1
‘ayāl (Ar.) eş, zevce
 ehl-i ‘a.+ i 216a/4
āyāt (Ar.) ayetler
 ā.- ı kerīme 200a/8
āyet (Ar.) Kur’an-ı
 Kerim’de sureleri meydana
 getiren cümlelerin her biri
 ā. 268a/1
aylık ay hesaplanarak
 ödenen
 a. 223b/8
ayrıl - ilişkisi kesilmek,
 kopmak
 a.- maduğı 208b/4
 a.- maz 207b/9, 234b/8
 a.- mazam 262b/6
a‘zā (Ar.) organlar, uzuvlar
 a.+ ları 246b/5
 a.+ larına 212b/5
 a.+ larında 229a/8

- a.+ larını 241a/7
‘azāb (Ar.) *işkence, eziyet, azap*
 ‘a. 225b/4, 227a/5, 228a/6
 ‘a.+ ı 227b/1
 ‘a.+ ı (b.h.e.) 231b/5
 ‘a.- ı ebedīden 216a/6
 ‘a.- ı kabirden 227b/8
 ‘a.- ı kabri 228a/1
 ‘a. ider 223a/1
 ‘a. olmasa 232a/5
 ‘a. olursa 227a/8
‘azamet (Ar.) *ululuk, büyüklük*
 ‘a.+ den 216a/1
‘azil (Ar.) *uzaklaştırma, azil*
 ‘a. itmek 222a/7
‘azīm (Ar.) *azim, kararlılık*
 ‘a.+ üñ 217a/7
‘azīmet (Ar.) *kulun Allah'a karşı sorumluluklarını kararlılıkla yapması*
 ‘a. eyledi 205b/3
‘azīmü'ş-şān (Ar.) *şanı yüce*
 Qur'ān-ı ‘a. 264b/5

B

- bāb** (Far.) *konu*
 b.+ da 204a/6
baba *baba*
 b.+ larımıñ 261a/1
 b.+ m 261a/3, 265b/9
 b.+ mız 213a/1
 b.+ sı 258a/5

- b.+ ya 241b/4, 243a/4
ba‘de (Ar.) *sonra*
 b. 259b/4
ba‘dehu (Ar.) *ondan sonra, daha sonra*
 b. 261a/8
Bağdād (y.a.) *Irak'ta bir şehir, Bağdat*
 B. 207a/1
bağışla - bağışlamak
 b.- mağ 224b/6
bāhuşūş (Ar.+Far.) *özellikle*
 b. 197b/4, 198b/6, 201a/2
bağ - bakmak
 b.- up 211b/3, 213b/7
bağça (Far.) *bahçe*
 b.+ ları 227a/3
bākī (Ar.) *sonsuz, baki*
 b.+ dir 223a/3
 b. qalmanıñ 215b/4
bālīg (Ar.) *dinen mükellef olma yaşına giren*
 b. 245a/6, 246b/1, 248a/5, 249a/6, 250b/3, 251b/5, 253a/1, 254a/7
 b.+ im 255a/7
 b. olan 199b/1
 b. olduğum 244a/7
baña *teklik I. kişi zamirinin yönelme hâl ekini almış şekli, bana*
 b. 244b/3, 245b/9, 247b/2, 248b/4, 248b/7, 254b/8
bārī te‘ālā (Ar.) *yüce yaratan, Allah*

b. 195a/4, 201a/6, 209a/4,
210a/9, 211b/4, 213a/3,
214a/5, 216b/2, 216b/7,
217a/4, 223b/7, 228a/6,
233b/5, 258a/6, 260a/8,
262a/6, 264a/1

b.+ dan 199a/4, 207a/9,
223a/7

b.+ niñ 201a/4, 204b/4,
209a/8, 209b/4, 209b/8,
211a/5, 211b/9, 214b/5,
216b/4, 222b/5, 223a/8,
224a/4, 237b/3, 269a/4

b.+ ya 241a/9, 266b/2

b.+ yı 207a/2, 230a/8,
234a/1

baş 1. *insan vücudunun üst kısmı, kafa*

b.+ ıma 263a/8

2. *önce*

b.+ ında 268b/4, 268b/7

başka *başka, gayri*

b. 208b/7, 234a/6

b.+ dır 208b/7, 234a/6

ba'zı (Ar.) *kimi, bir kısım, bazı*

b. 197a/2, 201a/8, 235a/4,
235a/7, 235a/9, 235b/3,
236a/6

b.+ ları 195b/5, 195b/6,
195b/7, 195b/8, 228b/6,
229b/1, 230b/2, 230b/8,
230b/9, 231a/1, 231a/2,
231a/3, 231a/4, 231b/2

b.+ larına 223b/2, 223b/3,

223b/4, 230b/5

b.+ sı 262a/9

b.+ sını 236b/4

beķā (Ar.) *devamlılık, ebedilik*

b.+ sınıñ 234a/9

bel 1. *gövde, bel*

b.+ üme 263b/1

2. *meni, sperm*

b.+ i 261a/1

b.+ inden 213a/1, 260a/3,
261a/4

b.+ ine 260b/7

belā (Ar.) *evet*

b. 213a/5, 260b/4

ben *teklik 1. kişi zamiri*

b. 213a/3, 245b/2, 252a/4,
254b/6, 255a/5, 255a/7,
255a/8, 255a/9, 255b/1,
255b/3, 255b/4, 255b/6,
255b/7, 255b/8, 255b/9,
256a/2, 256a/3, 256a/4,
256a/5, 256a/7, 256a/8,
256a/9, 256b/2, 256b/3,
256b/4, 256b/6, 256b/7,
256b/8, 256b/9, 257a/2,
257a/3, 257a/4, 257a/5,
257a/6, 260b/1, 264b/1,
264b/3, 264b/4, 264b/6,
264b/8, 265a/6, 265b/1,
265b/5

b.+ den 197a/7, 198a/7,
198b/9

b.+ i (b.h.e.) 226a/4, 226a/7

b.+ im 244b/4, 245b/7,

246a/1, 247b/5, 250a/2,
251a/4, 252a/9, 253b/6,
255a/1, 255a/6, 255a/7,
255a/9, 255b/1, 255b/2,
255b/3, 255b/5, 255b/6,
255b/8, 255b/9, 256a/1,
256a/2, 256a/3, 256a/5,
256a/6, 256a/8, 256a/9,
256b/1, 256b/2, 256b/4,
256b/5, 256b/6, 256b/7,
256b/9, 257a/1, 257a/2,
257a/3, 257a/5, 257a/6,
257a/7

bencileyin *benim gibi*
b. 263b/5

beñze - *benzemek*
b.- mez 209a/5, 211b/6

berāber (*Far.*) *birlikte*
b.+ dir 220b/6, 235a/9,
235b/3
b. olmasa 231b/5

berāt (*Ar.*) *bağışlanma
belgesi*
b.+ ında 202a/3

beri (*Ayrılma hâli ekiyle*)
*başlangıç ve süre ifade eden
edat*
b. 260b/8

besmele (*Ar.*) *esirgeyen ve
bağışlayan Allah'ın adıyla
anlamındaki ifadenin kısa
söylenişi*
b.- i şerîf 267b/6

beş *dörtten sonra gelen
sayma sayısı, 5*

b. 196a/6, 210b/4, 211a/1,
211a/3, 221b/8, 240b/3,
246b/7, 248b/8, 249b/2
b.+ dir 210b/3

beşinci *sıralamadaki yeri
beş olan*
b. 196b/5, 264a/5

beş yüz 500
b.+ den 195b/1

bey'î şirā (*Ar.*) *satma ve
alma*
b.- itmek 219a/2

beyān (*Ar.*) *açıklama,
söyleme*
b. idem 202b/8
b. ider 196a/9, 196b/2,
196b/3, 196b/5, 196b/7,
257a/9, 264a/9

beyn (*Ar.*) *ara*
b.+ inde 196b/3

beyt (*Ar.*) *I. iki dizeden
ibaret nazım birimi, beyit,
şiir*
b. 201a/10

2. *Allah'ın evi, Kabe*
b.- i şerîfi 253b/8, 254b/3

bi'avnillāhi (*Ar.*) *Allah'ın
yardımıyla*
b. 195a/8

bid'at (*Ar.*) *hurafe, Hz.
Muhammed'den(s.a.v.)
sonra dinde ortaya çıkanlar*
ehl-i b.+ iñ 225a/2

bil - *bilmek*
b.- mek 207a/3

b.- üp 207b/4, 241b/8,
243b/2
b.- ürsiñ 204a/4
muṭābık b.- üp 212b/1
ḥoş b.- ür 212a/4
bilā-keyf (Ar.) *keyifsiz*
b. 230a/7
bilin - *bilinmek*
b.- memiş 203a/6
b.- mişdir 203a/8
bi-mennihi (Ar.) *yardımyla*
b. 195b/4
bin - *binmek*
b.- dim 263a/1
b.- seler 229b/2
bina (Ar.) *yapı*
b.+ sı 205b/8
bindi *binilecek şey, binit*
b.+ lere 229b/1
biñer *bin sayısının*
üleşirmeli biçimi
b. 223b/8
biñ yüz yetmiş yedi 1177
b. 196a/5
bir 1. *herhangi bir, bir*
b. 200b/5, 201a/5, 203b/3,
203b/6, 204b/1, 205b/9,
209a/5, 211b/5, 213a/7,
213b/3, 217b/6, 219b/3,
220a/1, 220a/2, 222a/3,
222a/7, 223b/1, 227a/9,
233b/7, 245b/8, 249b/1,
263b/4
b.+ dir 201b/7, 209a/4,
211b/5

b.+ i 206a/9, 206b/1,
208a/2, 208a/5, 208a/6,
208a/7, 209a/2, 209a/3,
209a/8, 209b/3, 209b/8,
210a/2, 210a/7, 210b/3,
210b/4, 210b/5, 210b/6,
210b/8, 211b/1, 211b/7,
212a/5, 212b/3, 212b/9,
213b/1, 213b/5, 213b/9,
214a/5, 214a/6, 214a/9,
214b/2, 214b/5, 214b/7,
215a/1, 215a/4, 215a/8,
215b/1, 215b/5, 215b/8,
216a/2, 216a/5, 216a/9,
216b/3, 235a/1, 247b/2,
251a/3
b.+ ine 201b/6, 241b/3,
251b/8
b.+ ini 221b/5, 242a/3,
242a/5, 243b/6, 243b/8
b.+ iniñ 222b/7, 260a/6
b.+ isi 206b/2, 208a/1
b.+ isidir 211a/4
2. *aynı, denk*
b. 207b/3, 207b/6, 208b/2
3. *sayı olarak bir*
b. 240a/9, 240b/8, 251b/9,
253a/6, 254b/3, 260b/8,
261b/2, 262b/2, 268a/1
biraz *çok değil*
b. 262b/7
birer *her birini bir defa,*
birer
b. 245a/8
biri biri *birbiri*

b.+ nden 207b/8, 208b/3
b.+ ni 211a/2
b.+ lerinde 218a/2
b.+ lerine 219a/7
bir ki kaç *birkaç*
b. 195a/7, 236b/3, 238b/5
**bismillâhi'r-raĥmani'r-
raĥîm** (Ar.) *esirgeyen ve
baĥışlayan Allah'ın adıyla*
b. 194b/2
biz *çokluk 1. kişi zamiri*
b. 213a/5
b.+ e 202b/3
b.+ lere 202b/6
boĥazla - *hayvan kesmek*
b.- duĥı 218a/6
b.- maĥ 243a/1
boĥazlanan *kesilmiş hayvan*
b.+ mı 242b/7
bol *geniş*
b. oluş 226b/9
borç(c) *borç*
b.+ undan 251b/6
boy *endam, boy*
b.+ ları 232a/8, 259b/1,
260a/6
boy(u)n *gövdenin omuz ile
baş arasındaki kısmı*
b.+ u 216a/3
böyle *bunun gibi*
b. 197b/2
b.+ ce 206a/2
b.+ dir 228b/5
bu *1. işaret zamiri, bu*
b. 203b/6, 245a/5, 246a/9,

248a/5, 249a/6, 250b/2,
251b/4, 252b/9, 254a/7
b.+ dur 196b/9, 202b/5,
207a/5, 244a/3
b.+ ña 204b/1, 255a/4,
266b/3, 266b/5, 266b/9,
267a/3, 267a/4, 267a/5,
267a/7, 267a/8
b.+ ndan 195a/2
b.+ nlar 204b/9
b.+ nlardan 205b/4, 247b/1
b.+ nları 245a/8
b.+ nlarıñ 206a/4
b.+ nuñ 241b/5, 243a/8
2. *işaret sıfatı, bu*
b. 195a/9, 196a/3, 198a/1,
198a/5, 198b/2, 198b/4,
200a/10, 200b/1, 201a/6,
201b/4, 201b/7, 201b/9,
202b/1, 202b/3, 202b/7,
203b/3, 204a/6, 204a/7,
205a/5, 205a/7, 206b/2,
206b/8, 213a/7, 251a/1,
253b/1, 260a/4, 261a/7,
261b/8, 262b/2, 263b/4
bul - *bulmak*
b.- uç 246b/3
raĥmet b.- am 202a/6
bulun - *bulunmak*
b.- madı 251a/4
b.- mayan 206b/3
b.- maz 200b/5, 201b/2
b.- mazsa 247a/5
b.- mişdir 203a/8
b.- ur 203a/4

buyur - *bildirmek,*
buyurmak

b.- dı 205b/7

b.- mış 203b/2

b.- mışlardır 201a/10

bülûğ (Ar.) *bâlig olma,*
ergenlik

b. 255a/7, 257b/1

b.+ a 213a/8, 219b/5

b.+ dur 206b/1, 208a/2

b.+ a irüp 245b/2, 261a/9

büyük *büyük*

b. 221a/5, 226b/9, 265b/9

bî-naẓîr (Far.+Ar.)

benzersiz, eşsiz

b.+ ini 202b/3

C

cān (Far.) *can, ruh*

c.+ in 204a/5

cāri (Ar.) *geçerli*

c. olmadı 244b/3, 245b/7,
254b/8

cā'iz (Ar.) *dinen uygun*

c. 217b/8, 222a/7, 222b/3,
224a/3, 224a/6, 224a/8,
238a/5, 238a/7

c.+ dir 218a/7, 218b/3,
218b/6, 218b/9, 219a/2,
224b/9

c. olmayan 242b/8

cebîr (Ar.) *zor*

c. 220b/7

cehennem (Ar.) *inkârcıların*

ve günahkârların ahirette
cezalandırılacakları yer

c. 227a/6

c.+ de 200a/2, 210a/6,
258a/1

c.+ e 225b/9, 231a/7,
231a/8, 231b/1, 231b/4,
231b/6, 231b/8, 232a/1,
232a/4, 232b/2

cem' (Ar.) *toplama*

c.+ i 196a/5, 200a/10

c. eyleyem 195a/7

c. iden 250b/5

c. idüp 258a/8

c. olsalar 230a/6

c. olurlar 228b/4

cemā'at (Ar.) *inanalar*

topluluğu

c. 265a/4

cemî' (Ar.) *bütün, hep*

c.+ i 266b/1

c.- i maḥlûḳât 201a/3

c.- i ni'meti 203a/4

cemî'an (Ar.) *hep, tümü*

birden

c. 203a/2

cenāb (Ar.) *çeşitli*

tamlamalarla yüceltmek

amacıyla "saygıdeğer"

anlamında kullanılan saygı

sözü

c.- ı 'āliyāt 203b/5

cenābet (Ar.) *gusül*

gerektiren durum

c.+ den 246b/2, 249a/8

cennet (Ar.) müminlerin
kıyametten sonra sonsuz
mutluluk içinde

yaşayacakları yer

c. 225a/8, 227a/3, 263b/7

c.+ de 210a/5, 220a/7,

226b/5, 233a/4, 233b/2,

233b/5, 233b/9, 258a/2

c.+ e 202a/5, 202a/6,

216a/7, 225b/7, 232a/7,

232b/8, 233a/1, 233a/8,

236a/3, 262a/7

c.+ iñ 200b/7

cennetâ (Ar.) ey cennet

c. 203a/4

cevâb (Ar.) karşılık, cevap

c. 197a/6, 198a/6, 207a/7,

244a/6, 245a/1, 246a/5,

247b/9, 249a/2, 250a/6,

251a/8, 252b/4, 254a/2

c.+ a 227b/5

c. virirler 227b/4

c. virüp 260b/4

cevâhir (Ar.) elmas, yakut,

pırlanta gibi değerli taşlar

c. 201b/1, 262a/3

cevher (Ar.) bir şeyin özü,

esası

c.- i 'uзмâdır 200b/5

c.- i imân 201b/1

cihetsiz tarafsız

c. 234a/2

cin (Ar.) meleklerle

şeytanlardan olup duyu

organlarıyla hissedilemeyen

insanlar gibi ilahî emirlere
uyumla yükümlü varlık
türü

c. 220b/3

c.+ ler 239b/5

cisim (Ar.) nesne, madde

c. 223a/4

cizye (Ar.) Müslüman

olmayanlardan İslami

hükümlere dayandırılarak

alınan kişisel vergi

c.+ den 216a/3

c. almak 218a/9

cum'a (Ar.) İslamiyet'te

haftalık toplu ibadetin

yapıldığı kutsal sayılan gün

c. 227b/9, 240b/9, 246b/8,

250a/4, 250b/6, 251a/1,

251a/2

cümle (Ar.) bütün, hep

c. 203a/4, 212b/5, 213a/2,

235a/8, 235b/2, 236b/7,

237b/1, 258a/4, 259b/6

c.+ den 209a/2

c.+ miz 213a/5

c.+ si 199a/5, 217b/5,

220b/6, 230a/3, 236b/6,

241b/6, 243b/1, 260b/3

c.+ sinden 228a/5

c.+ sine 266a/2

c.+ sini 255a/4, 260a/3

c.+ siniñ 207b/2

cünub (Ar.) gusletmesi

gereken kimse

c. olan 248a/7

cüz (Ar.) *parça, kısım*

c. 234a/5

c.+ dür 208b/9

cüz'iyye (Ar.) *azıcık, çok az*

c.+ sini 211a/7, 214b/2

Ç

çağır - *seslenmek, çağırılmak*

ç.- sa 226a/6

çağla - *coşmak*

ç.- yu'p 202b/4

çık - *1. çıkmak*

ç.- anı 232a/2

ç.- duğımız 213a/2

ç.- maz 221a/7, 221b/6

ç.- u'p 226a/3

köşklere ç.- salar 233a/3

2. ayrılmak, sayılmak

ç.- mayu'p 225a/1

çiçek *bitkinin parlak renkli,*

güzel ve gösterişli, hoş

kokulu bölümü

ç.+ ler 203a/6

çirkin *kötü*

ç. 226b/3

çok *fazla, az olmayan, çok*

ç. 204a/9, 234a/3, 262a/7

ç.+ dur 209a/2, 200a/10,

210b/2

çukur *çukur*

ç.+ ı 227a/6

çün (Far.) *çünkü, zira*

ç. 201b/9, 203a/3

D D

dağıl - *yayılmak, dağılmak*

d.- u'p 212b/5

dahı *dahi, bile, da, de*

d. 198b/4, 200b/9, 206b/5,

206b/8, 207b/6, 208a/4,

210b/9, 211a/1, 211a/7,

211b/1, 211b/2, 211b/4,

211b/7, 211b/9, 212a/5,

212a/6, 212b/3, 213a/5,

217a/3, 217a/5, 228b/5,

237a/2, 237a/6, 237a/9,

239a/7, 239b/1, 242a/8,

244b/2, 245b/7, 245b/8,

249b/8, 249b/9, 251a/2,

252a/5, 252a/7, 253b/2,

253b/4, 254b/8, 255a/3,

266b/1

dâhil (Ar.) *dâhil, içinde*

d. 212b/4

d. olıcağ 211a/6, 211b/2,

211b/8, 212a/6

d. olu'p 221a/1

d. olurlar 225b/8, 226a/1

dâ'im (Ar.) *sürekli, devamlı, daima*

d. 204a/8, 220a/3

d.+ dir 234b/8

d. olmaz 227a/9

d. olur 227b/2

dal *dal, bitkilerde odunsu*

uzantı

d. 202a/5

ÐARİRİ (k.a.) (bkz. Abdu'r-

rahmân Darîri
D. 204b/1
da'vâ (Ar.) *iddia*
d. iderse 205b/5
da'vet (Ar.) *çağırma, davet*
d. eyledi 262a/6
dayan - *destek almak*
d.- dım 263b/2
de - *demek, söz söylemek*
(krş. di-)
d.- rler 267a/4, 267a/5,
267a/6, 267a/7, 267a/8,
267b/1, 267b/3, 267b/4,
267b/6, 267b/8, 268a/1,
268a/3, 268a/5, 268a/7,
268a/9, 268b/2, 268b/5,
268b/9, 269a/3, 269a/5,
269a/8, 269b/2
d.- yen 197a/8
d.- yesin 245a/3, 246a/7
d.- yesin 248a/2, 249a/4,
250a/9, 251b/2, 252b/7,
254a/5
d.- yü 197a/5, 198b/2,
205a/8, 205b/2, 205b/7,
206a/1, 206a/8, 207a/7,
208b/9, 209a/7, 209b/3,
211b/6, 213a/4, 213a/6,
222a/8, 224a/2, 224a/8,
226a/5, 226a/8, 243a/8,
244a/5, 244b/9, 245a/9,
246a/4, 247a/8, 247b/8,
248b/2, 249a/1, 249b/4,
250a/5, 250b/7, 251a/7,
252a/2, 252b/3, 253a/7,

254a/1, 254b/4, 259b/8,
260b/1, 260b/5
Deccâl (Ar.) *İlâhî dinlerde*
kıyamet alâmetlerinden
sayılan ve insanları doğru
yoldan saptırmaya
çalışacağı kabul edilen
olağan üstü güçlere sahip
kişi.
D. 240a/1
defin (Ar.) *ölüyü gömme*
d. olduğda 196b/6
d. olduğdan 264a/6
değil *ifadeyi olumsuz yapma*
edatı, değil
d.+ dir 197b/1, 198a/3,
200b/1, 217b/8, 220b/8,
221a/5, 222a/5, 222a/7,
222b/3, 223a/4, 224a/3,
224a/6, 224a/9, 234a/5,
238a/5, 238a/8, 244b/5,
246a/2, 247b/6, 248b/7,
250a/3, 251a/5, 252b/1,
253b/7, 255a/2
d.+ im 266a/5
d.+ midir 244a/5, 244b/9,
246a/4, 247b/7, 248b/9,
250a/5, 251a/7, 252b/3,
254a/1
d.+ miyim 213a/4, 260b/1
delâlet (Ar.) *kılavuzluk*
d. ider 220a/3
delilsiz *kanıtsız*
d. 213b/3
dem (Far.) *an, vakit*

d. 204a/4, 204b/1, 204b/2
devlet (Ar.) *mutluluk, talih*
d.+ den 203b/3
di - *demek, söylemek (krş. de-)*
d. 195a/6
d.- mege 267a/9
d.- mek 198a/8, 222a/9, 238a/5, 238a/7
d.- mezse 221a/8
d.- mişler 206b/6, 207a/4
d.- rler 207b/3, 207b/5, 211a/9, 211b/7, 212a/4, 212b/3, 212b/7, 261b/4, 262b/4, 263b/5, 266b/4, 266b/6, 267a/1
d.- rsen 202a/6, 202a/7
d.- rseñ 203b/7
d.- seler 222b/1
d.- ye 222b/2
d.- yerler 198b/9
āmīn d.- seler 217b/1
dil *konuşmaya da yarayan organ*
d. 208a/7
d.+ im 266a/9
dile - *dilemek, istemek*
d.- rse 222b/6, 222b/7, 222b/8
din (Ar.) *peygamberler aracılığıyla insanlara gösterilen doğru yol, din*
d. 199b/4, 204b/5, 207a/6, 207b/2, 208a/3, 240a/3, 241b/7, 243b/1, 264b/3

d.+ im 264b/3
d.+ lerden 266a/4
d.- i islāmı 199a/2
diril - *dirilmek, canlanmak*
d.- üp 210a/3
diş *ağza alınanları koparmaya ve parçalamaya yarayan, sert ve beyaz parça, diş*
d.+ leri 232b/6
dişilik *dişi cinsten olma*
d. 209b/1
diyār (Ar.) *yer, yurt*
d.- ı islāmda 219a/8
dögüş - *dövüşmek, mücadele etmek*
d.- ürüm 262b/8
dön - *belli bir yöne dönmek*
d.- mege 265a/1
dördünci *sıra bakımından yeri dörtte olan, dördüncü*
d. 196b/4, 257a/7
dört *üçten sonraki sayma sayısı, 4*
d. 205b/8, 212b/8, 268b/6
d.+ de 205b/1
d.+ dür 214a/4, 214b/4
du‘ā (Ar.) *Allah'a seslenme, yardım dileme, dua*
d. 263b/9, 268a/7
d.+ larına 217a/9
d.+ sı 268b/9, 269a/3
d. iderler 217a/8
dünyā (Ar.) *yeryüzü, dünya*
d. 233a/6

d.+ da 216a/2, 258a/7
d.+ ya 201b/9, 260a/4
'âlem-i d.+ ya 261a/8

dürlü *türlü, çeşitli*

d. 202b/7, 233a/9

düş - *bulunduğu yerden*

aşağı inmek, düşmek

d.- düm 262b/5

d.- seler 231a/7

düşmân (*Far.*) *düşman*

d. 263b/4

E

ebed (*Ar.*) *sonsuz*

e. 203b/7

ebedî (*Ar.*) *sonsuz aittir*

e. 200a/2, 210a/6

'azâb-ı e.+ den 216a/6

ebrâr (*Ar.*) *takva sahibi*

erdemli kimseler

e.+ dan 222b/7

Ebû el-Hasan el-Eş'arî

(*k.a.*) *Eş'ariye mezhebinin
kurucusu*

E. 208b/5

Ebû Leheb (*k.a.*) *Hz.*

*Peygamber'in amcası ve en
azılı düşmanlarından biri*

E. 239b/7

Ebû Manşûr Muhammed

Mâtürîdî (*k.a.*)

Matürîdiye mezhebinin

kurucusu, müfessir ve fakih

E. 208a/9, 265a/5

Ebû Cehil (*k.a.*) *Asıl adı*

Amr olup peygamberimizin

bir çok mucizesini gördüğü

hâlde iman etmeyen

müşrikin lakabıdır.

E. 239b/8

ecel (*Ar.*) *sebec*

e.+ den 195a/8

edâ (*Ar.*) *yerine getirme*

e.+ sınıñ 250b/4

e. itdim 248b/6, 251a/1,
254b/7

edille (*Ar.*) *deliller,*

rehberler

e. 209a/2, 200a/10

e.+ si 214b/4

ednâ (*Ar.*) *daha alçak*

e. 257b/3

ef'âl (*Ar.*) *daha üstün, çok*

erdemli

e.+ de 215b/6

eger (*Far.*) *eğer, şayet*

e. 197a/7, 198a/7, 198b/9,

202a/8, 221a/7, 221b/6,

234b/9, 237a/5, 245a/4,

245b/1, 246a/8, 247a/4,

247a/9, 248a/3, 248b/3,

249a/4, 249b/5, 250b/1,

250b/8, 251b/2, 252a/3,

252b/7, 253a/8, 254a/5,

254b/5

eglen - *bir süre kalmak,*

eğleşmek

e.- digim 261a/1

e.- se 232a/3

eḥādīs (Ar.) *hadisler*
 e.- i şerīfden 195b/6
 e.- i şerīfe 200a/9
eḥibbā (Ar.) *dostlar,*
ahbablar
 e.+ dan 196a/1
eh(i)l (Ar.) *1. ehil, sahip*
 e.+ i 20b/2, 220b/3
 e.+ ine 198a/3
 e.- i bid‘atīñ 225a/2
 e.- i ḥaḳ 197b/2
 e.- i ḥaḳ olan 197b/7
 e.- i īmān olanlar 210a/4
 e.- i īmāniñ 228a/5
 e.- i kitāb 218a/4, 218a/8,
 218b/1
 e.- i küfür olanlar 210a/5
 e.- i sünnet 265a/3
 e.- i sünnetden 224b/1
 2. *zevce, eş*
 e.- i ‘ayāli 216a/4
eksik *tam olmayan, noksan*
 e. 222b/9
 e. olan 243a/6
el *bilekten parmaklara*
kadar olan ve iş yapmaya,
tutmaya yarayan organ, el
 e.+ ime 263a/5
elbetde (Ar.) *mutlaka,*
elbette
 e. 202a/1, 227b/4
el-ḥamdülillah (Ar.) *Allah'a*
hamdolsun.
 e. 266a/8, 267a/5
el-mü‘min (Ar.) *iman etmiş*

kimse
 e.+ dir 201a/5
emīn (Ar.) *güvenilir, emin*
 e. 254a/8
 e.+ leri 204b/7
 e. olmayan 241a/5
 e. olsalar 227b/8
em(i)r (Ar.) *buyruk, emir*
 e. 239a/1
 e.+ ini 209b/9
 e.- i raḥmāna 203b/9
 e. eyledi 259b/8
 e. idüp 205b/2
eñ (*mübalağa zarfi*) *en*
 e. 199b/2, 223b/2, 232a/2,
 233a/5, 261a/3
endaze (Far.) *genellikle*
kumaş türünden malzemeyi
ölçmekte kullanılan ve çarşı
arşını da deneni 65 santim
uzunluğunda ölçü
 e.+ de 243a/6
endeki *omuz genişliği*
 e. 232a/9
envā‘ (Ar.) *türler, çeşitler*
 e.+ indan 258a/8
erim *menzil, ulaşılabilir*
uzaklık
 e.+ i 226b/9
erkeklik *erkek olma durumu*
 e. 209b/1
eşer (Ar.) *belirti, iz, alamet*
 e.+ den 211b/3, 213b/7
 e.+ i 211a/6
esmā (Ar.) *isimler*

e.+ sını 212a/1	201b/6, 201b/8, 202a/1,
esīr (Ar.) <i>tutsak, esir</i>	202a/3, 202a/5, 202a/7,
e. olmadan 216a/4	202a/9, 202b/2, 202b/4,
eşā'ire (Ar.) <i>şairler</i>	202b/6, 202b/8, 203a/1,
e.+ ye 206b/8	203a/3, 203a/5, 203a/7,
et <i>insanlarda ve</i>	203a/9, 203b/2, 203b/4,
<i>hayvanlarda deriyle kemik</i>	203b/6, 203b/8, 204a/1,
<i>arasındaki kısım, et</i>	204a/3, 204a/5, 204a/7,
e. 261b/3	204a/9, 204b/2
e.+ i 242b/3, 242b/7	tedārik e. 202b/2
e.+ ini 218a/6	'azīmet e.- di 205b/3
eṭrāf (Ar.) <i>çevre, yöre</i>	da'vet e.- di 262a/6
e.+ ında 217a/7	emir e.- di 259b/9
e'ūzu (Ar.) <i>"Kovulmuş</i>	ḥalk e.- di 258a/9
<i>şeytanın şerrinden Allah'a</i>	ḥiṭāb e.- di 213a/5
<i>sığınırım."</i> anlamındaki	icād e.- di 259b/4
<i>ifadenin kısa söylenişi</i>	idḥāl e.- di 260b/7
e. 267b/4	su'āl e.- di 260b/2
evlen - <i>evlenmek</i>	taḥrīr e.- di 198b/3
e.- mek 241a/6	ta'līm e.- di 259b/7
evrāk (Ar.) <i>yazılı belgeler</i>	iḥrāc e.- digi 269a/9
e. 200b/1	iḥrār e.- dik 213a/6
evvel (Ar.) <i>ilk, önce, birinci</i>	murād e.- dikde 247a/3
e. 199a/7, 199b/2, 200a/1,	ḥāzır e.- dim 262a/5
215b/1, 215b/3	iḥrār e.- dim 266b/1
e.+ inde 267a/9	ḫarār e.- dim 261a/5
evvelki <i>önceki</i>	ḫaşd e.- dim 265b/7
e. 196a/7, 196b/8	murād e.- dim 195a/9
eyle - <i>etmek, yapmak,</i>	peydā e.- dim 262a/2,
<i>eylemek</i>	262b/3, 262b/8
e. 201b/8	taṣdīḫ e.- dim 261b/8
e.- mek 218b/6	zuhūr e.- dim 261a/8
e.- señ 204b/1	taḥrīr e.- dügi 197b/7
e.- ye 204a/5	iḫrām e.- medi 245b/9
ta'allüm e. 201b/2, 201b/4,	'adāvet e.- mek 217b/8

ğüsül e.- mek 247b/7,
248a/9
ikrār e.- mek 243b/3
katil e.- mek 242b/1
şehādet e.- mek 221b/4
taḥfif e.- mek 242a/6
terk e.- mek 242a/4
teyemmüm e.- mek 247a/7,
248b/2
taḥkik e.- miş 206a/2
tevbe e.- miş 224b/1
katil e.- se 219b/4
niyyet e.- se 238b/7
vefāt e.- se 219b/2
ihsān e.- ye 264a/3
cem' e.- yem 195a/7
zevk e.- yim 203b/7
eyt(d)- *demek, söylemek*
e.- er 195a/3

F

faķır (Ar.) *yalnız Allah'a muhtaç olma, yoksulluk*
f. 257a/6
faķih (Ar.) *fıkıh bilgisine sahip*
f. 257a/7
faķih (Ar.) *fıkıh konusunda yetkili ve bilgili kişi*
f.+ im 257a/6
faķir (Ar.) *yoksul, fakir*
f.+ im 252a/8, 254b/9,
257a/5
farķ (Ar.) *ayırım, fark*

f. 196b/3
farz (Ar.) *mükelleflerin yerine getirmesi gereken emirler*
f. 244b/5, 246a/2, 247b/5,
248b/7, 250a/3, 251a/5,
252a/9, 253b/7, 255a/1
f.- ı kať'ilere 240a/6
f.+ mıdır 244a/4, 244b/8,
246a/3, 247b/7, 248b/9,
250a/5, 251a/7, 252b/3,
253b/9
f. olan 199b/5
f. olmaz 206b/5
farz-ı 'ayın (Ar.) *her Müslüman'ın bizzat yapması gereken farz*
f.+ dır 199b/6, 199b/7,
245a/9, 247a/8, 248b/2,
249b/3, 250b/7, 252a/2,
253a/7, 254b/4
fāsık (Ar.) *günahkâr, Allah'ın emirlerini terine getirmeyen*
f. 217b/7, 238a/9, 238b/2
f.+ larıñ 220b/1
f. olur 234b/6
faşıl (Ar.) *bölüm, kısım*
f. 196a/6, 196a/7, 196a/9,
196b/2, 196b/4, 196b/5,
204b/3, 244a/1, 257a/8,
264a/5
f.+ da 196b/8
fāsıd (Ar.) *yanlış, bozuk*
f. olmaya 199a/9

f. olmaz 236b/6
fātiḥa (Ar.) *başlangıç,*
Kur'an'ın ilk suresi
 f.- 1 şerîf 267b/8
 f.- 1 şerîfî 236a/8
Fazıl-ı Muhammed
Aḳkirmānī (k.a.) *kelam,*
fıkıh, tefsir, felsefe gibi
konularda eserleri bulunan
Osmanlı âlimi
 F.+ den 198a/5
fazilet (Ar.) *erdem, fazilet*
 f.+ i 200a/8
fazl (Ar.) *iyi ahlak, erdem*
 f.+ 1 201a/9
ferā'iz (Ar.) *yapılması*
gerekenler, farzlar
 f. 241b/6, 255a/3
 f.+ lerden 221b/4
feryād (Far.) *bağırıp*
çağırma, çığlık, feryat
 f.- 1 fiğān itse 226a/8
fetevā (Ar.) *fetvalar*
 f.- y1 münîfe 200a/9
fetvā (Ar.) *bir işin şeriata*
uygun olup olmadığı
hakkında verilen hüküm
 f.+ s1 265b/1
 f.- y1 şerîf 197b/9, 206a/8,
 269b/1
 f.- y1 şerîfdir 215a/6
fıkhıyye (Ar.) *İslam fikhıyla*
ilgili hükümler
 f.+ den 195b/8
fısk (Ar.) *doğruluktan*

ayrılma, günah işleme
 f.+ ma217b/9
 f.+ ndan 222a/6
 f.+ 1-y-la 220b/1
fiṭrī (Ar.) *doğuştan,*
yaratılıştan
 f. 260b/9
 f.+ dür 212b/9
 f.+ yi 261b/5
fiğān (Ar.) *inleme,*
bağırarak ağlama
 feryād-1 f. itse 226a/9
fik(i)r (Ar.) *düşünce, fikir*
 f.+ ile 204a/8, 257b/4
Fir'avn (k.a.) *eski Mısır*
hükümdarı
 F. 239b/6
fi zamān (Ar.) *bir zamanlar,*
geçmişte
 f.+ nda 198b/7
fu'ad (Ar.) *gönül, gönlün*
dördüncü katı
 f.+ a 211b/7

G Ğ

gāhice *ara sıra, kimi zaman*
 g. 195a/5
ğā'ib (Ar.) *bilinmeyen*
 ğ.+e 222b/2
ğani (Ar.) *zengin, varlıklı*
 ğ. olan 240b/4
ğargara (Yun.) *kargaşa,*
gürültü, patırtı
 ğ.+ ya gelüp 215a/8

ğāyet (Ar.) *son derece, pek çok*

ğ. 259b/2, 260a/6

ğayri (Ar.) *başka, gayri*

ğ. 205b/4, 266a/4

ğayyā (Ar.) *cehennemdeki bir kuyunun adı*

ğ. 231a/9

geç - 1. *bulunduğu konumu değiştirmek, geçmek*

g.- emeyüp 231a/6

g.- en 230b/7, 232a/6, 251b/9

g.- er 211b/1, 211b/8, 212a/5, 212b/4

g.- erken 230b/5

2. *olmak, vuku bulmak*

g.- meniñ 215a/7

3. *zamanı aşmak*

g.- en 251b/9

gel - 1. *bulunulan yere başka bir yerden ulaşmak, zamanı gelmek*

g.- digi 223b/7, 228a/4

g.- digim 260b/9

g.- dikde 242a/1, 246b/7, 253a/6

g.- dikden 210a/4

g.- diñ 257b/5

g.- ecek 260a/2

g.- en 229a/2, 230a/7, 230b/1, 230b/4

g.- ıcek (z.f.e.) 249b/2

g.- ince 205a/5, 254b/1

g.- medi 249b/8, 251a/2,

252a/6, 253b/3

g.- se 225a/9

g.- ürken 228b/1

g.- ürse 203a/5

2. *uygun düşmek, kabul etmek*

g. 204a/6, 204b/1

3. *katılmak, girmek*

g.- en 219a/6

4. *isimlerden sonra gelerek*

çeşitli anlamlarda birleşik fiiller yapar

kāni g. 203a/9

hısāba g.- mez 203a/1

ğarğaraya g.- üp 215a/9

gelin - *bir yerden başka bir*

yere ulaşılacak, gelinmek

g.- di 201b/9

gerçek *doğru, gerçek*

g.+ dir 199a/5

gerek *lazım, gerek (daha*

çok gereklilik kipi işlevinde)

g. 222a/9, 237b/3, 237b/4

g.+ dir 200b/9, 217a/3,

217a/4, 217a/5, 217b/1,

220a/8, 223b/5, 223b/9,

225a/9, 225b/3, 225b/5,

226a/6, 226a/9, 227a/4,

227a/6, 227b/9, 228a/2,

228a/7, 228b/8, 229a/1,

229a/4, 229a/6, 229a/8,

229b/2, 229b/5, 229b/8,

230a/2, 230a/6, 230a/9,

230b/3, 230b/7, 231a/5,

231a/7, 231b/1, 231b/3,

231b/5, 231b/7, 232a/1,

232a/3, 232a/6, 232b/2,
232b/5, 232b/7, 233a/1,
233a/4, 233a/7, 233b/2,
233b/4, 233b/9, 234a/4,
237a/3, 237b/1, 237b/3,
240a/2, 240a/5, 257b/7,
257b/9, 258a/2
g. olur 202a/2
getür - 1. *gelmesini*
sağlamak, iletmek, getirmek
g. 202b/1
g.- di 260a/5
g.- digi 199a/4, 244a/9
g.- digine 201b/5
g.- düm 260b/9, 264b/7
g.- üp 207b/1, 233b/1,
261b/6
2. *söylemek*
g.- en 217a/1
3. *(iman) etmek*
g.- düm 264b/7
g.- ecek 213b/2
g.- mede 220b/5
g.- mek 244b/5
4. *hatırlamak*
g.- üp 200b/4
gey - *giymek*
g.- dim 263a/4
ğybet (Ar.) *dedikodu,*
ğybet
ğ. itmek 242b/6
gibi *benzetme edati, gibi*
g. 208b/4, 217b/6, 221b/4,
222a/2, 230b/9, 231a/1,
231a/2, 231a/3, 231a/4,

231b/3, 232a/5, 236b/5,
241b/5, 243a/9
g.+ dir 207b/8
gice *gece*
g. 223b/7, 227b/6
gir - *dışarıdan içeriye*
geçmek, girmek
g.- dikden 233a/8
g.- ecegi 232b/3
g.- ecek (s.f.e.) 232a/7
g.- ecekleri 232b/8
g.- em 202a/6
g.- en 227a/7, 231a/8,
231b/1, 231b/4, 231b/6,
231b/8, 232a/1, 232a/4,
233a/2
giril - *girme işi yapılmak*
g.- mez 236a/4
g.- ür 236a/3
git(d) - *bir yere doğru*
yönelmek, gitmek
g.- di 262a/9
g.- diler 237b/8, 240a/1
g.- en 222b/4, 223a/2,
228a/8, 228b/6, 228b/9
g.- erim 262a/7
g.- erler 200a/2, 239a/6,
239a/9, 239b/4, 239b/6
g.- üp 225b/7, 225b/9,
254a/9
g.- mekdir 210b/8, 216a/7
g.- meseler 231a/9
g.- seler 240a/2, 240a/5
g.- señ 257b/6
mekleyü mekleyü g.- seler

231a/5
gidil - *gitme işi yapılmak*
 g.- ür 201b/9
gög(ü)s *bağır, sine, gögüs*
 g.+ ümde 261b/2
gök *sema, feza*
 g. 220b/3
 g.+ den 209b/4
 g.+ lere 211b/3, 213b/7
gölge *ışık kaynağının aksi*
yönünde oluşan karaltı,
gölge
 g.+ sinde 230b/2
gönder - *yollamak,*
göndermek
 g.- diği 210a/1
 g.- digine 201b/5
gönül *yüreğin manevi gücü*
 g.+ de 202b/4
 g.+ den 203a/2
gör - *gözle algılamak,*
görmek
 g.- em 202a/7
 g.- medigin 257b/7
 g.- medik (s.f.e.) 233b/6
 g.- meseler 228a/2
 g.- seler 234a/4
 g.- señ 257b/9
 g.- üp 230a/8
göre *bakarak, göre*
 g. 258a/3
görül - *göz aracılığıyla*
algılanmak, görülmek
 g.- memiş (s.f.e) 203a/6
götür - *beraberinde*

taşımak, götürmek
 g.- ürsiñüz 226a/8
göz *görme organı*
 g. 226b/8
 g.+ ler 233b/6
ğusul (Ar.) *boy abdesti*
 ğ. 248b/1, 248b/5
 ğ. eylemek 247b/7, 248a/8
 ğ. itmek 240b/2
gün *zaman dilimi, gün*
 g. 236b/3
 g.+ de 229b/4, 249b/2
 g.+ i 200b/7, 210a/3,
 216a/6, 227b/9, 228a/9,
 235b/8, 236a/1
günāh (Far.) *Allah'ın*
emirlerine aykırı iş, günah
 g. 199a/1, 221a/6
 g.+ ı 222b/9
 g.+ larımız 224a/7
 g. itmeg-ile 238a/6
 g. itmezler 209b/2
günāhkār (Far.) *günah*
işleyen
 g. 222b/4, 224a/4, 224a/7,
 225a/4, 227a/7
 g. olan 224b/7
güneş *ısı ve ışık kaynağı gök*
cismi
 g. 215b/2
güzel *iyi, hoş*
 g. 203a/2, 226b/2, 259b/3

H H H**haber** (Ar.) *bilgi, haber*

h. virdigi 207b/1

habīb (Ar.) *sevgili (Hz. Muhammed'in sıfatlarından biri)*

h.+ iniñ 203b/9

hacc (Ar.) *Kabe'nin belli kurallara göre tavafiyla ziyareti, Kurban Bayramından önce Arafat'ta bulunmayı ve bu bayramın en az iki gününü Mekke'de geçirmeyi emreden ibadet, İslam'ın beş şartından biri, hac*

h.- ı şerīfi 222a/1

h.+ a 210b/8

h.+ ı 254b/6

h. itmek 240b/9, 253b/9, 254b/3

hadīs (Ar.) *Hz.**Peygamber'in sözleri, fiilleri*

h.- i şerīf 269a/8

h.- i şerīfden 198a/2

h.- i şerīfidir 214b/9

hafā (Ar.) *gizlilik, sır*

h.+ ya 211b/1

hafaza (Ar.) *koruyanlar*

h. 219b/6

hāfiz (Ar.) *Kur'an-ı Kerim'i ezberleyen, koruyan kimse*

h.+ ları 204b/6

hafī (Ar.) *gizli*

h. 198a/3

hā'if (Ar.) *korkan*

h.+ im 257a/2

haq (Ar.) *doğru, gerçek*

ehl-i h. 197b/2

h.+ dır 199a/5, 216b/8, 217b/4

h.+ ı 218a/2, 219a/4

ehl-i h. olan 197b/8

h. olduğına 209b/7

h. olduğunu 208a/3

Haqq (Ar.) *Allah*

H. 202a/9

H.+ a 222a/9, 237b/9, 238a/2, 266a/7

H.+ iñ 202b/9

haqqında *ilgili, dair*

h. 197a/1, 200a/6, 200a/8, 201a/10

hāl (Ar.) *durum, hāl*

h.+ de 211a/3, 245b/4,

248b/5, 261a/7, 261b/1

h.+ e 201b/4

halāş (Ar.) *kurtulma,**kurtuluş*

h. olmaqdır 216a/5

h. olsunlar 205a/8

h. olup 216a/7

hālik (Ar.) *Yaratan*

h.+ ı 201a/3, 210a/9

halk (Ar.) *yaratma*

h. eyledi 258a/9

hālīm (Ar.) *yumuşak huylu*

h. 204a/2

Hāmān (k.a.) *Kur'an-ı Kerim'de Hz. Musa dönemindeki Firavun sarayının bir yetkilisi olarak anılan kişi.*
H. 239b/7

ḥamd (Ar.) *kulun Allah'a minnetini ve şükranını bildirmesi*
ḥ. 266b/1
ḥ.+ i 266b/2

ḥamid (Ar.) *namazdan sonraki tesphte "elḥamdülillah" deme*
ḥ. 267a/6, 268a/7

ḥarām (Ar.) *Allah'ın yasakladığı şeyler, haram*
ḥ.+ dan 241a/7
ḥ.+ lar 243a/9
ḥ.- ı kaç'ilere 242a/7
ḥ. olmaz 206b/4

ḥarbī (Ar.) *savaş hâlinde olan*
ḥ. 218b/4, 218b/7

ḥarc (Ar.) *bir şey için gereken para*
ḥ. 254b/1

ḥāşıl (Ar.) *ortaya çıkan*
ḥ. olan 221b/2
ḥ. olduğuçün 234b/2
ḥ. olur 213b/5, 213b/8

ḥaşım (Ar.) *düşman, hasım*
ḥ.+ lara 235b/8

ḥaşşa (Ar.) *bir kimseye mahsus keyfiyet, duygu*

ḥ. 211a/9

ḥāşî' (Ar.) *duygusal*
ḥ.+ im 257a/3

ḥaşiye (Ar.) *bir sayfanın kenarına veya altına metne dair açıklama veya ekleme*
ḥ.+ sinde 206a/2

ḥaşlan - *kaynar suyla yanmak*
ḥ.- uḡ 231b/2

ḥaṭā (Ar.) *yanlış, hata*
ḥ. 199a/1

ḥaṭır (Ar.) *düşünme, hatır*
ḥ.+ a 200b/3
ḥ.+ ina 233b/8

ḥaṭṭ (Ar.) *yazı*
ḥ.+ ı-y-la 198b/2

ḥatta (Ar.) *bundan başka, dahi, hatta*
ḥ. 198a/3, 200b/4, 200b/10, 232b/5

ḥaṭun *karı, eş, zevce, hatun*
ḥ. 241b/4
ḥ.+ ı 233a/6

ḥavāyic (Ar.) *ihtiyaçlar, gerekenler*
ḥ.- i aşliyyesinden 251b/5

ḥavf (Ar.) *korku*
ḥ. 224b/2, 257a/2
ḥ.+ ıla 263b/2

ḥavz (Ar.) *havuz*
ḥ.+ ından 230a/1

ḥayāt (Ar.) *yaşam, hayat, ömür*
ḥ. 263a/1

h.+ da 224b/5, 237a/5
 h.+ dan 215a/9
 h.+ ında 202a/2
hay(i)r (Ar.) karşılıksız yardım, iyilik, hayır
 h. 266a/2
 h.+ a 220a/3
 h.+ ı 214a/9
 h.+ iñ 210a/8
hay(i)z (Ar.) kadınlarda âdet hâli, aybaşı
 h. 253a/2, 248a/6, 249a/7
 h.+ dan 246b/1
hayvân (Ar.) hareket ve duygu yeteneği olan canlı, hayvan
 h. 243a/1
 h.+ iñ 218a/6
hâzır (Ar.) bir iş için gerekenleri tamamlama, hazır
 h. eyledim 262a/5
 h. olan 260b/2
hazinedâr (Ar.+Far.) hazineyi koruyan ve yöneten kimse
 h.+ ları 204b/6
hediye (Ar.) armağan, hediye
 h.+ ler 233a/9
helâl (Ar.) şeriata uygun, helal
 h.+ den 241a/2
 h.+ dir 221a/8
 h. olan 242b/7

hem (Far.) bir de, hem
 h. 203a/6, 204a/2
hemân (Far.) o anda, hemen
 h. 198b/5, 200b/3, 220b/8, 223a/8, 238b/7
hep (Far.) tümü, hep
 h. 203a/2
her (Far.) her, teklik isimlerden önce getirilerek “bিরer birer olarak” anlamıyla aynı türde, özellikle olanları teker teker belirtmede kullanılan edat
 h. 199b/7, 201b/6, 204a/3, 204a/4, 204b/1, 204b/2, 205b/4, 213a/7, 220a/1, 227b/6, 249b/1, 260a/5
her biri ayrı ayrı hepsi
 h. 205b/9, 243b/4
 h.+ nden 212b/6
 h.+ ne 223b/8
 h.+ niñ 241b/9
 h.+ nüñ 227a/2
 h.+ si 232b/6
hesâbsız sayılamayacak kadar çok
 h. 223b/5
hey'et (Ar.) suret, dış görünüş
 h. 228b/2
hıfız (Ar.) koruma
 h. idüp 264a/2
hınzır (Ar.) domuz
 h. 242b/3

Hızır (k.a.) inanışa göre
ölmezlik sırrına eren kişi
H. 237a/4

hiç (Far.) hiç, olumsuz
ifadeyi pekiştirmede
kullanılan edat
h. 201b/2

hidāyet (Ar.) doğru yolu
bulma, kurtuluş
h. 211a/5
h.- i haşşa 211a/9

himmet (Ar.) çalışma,
emek, yardım
h. ide 202a/8

hisāb (Ar.) hesap
h.+ a 203a/1
h. ider 202a/4

hiṭāb (Ar.) seslenme, hitap
h.+ ı 203b/1
h. eyledi 213a/4
h. idüp 260a/9

horla - horlamak
h.- maḳ 243b/9

hoş (Far.) iyi, güzel, hoş
h. 202a/3
h. bilür 212a/4

hoşnūd (Far.) memnun,
hoşnut
h. ola 216b/5

Hudā (Far.) Allah
H. 202a/4
H.+ mızdan 202b/5
H.+ muz 202b/7
H.+ niñ 201b/5

hūri (Ar.) cennet kızları,

huri
h. 233a/7

huşuş (Ar.) kendine özgü
olma, husus
h.+ da 206b/8
h.+ unda 207a/3

huşusan (Ar.) özellikle
h. 201b/1

huşū' (Ar.) tevazu, korku ve
saygıyla Allah'a boyun
eğme
h. 257a/3

huṭūr (Ar.) hatıra gelme
h. itmedik 233b/8

huy (Ar.) ahlak, karakter,
huy
h.+ lar 203a/2

hüccet (Ar.) delil, belge
h.- i kavileri 204b/7

hüccetsiz delilsiz
h. 213b/3

hük(ü)m (Ar.) buyruk,
yargı, hüküm
h. 222b/3
h.+ i 216a/2, 223a/3,
234b/7
h. ider 211b/6
h. itmek 224a/2, 224a/8

hür (Ar.) özgür, hür
h. 251b/5, 254a/8
h. olan 243a/2
h. olup 250b/3

I

ırmak(ğ) *büyük akarsu, nehir, ırmak*
i.+ 1 202b/9

ıslāh (Ar.) *düzeltilme*
1. ideler 196a/2

İ İ

i- *i- fiili, ek-eylem (İsimlerle birlikte bildirme çekiminde kullanılır, fiillerin birleşik çekimlerini oluşturur.)*

i.- di 205a/6, 260a/8, 261a/3, 262a/8

i.- diler 205a/3

i.- se 199b/9, 200a/2, 207a/7, 237a/6, 241b/6, 243a/9, 244a/6, 245a/1, 247b/8, 249a/1, 250a/6, 251a/8, 252b/4, 254a/2, 255a/4, 260a/2

i.- señ 202a/8

'ibādet (Ar.) *Allah'ın emirlerini yerine getirme, tapınma, ibadet*

'i. 256a/4

'i.+ dir 216b/1

iblis (Ar.) *şeytan, iblis*
i. 240a/1

İbrahīm (k.a.) *Nemrut zamanında yaşamış peygamber*
İ. 220a/7

ibrām (Ar.) *bıktırıncaya kadar ısrar etme, zorlama*
i. eyledi 245b/9

icābet (Ar.) *uyuma, icabet*
i. 255a/

icād (Ar.) *yaratma*
i. eyledi 259b/3

icmā' (Ar.) *bir konuda aynı görüşte birleşme*
i.+ dır 215a/4

i.- 1 şahābīden 195b/7

icmāl (Ar.) *kısa ve öz olarak anlatma*

i. 198b/6, 199b/9, 212a/8, 264a/8

i.+ i (b.h.e.) 221a/2

i.+ ini 212a/8

iç - içmek

i.- erler 226b/5

i.- mek 242b/8

i.- mezler 209a/9

i.- seler 230a/2

şarāb i.- mek 242b/3

içre *içerisinde*

i. 203b/5, 203b/7

içün *için*

i. 200b/2, 210a/1, 214a/7, 222a/2, 225a/8, 235a/6

idhāl (Ar.) *içine koyma*

i. eyledi 260b/7

idici *eden, yerine getiren*

i.+ leriñ 266b/2

idin- *sahiplenmek, edinmek*

i.- sinler 205b/9

iftitāh (Ar.) *başlama*

i. 267b/1
ihlâş (Ar.) 1. samimiyet, doğruluk
 i. 256a/7, 263a/9
 2. Kur'an-ı Kerim'in 112. suresi
 i.- 1 şerîfi 236a/9
ihmâl (Ar.) önemsemeyip kendi hâline bırakma, savsaklama
 i. idüp 199b/8
ihrâc (Ar.) çıkarma
 i. eylediği 269a/9
 i. idüp 260a/4
ihsân (Ar.) bağışlama, bağış, ihsan
 i. 202b/6
 i.+ a 204a/7
 i. eyleye 264a/3
ihtilâf (Ar.) anlaşmazlık, uyuşmazlık
 i.+ dan 205a/7
ihvân (Ar.) candan dostlar, ihvan
 i.+ ım 201b/8
iki birden sonra gelen sayma sayısı, iki
 i. 263b/3, 268b/3
 i.+ dir 215a/8, 215b/5, 216a/2
 i.+ si 201b/7, 207b/3, 207b/6, 208b/2
ikinci birinciden sonraki
 i. 196a/9, 204b/3
ikindi öğle ile akşam

arasındaki vakit
 i. 249b/7
ikişer her birine iki adet düşen, ikişer
 i. 216a/8, 233a/6
ikrâr (Ar.) onaylama, kabul etme
 i.+ ından 234b/2
 i. eyledik 213a/6
 i. eyledim 266b/1
 i. eylemek 243b/3
 i. ider 212b/2
 i. itdigim 261b/4
 i. itdiler 260b/5
 i. itmek 241b/8
 i. itmekdir 208a/7
 i. itmeniñ 207b/4
 taşdıki i.+ ı 201b/3
iktizâ (Ar.) gerekme
 i. itdigi 247b/3
 i. itmedi 248b/5
 i. itmez 198b/1
ile (bağlama edatı) ile
 i. 197a/6, 203b/1, 205b/6, 207b/7, 207b/8, 208a/6, 208a/7, 208b/2, 208b/3, 209a/7, 217a/8, 217b/2, 218b/3, 218b/5, 218b/8, 219a/2, 219a/6, 220b/7, 224b/3, 225a/8, 226a/5, 226b/1, 228b/7, 235b/6, 236a/3, 236a/4, 237a/4, 243a/7, 257b/1, 261a/6, 266a/9
'ilim (Ar.) bilim, bilgi, ilim

‘i. 256a/1
ilkā (Ar.) Allah'ın kulun
 kalbine ilham etmesi
 i. 195a/5
 i. iderler 197a/3
İlyās (k.a.) Kur'an-ı
 Kerim'de adı geçen
 peygamberlerden biri
 İ. 237a/4
imām (Ar.) önder, imam
 i.+ a 224b/8
 i.+ im 265a/5
imāmet (Ar.) imamlık,
 önderlik
 i.+ i 225a/2
İmām-ı Aḥmed ibni Ḥanbel
 (k.a.) Hanbelî mezhebinin
 imamu, muhaddis, fakih.
 İ. 206a/4
İmām-ı A'zam Ebū Ḥanīfe
Nu'mān-ı bin Şābit-i el-
Kūfi (k.a.) (bkz. İmām-ı
 Ebū Ḥanīfe)
 İ. 265a/8
İmām-ı Ebū Ḥanīfe (k.a.)
 Hanefî mezhebinin imamu,
 büyük müçtehit
 İ. 206b/6, 206b/9, 262b/4
İmām-ı Mālik (k.a.) Mālikî
 mezhebinin imamu, büyük
 müçtehit ve muhaddis
 İ. 206a/3
İmām-ı Şāfi'i (k.a.) Şafii
 mezhebinin imamu, büyük
 müçtehit

İ. 206a/3
īmān (Ar.) inanç, iman
 ī. 196b/1, 199b/4, 200b/5,
 201a/9, 207b/5, 207b/7,
 208b/1, 208b/6, 200b/10,
 212b/2, 213b/2, 215a/7,
 215b/4, 220b/5, 221a/2,
 223a/4, 226a/9, 234a/4,
 234a/6, 234a/7, 234b/1,
 235a/2, 235a/3, 235a/5,
 236a/3, 236a/5, 241b/9,
 243b/3, 244a/4, 244b/4,
 255b/2, 263a/4, 264b/7
 ī.+ a 196b/4, 199a/8,
 214b/3, 221a/1, 257a/8
 ī.+ da 197a/4, 197b/1,
 225a/6, 235a/8, 235b/3
 ī.+ dan 199a/7, 221a/6,
 221b/6
 ī.+ dır 203b/6, 240a/7,
 242a/8, 245b/1, 247a/9,
 248b/3, 249b/4, 250b/8,
 252a/3, 253a/8, 254b/5
 ī.+ ı 209a/1, 221a/5, 241a/8
 ī.+ ı (b.h.e.) 201b/2,
 201b/3, 201b/4, 201b/6,
 201b/8, 202a/1, 202a/3,
 202a/5, 202a/7, 202a/9,
 202b/2, 202b/4, 202b/6,
 202b/8, 203a/1, 203a/3,
 203a/5, 203a/7, 203a/9,
 203b/2, 203b/4, 203b/6,
 203b/8, 204a/1, 204a/3,
 204a/5, 204a/7, 204a/9,
 204b/2, 216a/8, 217a/6,

217a/8, 217b/4, 217b/7,
 218a/1, 218a/4, 218a/7,
 218b/1, 218b/7, 219a/1,
 219a/3, 219b/7, 220a/5,
 222a/5, 223a/5, 223b/6,
 223b/9, 224a/3, 224a/6,
 225a/1, 234b/4, 238a/2,
 238a/5, 238a/8, 238b/1,
 238b/4, 238b/8
 ĩ.+ m 220b/7
 ĩ.+ m 202b/7, 204a/4,
 206a/7, 207b/9, 208a/4,
 208b/8, 210b/1, 210b/8,
 212b/7, 213a/7, 214b/4,
 216a/1, 223a/3, 234b/7,
 235b/7, 235b/9
 ĩ.+ ile 196b/2, 216b/6,
 222b/1, 222b/3, 223a/1,
 225a/3, 225b/1, 225b/6,
 226a/1, 226b/6, 227a/7,
 227b/2, 228a/7, 228b/5,
 228b/8, 229a/2, 229a/6,
 229a/9, 229b/2, 229b/5,
 229b/8, 230a/2, 230a/6,
 230b/1, 230b/3, 231a/8,
 231b/1, 231b/4, 231b/6,
 231b/8, 232a/1, 232a/4,
 235b/5, 236b/9, 237a/2,
 237a/7, 237a/9, 237b/2,
 237b/7, 237b/8
 cevher-i ĩ. 201b/1
 sebep-i ĩ. 214a/4
 Şu'abi- ĩ. 212b/7
 tecdĩd-i ĩ. 196b/9
 tecdĩd-i ĩ.+ a 196a/8

tecdĩd-i ĩ.+ ı 197b/7
 ĩ.- ı fıtrĩ 260b/8
 ĩ.- ı fıtrĩdũr 212b/9
 ĩ.- ı fıtrĩyi 261b/5
 ĩ.- ı islãm 207a/6
 ĩ.- ı islãma 195a/6, 195a/9
 ĩ.- ı islãmı 206b/4
 ĩ.- ı islãmıñ 200a/6, 201b/7
 ĩ.- ı istidlãlĩdir 213b/6
 ĩ.- ı Őãliħlerin 220a/9
 ĩ.- ı taħkĩkĩdir 213b/9
 ĩ.- ı taħlĩdĩdir 213b/1
 ehl-i ĩ.+ m 228a/5
 tecdĩd-i ĩ. iden 197a/4
 tecdĩd-i ĩ. idũp 198b/8
 tecdĩd-i ĩ. itmegi 197b/3
 tecdĩd-i ĩ. itmek 198b/1
 ehl-i ĩ. olanlar 210a/5
ĩmãnsız *iman etmeyen,*
inançsız, imansız
 ĩ. 226a/6, 226b/2, 239a/5,
 239a/9, 239b/3, 239b/6,
 239b/9, 240a/2, 240a/5
ĩmdi *Şimdi*
 i. 196b/8, 197a/5, 200a/5,
 201a/8, 203a/9, 207a/4,
 208a/8, 244a/3, 257a/9,
 258a/4
ĩn - *yukarĩdan aŐaĒıya*
gelmek, inmek
 i.- meseler 231b/9
ĩnãbet (Ar.) *Allah'a yõnelip*
tõvbe etme
 i. 255b/1
ĩnan - *inanmak*

i.- mak 209a/8, 209b/3,
209b/8, 210a/2, 210a/7,
240a/6, 242a/8, 245a/9,
247a/8, 248b/2, 249b/4,
250b/8, 252a/2, 253a/8,
254b/4
i.- mağdır 201b/6, 210b/1
i.- up 200a/1, 207b/4,
212b/1, 241b/8, 243b/2,
264b/6
İncil Hz. İsa'ya verilen
kutsal kitabın Kur'an-ı
Kerim'deki adı
İ. 209b/6
incü sedefrenkli değerli bir
taş, inci
i. 262a/2
indir - (Allah'ın emirlerini)
peygamberlerine
göndermesi, inzal
i.- digi 209b/5
inkār (Ar.) kabul etmeme,
reddetme, inkar
i. idüp 242a/5, 243b/8
i. itmezse 221b/7
inşāf (Ar.) merhametli
davranma, acıma
i. 197a/6
i.+ ı (b.h.e.) 202b/1
insān (Ar.) kişiöğlü, insan
i. 196b/5, 213a/7, 220b/3,
264a/5
i.+ a 214a/9
i.+ in 210b/9, 258a/4
inşā'allāh (Ar.) Allah izin

verirse
i. 222b/2, 262b/9
intiḳāl (Ar.) yer değiştirme
i. iden 241a/4
i. ider 211b/4
i. idüp 261a/4
i. itmeg-ile 213b/8
i. itmez 219a/8, 219b/3
inzāl (Ar.) indirme
i. itmesidir 214a/6
ir - ermek, ulaşmak
i.- en 219b/5
i.- inceye dek 213a/8
'aqlı i.- digi 212a/7
bülüga i.- üp 245b/3,
261a/9
irāde (Ar.) istek, irade
i.- i cüz'iyyesini 211a/7,
214b/2
irsāl (Ar.) (peygamber
olarak) gönderme
i. itmesidir 214a/8
İ'sā (k.a.) Kur'an-ı
Kerim'de adı geçen ve
kendisine İncil gönderilen
peygamber, Hz. İsa
İ. 237a/1
iřābet (Ar.) değme,
rastlama, isabet
i. idüp 199a/9
is(i)m (Ar.) ad, isim
i.- i şerifi 201a/5
i.+ in 203b/4
i.+ ine 201a/7
i.+ ini 259b/6

islām (Ar.) Hz.

*Muhammed'in tebliğ
etmekle görevlendirildiği
din, İslam dini*

i. 206b/1, 207b/5, 208a/3,
208b/2, 208b/7, 212b/2,
238a/1, 255b/3, 263a/5,
264b/4

i.+ a 196b/1, 219a/5

i.+ dır 241b/9, 243b/3

i.+ ı (b.h.e.) 199a/2,
199b/4, 239b/4, 240a/3

i.+ ın 201a/9, 204b/5,
207b/7

millet-i i. 266a/3

īmān-ı i. 207a/6

īmān-ı i.+ a 195a/6, 195b/1

diyārı- i.+ da 219a/9

īmān-ı i.+ ı (b.h.e.) 206b/4

īmān-ı i.+ ın 200a/7,
201b/7

istidlālī (Ar.) *delile*

*dayanarak hüküm
çıkarmaya dair*

i.+ dir 213b/6

istidrāc (Ar.) *imansız bir*

*kimseden çıkan keramete
benzer olağan üstü durum*

i. 238a/9

istikāmet (Ar.) *doğru yol*

i. 225a/6

isti'māl (Ar.) *kullanma*

i.+ e 247a/6

i. itmege 246b/4

işit(d) - *duymak, işitmek*

i.- mekdir 206b/2, 208a/4

i.- medik (s.f.e.) 233b/7

i.- üp 213b/4

işle - *yapmak, etmek,
işlemek*

i.- dügi 216b/1, 236b/5

i.- meg-ile 223a/6

i.- mek 242a/2, 243b/7

i.- yene 223b/1

it(d) - *1. etmek, yapmak,
kılmak*

i.- ebilür 220b/9

i.- egör 203a/9

i.- en 197a/6

i.- er 195a/5, 202a/5

i.- erken 225a/7

i.- erseñ 252b/8

i.- ersiñ 249a/3, 254a/3

i.- meg-ile 221a/6

i.- mek 214a/7, 247a/2

i.- mesi 216b/7

i.- se 217a/2, 217a/5

i.- seler 217a/4

i.- üp 202b/6, 203b/1

**2. isimlerle birlikte birleşik
füller oluşturur**

‘afv i.- er 222b/6

‘amel i.- dim 247b/4

‘amel i.- megi 265b/2

‘azāb i.- er 223a/1

‘azil i.- mek 222a/7

bey‘i şirā i.- mek 219a/2

beyān i.- em 202b/8

beyān i.- er 196a/9, 196b/2,

196b/3, 196b/5, 196b/7,

257a/9, 264a/9
 cem' i.- en 250b/5
 cem' i.- üp 258a/8
 da'vā i.- erse 205b/5
 delālet i.- er 220a/3
 du'ā i.- erler 217a/8
 edā i.- dim 248b/6, 251a/1,
 254b/7
 emir i.- üp 205b/2
 feryād-ı figān i.- se 226a/9
 ğıybet i.- mek 242b/7
 ğusül i.- mek 240b/2
 günāh i.- meg-ile 238a/6
 günāh i.- mezler 209b/3
 hacc i.- mek 240b/9,
 253b/9, 254b/3
 hıfız i.- üp 264a/2
 himmet i.- e 202a/8
 hisāb i.- er 202a/4
 hitāb i.- üp 260a/9
 huṭūr i.- medik (s.f.e.)
 233b/8
 hüküm i.- er 211b/6
 hüküm i.- mek 224a/2,
 224a/8
 ıslāh i.- eler 196a/2
 i'tikād i.- erler 209a/1
 i'tikād i.- meg-ile 213b/5
 ihmāl i.- üp 199b/8
 ihrāc i.- üp 260a/4
 ikrār i.- digim 261b/4
 ikrār i.- diler 260b/5
 ikrār i.- er 212b/2
 ikrār i.- mek 241b/8
 ikrār i.- mekdir 208a/7

ikrār i.- meniñ 207b/5
 iktizā i.- digi 247b/3
 iktizā i.- medi 248b/6
 iktizā i.- mez 198b/1
 ilkā i.- erler 197a/3
 inkār i.- mezse 221b/7
 inkār i.- üp 242a/6, 243b/8
 intikāl i.- en 241a/4
 intikāl i.- er 211b/4
 intikāl i.- meg-ile 213b/8
 intikāl i.- mez 219a/8,
 219b/3
 intikāl i.- üp 261a/5
 inzāl i.- mesidir 214a/6
 irsāl i.- mesidir 214a/8
 işābet i.- üp 199a/9
 isti'māl i.- mege 246b/4
 ittibā' i.- mişler 206b/9
 ittifak i.- dikleri 215a/4
 ittifak i.- üp 206a/7
 kabül i.- dim 199a/3,
 264b/5, 265b/3, 266a/6
 kabül i.- er 236a/7
 kabül i.- erse 211a/8
 kabül i.- meye 214a/3
 kabül i.- meyen 238a/1,
 239b/5, 240a/4
 kabül i.- mez 223a/5,
 236a/5
 kabül i.- mezse 199b/7
 kāl i.- üp 197a/2
 karar i.- señ 258a/2
 karar i.- sün 205b/2
 kaşd i.- erim 266a/3
 katil i.- mek 221b/1

kazā i.- dim 250a/1, 253b/6
 kesb i.- mek 241a/3
 kıtāl i.- üp 218b/8
 kıyās i.- esin 255a/5
 kifāyet i.- er 213a/9
 livat i.- mek 242b/1
 mazhar i.- er 222b/8
 mazhar i.- üp 201a/7
 mediḥ i.- digi 237b/6
 murād i.- diler 206a/1
 murād i.- düğüm 264b/9
 müjde i.- mek 225a/8
 niyyet i.- üp 205a/9
 pāk i.- er 202b/9
 ribā i.- mek 242b/5
 ricā i.- erim 196a/1, 263b/9
 rücū' i.- dim 199a/2
 şarf i.- mesidir 214b/3
 şarf i.- üp 211a/8
 secde i.- in 259b/8
 secde i.- seler 230a/9
 setir i.- üp 196a/2
 sevḳ i.- er 220a/4
 su'āl i.- eler 218a/3
 su'āl i.- er 202a/4
 su'āl i.- erseñ 201b/3,
 245a/5, 245b/2, 246a/9,
 247b/1, 248a/4, 248b/4,
 249a/5, 249b/6, 250b/2,
 250b/9, 251b/3, 252a/4,
 253a/9, 254a/6, 254b/6
 su'āl i.- ersiñ 245a/2,
 246a/6, 248a/1, 252b/6
 su'āl i.- ersin 250a/8,
 251b/1

şehadet i.- mek 242b/2
 şek i.- miş 197a/5, 197a/9
 ta'allüm i.- mek 199b/6
 ta'yīb i.- meyeler 196a/4
 taḥfif i.- üp 221a/7, 221b/7,
 243b/9
 taḥsīn i.- diler 197b/4
 taḥsīn i.- üp 197b/8
 taşdıḳ i.- dikden 214a/2
 taşdıḳ i.- mek 206b/5
 taşdıḳ i.- mezden 200a/1
 taşdıḳ i.- üp 244b/1, 266a/9
 teblig i.- mek 210a/1
 tebyīn-i merām i.- üp
 197b/3
 tecdīd-i imān i.- megi
 197b/3
 tecdīd-i imān i.- mek
 198b/1
 tecdīd-i imān i.- en 197a/4
 tecdīd-i imān i.- üp 198b/8
 tefekkür i.- üp 257b/4
 terk i.- en 234b/4, 234b/6
 terk i.- meg-ile 221b/5
 terk i.- mek 222a/2, 243b/5
 teşdīd i.- erem 205b/6
 teşrīf i.- diler 237a/1
 teşrīf i.- erler 237a/7
 teşrīf i.- se 237a/3, 237b/1
 teşrīf i.- seler 237b/2
 tevbe i.- üp 199a/2
 teyemmüm i.- mek 240b/2
 tezkīr i.- mekdir 200b/4
 vaşf i.- en 209a/1
 yemīn i.- mek 242b/6

zinā i.- mek 242b/1
zuhūr i.- dikde (z.f.e.)
243b/4
zuhūr i.- er 203a/2, 212b/6
itā'at (Ar.) *buyruğu yerine
getirme, itaat*
i. 203b/9
i'tikād (Ar.) *içten
onaylayarak bağlanma,
inanma, itikat*
i. 239a/4, 239a/8, 239b/2,
255b/6
i.+ da 265a/2
i.+ ı 214a/1, 224b/9
i.+ m 245a/5, 246a/9,
248a/4, 249a/6, 250b/2,
251b/4, 252b/9, 254a/7
i.+ ndan 245a/4, 246a/8,
248a/3, 249a/5, 250b/1,
251b/3, 252b/8, 254a/5
i.+ ndan mı 245a/1,
246a/5, 247b/9, 249a/2,
250a/7, 251a/9, 252b/5,
254a/3
i. iderler 208b/9
i. itmeg-ile 213b/4
i'tikāt (krş. i'tikād)
i.+ da 208a/8, 215b/6
itkân (Ar.) *şüpheye yer
bırakmayacak şekilde
yakinen bilme*
i.+ n 204a/4
ittibā' (Ar.) *tabi olma,
bağlanma*
i.+ ı 266a/6

i. itmişler 206b/9
ittifaq (Ar.) *görüş birliği*
i. idüp 206a/7
i. itdikleri 215a/3
iy (seslenme edatı) *ey*
i. 202b/2, 203a/1, 203b/6,
257b/1
'izām (Ar.) *ulular, seçkin
kimseler*
'ulemā-yı 'i. 201a/2
'izzet (Ar.) *şan, şeref, izzet*
'i. 203b/1
'i.+ den 203b/3
'i.+ i 203b/1

K K

Ka'be (Ar.) *İslamiyet'e göre
yeryüzünde yapılan ilk
mabet, Müslümanların
namaz kılariken yöneldikleri
kutsal yapı, Kabe*
K.- i şerîf 264b/8
K.- i şerîfiñ 205b/7
qab(i)r (Ar.) *mezar, kabir*
q.+ de 227b/3
q.+ e 196b/6, 226a/3,
227a/7, 264a/6
q.+ i 228a/6
q.+ inden 228b/7
q.+ leri 226b/7, 227a/3,
227a/5
q.+ lerinde 227a/1
su'āl-i q. 266b/4
'azāb-ı q.+ den 227b/8

‘azāb-ı k.+ i 228a/1
ķabūl (Ar.) *razı olma, kabul*
 ķ.+ e 215a/7
 ķ.+ iniñ 234a/8
 ķ. ider 236a/7
 ķ. iderse 211a/8
 ķ. itdim 199a/3, 264b/4,
 265b/2, 266a/6
 ķ. itmeye 214a/3
 ķ. itmeyen 238a/1, 239b/4,
 240a/4
 ķ. itmez 223a/5, 236a/5
 ķ. itmezse 199b/7
ķabīh (Ar.) *ķirkin, kötū*
 ķ. 199a/6
ķaçan *her ne zaman*
 ķ. 211a/4
ķadar *ölçüsünde, kadar*
 ķ. 200b/9, 212a/7, 214b/1,
 226b/8, 226b/9, 232b/4,
 232b/7, 241b/6, 243a/9,
 255a/3, 260a/1
ķader (Ar.) *Allah'ın takdiri,*
alın yazısı
 ķ.+ ine 216b/4
ķādīr (Ar.) *muktedir, güçlü*
 ķ. 220b/8
 ķ. olamasa 247a/6
 ķ. olamazlar 227b/5
 ķ. olan 240b/7, 254b/1
 ķ. olmayan 197a/1
 ķ. olup 246b/4
ķad(i)r (Ar.) *değer*
 ķ.+ iñ 204a/4
 leyle-i ķ. 223b/7

ķāfir (Ar.) *Allah'ın varlığını*
ve birliğini inkar eden, kafir
 ķ. 219a/9, 228b/5, 238a/3
 ķ.+ dir 238a/2
 ķ.+ ler 218b/8, 219b/6,
 227a/4, 227b/4, 229a/5,
 229b/7, 231a/6, 232a/5,
 232b/2
 ķ.+ lerden 218a/9
 ķ.+ lere 229b/4
 ķ.+ leriñ 218a/5, 218b/4,
 219b/9, 225b/4, 225b/8,
 227b/1
 ķ. olan 219a/4, 219a/6
 ķ. olmağa 238b/6
 ķ. olur 234b/4, 238b/8
ķāfi (Ar.) *yeter, yeterli, kafī*
 ķ.+ dir 201a/6, 207a/4,
 221a/2
ķā'im (Ar.) *devamlı*
 ķ. 204a/8
ķal - *olduğu yeri ve durumu*
korumak, sürdürmek,
kalmak
 ķ.- acaklarına 210a/7
 ķ.- anı 250a/1, 253b/5
 ķ.- madı 249b/9, 253b/4
 ķ.- mış (s.f.e.) 252a/7
 ķ.- urlar 200a/2
 bākī ķ.- manıñ 215b/4
ķalb (Ar.) *gönül, kalp*
 ķ. 208a/6, 261b/3
 ķ.+ e 212a/5
 ķ.+ i 202b/9, 220a/1
 ķ.+ idir 210b/9

- ķ.+ ime 195a/5
ķ.+ imle 266a/8
ķ.+ inde 221a/4
ķ.+ ine 220b/9
ķ.+ leri 231b/7
ķaldır - yok etmek
ķ.- sa 228a/7
ķalk - doğrulmak, ayağa kalkmak
ķ.- salar 228b/7
ķalkān korunma amacıyla çeşitli malzemelerden yapılan savaş aracı, kalkan
ķ.+ ı 263a/7
ķāmil (Ar.) olgun insan
ķ. 260a/8
ķamu herkes
ķ.+ ya 202a/9
ķan damarlarda dolaşan hayati sıvı, kan
ķ.+ ını 242b/8
ķanat(d) uçmaya yarayan organ
ķ.+ ı 200b/8
ķ.+ ımdır 263b/3
ķāni (Far.) madenden çıkan, madenle ilgili
ķ. 203a/8
ķāni' (Ar.) yetinen, kanaatkâr
ķ. 201b/4
ķapan - kapalı duruma gelmek, kapanmak
ķ.- mazdan 215b/3
ķaplayıcı içine alan
ķ. olduğu 211a/2
ķapu bir yere girilip çıkılan yer, kapı
ķ.+ dan 226a/3
ķ.+ sı 215b/3
ķaranlık aydınlık karşıtı, karanlık
ķ.+ da olsalar 229a/5
ķarār (Ar.) değişmeyen, değişmez olma
ķ. eyledim 261a/5
ķ. itseñ 258a/2
ķ. itsün 205b/1
ķardaş kardeş
ķ. 217b/6
ķ.+ larım 266a/1
ķarın gövdenin kaburga kenarlarından kasıklara kadar olan bölümü, karın
ķ. 207b/8, 208b/3
ķariş - karılmak, karışmak
ķ.- masalar 229b/4
ķāri (Ar.) (Kur'an) okuyucu
ķ.+ yim 256a/8
ķārūn (k.a.) zenginliğiyle tanınan, Hz. Musa ve Harun'un şahsında Allah'ın emirlerine karşı çıktığı için cezalandırılan kişi
ķ. 239b/7
ķaşd (Ar.) niyet, kasıt
ķ. 243a/7
ķ. eyledim 265b/7
ķ. iderim 266a/2
ķāsib (Ar.) kazanan, elde

- eden*
k.+ i 210a/8
- kat** *katman, kat*
k.+ indan 231b/9
- katil** (Ar.) *öldürme*
k. eylemek 242a/9
k. eylese 219b/4
k. itmek 221a/9
- kaṭ'ī** (Ar.) *şüphesiz, kesin*
k.+ lere 240a/6, 242a/8
k. olanlardan 242a/4,
243b/7
- kavme** (Ar.) *namazda rükudan kalkarken, secdeye gitmeden önce iyice doğrulmak ve en az "suphanallah" diyecek kadar ayakta durmak*
k.+ de 268a/6
- kavī** (Ar.) *güçlü, kuvvetli*
k.+ leri 204b/7
- kaẓā** (Ar.) *vaktinde kılınmayan namazın ve tutulmayan orucun sonradan kılınması ve tutulması*
k. 216b/4
k.+ ya 249b/9, 253b/4
k. itdim 250a/1, 253b/5
k. olmaz 235a/3
k. olur 235a/5
- kaẓiyye** (Ar.) *ileri sürülen iddia*
k.- i şartıyyeniñ 198a/8
- keennehü** (Ar.) *sanki*
k. 262b/9
- kefāret** (Ar.) *yanlışlıkla işlenen bir günahın bağışlanması için yapılan ibadet, ödenen karşılık*
k. olmaz 235a/6
k. olur 235a/7
- kefen** (Ar.) *gömülmeden önce ölünün sarıldığı beyaz bez, kefen*
k. 228b/7
- kelām** (Ar.) *söz, ibare, kelim*
k. 198a/3
taḳrīr-i k. 207a/5
k.- ı laṭifleri 214b/9
k.- ı münīfine 269a/7
k.- ı şerīfi olan 214b/6
k.- ı şerīfine 269a/4
- kelāmiyye** (Ar.) *kelam ilmi*
k.+ den 195b/7
- kelime-i şehādet** (Ar.)
"Allah'tan başka ilah olmadığına Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğuna şahitlik ederim."
sözü
k. 240a/8, 266b/9
k.+ i (b.h.e.) 210b/3,
244b/6, 245b/5
- kelime-i tevḥīd** (Ar.)
imanın esasları olan
"Allah'tan başka ilah yoktur, Muhammed onun kulu ve elçisidir."
sözü

k. 240a/7, 266b/6
k.+ i (b.h.e.) 244b/6,
245b/4
kemāl (Ar.) *mükemmellik*
k.+ inden 208b/9
k.- i taḫvā 217b/2
kendi (*dönüşlülük zamiri*)
zat, kendi (krş. kendü)
k. 198b/2, 201a/7, 219b/3
kendü *kendi (krş. kendi)*
k.+ ne 202b/1
kerāmet (Ar.) *evliyada*
görülen olağanüstü durum,
bağış
k. 217b/3, 238b/2
k.+ e 238b/9
kerem (Ar.) *cömertlik*
k.- i luḫfından 195a/4
kerrāt (Ar.) *kerler, defalar*
k.+ ıla 197b/9
kerre (Ar.) *defa, kez, kere*
k. 234a/3, 240a/9, 240b/8,
245a/8, 254b/3
kerīm (Ar.) *saygın, yüce*
va'ad-i k.+ i 223a/9
k. olur 204a/2
kerīme (Ar.) *yüce, büyük*
āyāt-ı k. 200a/9
kes - *yoksun kalmak*
ümīd k.- mek 224a/6
ümīdin k.- mezden 215b/1
kesb (Ar.) *kazanma*
k.+ e 261b/5
k. itmek 241a/3
kesil - *sona ermek, bitmek*

k.- üp 248a/7
kesret (Ar.) *çokluk*
k. 205a/3
ķible (Ar.) *Kabe'nin*
bulunduğu yön, ķible
ķ.+ m 264b/7
ķıl - 1. *etmek, yapmak,*
eylemek, kılmak
ķ.- ar 203a/3
ķ.- maḫ 225a/5, 241a/1
ķ.- maḫdır 210b/5
2. *İsimlerden sonra gelerek*
“etmek, eda etmek,
yapmak” anlamlarında
birleşik fiiller oluşturur.
tefekkür ķ. 204a/6
teşekkür ķ. 204a/7
tezekkür ķ. 204a/6
namāzını ķ.- dım 249b/7
namāz ķ.- maḫ 224b/9,
246b/8, 248b/9, 249b/3,
264b/9
namāzı ķ.- maḫ 240b/3,
246b/8, 246b/9, 247a/1
namāzını ķ.- maḫ 250b/7
adaş ķ.- mışdır 201a/8
ķılıç(c) *ķılıç*
ķ.+ dan 216a/3
ķ.+ ını 263a/4
ķırā'at (Ar.) *okuma*
ķ. 256a/9
ķ.+ de 265b/3
ķıtāl (Ar.) *savaş*
ķ. idüp 218b/8
ķiyāmet (Ar.) *dünyanın*

*sonu, ölülerin dirilip
mahşerde toplanacakları
zaman, kıyamet*

k. 200b/7, 210a/3, 216a/6,
228a/9, 235b/7, 236a/1,
259b/9

kıyās (Ar.) *karşılaştırma*

k. idesin 255a/5

kıyl ü kāl (Ar.) *dedikodu*

k. 197a/2

kız *dişi çocuk, kız*

k.+ ları 233a/7

ki (Far.) *(bağlama edatı) ki*

k. 195a/2, 195a/6, 195a/9,
196a/1, 196b/9, 197a/3,
197a/7, 198a/7, 198b/9,
199a/8, 199b/1, 200b/5,
201a/6, 202a/4, 202a/6,
202b/3, 202b/6, 203b/8,
204a/4, 204a/6, 204a/8,
204b/3, 205a/4, 205b/3,
207a/5, 207a/8, 212b/9,
213b/1, 213b/6, 213b/9,
216b/1, 216b/3, 232b/5,
244a/3, 244a/6, 245a/1,
245a/5, 246a/5, 246a/9,
247b/9, 248a/5, 249a/2,
249a/6, 250a/7, 250b/2,
251a/9, 251b/4, 252b/5,
252b/9, 254a/2, 254a/7,
257b/3, 261b/3, 262a/3

kifāyet (Ar.) *yeterlilik, kafi
gelme*

k. ider 213a/9

kile *genellikle tahıl ölçmede*

kullanılan bir ölçek

k.+ de 243a/5

kim *1. insanlar için*

kullanılan belirsizlik zamiri

k. 199b/7, 202b/5, 205b/4

2. *ki*

k. 202b/5

kimse *kim olduğu*

bilinmeyen herhangi bir

kişi, kimse

k. 197a/4, 197a/8, 245b/8

k.+ ler 197a/2, 200b/6,

206b/3, 224b/2, 237b/7,

237b/9, 238a/1, 240a/4,

240b/4, 240b/6, 240b/8,

241a/6, 248a/8, 248b/1,

249a/9, 250b/6, 251b/9,

253a/4, 254b/2

k.+ lere 197a/6, 241a/2

k.+ leriñ 263b/6

k.+ niñ 213b/3, 220b/7,

221a/4

k.+ ye 222a/7

kirām (Ar.) *soyulu kimseler*

aşhāb-ı k. 205a/1, 215a/2,

237b/6

melā'ike-i k. 201a/1

kişi *kişi, adam, kimse*

k. 241b/4

kitāb (Ar.) *kitap*

k. 206a/2

ehl-i k. 218a/5, 218a/8,

218b/1

k.+ ım 264b/5

k.+ ını 229b/6

k.+ lar 214a/5
koğu *koku*
 k.+ sını 200b/7
koğ - *kokmak*
 k.- ar 226b/2, 226b/4
konak *konaklanan yer*
 k. 261a/2
konşu *komşu*
 k.+ lar 219a/4
kop - *gerçekleşmek*
(kıyamet) kopmak
 k.- uncaya değ 260a/1
korķulu *korkutan, tehlikeli*
olan
 k. 262b/6
koş - *hızla gitmek, koşmak*
 k.- ar (s.f.e.) 231a/3
koy - *br şeyi bir yere*
yerleştirmek, koymak
 k.- dum 263a/2
koy(u)n *göğüsle giysi arası*
 k.+ uma 263a/2
köprü *iki yakayı birbirine*
bağlayan yapı
 k.+ sini 230b/5
köşe *iki duvarın keşiştiği*
çıkıntılı yer
 k.+ dir 205b/8
köşk *bahçeli süslü büyük ev*
 k.+ ler 203a/7
 k.+ lere 233a/3
ķudüs (y.a.) *üç ilâhi dinde*
de önemli ve kutsal sayılan
şehir
 K. 205a/4

Küfe (y.a.) *güney Irak'ta*
Hız. Ömer'in emriyle
kurulan şehir
 K. 207/1
ķul *Allah'ın yarattığı insan,*
abd, kul
 k. 207a/2, 210a/8, 211a/7,
 211b/2, 211b/8, 212a/6,
 214b/2, 215a/9, 216b/4
 k.+ da 215b/4
 k.+ larına 209b/9
 k.+ uñ 201b/3, 212b/5,
 216b/1, 234b/1
 k.+ uyum 264b/1
ķulağız *kılavuz, rehber*
 k. 262b/3
ķulaķ *işitme organı*
 k.+ lar 233b/6
ķumar (Ar.) *para*
karşılığında oynanan oyun
 k. 242b/4
ķunüt (Ar.) *taat, vitir*
namazında okunan dua
 k. 269a/3
ķur'an (Ar.) *Hız.*
Muhammed'e (s.a.v.) inen
ve son semavi din İşlam'ın
kurallarını bildiren kutsal
kitap, Kuran-ı Kerim
 K.+ ı 204a/6
ķur'an-ı 'azimü'ř-şân (Ar.)
şanı yüce Kur'an
 K. 209b/6, 264b/5, 269a/5
 K.+ dan 195b/5, 198a/1
 K.+ dır 214b/6

K.+ ı okumağa 265b/6
ķurbān (Ar.) Allah rızası
 için kesilmek için uygun
 hayvan
 ķ. 242b/9
ķuşūr (Ar.) 1. kasırlar,
 köşkler
 ķ. 203b/7
 2. noksan, kusur
 ķ.+ unı 196a/2
ķuş uçucu hayvanların ortak
 adı, kuş
 ķ. 231a/2
ķuşak(ğ) çeşitli amaçlarla
 bele bağlanan kumaş, kuşak
 ķ.+ mı 263a/9
ķuşan - bağlamak
 ķ.- dım 263b/1
ķuvvet (Ar.) güç, kuvvet
 ķ.+ i 253a/3
 ķ.+ i (b.h.e.) 240b/5
ķuvvetlendir-
 güçlendirmek,
 kuvvetlendirmek
 ķ.- 203b/8
ķuyu kuyu
 ķ.+ sına 231a/9
ķüffār (Ar.) kafirler
 ķ. 219a/1
ķüf(ü)r (Ar.) Allah'ı inkar,
 dinin esaslarını kabul
 etmeme
 ķ. 197a/7, 198a/7, 198b/9,
 206b/3, 242a/7, 244b/2,
 245b/6, 254b/7

k.+ den 234b/9
 k.+ e 225a/1
 k.+ i 198a/9
 k.+ iñ 197a/8, 199a/6,
 200a/5
 k.+ lerden 215b/7
 k.+ ile 199b/3
 k.- ü şarīhdir 244a/1
 ehl-i k. olanlar 210a/6
ķütüb (Ar.) kitaplar
 k.- ü fıkhıyyeden 195b/8
 k.- ü kelāmiyyeden 195b/7

L

lāf (Far.) boş söz, laf
 l.+ ı (b.h.e.) 202b/1
lakın (Ar.) ancak, ama
 l. 208b/4, 221a/3, 260a/5
lañif (Ar.) hoş, güzel
 kelām-ı l.+ leri 214b/9
lāyık (Ar.) uygun, layık
 l. olan 198b/7
lāzım (Ar.) gerekli
 l.+ dır 199a/8, 216a/9,
 217b/6, 217b/9, 218a/9,
 222a/3, 224b/4, 225a/5,
 258a/3
 l.+ dur 198b/2
 l. olan 199b/3, 214a/1,
 220b/4
levāzım (Ar.) lazım olanlar
 l.+ ı 261b/8
leyle (Ar.) (özellikle kandil
 geceleri için) bir tek gece

l.- i kadir 223b/7
livat (Ar.) oğlancılık,
 erkekler arasında cinsel
 ilişki
 l. itmek 242b/1
lütf (Ar.) kerem, ihsan, lütuf
 l.+ uñ 202b/3
 kerem-i l.+ inđan 195a/4

M

ma'būd (Ar.) kendisine
 ibadet edilen
 m.+ ı 201a/4
ma'den (Ar.) değerli
 mineral, maden
 m.+ i 201b/1
 m.+ lerin 203a/8
mağfiret (Ar.) Allah'ın
 kullarını bağışlaması
 m. 217a/8
mağfūr (Ar.) Allah'ın
 bağışına kavuşan
 m. 224a/8
mağrib (Ar.) batı
 m.+ den 215b/2
maḥal (Ar.) mahaller, yerler
 m.+ lerde 242b/9
maḥall (Ar.) yer, mekân,
 mahal
 m.+ de 232a/7, 232b/3,
 232b/9
 m.+ in 198b/4, 211a/4
 m.+ ine 241a/4
 m.- i mevzi'i 210b/9

maḥlūk (Ar.) halk edilmiş,
 yaratılmış
 m.+ dur 234b/3
maḥlūkāt (Ar.) yaratılanlar
 m. 201a/3
 m.+ lar 257b/8
maḥşūş (Ar.) özel
 m.+ dur 266b/3
maḥşer (Ar.) kıyamet
 gününde ölülerin dirilip
 toplanacakları yer
 m. 210a/3, 228a/9, 228b/4,
 228b/9, 229a/2, 229a/6
 m.+ de 202a/4
 m.+ e 229a/9, 229b/3,
 229b/5, 229b/8, 230a/3,
 230a/7, 230b/1, 230b/4
maḫām (Ar.) bulunulan yer,
 makam,
 m.+ ıma 226a/4
 taḫḫīk-i m. 197b/2
 taḫḫīk-i m.+ a 197a/1
maḫbūl (Ar.) kabul olunan
 m.+ dür 224a/2
mal (Ar.) mülk, servet, mal
 m.+ a 254b/1
 m.+ ı 216a/3, 219b/2,
 221b/1, 242b/5
mālik (Ar.) sahip
 m. oluþ 218b/5, 251b/8
ma'lūm (Ar.) bilinen
 m. ola 195a/2, 199b/1,
 204b/3, 257b/3
ma'nā (Ar.) anlam, mana
 m.+ ların 212a/8

m.+ larını 264a/8
ma‘rifet (Ar.) maharetle
 bilme
 m. 212a/4
 m.+ dir 208a/5
māsivā (Ar.) insanı
 Allah'tan uzaklaştıran her
 şey
 m.+ sını 212a/2
 m.+ ya 212a/2
ma‘şiyet (Ar.) günah, suç
 m.+ dir 242a/4, 243b/7
 m.+ iñ 200a/5
Māveraü'n-nehir (y.a.) iki
 nehrin (Dicle ve Fırat)
 arasındaki bölge
 M. 206b/7
maẓhar (Ar.) bir şeyin
 ortaya çıktığı yer
 m. ider 222b/8
 m. idüp 201a/7
meccanen (Ar.) bedelsiz
 olarak, bedava
 m. 202b/3
mecūs (Ar.) ateşe tapanlar
 t̄ā'ife-i m. 239b/1
medār (Ar.) dönme, dönüş
 m.- ı rü'yeti 203b/5
mediḥ (Ar.) övgü
 m. itdiği 237b/6
med‘uvv (Ar.) çağrılmış,
 davet edilmiş (kimse)
 m.+ um 255a/8
meger (Far.) ancak, meğer
 m. 224a/9

Mehdi (k.a.) Dünyanın son
 zamanlarında ortaya çıkıp
 doğru inancı ve adaleti
 yeryüzüne hâkim kılacağına
 inanılan kurtarıcı
 M. 237a/8
mehekk (Ar.) mihenk
 m.- i şer‘e 203a/5
mekân (Ar.) yer, mekân
 m.+ lar 257b/8
mekânsız yersiz
 m. 234a/2
mekleyü mekleyü emekleye
 emekleye
 m. gitseler 231a/5
melā‘ike (Ar.) melekler
 m.- i kirām 201a/1
melek (Ar.) Allah'ın
 emirlerini tam olarak yerine
 getiren ruhani varlık
 m. 220a/2
 m.+ ler 216b/7, 217a/3,
 217a/7, 217b/1, 220b/4,
 232b/9, 233a/9, 237b/1
 m.+ lere 259b/7
 m.+ leri 209a/9, 219b/7,
 225a/9
 m.+ lerine 225b/2, 225b/5
meleküt (Ar.) ruhlar ve
 melekler dünyası
 m.+ ımı 212a/2
mel‘ün (Ar.) lanetlenmiş
 m. 238a/4
memāt (Ar.) ölüm
 m.+ ında 202a/2

memleket (Ar.) vatan,
memleket

m.+ ine 219b/1

menfa'at (Ar.) yarar

m.+ i 200a/8, 213a/7

merâm (Ar.) niyet

m. idüp 197b/3

merhûm (Ar.) Allah'ın

bağışladığı, rahmetli

m.+ a 205a/7

m. olan 220a/5, 225a/3,

225b/1, 225b/6, 226a/1,

226b/1, 226b/6, 227b/2,

227b/9, 228a/4

mesâ'il (Ar.) meseleler,

sorunlar

m. 196a/8, 196b/1, 196b/9

m.+ lere 220b/5, 269b/1

m.+ leri 196b/7

m.+ leriñ 195b/5, 264a/7

m.- i nefîse 195a/7

m.- i şer'iyeye 244a/2

m.- i şer'iyeyi 214a/1

m.- i şerîfe 195b/2

mes'ele (Ar.) sorun, mesele

m. 198a/1, 198a/5

meşhûr (Ar.) tanınmış

m. olan 210b/2

meşiyet (Ar.) dileme,

isteme, Allah'ın takdiri

m.+ inde 222b/5

metâ' (Ar.) eşya, mal,

ticaret malı

m. 262a/2

mevcûd (Ar.) var olan,

mevcut

m. olduğu 261a/6

mevcûdât (Ar.) varlıklar

m.+ ın 201a/3

mev'ize (Ar.) öğüt, vaaz

m. 196b/4, 257a/8

mevlâ (Ar.) Allah

m. 203b/4

mevşûf (Ar.) nitelenmiş

m. olan 237b/8

mevzi'i (Ar.) bir yere özgü,

yöresel

m. 210b/9

meyyit (Ar.) yıkanıp

kefenlenmiş insan ölüsü, ölü

m. 225a/5, 231b/3, 241a/1,

246b/9

m.+ leri 226a/2, 226a/7

m.+ lerine 224b/4

mezheb (Ar.) bir dinde

farklı anlayış ve görüş

farklılıklarından doğan

kollardan her biri

m. 205a/9, 205b/4

m.+ i 208b/6

m.+ im 265a/3, 265a/8

m.+ inden 262b/5

m.- i şerîfi 208b/1

m.- i şerîfinde 206b/6

m.- i şerîflerinde 206a/5

me'cûc Yecüc ve mecüc

şeklinde birlikte kullanılır.

Zülkarneyn döneminde

ortaya çıkan ve kıyametin

kopmasına yakın dönemde

zukur ederek yeryüzünde bozgunculuk yapacak olan topluluk (bkz. ye'cüc)
m. 239a/3

mızrağ(ğ) (Ar.) kargı, ucunda sivri demir olan uzun saplı ilkel bir silah
m.+ ını 263a/5

miḥnet (Ar.) kaygı, dert, sıkıntı
m. 227a/4

miḥrāb (Ar.) ibadethanelerin kible tarafındaki girintili yer, mihrap
m. idinsinler 205b/9

miḳdār (Ar.) nicelik, miktar
m.+ ı 222b/9, 233a/3, 236b/5

milk (Ar.) mülk
m.+ ini 212a/1
m.- i yemīn 218b/5

millet (Ar.) aralarında ortak bağlar bulunan insanlar topluluğu, ulus
m. 207a/6, 207b/2
m.+ e 196a/9
m.+ dir 241b/7, 243b/1
m.+ i (b.h.e.)199b/4
m.+ im 266a/3
m.- i islām 266a/3

minvāl (Ar.) biçim, yol
m. 205a/5, 228b/3

mīraḡ (Ar.) birinin ölümüyle varislerine kalan, miras

m. 241a/4
m.+ ını 219b/4
m.+ ları 219a/8

Mirāt-ı Akāīd (e.a.) Öziçeli Muslihiddin Efendi'nin Abdullah Hulusi Efendi'ye atfedilen eseri
M. 206a/1

miṣāl (Ar.) örnek, misal
m.+ i 207b/7, 221a/9, 221b/8, 236a/7, 240a/7, 242a/9

miṣ(i)l (Ar.) benzer, misil
m.+ i 200b/5, 201b/2

miṣilli gibi
m. 262a/3

mu'avenet (Ar.) yardım
m. 238b/3

Muḥammed (k.a.) son peygamber Hz. Muhammet
M. 207a/8, 244a/8, 264b/2, 269a/6
ümme-i M.+ denim 266a/5

Muḥammedi'l-Birgivi (k.a.) çeşitli alanlarda eserler veren büyük Türk bilgini
M. 197b/5

muḥyi's-sünne Ferra Begavi'nin lakabı
m. 198a/4, 208b/5

muḥliṡ (Ar.) samimi, ihlaslı
m.+ im 256a/7

muḥtāc (Ar.) ihtiyaç sahibi, muhtaç

m. 241a/2
muhtedi (Ar.) *doğru yolu bulan, kendi dinini terk edip Müslüman olan*
 m. olur 211a/8
muhtelif (Ar.) *farklı, değişik*
 m.+ lerdir 235b/4
muhyi (Ar.) *ihya eden, dirilten*
 m. 198a/4
muḳaddim (Ar.) *takdim eden, sunan*
 m.+ idir 198a/9
muḳtezā (Ar.) *gereken*
 m.+ sı 223a/9, 261b/6, 262a/1
muḳīm (Ar.) *bir yerde oturan, ikamet eden*
 m. 253a/1
murād (Ar.) *istek, amaç, murat*
 m. 200b/3
 m. eyledikde 247a/3
 m. eyledim 195a/8
 m. itdiler 206a/1
 m. itdügüm 264b/9
murdār (Ar.) *kirli, pis*
 m.+ dır 219b/9
muṣaddıḳ (Ar.) *doğrulayan*
 m.+ im 255b/8
muṣalli (Ar.) *beş vakit namazı kılan kimse*
 m.+ yim 256b/6
muṣhaf (Ar.) *Kur'an-ı Kerim'in nüshalarından her*

biri
 m.- 1 şerīfe 247a/2
muṭābıḳ (Ar.) *uygun, münasip*
 m. biliþ 212b/1
muṭahhara (Ar.) *kirden arınmış, temiz*
 m.+ niñ 204b/5
mu'tekid (Ar.) *dindar, inanan*
 m.+ im 255b/6
muṭlaḳ (Ar.) *kesin, mutlaka*
 m. 240a/3, 241a/9, 269a/3
muṭī' (Ar.) *itaat eden, bağlı*
 m. olmak 241b/5
muṭṭali' (Ar.) *bilen, haberdar*
 m. olan 195b/9
muttaşif (Ar.) *bir hâl ve sıfatla nitelenmiş*
 m. 216b/6, 217b/2
 m.+ dür 209a/7
 m. olan 257b/1
 m. olmayan 200b/6
muvāfiḳ (Ar.) *uygun, münasip*
 m. 224a/9, 242a/1
muvaḥḥid (Ar.) *Allah'ın birliğine inanan*
 m.+ im 255b/4
mübārek (Ar.) *kutsal*
 m. 259b/1
mübareke (Ar.) *uğurlu, kutlu*
 m. 205a/4

mücevid (Ar.) <i>Kur'an-ı Kerim'i kurallarına göre, tecvitle okuyan</i>	261b/6
m.+ im 256b/1	m.+ de 234b/8
mücrim (Ar.) <i>günahkâr, suçlu</i>	m.+ dir 237b/9
m. 238a/4	m.+ em 266a/6
müctehid (Ar.) <i>Kur'an ve sünnette bulunmayan bir meselede fikir yürüterek şer'î hüküm koyan din âlimi</i>	m.+ im 222a/9, 255b/2
m.+ in 204b/8	m.+ ler 218a/4, 218a/8,
m.+ ler 205b/1, 215a/5	218b/1, 218b/7, 219a/1,
m.+ lerden 241b/2	219a/3, 219a/6, 219a/9,
m.+ lerin 269a/9	219b/5, 222a/2, 223a/6,
mü'essir (Ar.) <i>tesir eden, etkili</i>	223b/6, 224a/1, 224a/4,
m.+ e 211b/4, 213b/8	224a/7, 225a/7, 227b/3,
müftü (Ar.) <i>dinî konularda fetva veren, müftü</i>	227b/7, 228a/1, 228a/3,
m.+ ler 197b/8	228b/9, 229b/3, 229b/6,
m.+ leri 204b/8	229b/9, 230a/7, 230b/4,
müjde (Far.) <i>muştu</i>	231a/8, 231b/8, 232a/6,
m. itmek 225a/8	232b/8, 233a/2, 233a/5,
mükellef (Ar.) <i>yükümlü</i>	234a/1, 235a/9, 238a/6,
m. oldum 261b/1	266a/1
mükemmel (Ar.) <i>kusursuz, eksiksiz</i>	m.+ lerden 217b/3, 238a/9,
m. ola 204a/3	238b/2, 263b/9
mü'min (Ar.) <i>inanana, iman eden, Müslüman</i>	m.+ lere 197a/3, 201a/6,
m. 201b/1, 202a/8, 209a/3,	201a/7, 203b/1, 216a/8,
212a/7, 219b/3, 220a/1,	216b/6, 217a/1, 217a/6,
221a/6, 221b/5, 222b/4,	217b/7, 227a/8, 232a/4,
234b/6, 238b/5, 238b/9,	233a/9, 233b/5, 238a/3
	m.+ lerin 217a/9, 217b/5,
	218a/1, 219b/8, 220a/5,
	223a/2, 224b/4, 225a/4,
	225b/1, 225b/6, 226a/2,
	226b/1, 226b/4, 226b/7,
	228a/8, 228b/6, 229a/3,
	229a/7, 229b/1, 230a/3,
	230b/1, 230b/8, 231b/2,
	231b/4, 231b/6, 232a/2,
	233b/3

m.+ misin 222a/8
 m. olduğum 245b/3
 m. oldum 244b/1
 m. olmada 221a/1
 m. olup 221a/3, 224b/7
mü'min-bih (Ar.) onunla
 inanılan, o mümin
 m. 261b/6
 m.+ dir 209a/3
 m.+ in 212a/7
mümkün (Ar.) olabilir,
 mümkün
 m. 200b/1
münezzeh (Ar.) arımış
 m.+ dir 209a/6
münker (Ar.) kabirde ölüleri
 sorgulayan iki melekten biri
 m.+ ine 227b/3
münib (Ar.) tövbekâr
 m.+ im 255a/9
münif (Ar.) yüce, yüksek,
 ulu
 m.+ ine 269a/7
münife (Ar.) münif
 kelimesinin müennes şekli
 (bkz. münif)
 m. 200a/9
mürebbi (Ar.) terbiye eden
 m.+ si olan 201a/4
müslim (Ar.) Müslüman
 m. 245a/6, 246b/1, 250b/3,
 251b/5, 253a/1, 254a/8
 m.+ im 255b/3, 266a/8
 m. olup 248a/6, 249a/7
Müslümân (Ar.) İslam

dinini kabul eden
 M. 222a/3
müsrif (Ar.) israf eden,
 savurgan
 m. 238a/4
müstağrağ (Ar.) bir şeyin
 içine batmış
 m. 203a/3
müstehik (Ar.) bir
 başkasının elindeki malın
 kendisine ait olduğunu
 kanıtlayan
 m. olamazlar 223a/8
müşrik (Ar.) Allah'a ortak
 koştan
 m. 239b/1
müte'allik (Ar.) bir şeye
 veya kimseye bağlı, ait
 m. 195a/6, 195b/1, 196a/8,
 196b/1, 196b/4, 257a/8
mütefâvit (Ar.) aralarında
 fark bulunan, çeşitli
 m.+ lerdir 235b/1
mütemâdi (Ar.) devamlı,
 sürekli
 m. 198a/4
mütevekkil (Ar.) her
 hususta Allah'a güvenen,
 tevekkül eden
 m.+ im 257a/4
müttaqi (Ar.) günahтан,
 haramdan sakınan
 m.+ yim 256a/3
müyesser (Ar.)
 kolaylaştırılmış

m. olup 196a/6

N

nāfile (Ar.) *gerekmediği hâlde fazladan yapılan ibadet*

n. 246b/9

nām (Far.) *adıyla bilinen, adlı*

n. 206a/1

namāz (Far.) *İslam'ın beş şartından biri, namaz*

n. 267a/9

n.+ ı 221b/8, 250a/4

n.+ ı (b.h.e.) 210b/5

n.+ ım 249b/9

n.+ iñ 249b/1

n.+ ında 269a/1

n.+ ını 225a/5, 240b/9, 241a/1, 251a/1

n.+ ınıñ 249b/7

n. kılmak 224b/9, 246b/7, 248b/9, 249b/3, 264b/9

n.+ ı kılmak 246b/8, 246b/9, 247a/1

n.+ ı (b.h.e.) kılmak 240b/3

n.+ ını kıldım 249b/6

n.+ ını kılmak 250b/6

nā-ḥaḳ (Far.+Ar.) *haksız*

n. 221a/9, 242a/9

nās (Ar.) *insanlar, halk*

n.+ dan 200b/2

Naşārā (Ar.) *Hristiyanlar, Nasraniler*

N. 239a/7

naşīb (Ar.) *pay, hisse, nasip*

n. olmaya 200b/9

nā'il (Ar.) *erişmek, ulaşmak*

n. olmağ-ıla 238b/9

n. olur 236b/6

ne 1. (soru zamiri) *ne*

n. 241b/6, 243a/9, 255a/3, 260a/1

n.+ dir 196b/3, 207a/6

2. *nasıl*

n. 228b/2

nebī (Ar.) *kendisine kitap indirilmeyen peygamber*

n.+ ler 262b/1

nefise (Ar.) *herkesin beğendiği, hoşta giden*

n. 195a/7

neh(i)y (Ar.) *dinen yasak*

n. 239a/2

n.+ ini 209b/9

nere *hangi yer, nere (krş. nire)*

n.+ den 257b/5

n.+ desiñ 257b/5

n.+ ye 257b/6

nışf (Ar.) *yarım, yarı*

n.+ ına 236a/9

niçe *hayli fazla, pek çok, nice*

n. 203a/7, 203a/8, 203b/2, 233a/6, 263b/5

nifās (Ar.) *loğusalık, nifas*

n.+ dan 246b/2, 248a/7, 249a/8, 253a/2

nikāh (Ar.) evlilik akdi,
nikâh

n. 218b/3

ni‘met (Ar.) Allah
tarafından verilen her şey,
ihsan, nimet

n. 227a/1

n.+ i 203a/4

n.+ ler 233b/9

n.+ leri 233b/3

nire *nere* (krş. *nere*)

n.+ ye 226a/8

nisā (Ar.) kadınlar

n. 199b/2, 200b/2, 245a/7,
257b/2

n.+ yı 243a/3

nişāb (Ar.) bir malın zekat
gerektiren miktarı

n.+ dan 251b/7

nitekim *gerçekten de,*
nitekim

n. 201a/8, 208b/3

niyāz (Far.) yalvarma,
yakarma, dua

n.+ ımuз 202b/5

niyyet (Ar.) maksat, gaye,
niyet

n.+ ine 243a/1, 247a/7,
248b/1

n. eylese 238b/7

n. idüp 205a/8

noқşān (Ar.) eksik, kusur,
noksan

n. 209a/5

n. olmaz 220b/2

nūr (Ar.) ışık, aydınlık, nur
n.+ a 203a/3

n. olsa 229a/4, 229a/8

O

o (*teklik üçüncü kişi zamiri*)
o

o. 203a/2

oққа *yaklaşık 1283 gramlık*
eski bir ağırlık ölçüsü, okka

o.+ da 243a/5

oқu - *yazılı bir metni*

okumak

o.- duğı 265b/5

o.- mağa 265b/7

o.- maқ 236b/1

o.- maқdır 210b/4

o.- yan 227b/7

o.- yugör 202a/2

oқun - *okunmak*

o.- acaқ 268b/4

o.- acaқ (s.f.e.) 267b/2,

267b/4, 267b/5, 267b/7,

267b/9, 268a/2, 268a/4,

268a/6, 268a/8, 268b/1,

268b/8, 269a/2

ol 1. (*işaret sıfatı*) *o*

o. 195a/8, 195b/2, 205a/6,

211a/1, 211a/6, 228b/3,

229b/3, 238b/7, 260b/8

2. (*işaret zamiri*) *o*

o. 211a/1

o.+ dur 197a/7, 207a/8,

244a/6, 245a/1, 246a/5,

247b/9, 249a/2, 250a/7,
251a/9, 252b/5, 254a/2,
266a/1

ol - *1. ortaya çıkmak, vuku
bulmak, varlık durumu
kazanmak, oluşmak, olmak*

o.- a 204b/2, 215b/1,
215b/3, 224b/1
o.- an 197b/5, 198a/4,
200b/2, 204b/8, 205a/9,
206a/5, 206b/7, 208a/9,
208b/5, 214b/9, 216a/8,
216b/6, 217a/6, 217a/7,
217a/9, 217b/3, 217b/5,
217b/7, 218a/1, 218a/4,
218a/5, 218a/7, 218a/8,
218b/1, 218b/2, 218b/4,
218b/7, 218b/8, 219a/1,
219a/3, 219a/9, 219b/7,
220a/5, 220b/2, 220b/4,
221a/4, 222a/5, 223a/5,
223b/6, 223b/9, 224a/3,
224a/7, 224b/2, 225a/1,
225a/7, 233a/4, 233b/2,
234a/1, 238a/3, 238a/6,
238a/8, 238b/1, 238b/5,
238b/9, 240b/5, 241a/2,
245a/6, 253a/4, 258a/5,
258a/7, 261b/9
o.- anlarına 224b/5
o.- duğına 210b/1
o.- duğıçün 262b/7
o.- duğunu 199a/7
o.- ıcağ 212b/4
o.- duğları 239a/4, 239a/7,

239b/2

o.- mağıl 201b/4
o.- mağ-ıla 198a/4
o.- mağ 217b/6, 218b/9,
224b/3
o.- maz 209b/2
o.- sa 227a/3, 227a/6,
232b/7
o.- salar 220a/8, 231b/3,
232b/1
o.- sun 199b/9
o.- up 204a/8, 210a/9,
227a/2, 227a/5
o.- ur 197a/5, 197a/9
o.- urlarsa 228b/3

**2. Sıfat-fil yapan eklerin
bulunduğu kelimelerle
birlikte karmaşık fiiller
oluşturur.**

tevbe eylemiş o.- a 224b/1
şek itmiş o.- ur 197a/5,
197a/9

**3. isimlerden sonra gelerek
“yapılmak, edilmek,
olunmak” gibi anlamlar
veren kelime grupları
oluşturur.**

hoşnüd o.- a 216b/5
ma'lüm o.- a 195a/2,
199b/1, 204b/3, 257b/3
mükemmel o.- a 204a/3
rāzi o.- a 216b/3
kâdir o.- amasa 247a/6
kâdir o.- amazlar 227b/5
müstehik o.- amazlar

223a/8
 ‘āciz o.- an 248a/9
 bālīg o.- an 199b/1
 cünüb o.- an 248a/8
 ehl-i ḥaḳ o.- an 197b/8
 eksik o.- an 243a/7
 farz o.- an 199b/5
 ğani o.- an 240b/4
 günāhkār o.- an 224b/8
 ḥāşıl o.- an 221b/2
 ḥāzır o.- an 260b/3
 ḥelāl o.- an 242b/7
 ḥürr o.- an 243a/2
 ḳādir o.- an 240b/7, 254b/2
 kāfir o.- an 219a/4, 219a/7
 kelām-ı şerīfī o.- an 214b/6
 lāyık o.- an 198b/7
 lāzım o.- an 199b/3,
 214a/1, 220b/4
 merḥūm o.- an 220a/6,
 225a/4, 225b/1, 225b/6,
 226a/2, 226b/1, 226b/6,
 227b/3, 228a/1, 228a/4
 meşhūr o.- an 210b/2
 mevşūf o.- an 237b/9
 muṭṭali‘ o.- an 195b/9
 muttaşif o.- an 257b/2
 mürebbisi o.- an 201a/4
 pāk o.- an 249a/9
 şehīd o.- an 226b/4
 tābi‘ o.- an 207a/1
 vāḳi‘ o.- an 215b/7
 ehl-i küfür o.- anlar 210a/6
 ehl-i imān o.- anlar 210a/5
 ḳaṭ‘ī o.- anlardan 242a/5,

243b/8
 şādır o.- dı-sa 197a/8,
 198a/8, 199a/1
 ḳaplayıcı o.- duğı 211a/2
 mevcūd o.- duğı 261a/7
 rāzı o.- duğı 204b/4
 ḥāşıl o.- duğıçün 234b/3
 tābi‘ o.- duğın 241b/2
 ḥaḳ o.- duğına 209b/7
 ḥaḳ o.- duğını 208a/3
 ‘āḳil o.- duğıum 261b/1
 bālīg o.- duğıum 244a/7
 mü‘min o.- duğıum 245b/3
 tābi‘ o.- duğıum 265a/4
 defin o.- duğıda 196b/6
 defin o.- duğıdan 264a/6
 mükellef o.- dum 261b/2
 mü‘min o.- dum 244b/2
 oruç o.- dum 253b/2
 rāzı o.- dum 265a/2
 dāḥil o.- ıcaḳ 211a/6,
 211b/2, 211b/8, 212a/6
 mü‘min o.- mada 221a/2
 esİR o.- madan 216a/4
 cāri o.- madı 244b/3,
 245b/8, 254b/8
 vāḳi‘ o.- madı 247b/2
 kāfir o.- mağıa 238b/6
 oruç o.- mağıa 253a/3
 nā‘il o.- mağı-ıla 239a/1
 ‘āşī o.- mağı 243a/4
 muṭī‘ o.- mağı 241b/5
 oruç o.- mağı 240b/7,
 253a/7
 şāliḥ o.- mağı 222a/4

hālāş o.- maқdır 216a/5
 ‘azāb o.- masa 232a/5
 berāber o.- masa 231b/5
 şādır o.- ması 217b/4
 fāsıd o.- maya 199a/9
 naşīb o.- maya 200b/9
 cā’iz o.- mayan 242b/9
 emīn o.- mayan 241a/6
 kādır o.- mayan 197a/1
 muttaşif o.- mayan 200b/6
 dā’im o.- maz 227a/9
 farż o.- maz 206b/5
 fāsıd o.- maz 236b/7
 hārām o.- maz 206b/4
 kaza o.- maz 235a/4
 kefaret o.- maz 235a/6
 noқşān o.- maz 220b/2
 şādır o.- maz 238b/1,
 238b/3
 sākıt o.- maz 239a/2
 tebdīl o.- maz 228b/2
 vaşıyyet o.- maz 235b/5
 vāқи’ o.- mazsa 235a/1
 sebeb o.- mışdır 263b/8
 nūr o.- sa 229a/4, 229a/8
 şişman o.- sa 232b/4
 ziyāde o.- sa 233b/4
 cem’ o.- salar 230a/6
 emīn o.- salar 227b/8
 қaranlıқda o.- salar 229a/5
 hālāş o.- sunlar 205a/8
 taһrīr o.- undı 196a/4
 tertīb o.- undı 196a/7
 arşun o.- up 259b/2
 bol o.- up 227a/1

dāhil o.- up 221a/1
 hālāş o.- up 216a/7
 hūrr o.- up 250b/4
 kādır o.- up 246b/4
 mālik o.- up 218b/6, 251b/8
 müslim o.- up 248a/6,
 249a/7
 müyesser o.- up 196a/6
 mü’min o.- up 221a/3,
 224b/7
 pāk o.- up 246b/3
 rāzı o.- up 216b/5
 tamām o.- up 246b/8
 ufacıқ o.- up 260a/7
 dā’im o.- ur 227b/2
 fāsıқ o.- ur 234b/7
 gerek o.- ur 202a/2
 hāşıl o.- ur 213b/5, 213b/9
 kāfir o.- ur 234b/5, 238b/8
 kaza o.- ur 235a/5
 kefaret o.- ur 235a/8
 kerīm o.- ur 204a/2
 meşıyetinde o.- ur 222b/6
 muhtedi o.- ur 211a/9
 nā’il o.- ur 236b/6
 şādır o.- ur 238b/4
 selīm o.- ur 204a/2
 vaşıyyet o.- ur 235b/6
 cem’ o.- urlar 228b/4
 dāhil o.- urlar 225b/8,
 226a/1
 üzere o.- urlarsa 239a/5,
 239a/8, 239b/3
 ‘azāb o.- ursa 227a/8
olun - Kendisinden önceki

isimle birleşerek “olunmak, edilmek” anlamında edilgen birleşik fiiller oluşturur.

su‘âl o.- açak 196b/7,
264a/7

zıkr o.- açak (s.f.e.) 195b/4,
196b/8, 211a/3, 244a/2

tahrîr o.- dı 198b/6

tesmiye o.- dı 195b/4

aħiz o.- duğı 198a/2

su‘âl o.- duğda 198a/6

aħiz o.- mışdur 195b/9

tahrîr o.- mışdır 200b/3

su‘âl o.- sa 222a/9, 230b/6

teslîm o.- sa 225b/3, 225b/5

ta‘dâd o.- up 195b/2

‘afv o.- ur 227b/1

‘amel o.- ur 205a/6

su‘âl o.- ur 202a/1, 207a/7,

244a/6, 244b/9, 247b/8,

249a/1, 250a/6, 251a/8,

252b/4, 254a/1

su‘âl o.- ursa 246a/4

omuz *boynun iki yanındaki
eklemden her biri*

o.+ ima 263a/6

on *dokuzdan sonraki sayma
sayısı, on*

o. 223b/2

oruç(c) *(Far.) İslam'ın beş
şartından biri olup imsakten
akşam ezanına kadar yeme
içme ve belirtilen fillerden
uzak durma, oruç*

o.+ ı 252b/2

o.+ um 253b/4

o.+ unı 210b/7, 221b/9,
236b/2

o. oldum 253b/2

o. olmağa 253a/3

o. olmak 240b/7, 253a/6

otur - *bir yere oturmak*

o.- salar 230b/3

otuz üçer *otuz üçer*

o. 232a/8

oyna - *oyynamak*

o.- mağ 242b/4

oy(u)n *oyun*

o.+ u 242b/4

Ö

öbir *öbür, diğer*

ö. 251a/2, 252a/6, 253b/2

öğren - *öğrenmek*

ö.- mek 241a/8

ö.- mezler 199b/8

ö.- üp 199a/7

öl - *canı teninden ayrılmak,
ölmek*

ö.- enleriñ 226a/7, 226b/3

ö.- üp 196b/6, 264a/5

ö.- ür misin 222b/1

‘ömür *(Ar.) hayat, ömür*

‘ö. 263a/1

‘ö.+ de 240a/9, 240b/8,

245a/7, 254b/2

öñ *arkanın zıddı, ön*

ö.+ lerinde 229a/3

ö.+ ümce 262a/9

ö.- üñ 263b/7

ötürî *dolayı*

ö. 222a/6

öyle *öğle vakti*

ö. 249b/6

P

padişâh (*Far.*) *hükümdar, sultan*

p. 205a/7, 222a/3

p.+ ı 205a/4

p.+ ı 222a/5

p.+ lara 241b/3

pâk (*Far.*) *temiz*

p. 253a/2

p.+ dir 219b/8

p. ider 202b/9

p. olan 249a/9

p. olup 246b/3

parça *küçük bir miktar, parça*

p. 261b/2

pes (*Far.*) *ondan sonra, şimdi, işte*

p. 196b/8, 197a/5, 200a/5,

201a/8, 207a/4, 208a/8,

244a/3, 257a/9, 258a/4

peydâ (*Far.*) *belli, açık*

p. eyledim 262a/2, 262b/3,

262b/8

peygamber (*Far.*) *Allah'ın emirlerini insanlara ileten*

elçi, peygamber

p.+ im 264b/1

p.+ imiz 237b/4, 269a/6

p.+ imüz 199a/3, 207a/8,

214b/7, 216b/8, 217a/1,

229b/9, 230a/4, 241a/9,

244a/8

p.+ ler 214a/8, 235b/2

p.+ lere 210a/2

peygamberân *peygamberler*

p. 200b/10, 236b/7

pür-silâhlı *silahlarla dolu, donanımlı*

p. 263b/6

R

rabb (*Ar.*) *Allah*

r.+ im 264a/9

r.+ imiziñ 213a/6, 260b/4

r.+ iñiz 60b/1

r.+ iñüz 213a/4

rabbel-'âlemîn (*Ar.*)

âlemlerin rabbi

r. 264a/4

râci (*Ar.*) *rica eden*

r.+ yim 257a/1

rağıallâhü 'anhü (*Ar.*)

(erkek için) "Allah ondan

razı olsun" anlamında

kullanılan dua ve saygı sözü

r. 237a/8

rahat (*Ar.*) *dertsiz tasasız*

olma durumu, rahat

r. 227a/2

rah(i)m (*Ar.*) *döl yatağı,*

rahim

r.+ i 261a/2
r.+ ine 261a/4
raḥmān (Ar.) *çok*
merhametli, rızıkları bol bol
veren Allah'ın isimlerinden
r. 203b/5
emr-i r.+ a 203b/9
raḥmet (Ar.) *acıma,*
esirgeme
r. 200b/9, 225a/9, 225b/2
r.+ inden 224a/5
r. bulam 202a/6
raḥmetullahi 'aleyh (Ar.)
Allah'ın rahmeti onun
üzerine olsun.
r.+ iñ 215a/5
raḥmetullahi 'aleyhim
ecma'in (Ar.) *Allah'ın*
rahmeti hepsinin üzerine
olsun.
r. 204b/9, 206a/6
raḥīm (Ar.) *çok merhametli*
r. 204a/2
rāki' (Ar.) *rüku eden,*
namazda eğilen
r.+ im 256b/7
ramazān (Ar.) *hicrî takvime*
göre yılın dokuzuncu ayı,
oruç tutulan ay, ramazan
r. 253b/3
r.- 1 şerīf 210b/6, 221b/9,
228a/2, 236b/2, 240b/6,
252b/2, 253a/5, 253b/1
rāzı (Ar.) *hoşnut, razı*
r. 266a/4

r. ola 216b/3
r. olduğu 204b/4
r. oldum 265a/2
r. olup 216b/5
rāzık (Ar.) *rızık veren*
r.+ ı 201a/4
recā (Ar.) *umma, ümit*
r. 224b/3, 257a/1, 263b/3
rek'at (Ar.) *namazda kıyam,*
kıraat, rüku ve secdenin
sırayla yapıldığı bölüm,
rekat
r. 268b/3, 268b/6, 268b/7,
269a/1
resm (Ar.) *resim*
r.+ iñ 261b/8
resül (Ar.) *peygamber*
r.+ üñ 201b/5
rızāen-lillahi (Ar.) *Allah*
hoşnut olsun diye
r. 243b/4
rıḍvānullahi 'aleyhim
ecma'in (Ar.) *Allah'ın*
rızası hepsinin üzerin olsun.
r. 205a/2
rıḍvānullahi te'ālā (Ar.)
yüce Allah'ın hoşnutluğu
r. 215a/2
ribā (Ar.) *faiz*
r.+ dan 221b/1
r. itmek 242b/5
ricā (Ar.) *dileme, isteme*
r. iderim 196a/1, 263b/9
ricāl (Ar.) *erkekler*
r. 199b/2, 200b/2, 243a/2,

245a/7, 257b/2
rif'at (Ar.) *yücelik, yükseklik*
 r. 203b/3
 r.+ iñ 204a/9
risāle (Ar.) *belli bir konuda yazılmış kitap, kitapçık*
 r. 196a/3
 r.- i şerīfde 195a/9
 r.+ ye 195b/3
rivāyet (Ar.) *bir bilgiyi nakletme, rivayet*
 r.+ i 265b/4
**RİSĀLE-İ TENVİRİ'L-
 KULŪB** (Ar.) *kalplerin aydınlatılması kitapçığı*
 R. 194b/1
rubūbiyyet (Ar.) *ilahlık*
 şirk-i r.+ den 215b/9
ruh (Ar.) *manevi benlik, can*
 r. 215a/8, 261a/6
 r.+ ı 225b/2, 225b/7, 226b/2
 r.+ ları 220a/6, 225b/4, 225b/9, 226b/3, 226b/5
 r.+ larında 223a/2
 teslim-i r. 225a/7
 r. virüp 259b/5
rücū' (Ar.) *dönme*
 r. itdim 199a/2
rükū' (Ar.) *(namazda) eğilme*
 r. 256b/7, 268a/5
rük(ü)n (Ar.) *namazı doğru kılmak için gerekenlerin her*

biri
 r.+ i 208a/4
rüzgār (Ar.) *yel, rüzgâr*
 r. 230b/9
rü'yet (Ar.) *görme, bakış*
 r.+ i 203b/5

S Ş S

sā'at (Ar.) *o an*
 s. 238b/7, 244a/7
şabāh (Ar.) *sabah vakti, sabah*
 ş.+ da 198b/8
sābıkā (Ar.) *önce*
 s. 205a/1, 261b/4
şabır (Ar.) *katlanma, dayanma*
 ş. 263a/8
şabī (Ar.) *günahsız erkek çocuk*
 ş.+ leriñ 220a/6
sācid (Ar.) *secde eden*
 s.+ im 256b/8
şadır (Ar.) *ortaya çıkan, zuhur eden*
 ş. oldı-sa 197a/8, 198a/8, 199a/1
 ş. olması 217b/4
 ş. olmaz 238b/1, 238b/3
 ş. olur 238b/4
şadr (Ar.) *en yüksek yer, baş*
 ş.+ a 212b/4
şafā (Ar.) *gönül şenliği, sefa*
 ş.+ lar 204a/5

şag *sol karşıtı, sağ taraf*

ş.+ indan 229b/6

ş.+ larında 229a/3

şahābī (Ar.) Hz.

Muhammed'i (s.a.v.)

sağlığında görmüş,

sohbetinde bulunmuş kimse

ş.+ den 195b/7

şahīb (Ar.) *bir şeyin*

tasarrufunu elinde

bulunduran, malik, sahip

ş.+ i 205a/9

ş.+ ine 213a/9

şahīh (Ar.) *doğru, sahi*

ş. 221a/5

ş.+ dir 224b/6, 225a/3

şahīhī'l-vücūd (Ar.)

vücudu sağlam

ş. 254a/9

şakın - *korunmak, sakinmak*

ş.- mak 199a/8, 241a/7

ş.- makdır 215b/7, 216a/1

sākıṭ (Ar.) *geçersiz,*

hükümsüz

s. olmaz 239a/2

şalāt (Ar.) *namaz*

ş. 216b/7, 217a/2, 217a/3,

217a/5, 256b/6

ş.+ ile 204a/8

ş.- 1 şerīfe 267a/3

şalavāt (Ar.) Hz.

Muhammed'i (s.a.v.)

selamlama için edilen

dualar

ş. 268b/9

ş.- 1 şerīf 216b/9

ş.- 1 şerīfi 240a/8, 244b/7,

245b/5

şalavātullahi (Ar.) *Allah'ın*

rahmet ve inayeti

ş. 200b/10

şāliḥ (Ar.) *dinin*

buyruklarına uygun, salih

ş.+ lerdir 262b/2

'amel-i ş. 223b/1

'amel-i ş.+ dir 242a/2,

243b/5

īmān-ı ş.+ leriñ 220a/9

ş. olmak 222a/4

şāliḥa (Ar.) *salih*

kelimesinin müennes şekli

(bkz. sāliḥ)

a'māl-i ş. 223a/6, 224b/6,

235a/4, 236a/6

a'māl-i ş.+ da 235b/1

a'māl-i ş.+ dan 216b/2,

234a/5

a'māl-i ş.+ dır 262a/4

a'māl-i ş.+ ı 208b/8

a'māl-i ş.+ mız 224a/1

a'māl-i ş.+ nıñ 200a/7,

234a/7

a'māl-i ş.+ sı 233a/2

a'māl-i ş.+ ya 235a/7

a'māl-i ş.+ yı 199b/5,

234b/5

saña *teklik ikinci kişi*

zamirinin yönelme hâli eki

almış şekli, sana

s. 202a/8, 203b/4, 204b/2

sancak(ğ) gönderli bayrak,
sancak

s.+ ı 230a/5

şar - etrafına dolamak,
sarmak

ş.- dım 263a/9

şarf (Ar.) harcama

ş. idüp 211a/7

ş. itmesidir 214b/3

şarı(ğ) sarılarak yapılan
başlık

ş.+ ını 263a/8

şarîh (Ar.) açık, net

ş.+ dir 242a/7, 244a/1

şat - bir şeyi bedeli
karşılığında alıcıya vermek,
satmak

ş.- mağ 243a/3, 243a/8

şavt (Ar.) ses, seda

ş.- ı a'lâ 226a/5

şayı ölçme, tartma

sonucunda ortaya çıkan
birimlerin kaç olduğunu
bildiren değer

ş.+ da 243a/5

sebeb (Ar.) gerekçe, neden,
sebep

s.- i imân 214a/4

s. olmuşdur 263b/8

secde (Ar.) namazda alını, el
ayalarını, dizleri ve ayak
parmaklarını yere getirmek
suretiyle alınan vaziyet,
secde

s. 256b/9, 268b/2

s.+ lerde 268b/1

s.+ si itmek 247a/1

s. idîñ 259b/8

s. itseler 230a/9

sehv (Ar.) yanılma

s.+ ine 195b/9

Şelaḥî'd-dîn (k.a.)

Haçlılara karşı

mücadelesiyle bilinen İslâm

kahramanı, Eyyûbîler

hanedanının kurucusu ve ilk

hükümdarı Selahaddin-i

Eyyubi

Ş. 205a/5

selâm (Ar.) esenlik, selam

s. virseler 232b/9, 233b/1

selâmetdâreyn (Ar.) dünya
ve ahiret esenliği

s. 264a/2

selîm (Ar.) kusursuz, dürüst

s. olur 204a/2

sen teklik ikinci kişi zamiri,
sen

s. 201b/8, 202a/7

s.+ den 202a/4

s.+ i 202a/5

s.+ iñ 244a/4, 246a/2,

247b/6, 248b/8, 250a/3,

251a/5, 252b/1, 253b/8

sene yıl

s. 196a/4, 252a/6

sermâye (Far.) ana mal,
varlık

s.+ sini 263a/2

setir (Ar.) örtme

s. idüp 196a/2
sevāb (Ar.) *hayırlı bir amelden sonra Allah tarafından verileceğine inanılan ödül, sevap*
ş. 223b/2, 223b/3, 223b/4, 223b/8
ş.+ a 236b/6
ş.+ ı 235b/7, 235b/9, 236a/1, 236a/2
ş.+ lar 223b/5
ş. almağa 223a/7
sevķ (Ar.) *yönlendirme, sevk*
s. ider 220a/4
şiddik (Ar.) *yalan söylemeyen*
ş.+ lar 262b/1
şifat (Ar.) *nitelik, vasıf, sıfat*
ş. 216a/9
ş.+ ımdır 255a/6, 255a/7, 255a/9, 255b/1, 255b/2, 255b/4, 255b/5, 255b/7, 255b/8, 255b/9, 256a/1, 256a/2, 256a/4, 256a/5, 256a/6, 256a/8, 256a/9, 256b/1, 256b/3, 256b/4, 256b/5, 256b/6, 256b/8, 256b/9, 257a/1, 257a/2, 257a/4, 257a/5, 257a/6, 257a/7
ş.+ ını 212a/1
ş.+ ınıñ 211a/5
ş.+ lardan 209a/6

ş.+ ları 209a/7
ş.- ı şerīfeleridür 201a/2
şirāt (Ar.) *cehennem üzerine kurulacak köprü, sırat*
ş. 230b/4
ş.+ ı (b.h.e.) 230b/7, 232a/6
sırr (Ar.) *giz, sır*
s.+ a 211a/6
silāh (Ar.) *savunma veya saldırı için kullanılan araç*
s.+ lar 262b/7
siperlen - *kendini koruma niyetiyle bir sūtre arkasına geçmek, siperlenmek*
s.- dim 263a/7
sivrisinek *insan ve hayvan kanyyla beslenen uçucu sineklerin bir türü*
s.+ iñ 200b/8
siz *çokluk ikinci kişi zamiri, siz*
s.+ iñ 260b/1
s.+ üñ 213a/3
şol *sağın karşıtı, kalbin bulunduğu taraf, sol*
ş.+ undan 229b/7
şoñra *daha ileri bir zamanda, sonra*
ş. 195a/2, 199b/3, 199b/4, 199b/5, 205a/6, 210a/4, 214a/3, 232a/2, 233a/8, 238b/6, 260a/8, 261a/3, 264a/6, 268b/8
ş.+ dan 219a/5

söyle - *demek, söylemek*

s. 245b/9

s.- dim 245b/6

s.- mek 221b/3, 240b/1,
244b/8, 245a/8

söz *bir şeyi dile getirmek için söylenen kelime dizisi, kelimeler, laf*

s.+ üñ 202b/1

şu *renksiz, kokusuz, tatsız, berrak sıvı, su*

ş. 247a/5

ş.+ yu 246b/3

subūtiyye (Ar.) *kesinlik, güvenilirlik*

ş. 209a/6

şuḥuf (Ar.) *dört büyük kitap dışında bazı*

peygamberlere gönderilen sayfalar

ş.+ lar 209b/5

şulḥ (Ar.) *harp karşıtı, barış*

ş. 218b/9

şulṭān *hükümdar, padişah*

s. 205a/4

sūre (Ar.) *Kur'an-ı Kerim'i oluşturan 144 bölümden her biri, sure*

s. 268a/1

s.- i fātiḥa-ı şerīfi 236a/8

s.- i şerīfini 227b/6

şūret (Ar.) *biçim, şekil, suret*

ş. 259b/3

ş.+ leri 228b/1

şüretsiz *şekilsiz*

ş. 234a/3

su'āl (Ar.) *soru, sorgu*

s. 196b/6, 249a/3, 252b/8,
254a/3

s.- i ḳābir 266b/4

s. eyledi 260b/2

s. ideler 218a/3

s. ider 202a/4

s. idersēñ 201b/3, 245a/4,
245b/2, 246a/8, 247b/1,

248a/4, 248b/4, 249a/5,

249b/5, 250b/1, 250b/9,

251b/3, 252a/4, 253a/9,

254a/6, 254b/6

s. idersin 245a/2, 246a/6,
248a/1, 252b/6

s. idersin 250a/8, 251b/1

s. olunacak 264a/7

s. olunduḳda 198a/6

s. olunsa 222a/8, 230b/6

s. olunur 202a/1, 207a/7,

244a/5, 244b/9, 247b/8,

249a/1, 250a/5, 251a/7,

252b/4, 254a/1

s. olunursa 246a/4

sübḥānallāh (Ar.) *"Allah'ın noksan sıfatlardan*

münezzeh ve yüce olduğunu

tasdik ederim." anlamında

bir dua ve zikir sözü

s. 267a/4

sübḥāneke (Ar.) *namazda*

başlama tekbirinden sonra

okunan dua

s. 267b/3
sünen (Ar.) Hz.
 Muhammed'in (s.a.v.)
 sünnetleri
 s.+ ine 203b/9
sünnet (Ar.) Hz.
 Muhammed'in (s.a.v) söz,
 davranış ve uygulamalarına
 verilen genel ad, sünnet
 s. 255b/7
 ehl-i s. 265a/3
 ehl-i s.+ den 224b/2
sünnî (Ar.) sünnete uyan,
 sünnilik mezhebine bağlı
 s.+ yim 255b/7

Ş

şāh (Far.) Alevilik,
 Bektaşilikte pir
 ş.+ im 204a/9
şākir (Ar.) şükreden
 ş.+ im 256b/3
şarāb (Ar.) alkollü içki,
 şarap
 ş. içmek 242b/3
şarṭ (Ar.) yapılması zorunlu
 olan, koşul
 ş. 222a/4
 ş.+ 1 206a/7, 208a/1,
 215a/7, 215b/5
 ş.+ ıdur 234a/9
 ş.+ larından 251a/3
 ş.+ larını 250b/5
şarṭiyye (Ar.) koşullu, şartlı

ş.+ niñ 198a/8
şedîd (Ar.) şiddetli
 ş. 205b/6
şefā'at (Ar.) birinin suçunun
 veya günahının affedilmesi
 için yapılan aracılık, şefaatt
 ş.+ ine 222b/8
şehādet (Ar.) şahitlik,
 tanıklık
 ş. eylemek 221b/4
 ş. itmek 242b/2
şehvet (Ar.) cinsel istek
 ş.+ den 241a/5
şehîd (Ar.) Allah yolunda
 öldürülen, şehadet
 mertebesine ulaşan, şehit
 ş.+ ler 262b/1
 ş. olan 226b/4
şek (Ar.) şüphe, kuşku (krş.
 şekk)
 ş. 197b/1, 214a/3
 ş. itmiş 197a/5, 197a/9
şekk (Ar.) şüphe, kuşku (krş.
 şek)
 ş.+ i (b.h.e.) 221a/4
 ş.+ im 266a/7
şer' (Ar.) müminlerin
 gitmesi gereken yol,
 Allah'ın buyruklarının
 tümü, şeriat
 ş.+ e 242a/1
 ş.+ ini 212a/3
 mehekk-i ş.+ e 203a/5
şeref (Ar.) onur
 ş. 201a/6

ş.+ i 200a/7
şerī'at (Ar.) *Allah'ın koyduğu kurallar, hükümler bütünü*
 ş.- 1 a'mâlde 235b/4
 ş.- 1 muṭahharaniñ 204b/5
şer'iyye (Ar.) *şeriatla ilgili mesā'il-i ş. 244a/3 aḥkām-ı ş.+ niñ 261b/9 mesā'il-i ş.+ yi 214a/2*
şerīf (Ar.) *kutsal, mübarek, şerefli*
 besmele-i ş. 267b/6
 fātiḥa-ı ş. 267b/8
 fetvā-yı ş. 197b/9, 269b/1
 ḥadīş-i ş. 269a/8
 Ka'be-i ş. 264b/8
 ramazān-ı ş. 210b/7, 221b/9, 228a/3, 236b/2, 240b/6, 252b/2, 253a/5, 253b/1
 şalavāt-ı ş. 216b/9
 risāle-i ş.+ de 195a/9
 eḥādīş-i ş.+ den 195b/7
 ḥadīş-i ş.+ den 198a/2
 fetvā-yı ş.+ dir 215a/6
 mesā'il-i ş.+ e 195b/2
 muşhaf-ı ş.+ e 247a/2
 beyt-i ş.+ i 253b/9, 254b/3
 ism-i ş.+ i 201a/5
 mezheb-i ş.+ i 208b/1
 şalavāt-ı ş.+ i 240a/9
 ḥadīş-i ş.+ idir 215a/1
 Ka'be-i ş.+ iñ 205b/8
 mezheb-i ş.+ inde 206b/7

kelām-ı ş.+ ine 269a/4
 vücūd-ı ş.+ ine 259b/5
 süre-i ş.+ ini 227b/7
 mezheb-i ş.+ lerinde 206a/5
 fetvā-yı ş. virdiler 206a/8
 kelām-ı ş.+ i (b.h.e.) olan 214b/6
 ḥacc-ı ş.+ i (b.h.e.) 222a/1
 ihlāş-ı ş.+ i (b.h.e.) 236a/9
 şalavāt-ı ş.+ i (b.h.e.) 244b/7, 245b/6
 süre-i fātiḥa-ı ş.+ i (b.h.e.) 236a/8
şerīfe (Ar.) *şerīf kelimesinin müennesi, kutsal, mübarek, şerefli*
 eḥādīş-i ş. 200a/9
 şalāt-ı ş. 267a/3
 şıfat-ı ş.+ leridir 201a/2
şerr (Ar.) *kötülük, fenalık, şer*
 ş.+ e 220a/4
 ş.+ i 214a/9
 ş.+ iñ 210a/8
 ş.+ inden 264a/1
şey (Ar.) *madde, eşya, söz, olay, iş, durum vb.nin yerine kullanılan, belirsiz anlamda bir söz*
 ş. 221b/2
 ş.+ dir 207b/3, 207b/6, 208b/2
 ş.+ e 209a/5, 211b/5, 267b/2, 267b/4, 267b/6, 267b/7, 267b/9, 268a/3,

268a/4, 268a/7, 268a/8,
268b/2, 268b/4, 268b/8,
269a/2
ş.+ leri 213b/2, 243a/7
ş.+ leriñ 199a/5, 207b/1,
259b/6
şeyātin (Ar.) şeytanlar
ş.+ ler 239b/5
şeyh (Ar.) akıl ve yaş
olgunluğu bulunan lider,
şeyh
ş.+ im 265b/3
ş.+ imüz 208a/8
şeytān (Ar.) Hz. Âdem'e
secde etmediği için
cennetten kovulan, insanları
Allah'ın emirlerine karşı
kışkırtan, kötülüğe yönelten
cin; iblis
ş. 220a/2, 220a/4, 220b/6,
263b/5
şimdi *şimdiki zamanda*
şimdi
ş. 244b/3, 246a/1, 247b/4,
248b/7, 250a/2, 251a/4,
252a/8, 253b/6, 254b/9
şimdiki *şu zamanda*
ş. 248b/5
şirā (Ar.) satın alma
bey'i ş. itmek 219a/2
şirk (Ar.) Allah'a ortak
koşma
ş. 197a/7, 198a/7, 198b/9,
206b/4, 244b/2, 245b/6,
254b/7

ş.+ den 234b/9
ş.+ i (b.h.e.) 199b/3
ş.+ iñ 199a/6, 200a/5
ş.- i rubūbiyyetden 215b/9
ş.- i 'azametden 215b/9
ş.- i ulūhiyyetden 215b/8
şışman *kilolu, semiz*
ş. olsa 232b/4
şol (*işaret sıfatı*) *şu*
ş. 232b/4
şöyle *şu tarzda, şunun gibi*
ş. 195a/5, 198a/6, 199a/9,
204b/3, 205b/3, 257b/2
şu'ab-i imān (Ar.) *imani*
oluşturan davranış şubeleri,
çeşitleri
ş. 212b/7
şu'ara (Ar.) *şairler*
ş. 201a/9
şurūṭ (Ar.) *şartlar, koşullar*
ş.+ a 224a/9
ş.+ dan 206b/2
şübhe (Ar.) *kuşku, şüphe*
ş. 197a/3
şük(ü)r (Ar.) *iyiliğe karşı*
gösterilen minnettarlık,
şükür
ş. 256b/4
ş.- i tevfiķiñ 202b/5

T Ṭ

tā *dek, değin*
t. 199a/8, 205a/4
ta'allüm (Ar.) *ders alarak*

öğrenme, belleme
t. eyle 201b/2, 201b/4,
201b/6, 201b/8, 202a/1,
202a/3, 202a/5, 202a/7,
202a/9, 202b/2, 202b/4,
202b/6, 202b/8, 203a/1,
203a/3, 203a/5, 203a/7,
203a/9, 203b/2, 203b/4,
203b/6, 203b/8, 204a/1,
204a/3, 204a/5, 204a/7,
204a/9, 204b/2
t. itmek 199b/6
tābi‘ (Ar.) *birine uyan, bağlı*
t.+ dir 235a/3
t. olan 207a/1
t. olduğın 241b/1
t. olduğum 265a/4
tābi‘īn (Ar.) *Hz.*
Muhammed’i (s.a.v.)
görenleri gören ve onlardan
hadis dinleyenler
t. 205a/1
ta‘dād (Ar.) *sayma*
t. olunup 195b/2
tafşil (Ar.) *ayrıntılı ve geniş*
t. 212a/9
t.+ e 198b/5
t.+ ini 212a/9, 241a/8
tafşilen (Ar.) *bütün*
ayrıntılılarıyla
t. 261b/7
tağ *dağ*
t.+ ı 232b/7
taḥammül (Ar.) *dayanma*
t.+ i (b.h.e.) 198b/5

taḥfif (Ar.) *hafife alma,*
hafifletme
t. eylemek 242a/6
t. idüp 221a/7, 221b/6,
243b/9
taḥiyyāt (Ar.) *namazda*
otururken okunan ve
ettehiyyatü ile başlayan dua
t. 268b/5
t.+ dan 268b/7
taḥkik (Ar.) *doğruluğunu*
araştırma
t. 202a/8, 203a/9
t.- i maḳām 197b/2
t.- i maḳāma 197a/1
t. eylemiş 206a/2
taḥkikī (Ar.) *araştırmaya*
dayalı
īmān-ı t.+ dir 213b/9
taḥrīr (Ar.) *yazma işi*
t. eyledi 198b/3
t. eylediği 197b/7
t. olundu 196a/4, 198b/6
t. olunmuşdur 200b/3
taḥsīn (Ar.) *güzel bulup*
övme
t. 201b/8
t. idüp 197b/8
t. itdiler 197b/4
taḥiyü'd-dīn (Ar.) *dindar,*
mümin
t. 197b/4
taḥlidi (Ar.) *taklide dayalı*
īmān-ı t.+ dir 213b/1
taḥrīr (Ar.) *sözle anlatma*

- t.- i kelām 207a/5
taḫsīm (Ar.) *paylaşırma, taksim*
 t. 223a/4, 236a/5, 236a/6
taḫvā (Ar.) *Allah korkusuyla dinin yasaklarından sakınma, takva*
 t. 256a/3, 263a/6
 t.+ sı-y-la 220a/9
 kemāl-i t. 217b/2
ta'ḫīm (Ar.) *öğretme*
 t. eyledi 259b/7
tamām (Ar.) *eksik olmayan, tam*
 t.+ dır 243a/8
 t.+ ında 269a/2
 t. olup 246b/5
ṭaraf (Ar.) *yön, taraf*
 ṭ.+ ını 205b/9
tariḥ (Ar.) *bir olayın vaktini bildiren söz*
 t.+ inde 196a/5
ṭartil - *tartilmak*
 ṭ.- maz 236a/1
 ṭ.- ur 236a/2
ṭarīḫ (Ar.) *takep edilen yol*
 ṭ. 254a/8
taṣḫīḫ (Ar.) *onaylama, kabul etme*
 t. 202a/8, 234b/1, 255b/9
 t.+ i (b.h.e.) 220b/4
 t.- i iḫrānı 201b/3
 t.+ dir 208a/6
 t. eyledim 261b/7
- t. idüp 244b/1, 266a/9
 t. itdikden 214a/2
 t. itmek 206b/5
 t. itmezden 200a/1
ta'yīb (Ar.) *ayıplama*
 t. itmeyeler 196a/4
ṭayy (Ar.) *sahiplenme*
 ṭ. 218b/6
ta'zīr (Ar.) *azarlama*
 t.- i ṣedīd 205b/6
tā'ib (Ar.) *tövbekâr, tövbe eden*
 t.+ im 256b/5
ṭā'ife (Ar.) *kavim, grup hâlindeki insan topluluğu*
 ṭ.- i mecūs 239b/1
 ṭ.- i Yehūd 239a/6
 ṭ.- i ye'cüc 239a/3
te'ālā (Ar.) *“şanı yüce” anlamında Hak, Allah kelimelerinden sonra kullanılan tazim sözü*
 t. 195a/8, 195b/4, 262b/9
tebāreke (Ar.) *Kuran-ı Kerim'in 67. suresi*
 t. 227b/6
tebdil (Ar.) *değişme*
 t. olmaz 228b/1
tebliğ (Ar.) *Allah'ın dinini bildirme*
 t. itmek 209b/9
 t.- i aḫkām 214a/7
 t.- i aḫkāmı 244a/9
tebyīn (Ar.) *açıkça anlatma, beyan etme*

t.- i merām idüp 197b/2
tecdīd-i īmān (Ar.) imana zarar verecek durumlar karşısında kelime-i şehadet getirerek imanı yenileme
 t. 196b/9, 197a/4, 197b/3, 198b/1, 198b/8
 t.+ a 196a/8
 t.+ ı 197b/7
tecvīd (Ar.) Kur'an-ı Kerim'i usulünce okuma
 t. 256b/1
tedārik (Ar.) hazırlama, hazır etme
 t. 258a/3
 t. eyle 202b/2
tefekkür (Ar.) düşünme, fikretme
 t. idüp 257b/4
 t. kı1 204a/6
tekbīr (Ar.) yüceltme, ululama, "Allah en büyüktür" anlamındaki "Allahuekber" sözü
 t. 267a/8, 268a/3, 268a/9
 t.+ i 267b/1
tekellüm (Ar.) konuşma, kelimeler etme
 t. 197a/6
teklif (Ar.) öneride bulunma, teklif
 t.+ iniñ 234a/8
tekrār (Ar.) yine, tekrar
 t. 244b/4
ten (Far.) beden, vücut, ten

t.+ im 261a/6
 t.+ lerinde 223a/3
TENVİRİ'L-ḲULŪB
 "kalpleri aydınlatma"
 anlamında bu eserin adı
 T. 195b/3
terbiye (Ar.) eğitime, eğitim
 t.+ sinde 220a/8
terk (Ar.) bırakma, vaz geçme
 t. eylemek 242a/3
 t. iden 234b/4, 234b/6
 t. itmeg-ile 221b/5
 t. itmek 222a/1, 243b/5
tertib (Ar.) düzen, tertip
 t. 199b/6
 t. olundu 196a/7
tesbīh (Ar.) yüceltme, namazdan sonra suphanallah, elhamdülillah, Allahuekber sözlerini otuz üçer kez söyleme
 t. 267a/5
 t.+ i 268a/5, 268b/2
teslīm (Ar.) emaneti verme, teslim
 t.- i ruh 225a/7
 t. olunsa 225b/3, 225b/5
tesmiye (Ar.) isimlendirme
 t. olundu 195b/3
teşdīd (Ar.) şiddetlendirme
 t. iderem 205b/6
teşekkür (Ar.) minnet bildirme
 t. 204b/1

t. kıl 204a/7
teşrîf (Ar.) şereflendirme,
onurlandırma
t. iderler 237a/7
t. itdiler 236b/9
t. itse 237a/3, 237a/9
t. itseler 237b/2
tevbe (Ar.) günahına
pişman olup onu tekrar
işlememek için verilen söz,
tövbe
t. 215b/2, 256b/5
t. eylemiş 224b/1
t. idüp 199a/2
tevekkül (Ar.) Allah'a
güvenme
t. 257a/4, 263b/1
tevfîk (Ar.) yardım
t. 202a/9, 202b/9, 204b/2
t.+ iñ 202b/5
tevḥîd (Ar.) Allah'ın
birliğine inanma
t. 211b/6, 255b/5, 263a/3,
267a/7
Tevrât (Ar.) Hz. Musa'ya
indirilen kutsal kitap
T. 209b/5
teyemmüm (Ar.) su
bulunmayan hâllerde abdest
ve gusül yerine yapılan
ibadete başlama işi,
teyemmüm
t. eylemek 247a/7, 248b/1
t. itmek 240b/2
tezekkür (Ar.) hatıra

getirme
t. kıl 204a/6
tezkîr (Ar.) Allah'ı anma,
zikretme
t. itmekdir 200b/4
te'sîr (Ar.) etki, tesir
t.+ ini 212a/3
tilâvet (Ar.) Kur'an-ı
Kerim'i okuma
t. 247a/1
toğ - 1. dünyaya gelmek,
doğmak
t.- up 213a/8
2. Güneşin ufuktan
yükselmesi
t.- up 215b/2
toğrı yönü değişmeyen,
doğru
t. 265a/1
toğuz sayma sayısı dokuz
sayısı
t. 241a/6
toprak(ğ) toprak
t.+ iñ 258a/7
tuṭ - oruç ibadetini yerine
getirmek
t.- mağ 236b/3
t.- mağdır 210b/7
tuy - kokusunu almak,
hissetmek
t.- mayup 200b/8

U Ū

u ve

u. 196b/1, 197a/2, 198a/3,
199b/4, 228a/6

‘ubūdiyyet (Ar.) *Allah'a kulluk*
‘u. 256a/6
‘u.+ dir 216b/3

uç - uçmak
u.- ar (s.f.e.) 231a/1

ufacık *boy bakımından kısa*
u. olup 260a/7

Uḥud (y.a.) *Medine şehri yakınındaki bir dağın adı*
U. 232b/6

‘ukbā (Ar.) *ahiret, öbür dünya*
‘u.+ ya 201b/9

ulaş - götürmek, ulaştırmak
u.- dırın 226a/4

‘ulemā (Ar.) *bilginler, âlimler*
‘u.+ dan 218a/3
‘u.+ sı 206b/7, 207a/2
‘u.- ı müctehidin 204b/8
‘u.- yı ‘izām 201a/2

ulūhiyyet (Ar.) *ilahlık, tanrılık*
şirk-i u.+ den 215b/8

ur - üzerine almak,
u.- dum 263a/6

uy - tabi olmak, uymak
u.- up 224b/8

uyu - uyumak
u.- mazlar 209b/1

‘uзмā (Ar.) *çok büyük cevher-i ‘u.+ dır* 200b/5

Ü

ü ve
ü. 199b/4, 204a/2, 204b/5,
207a/6, 208a/3, 212a/7,
221a/2, 240a/3, 264b/3

üç sayma sayısı üç (krş. üç)
ü.+ dür 206a/8, 208a/1,
208a/5

üç sayma sayısı üç (krş. üç)
ü. 268b/6, 269a/1

üçüncü üçüncü sırada olan
ü. 196b/2, 244a/1

ümmet (Ar.) *bir peygambere iman edenler topluluğu*
ü.+ iyim 264b/3
ü.- i merhūma 205a/7
ü.- i Muhammeddenim 266a/5

ümīd (Far.) *beklenti, ümit*
ü.+ in 215a/9
ü. kesmek 224a/5

üst bir seviyeye göre yukarıdaki, üst
ü. 231b/9

üzer üzer, üst
ü.+ ime 244b/4, 245b/7,
246a/1, 247b/5, 250a/2,
251a/4, 252a/9, 253b/6,
255a/1
ü.+ inde 219a/3, 219b/6,
220a/1
ü.+ inden 239a/1, 251b/9
ü.+ ine 205b/3, 205b/5,

206b/3, 223b/6, 228a/3,
244a/4, 244b/8, 246a/2,
247b/6, 248a/8, 248b/8,
249a/9, 250a/4, 250b/6,
251a/6, 252a/1, 252b/1,
253a/4, 253b/8, 254b/2
ü.+ lerine 199b/2, 245a/7
üzere *amacıyla, şartıyla,*
üzere
ü. 196a/6, 198b/3, 198b/6,
199b/6, 199b/9, 205a/3,
205a/6, 207a/5, 208b/1,
208b/6, 212a/9, 223b/1,
225a/6, 227a/2, 227a/5,
228b/2, 228b/3, 228b/4,
247b/4, 259b/3, 261b/7,
262a/1, 264a/8, 265b/2,
265b/4, 265b/6
ü.+ dir 211a/1, 212b/8
ü. olurlarsa 239a/4, 239a/8,
239b/2

V

va'ad (Ar.) *dinî emirlere*
uyan kimseyi cennetle
müjdeleme
v.- i kerîmi 223a/9
vâkı'a (Ar.) *olan şey, olgu*
v. 212b/1
vâkı' (Ar.) *meydana gelme*
v. olan 215b/7
v. olmadı 247b/2
v. olmazsa 235a/1
vak(i)t (Ar.) *zaman, vakit*

v. 210b/4, 221b/8, 240b/3,
246b/7, 248b/8, 249b/2
v.+ de 213a/3, 227a/9,
228a/4, 264b/9
v.+ den 260b/8
v.+ i 242a/1, 249b/1,
249b/8
v.+ iñ 246b/6
v.+ inde 196a/3
v.+ ine 205a/5
v.+ lerinde 205a/3
var *mevcut, var*
v. 203a/6, 241b/6, 243a/9,
255a/3, 262a/8
v.+ dır 209a/4, 209a/9,
211b/5, 218a/2, 219a/5,
219b/7, 220a/2, 261b/3,
263b/4
v.+ mı 203b/3
var - *varmak, ulaşmak*
v.- an 229a/7, 229a/9,
229b/3, 229b/6, 229b/9,
230a/3
v.- inca 236b/1
v.- incaya dek 226a/3
v.- salar 229a/1
v.- up 219b/1
vâriş (Ar.) *mirasçı*
v.+ e 241a/3
v.+ lerine 219b/2
vaşf (Ar.) *nitelik, vasıf*
v. iden 209a/1
vâsi'a (Ar.) *genişçe*
v. 198b/4
vaşiyet (Ar.) *bir kimsenin*

*kendisi öldükten sonra
yapılmasını istediği şeyler,
vasiyet*

v. olmaz 235b/5

v. olur 235b/6

Vaşiyyet-nāme (e.a.)

*Birgivi Mehmet Efendi'nin
Türkçe ilmihâlinin adı*

V.+ sinde 197b/6

va'îd (Ar.) *cehennem*

azabıyla korkutma

v. 205b/7

ve (Ar.) (*bağlama edatı*) ve

v. 195b/2, 195b/6, 195b/7,
195b/8, 196a/6, 196b/1,
197a/7, 197b/2, 198a/2,
198a/7, 198b/8, 198b/9,
199a/1, 199a/2, 199a/5,
199a/6, 199a/8, 199b/1,
199b/2, 199b/4, 199b/5,
200a/5, 200a/6, 200a/7,
200a/8, 200a/9, 200b/2,
200b/8, 201a/1, 201a/2,
201a/3, 201a/4, 204b/5,
204b/6, 204b/7, 204b/8,
205a/1, 205b/2, 206a/3,
206a/4, 206b/1, 206b/4,
206b/6, 207a/1, 207a/6,
208a/2, 208a/4, 208a/6,
208a/7, 208b/7, 209a/1,
209a/6, 209a/8, 209b/1,
209b/3, 209b/5, 209b/6,
209b/8, 209b/9, 210a/2,
210a/5, 210a/7, 210a/8,
210a/9, 210b/1, 210b/4,

210b/5, 210b/6, 210b/8,
211b/1, 211b/3, 211b/7,
211b/9, 212a/1, 212a/2,
212a/3, 212a/5, 212a/9,
212b/3, 212b/7, 213b/1,
213b/3, 213b/5, 213b/7,
213b/9, 214a/4, 214a/6,
214a/9, 214b/2, 214b/4,
214b/7, 215a/1, 215a/4,
215a/7, 215b/1, 215b/2,
215b/4, 215b/6, 215b/8,
215b/9, 216a/1, 216a/3,
216a/4, 216a/5, 216a/8,
216b/3, 216b/4, 216b/5,
216b/7, 216b/8, 217a/3,
217a/4, 217a/6, 217a/8,
217b/2, 217b/4, 217b/7,
218a/1, 218a/4, 218a/7,
218b/1, 218b/4, 218b/6,
218b/7, 219a/1, 219a/3,
219b/6, 219b/7, 219b/9,
220a/1, 220a/2, 220a/3,
220a/4, 220a/5, 220a/9,
220b/1, 220b/2, 220b/3,
220b/6, 221a/1, 221a/5,
221b/1, 221b/3, 221b/4,
221b/9, 222a/1, 222a/2,
222a/4, 222a/5, 222a/6,
222b/3, 222b/7, 222b/8,
223a/1, 223a/3, 223a/5,
223b/3, 223b/4, 223b/6,
223b/9, 224a/3, 224a/6,
224b/4, 224b/5, 224b/7,
224b/9, 225a/3, 225a/6,
225b/1, 225b/3, 225b/6,

225b/8, 226a/1, 226a/9,
226b/2, 226b/4, 226b/5,
226b/6, 226b/9, 227a/1,
227a/4, 227a/5, 227a/7,
227b/1, 227b/2, 227b/4,
227b/6, 227b/9, 228a/7,
228b/5, 228b/8, 229a/2,
229a/3, 229a/5, 229a/6,
229a/9, 229b/2, 229b/5,
229b/7, 229b/8, 230a/2,
230a/6, 230a/9, 230b/1,
230b/3, 230b/7, 230b/9,
231a/1, 231a/2, 231a/3,
231a/4, 231a/6, 231a/8,
231b/1, 231b/4, 231b/6,
231b/8, 232a/1, 232a/4,
232a/6, 232a/8, 232a/9,
232b/2, 232b/8, 233a/1,
233a/4, 233a/6, 233a/8,
233b/1, 233b/2, 233b/4,
233b/6, 233b/7, 233b/9,
234a/2, 234a/3, 234a/4,
234a/6, 234a/7, 234a/8,
234a/9, 234b/1, 234b/2,
234b/4, 234b/5, 234b/7,
234b/9, 235a/2, 235a/3,
235a/5, 235a/8, 235a/9,
235b/2, 235b/3, 235b/5,
235b/7, 235b/8, 235b/9,
236a/3, 236a/5, 236a/9,
236b/1, 236b/4, 236b/7,
237a/1, 237a/4, 237a/8,
237b/1, 237b/4, 237b/8,
238a/1, 238a/2, 238a/4,
238a/5, 238a/8, 238b/1,

238b/4, 238b/8, 239a/2,
239a/3, 239a/6, 239a/7,
239a/9, 239b/1, 239b/5,
239b/6, 239b/7, 239b/8,
240a/1, 240a/6, 240a/8,
240b/1, 240b/2, 240b/3,
240b/4, 240b/5, 240b/7,
240b/9, 241a/1, 241a/2,
241a/3, 241a/5, 241a/6,
241a/8, 241a/9, 241b/1,
241b/3, 241b/4, 241b/5,
242a/7, 242b/1, 242b/2,
242b/3, 242b/4, 242b/5,
242b/6, 242b/7, 242b/8,
243a/2, 243a/3, 243a/4,
243a/5, 243a/6, 243b/7,
244a/7, 244b/2, 244b/6,
244b/7, 245a/6, 245a/7,
245b/5, 245b/6, 245b/8,
246a/2, 246b/1, 246b/2,
246b/3, 246b/4, 246b/5,
246b/6, 246b/8, 246b/9,
247b/6, 248a/5, 248a/6,
248a/7, 248b/8, 249a/6,
249a/7, 249a/8, 250a/3,
250b/3, 250b/4, 251a/5,
251b/5, 251b/6, 252a/7,
252b/1, 253a/1, 253a/2,
253a/3, 253b/8, 254a/7,
254a/8, 254a/9, 254b/7,
257b/1, 257b/2, 257b/5,
257b/6, 257b/7, 257b/8,
259b/2, 259b/6, 259b/7,
260a/7, 261a/1, 262a/3,
262b/1, 262b/2, 263a/1,

263a/3, 263a/4, 263a/5,
263a/6, 263a/8, 263a/9,
263b/1, 265a/4, 266b/1,
267a/6, 267a/7, 268a/7,
269a/6, 269a/8

veca' (Ar.) *ağrı, sızı*
v.+ ım 196a/3

vecih (Ar.) *biçim, yol*
v. 198b/2, 207a/5, 212b/8,
247b/3, 265b/5

vefât (Ar.) *ölme, vefat*
v. eylese 219b/1

vefir (Ar.) *bol, çok*
v. 262a/1

velev (Ar.) *olsa da, ise de*
v. 199b/9

veli (Ar.) *seçkin kul*
v.+ yim 256a/2

ve'l-hâşıl (Ar.) *kısaca, sözüün
kısası*
v. 206a/3, 255a/2

vesâ'ir (Ar.) *diğer*
v. 237b/7

vesvese (Ar.) *şüphe, kuruntu*
v. 220b/9

vilâyet (Ar.) *I. bir şeyin
tasarrufunu elinde
bulundurma, velayet*
v. 256a/2

2. *memleket, diyar*
v.+ ler 203a/7

vir - *I. bir şeyi birine
ulaştırmak, iletmek,
bağışlamak, vermek*
v.- di 198a/7, 202b/3

v.- dikleri 215a/6
v.- diler 197b/9
v.- dim 252a/5
v.- e 202a/9, 203b/4
v.- mek 236b/4, 241a/5
v.- mesidir 214b/1
v.- se 223b/5, 223b/9,
233b/9
v.- ür 204a/1

2. *İsimlerle birlikte birleşik
füller oluşturur.*
haber v.- diği 207b/1
fetvâ-yı şerif v.- diler
206a/9
cevâb v.- irler 227b/4
zekât v.- mek 240b/5,
251a/6, 252a/1
zekât v.- mekdir 210b/6
selâm v.- seler 233a/1,
233b/1
cevâb v.- üp 260b/4
ruh v.- üp 259b/5

viril - *verilmek*
v.- mez 235b/8
v.- ür 235b/9

vitir (Ar.) *yatsı namazından
sonra kılınan üç rekât
namaz*
v. 269a/1

vuqu' (Ar.) *ortaya çıkma,
olma*
v.+ ında 197a/9

vücüb (Ar.) *yapılması
gerekli*
v.+ ının 207b/9, 250b/4

vücūd (Ar.) *beden, ten, vücut*

v.+ ima 263a/3

v.+ ını 258a/9

v.+ ları 219b/8, 219b/9,
232b/3

v.+ u 198a/9

v.- ı şerîfine 259b/5

Y

ya (bağlama edatı) *ya, veya*

y. 222b/9, 242a/6, 247a/1,
247a/2, 258a/1, 268a/1,
268b/6

yā (seslenme edatı) *ey*

y. 264a/4

ya ... ya (bağlama edatı) *ya*

... *ya*

y. 258a/1

yāhūd (Far.) (bağlama edatı) *veya, ya da, yahut*

y. 199b/8, 218b/9, 221a/8,
221b/7, 226b/8, 243b/9,
247a/5, 247b/3, 248a/9,
248b/6, 250a/1, 251a/3,
252a/8, 253b/5, 254b/9

yalan *doğru olmayan söz*

y. 221b/3, 242b/2, 242b/6

y. söylemek 221b/3

yalnız *yalnız*

y. 207a/3, 236a/4

yan - (ateşte) *yanmak*

y.- masa 231b/7

yapış - *tutmak, eline almak*

y.- mağ 247a/3

yarat - *yoktan var etmek,*

yaratmak

y.- mişdur 202b/8

yarın *bugünden sonraki gün*

y. 202a/6

yaş *doğumdan itibaren*

geçen yıl sayısı, sin

y.+ ları 232a/8

yazıl - *yazma işi yapılmak,*

yazılmak

y.- ur 202a/3

ye - *bir yiyeceği ağızda*

çiğneyerek yutup mideye

indirmek, yemek (krş. yi-)

y.- mek 242b/4, 242b/5

y.- rler 226b/5

yedi *sayma sayısı yedi*

y. 230b/6, 251b/7

yedişer *yedi sayısının*

üleştirme sayı sıfatı

y. 232b/1

yedi biñ 7.000

y. 232a/3

yedi yüz 700

y. 223b/4

Yehūd (k.a.) *Hz. Yâkub'un*

oğlu Yahuda'nın soyundan

gelenlere verilen isim

ṭā'ife-i Y. 239a/6

yemiş *yemiş, meyve*

y.+ ler 202b/7, 203a/6

yemîn (Ar.) *ant, yemin*

y. itmek 242b/6

milk-i y. 218b/5

yer 1. *mahal, mevki, yer*

y. 226b/9
 y.+ de 230b/6
 y.+ e 242a/9, 242b/2,
 242b/6
 y.+ ine 210a/4, 228a/9,
 228b/4, 228b/9, 229a/2,
 229a/7
 2. *yeryüzü*
 y. 220b/2
 y.+ lere 211b/3, 213b/6
 3. *durum*
 y.+ e 221a/9, 221b/3
yetim *babası ölen çocuk*
 y. 221b/1, 242b/5
yetmiş *yetmiş sayısı*
 y. 223b/3, 226b/7
ye'cüc *Yecüc ve mecüc*
şeklinde birlikte kullanılır.
Zülkarneyn döneminde
ortaya çıkan ve kıyametin
kopmasına yakın dönemde
zuhur ederek yeryüzünde
bozgunculuk yapacak olan
topluluk (bkz. me'cüc)
 t̄ā'ife-i y. 239a/3
yıl *on iki aylık zaman dilimi,*
sene
 y. 232a/3, 251b/9
 y.+ dan 238b/6
yıldırım *şimşek*
 y. 230b/8
yi- *bir yiyeceği ağızda*
çiğneyerek yutup mideye
indirmek, yemek (krş. ye-)
 y.- mek 218a/7, 221b/1,

221b/2
 y.- mezler 209a/9
yine *gene, tekrar*
 y. 228b/3, 233a/8, 260b/6
yohsa *yoksa*
 y. 197a/9, 245a/3, 246a/7,
 248a/2, 249a/3, 250a/8,
 251b/1, 252b/6, 254a/4
yok *var karşıtı, mevcut*
olmayan
 y.+ dur 198b/5, 252a/7,
 266a/7
 y.+ durur 202b/1
yol 1. *bir yerden bir yere*
gitmeyi sağlayan hat,
güzergâh, yol
 y. 261a/1
 y.+ da 263b/4
 y.+ lar 262b/6
 y.+ undan 263b/7
 2. *bir amaca ulaşmak için*
seçilen davranış biçimi
 y.+ da 262b/2,
yolcu *yolculuğa çıkmış*
kimse
 y.+ yum 262a/5
yoldaş *yol arkadaşı*
 y.+ larım 262a/8
yön *doğrultu, yön*
 y.+ ümi 265a/1
yuşaru *üstte bulunan*
konum, yukarı
 y. 211b/1, 211b/7, 212a/5,
 212b/3, 225b/7
yük *yolculukta beraber*

götürülecek eşyanın hepsi
y.+ ümü 262a/4

yürü - yürümek

y.- r (s.f.e.) 231a/4

yüz 1. her yön

y.+ den 204a/3

2. çehre, yüz

y.+ ile 229a/1

Z Z Ğ Z

zāhiren (Ar.) görünüşte

z. 221a/3

zākir (Ar.) (Allah'ı) anan,

zikreden

z.+ im 256b/2

zamān (Ar.), zaman

z. 259b/4

z.+ ma 198b/7

zarar (Ar.) yarar kaybı,

kötü sonuç, zarar

z. 199a/8

z.+ ı 200a/6

zarf (Ar.) kılıf, kap

z. 211a/1

zarūretsiz gereksiz

z. 242a/2, 243b/6

zāt (Ar.) kendi, kendisi, zat

z.+ ını 211b/9

Zebūr (Ar.) Hz. Davud'a

gönderilen kutsal kitap,

Zebur

Z. 209b/6

zekāt (Ar.) İslam'ın beş

şartından biri olup dinen

zengin sayılan Müslüman'ın

mal veya parasının kırkta

birini ihtiyaç sahiplerine

vermesine dayanan ibadet,

zekat

z.+ ı (b.h.e.) 222a/1

z.+ ım 252a/7

z.+ ımı 252a/5

z.+ ın 36b/4

z. virmek 240b/4, 251a/6,

252a/1

z. virmekdir 210b/5

zemm (Ar.) ayıplama,

yerme

z.+ i 200a/6

zevc (Ar.) eş, koca

z.+ ine 241b/4

zevk (Ar.) hoşnutluk, zevk

z. eyleyim 203b/7

zeyl (Ar.) ek, bir yazıya ek

olarak ilave edilen, zeyil

z.- i 'afv-ıla 196a/1

zırh (Far.) silah

darbelerinden korunmak

için çeşitli malzemelerden

yapılan giyecek

z.+ ını 263a/3

zik(i)r (Ar.) anma, zikir

z. 256b/2

z.+ i 204a/8

z. olunacak 195b/4, 196b/8,

211a/3, 244a/2

zimmī (Ar.) Müslümanların

hâkim olduğu bir ülkede

Müslüman olmayan tebaa

z.+ lerin 218b/2
zinā (Ar.) *nikâhsız cinsel ilişki*
z. itmek 242b/1
zīra (Far.) *çünkü, zira*
z. 196a/3, 198a/1, 199a/6, 200b/1, 205b/7, 207b/6, 208b/7, 222b/2, 223a/4, 224b/1, 263b/3
ziyāde (Ar.) *fazla, ziyade*
z. 195b/1, 198b/5, 199a/6, 203b/3, 220b/1, 251b/7
z. olsa 233b/4
ziynet (Ar.) *süs, bezek*
z.+ ler 204a/1

zuhūr (Ar.) *ortaya çıkma*
z. eyledim 261a/8
z. ider 203a/2, 212b/6
z. itdikde 243b/4
zulm (Ar.) *haksızlık, eziyet, zulüm*
z.+ inden 222a/6
zümre (Ar.) *topluluk*
z.+ sindenim 265a/7
zürriyāt (Ar.) *nesiller, kuşaklar*
z. 213a/2, 260a/1
z.+ in 260b/3
zürriyet (Ar.) *nesil, soy sop*
z.+ indenim 265b/9

2. EKLER DİZİNİ

+a

'aleyhi's-şalavatü ve's-selām+a 216b/8, 241b/1
anlar+a 232b/9, 238a/7,
260a/9

bülüg+a 213a/8, 219b/5,
245b/2, 261a/9

cevāb+a 227b/5

fu'ād+a 211b/7

hacc+a 210b/8

hakk+a 222a/9, 237b/9,
238a/2, 266a/7

hatır+a 200b/3

hayr+a 220a/3

hisāb+a 203a/1

ihsān+a 204a/7

imām+a 224b/8

īmān+a 196a/8, 196b/4,
199a/8, 214b/3, 221a/1,
257a/8

insān+a 214a/9

islām+a 195a/6, 195b/1,
196b/1, 219a/5

maḳām+a 197a/1

mal+a 254b/1

merhūm+a 205a/7

nūr+a 203a/3

rahmān+a 203b/9

şadr+a 212b/4

sevāb+a 236b/6

sırr+a 211a/6

şurūṭ+a 224a/9

-a

ola 195a/2, 199b/1, 204a/3,
204b/2, 204b/3, 215b/1,
215b/3, 216b/3, 216b/5,
224b/1, 257b/3

-acaḳ (s.f.e.)

olunacaḳ 195b/4, 196b/7,
196b/8, 211a/3, 244a/2,
264a/7

oḳunacaḳ 267b/2, 267b/4,

267b/5, 267b/7, 267b/9,
268a/2, 268a/4, 268a/6,
268a/8, 268b/1, 268b/4,
268b/8, 269a/2

-acaḳlarına

ḳalacaḳlarına 210a/7

-am

bulam 202a/6

-amasa

olamasa 247a/6

-amaz

alamaz 219b/5

-amazlar

olamazlar 223a/8, 227b/5

-an

olan 195b/9, 197b/5, 197b/8,
198a/4, 198b/7, 199b/1,
199b/3, 199b/5, 200b/2,
201a/4, 204b/8, 205a/9,
206a/5, 206b/7, 207a/1,
208a/9, 208b/5, 210b/2,
214a/1, 214b/6, 214b/9,
215b/7, 216a/8, 216b/6,
217a/6, 217a/7, 217a/9,
217b/3, 217b/5, 217b/7,
218a/1, 218a/4, 218a/5,
218a/7, 218a/8, 218b/1,
218b/2, 218b/4, 218b/7,
218b/8, 219a/1, 219a/3,
219a/4, 219a/7, 219a/9,
219b/7, 220a/5, 220a/6,
220b/2, 220b/4, 220b/4,
221a/4, 221b/2, 222a/5,
223a/5, 223b/6, 223b/9,
224a/3, 224a/7, 224b/2,
224b/8, 225a/1, 225a/4,
225a/7, 225b/1, 225b/6,
226a/2, 226b/1, 226b/4,
226b/6, 227b/3, 228a/1,
228a/4, 233a/4, 233b/2,
234a/1, 237b/9, 238a/3,
238a/6, 238a/8, 238b/1,

238b/5, 238b/9, 240b/4,
240b/5, 240b/7, 241a/2,
242b/7, 243a/2, 243a/7,
245a/6, 248a/8, 248a/9,
249a/9, 253a/4, 254b/2,
257b/2, 258a/5, 258a/7,
260b/3, 261b/9
varan 229a/7, 229a/9,
229b/3, 229b/6, 229b/9,
230a/3

-anı
çıkanı 232a/2
kalanı 250a/1, 253b/5

-anlar
olanlar 210a/5, 210a/6

-anlardan
olanlardan 242a/5, 243b/8

-anlarına
olanlarına 224b/5

-ar
açar 202b/4
artar 204a/4, 204a/9
kılar 203a/3
koçar 226b/2, 226b/4

-ar (s.f.e.)
koşar 231a/3
uçar 231a/1

+ce
böyle+ce 206a/2

+da
ahşām+da 198b/7
anlar+da 209b/2
bāb+da 204a/6
dünyā+da 216a/2, 258a/7
faşıl+da 196b/8
hayāt+da 224b/5, 237a/5
huşūş+da 206b/8
islām+da 219a/9
i'tikād+da 265a/2
i'tikāt+da 208a/8, 215b/6
karanlık+da 229a/5
kul+da 215b/4
oçka+da 243a/5

şabāh+da 198b/8
şāliha+da 235b/1
şayı+da 243a/5
yol+da 262b/2, 263b/4
īmān+da 197a/4, 197b/1,
225a/6, 235a/8, 235b/3

+dan
ana+dan 213a/8
anlar+dan 242a/3, 243b/6
bārī te'ālā+dan 199a/4,
207a/9, 223a/7
ebrār+dan 222b/7
ehibbā+dan 196a/1
hārām+dan 241a/7
hayāt+dan 215a/9
hayz+dan 246b/1
ihtilāf+dan 205a/7
īmān+dan 199a/7, 221a/6,
221b/6
kapu+dan 226a/3
kılıç+dan 216a/3
kur'an-ı 'azīmü's-şan+dan
195b/5, 198a/1
nās+dan 200b/2
nifās+dan 246b/2, 248a/7,
249a/8, 253a/2
nişāb+dan 251b/7
ribā+dan 221b/1
şāliha+dan 216b/2, 234a/5
soñra+dan 219a/5
şurūt+dan 206b/2
tahiyyāt+dan 268b/7
'ulemā+dan 218a/3
yıl+dan 238b/6

+de
aқvāl+de 215b/6
a'māl+de 235b/4
'amel+de 265a/7
cehennem+de 200a/2,
210a/6, 258a/1
cennet+de 210a/5, 220a/7,
226b/5, 233a/4, 233b/2,
233b/5, 233b/9, 258a/2

dört+**de** 205b/1
 ef'āl+**de** 215b/6
 endaze+**de** 243a/6
 gönül+**de** 202b/4
 gün+**de** 229b/4, 249b/2
 hāl+**de** 211a/3, 245b/4,
 248b/5, 261a/7, 261b/1
 kabir+**de** 227b/3
 kavme+**de** 268a/6
 kırā'at+**de** 265b/3
 kile+**de** 243a/5
 mahall+**de** 232a/7, 232b/3,
 232b/9
 maḥşer+**de** 202a/4
 mü'min+**de** 234b/8
 'ömür+**de** 240a/9, 240b/8,
 245a/7, 254b/2
 şerīf+**de** 195a/9
 vakit+**de** 213a/3, 227a/9,
 228a/4, 264b/9
 yer+**de** 230b/6

+den
 'amel+**den** 254b/5
 'azamet+**den** 216a/1
 ben+**den** 197a/7, 198a/7,
 198b/9
 beş yüz+**den** 195b/1
 cenābet+**den** 246b/2, 249a/8
 cizye+**den** 216a/3
 cümle+**den** 209a/2
 devlet+**den** 203b/3
 ebedī+**den** 216a/6
 ecel+**den** 195a/8
 eşer+**den** 211b/3, 213b/7
 Fażıl-ı Muḥammed
 Aḳkirmānī+**den** 198a/5
 fikhīyye+**den** 195b/8
 gök+**den** 209b/4
 gönül+**den** 203a/2
 helāl+**den** 241a/2
 'izzet+**den** 203b/3
 kabir+**den** 227b/8
 kelāmiyye+**den** 195b/7

küfür+**den** 234b/9
 mağrib+**den** 215b/2
 nere+**den** 257b/5
 rubūbiyyet+**den** 215b/9
 şaḥābī+**den** 195b/7
 sen+**den** 202a/4
 sünnet+**den** 224b/2
 şehvet+**den** 241a/5
 şerīf+**den** 195b/7, 198a/2
 şirk+**den** 234b/9
 ulūhiyyet+**den** 215b/8
 vakit+**den** 260b/8
 yüz+**den** 204a/3

+(n)den

biribiri+**nden** 207b/8, 208b/3

+denim

Muḥammed+**denim** 266a/5

+desiñ

nere+**desiñ** 257b/5

-dı

olundı 195b/4, 196a/4,
 196a/7, 198b/6
 buyurdı 205b/7

-dım

kıldım 249b/7
 aldım 263a/5
 dayandım 263b/2
 kuşandım 263b/1
 şardım 263a/9

-dısā

oldı-sā 197a/8, 198a/8,
 199a/1

+dır

'aḳıl+**dır** 206a/9, 208a/2
 aşıll+**dır** 235a/2
 'ayın+**dır** 199b/7, 245a/9,
 247a/8, 248b/2, 249b/3,
 250b/7, 252a/2, 253a/7,
 254b/4
 başka+**dır** 208b/7, 234a/6
 ḥaḳ+**dır** 199a/5, 216b/8,
 217b/4
 icmā'+**dır** 215a/4

İmān+**dır** 203b/6, 240a/7,
 242a/8, 245b/1, 247a/9,
 248b/3, 249b/4, 250b/8,
 252a/3, 253a/8, 254b/5
 islām+**dır** 241b/9, 243b/3
 kur'ān-ı 'azīmü'ş-şān+**dır**
 214b/6
 lāzım+**dır** 199a/8, 216a/9,
 217b/6, 217b/9, 218a/9,
 222a/3, 224b/4, 225a/5,
 258a/3
 murdār+**dır** 219b/9
 şāliha+**dır** 262a/4
 tamām+**dır** 243a/8
 'uzmā+**dır** 200b/5
 var+**dır** 209a/4, 209a/9,
 211b/5, 218a/2, 219a/5,
 219b/7, 220a/2, 261b/3,
 263b/4
-dırın
 ulaşı**dırın** 226a/4
-di
 eyledi 198b/3, 205b/3,
 213a/5, 258a/9, 259b/4,
 259b/7, 259b/9, 260b/2,
 260b/7, 262a/6
 gelindi 201b/9
 getürdi 260a/5
 gitdi 262a/9
 idi 205a/6, 260a/8, 261a/3,
 262a/8
 viridi 198a/7, 202b/3
-digi
 eylediği 269a/9
 irdiği 212a/7
 itdiği 237b/6, 247b/3
 viridiği 207b/1
 geldiği 223b/7, 228a/4
 getürdiği 199a/4, 244a/9
 gönderdiği 210a/1
 indirdiği 209b/5
-digim
 itdigim 261b/4

eğlendiğim 261a/1
 geldiğim 260b/9
-digine
 getürdüğüne 201b/5
 gönderdiğine 201b/5
-dik
 eyledik 213a/6
-dikde
 eyledikde 247a/3
 geldikde 242a/1, 246b/7,
 253a/6
 itdikde 243b/4
-dikden
 itdikden 214a/2
 geldikden 210a/4
 girdikden 233a/8
-dikleri
 itdikleri 215a/4
 viridikleri 215a/6
-diler
 itdiler 197b/4, 206a/1,
 237a/1, 260b/5
 viridiler 206a/9
 gitdiler 237b/8, 240a/1
 idiler 205a/3
 viridiler 197b/9
-dim
 bindim 263a/1
 eyledim 195a/9, 261a/5,
 261a/8, 261b/8, 262a/2,
 262a/5, 262b/3, 262b/8,
 265b/7, 266b/1
 geydim 263a/4
 itdim 199a/2, 199a/3,
 247b/4, 248b/6, 250a/1,
 251a/1, 253b/6, 254b/7,
 264b/5, 265b/3, 266a/6
 siperlendim 263a/7
 söyledim 245b/6
 viridim 252a/5
-diñ
 geldiñ 257b/5
+dir

bākī+**dir** 223a/3
 berāber+**dir** 220b/6, 235a/9,
 235b/3
 beş+**dir** 210b/3
 bih+**dir** 209a/3
 bir+**dir** 201b/7, 209a/4,
 211b/5
 birisi+**dir** 211a/4
 böyle+**dir** 228b/5
 cā'iz+**dir** 218a/7, 218b/3,
 218b/6, 218b/9, 219a/2,
 224b/9
 dā'im+**dir** 234b/8
 degil+**dir** 197b/1, 198a/3,
 200b/1, 217b/8, 220b/8,
 221a/5, 222a/5, 222a/7,
 222b/3, 223a/4, 224a/3,
 224a/6, 224a/9, 234a/5,
 238a/5, 238a/8, 244b/5,
 246a/2, 247b/6, 248b/7,
 250a/3, 251a/5, 252b/1,
 253b/7, 255a/2
 el-mü'min+**dir** 201a/5
 gerçek+**dir** 199a/5
 gerek+**dir** 200b/9, 217a/3,
 217a/4, 217a/5, 217b/1,
 220a/8, 223b/5, 223b/9,
 225a/9, 225b/3, 225b/5,
 226a/6, 226a/9, 227a/4,
 227a/6, 227b/9, 228a/2,
 228a/7, 228b/8, 229a/1,
 229a/4, 229a/6, 229a/8,
 229b/2, 229b/5, 229b/8,
 230a/2, 230a/6, 230a/9,
 230b/3, 230b/7, 231a/5,
 231a/7, 231b/1, 231b/3,
 231b/5, 231b/7, 232a/1,
 232a/3, 232a/6, 232b/2,
 232b/5, 232b/7, 233a/1,
 233a/4, 233a/7, 233b/2,
 233b/4, 233b/9, 234a/4,
 237a/3, 237b/1, 237b/3,
 240a/2, 240a/5, 257b/7,

257b/9, 258a/2
 gibi+**dir** 207b/8
 helāl+**dir** 221a/8
 'ibādet+**dir** 216b/1
 iki+**dir** 215a/8, 215b/5,
 216a/2
 istidlālī+**dir** 213b/6
 kāfī+**dir** 201a/6, 207a/4,
 221a/2
 kāfir+**dir** 238a/2
 köşe+**dir** 205b/8
 ma'rifet+**dir** 208a/5
 ma'şiyet+**dir** 242a/4, 243b/7
 millet+**dir** 241b/7, 243b/1
 münezzeh+**dir** 209a/6
 mü'min+**dir** 237b/9
 mü'min-bih+**dir** 209a/3
 ne+**dir** 196b/3, 207a/6
 pāk+**dir** 219b/8
 şahīh+**dir** 224b/6, 225a/3
 şālīh+**dir** 242a/2, 243b/5
 şarīh+**dir** 242a/7, 244a/1
 şerīf+**dir** 215a/6
 şey+**dir** 207b/3, 207b/6,
 208b/2
 tābi'+**dir** 235a/3
 taḥkīkī+**dir** 213b/9
 taḥlīdī+**dir** 213b/1
 taşdıḡ+**dir** 208a/6
 'ubūdiyyet+**dir** 216b/3
 üzere+**dir** 211a/1, 212b/8

-duḡı

olduḡı 204b/4, 211a/2,
 234b/3, 261a/7, 262b/7
 olunduḡı 198a/2
 boḡazladıḡı 218a/6
 okuduḡı 265b/5

-duḡımız

çıkdıḡımız 213a/2

-duḡın

olduḡın 241b/2

-duḡına

olduḡına 209b/7, 210b/1

-duğunu
olduğunu 208a/3

-duğum
olduğum 244a/7, 245b/3,
261b/1, 265a/4

-duğunu
olduğunu 199a/7

-duğda
olduğda 196b/6
olunduğda 198a/6

-duğdan
olduğdan 264a/6

-dukları
oldukları 239a/4, 239a/7,
239b/2

-dum
oldum 244b/2, 253b/2,
261b/2, 265a/2
koydum 263a/2
urdum 263a/6

+dur
bu+dur 196b/9, 202b/5,
207a/5, 244a/3
bülüg+dur 206b/1, 208a/2
çok+dur 209a/2, 200a/10,
210b/2
lâzım+dur 198b/2
mahlûk+dur 234b/3
maḥşûş+dur 266b/3
ol+dur 197a/7, 207a/8,
244a/6, 245a/1, 246a/5,
247b/9, 249a/2, 250a/7,
251a/9, 252b/5, 254a/2,
266a/1
muttaşîf+dur 209a/7
yok+dur 198b/5, 252a/7,
266a/7

+durur
yok+durur 202b/1

-dügi
eyledügi 197b/7
işledügi 216b/1, 236b/5

-dügüm

itdügüm 264b/9

-düm
düşdüm 262b/5
getürdüm 260b/9, 264b/7

+dür
cüz+dür 208b/9
dört+dür 214a/4, 214b/4
fiṭrî+dür 212b/9
maḳbûl+dür 224a/2
uç+dür 206a/8, 208a/1,
208a/5

+e
âhiret+e 200a/1, 222b/4,
223a/1, 228a/8, 228b/6,
228b/8, 236b/9, 237a/2,
237a/6, 237a/9, 237b/2,
237b/7, 239a/5, 239a/9,
239b/3, 239b/5, 239b/9,
240a/2, 240a/4
a‘mâl+e 204a/1
biz+e 202b/3
cehennem+e 225b/9, 231a/7,
231a/8, 231b/1, 231b/4,
231b/6, 231b/8, 232a/1,
232a/4, 232b/2
cennet+e 202a/5, 202a/6,
216a/7, 225b/7, 232a/7,
232b/8, 233a/1, 233a/8,
236a/3, 262a/7
ḥâl+e 201b/4
ğâ‘ib+e 222b/2
isti‘mâl+e 247a/6
ḳabr+e 196b/6, 226a/3,
227a/7, 264a/6
ḳabûl+e 215a/7
ḳalb+e 212a/5
kerâmet+e 238b/9
kesb+e 261b/5
küfr+e 225a/1
maḥşer+e 229a/9, 229b/3,
229b/5, 229b/8, 230a/3,
230a/7, 230b/1, 230b/4
millet+e 196a/9

mü'essir+e 211b/4, 213b/8
 şerr+e 220a/4
 şer'+e 203a/5, 242a/1
 şerîf+e 195b/2, 247a/2
 şey+e 209a/5, 211b/5,
 267b/2, 267b/4, 267b/6,
 267b/7, 267b/9, 268a/3,
 268a/4, 268a/7, 268a/8,
 268b/2, 268b/4, 268b/8,
 269a/2
 tafşîl+e 198b/5
 vâriş+e 241a/3
 yer+e 221a/9, 221b/3,
 242a/9, 242b/2, 242b/6

-e
 ide 202a/8
 vire 202a/9, 203b/4

-ecegi (s.f.e.)
 girecegi 232b/3

-ecek (s.f.e.)
 girecek 232a/7
 getürecek 213b/2

-ecek
 gelecek 260a/2

-ecekleri (s.f.e.)
 girecekleri 232b/8

-eler
 ideler 196a/2, 218a/3

+em
 mü'min+em 266a/6

-em
 idem 202b/8
 girem 202a/6
 görem 202a/7

-en
 geçen 230b/7, 232a/6,
 251b/9
 gelen 219a/6, 229a/2,
 230a/7, 230b/1, 230b/4
 getüren 217a/1
 giden 222b/4, 223a/2,
 228a/8, 228b/6, 228b/9
 giren 227a/7, 231a/8,

231b/1, 231b/4, 231b/6,
 231b/8, 232a/1, 232a/4,
 233a/2
 iden 197a/4, 197a/6, 209a/1,
 234b/4, 234b/6, 241a/4,
 250b/5
 iren 219b/5

-enleriñ
 ölenleriñ 226b/3, 226a/7

-er
 eyder 195a/3
 geçer 211b/1, 211b/8,
 212a/5, 212b/4
 ider 195a/5, 196a/9, 196b/2,
 196b/3, 196b/5, 196b/7,
 202a/4, 202a/5, 202b/9,
 203a/2, 211b/4, 211b/6,
 212b/2, 212b/6, 213a/9,
 220a/3, 220a/4, 222b/6,
 222b/8, 223a/1, 236a/7,
 257a/9, 264a/9

-erem
 iderem 205b/6

-erim
 giderim 262a/7
 iderim 196a/1, 263b/9,
 266a/3

-erken
 geçerken 230b/5
 iderken 225a/7

-erler
 giderler 200a/2, 239a/6,
 239a/9, 239b/4, 239b/6
 içerler 226b/5
 iderler 197a/3, 209a/1,
 217a/8, 237a/7

-erse
 iderse 205b/5, 211a/8

-erseñ
 iderseñ 201b/3, 245a/5,
 245b/2, 246a/9, 247b/1,
 248a/4, 248b/4, 249a/5,
 249b/6, 250b/2, 250b/9,

251b/3, 252a/4, 252b/8,
253a/9, 254a/6, 254b/6

-ersin
idersin 245a/2, 246a/6,
248a/1, 249a/3, 252b/6,
254a/3

-ersin
idersin 250a/8, 251b/1

-esin
idesin 255a/5

+ı (i.e.)
‘aleyhi's-selām+ı 258a/5
‘aql+ı 212a/7
ay+ı 228a/3, 253a/5, 253b/3
‘azāb+ı 227b/1
çuçur+ı 227a/6
fażl+ı 201a/9
günāh+ı 222b/9
haçç+ı 218a/2, 219a/4
hālīç+ı 201a/3, 210a/9
haçun+ı 233a/6
hayr+ı 214a/9
hiçāb+ı 203b/1
ırmag+ı 202b/9
içrār+ı 201b/3
īmān+ı 197b/7, 209a/1,
221a/5, 241a/8
i’tikād+ı 214a/1, 224b/9
ittibā’+ı 266a/6
kalkān+ı 263a/7
kanad+ı 200b/8
levāzım+ı 261b/8
mal+ı 216a/3, 219b/2,
221b/1, 242b/5
ma’būd+ı 201a/4
miçdār+ı 222b/9, 233a/3,
236b/5
namāz+ı 221b/8, 246b/8,
246b/9, 247a/1, 250a/4
oruc+ı 252b/2
padişāh+ı 205a/4
rāziç+ı 201a/4
ruç+ı 225b/2, 225b/7, 226b/2

şāliha+ı 208b/8
sancağ+ı 230a/5
sevāb+ı 235b/7, 235b/9,
236a/1, 236a/2
şarç+ı 206a/7, 208a/1,
215a/7, 215b/5
tağ+ı 232b/7
zarar+ı 200a/6

+ı (b.h.e.)
aħkām+ı 244a/9
aķsām+ı 212b/8
anlar+ı 207b/4, 241b/7,
243b/2, 260b/6
Allāh+ı 202a/7
‘azāb+ı 231b/5
bārī te‘ālā+ı 207a/2
hacc+ı 254b/6
īmān+ı 201b/2, 201b/3,
201b/4, 201b/6, 201b/8,
202a/1, 202a/3, 202a/5,
202a/7, 202a/9, 202b/2,
202b/4, 202b/6, 202b/8,
203a/1, 203a/3, 203a/5,
203a/7, 203a/9, 203b/2,
203b/4, 203b/6, 203b/8,
204a/1, 204a/3, 204a/5,
204a/7, 204a/9, 204b/2,
216a/8, 217a/6, 217a/8,
217b/4, 217b/7, 218a/1,
218a/4, 218a/7, 218b/1,
218b/7, 219a/1, 219a/3,
219b/7, 220a/5, 222a/5,
223a/5, 223b/6, 223b/9,
224a/3, 224a/6, 225a/1,
234b/4, 238a/2, 238a/5,
238a/8, 238b/1, 238b/4,
238b/8
inşāf+ı 202b/1
islām+ı 199a/2, 199b/4,
206b/4, 239b/4, 240a/3
kur’an+ı 204a/6
kur’an-ı ‘azīmü’ş-şān+ı
265b/6

lāf+1 202b/1
 namāz+1 210b/5, 240b/3
 padişāh+1 222a/5
 sırāt+1 230b/7, 232a/6
 zekat+1 222a/1

-ıcağ
 olıcağ 211a/6, 211b/2,
 211b/8, 212a/6, 212b/4

+ıdur
 şart+ıdur 234a/9

+ım
 aḥbāb+ım 201b/7
 ihvān+ım 201b/8
 imām+ım 265a/5
 i'tikād+ım 245a/5, 246a/9,
 248a/4, 249a/6, 250b/2,
 251b/4, 252b/9, 254a/7
 kitāb+ım 264b/5
 muşaddık+ım 255b/8
 namāz+ım 249b/9
 şāh+ım 204a/9
 veca'+ım 196a/3
 zekāt+ım 252a/7

+ıma
 baş+ıma 263a/8
 makām+ıma 226a/4
 omuz+ıma 263a/6
 vücūd+ıma 263a/3

+ımdır
 kanad+ımdır 263b/3
 şıfat+ımdır 255a/6, 255a/7,
 255a/9, 255b/1, 255b/2,
 255b/4, 255b/5, 255b/7,
 255b/8, 255b/9, 256a/1,
 256a/2, 256a/4, 256a/5,
 256a/6, 256a/8, 256a/9,
 256b/1, 256b/3, 256b/4,
 256b/5, 256b/6, 256b/8,
 256b/9, 257a/1, 257a/2,
 257a/4, 257a/5, 257a/6,
 257a/7

+ımı
 zekāt+ımı 252a/5

+ımuz
 niyāz+ımuz 202b/5

+ıñ
 aḥad+ıñ 233b/7
 'aleyhi's-şalavatü ve's-
 selām+ıñ 214b/8, 229b/9,
 230a/4, 237b/5, 244a/8
 'aleyhi's-selām+ıñ 213a/1,
 220a/7, 260b/6, 265b/8
 anlar+ıñ 260a/2, 265a/6,
 265b/1
 cān+ıñ 204a/5
 ḥaḳḳ+ıñ 202b/9
 ḥafş+ıñ 265b/4
 ḥayr+ıñ 210a/8
 ḥayvān+ıñ 218a/6
 imān+ıñ 202b/7, 204a/4,
 206a/7, 207b/9, 208a/4,
 208b/8, 210b/1, 210b/8,
 212b/7, 213a/7, 214b/4,
 216a/1, 223a/3, 228a/5,
 234b/7, 235b/7, 235b/9
 insān+ıñ 210b/9, 258a/4
 islām+ıñ 200a/7, 201a/9,
 201b/7, 204b/5, 207b/7
 namāz+ıñ 249b/1
 ṭoprağ+ıñ 258a/7
 zürriyāt+ıñ 260b/3

+ın
 mevcūdāt+ın 201a/3
 zekāt+ın 236b/4
 imān+ın 220b/7

+ına
 ad+ına 207b/2, 207b/5
 alt+ına 230a/5
 ard+ına 262b/5, 263a/7
 at+ına 263a/1
 fişk+ına 217b/9
 ḥatır+ına 233b/8
 nişf+ına 236a/9
 zamān+ına 198b/7

-ınca
 aḳınca 202b/9

varınca 236b/1

+ında

ard+ında 224b/8

baş+ında 268b/4, 268b/7

berāt+ında 202a/3

eṭrāf+ında 217a/7

ḥayāt+ında 202a/2

memāt+ında 202a/2

namāz+ında 269a/1

tamām+ında 269a/2

vukū'+ında 197a/9

+ındaki

ağz+ındaki 232b/5

+ından

luṭf+ından 195a/4

+ından

ağac+ından 202b/7

ağz+ından 213b/4

envā'+ından 258a/8

fısk+ından 222a/6

ḥavz+ından 230a/1

iḳrār+ından 234b/2

i'tikād+ından 245a/4, 246a/8, 248a/3, 249a/5, 250b/1, 251b/3, 252b/8, 254a/5

ḳat+ından 231b/9

şag+ından 229b/6

+ından mı

i'tikād+ından mı 245a/1, 246a/5, 247b/9, 249a/2, 250a/7, 251a/9, 252b/5, 254a/3

+ını

ad+ını 206b/1

ay+ını 240b/6, 253b/1

boğazlanan+ını 242b/7

ḳan+ını 242b/8

ḳılıc+ını 263a/4

kitāb+ını 229b/6

ḳuşag+ını 263a/9

melekūt+ını 212a/2

mızrağ+ını 263a/5

mīraş+ını 219b/4

namāz+ını 225a/5, 240b/9, 241a/1, 249b/6, 250b/6, 251a/1

şarīğ+ını 263a/8

şıfat+ını 212a/1

ṭaraf+ını 205b/9

vücūd+ını 258a/9

zāt+ını 211b/9

zirḥ+ını 263a/3

+ınıñ

namāz+ınıñ 249b/7

şıfat+ınıñ 211a/5

vücüb+ınıñ 207b/9, 250b/4

+i (i.e.)

āḥir+i 246b/6

'alāmet+i 210b/2

a'māl+i 203b/8

'amel+i 246a/1, 247b/5, 248b/7, 250a/2, 251a/5, 252a/9, 253b/7, 255a/1

'ayāl+i 216a/4

bel+i 261a/1

bir+i 206a/9, 206b/1, 208a/2, 208a/5, 208a/6, 208a/7, 209a/2, 209a/3, 209a/8, 209b/3, 209b/8, 210a/2, 210a/7, 210b/3, 210b/4, 210b/5, 210b/6, 210b/8, 211b/1, 211b/7, 212a/5, 212b/3, 212b/9, 213b/1, 213b/5, 213b/9, 214a/5, 214a/6, 214a/9, 214b/2, 214b/5, 214b/7, 215a/1, 215a/4, 215a/8, 215b/1, 215b/5, 215b/8, 216a/2, 216a/5, 216a/9, 216b/3, 235a/1, 247b/2, 251a/3

cem'+i 196a/5

cemī'+i 266b/1

ehl+i 220b/2, 220b/3

endek+i 232a/9

erim+i 226b/9

eşer+i 211a/6
 et+i 242b/3, 242b/7
 fazilet+i 200a/8
 gün+i 200b/7, 210a/3,
 216a/6, 227b/9, 228a/9,
 235b/8, 236a/1
 hamd+i 266b/2
 hüküm+i 216a/2, 223a/3,
 234b/7
 imâmet+i 225a/2
 'izzet+i 203b/1
 kabır+i 228a/1, 228a/6
 kalb+i 202b/9, 220a/1
 kâsib+i 210a/8
 kerîm+i 223a/9
 kuvvet+i 253a/3
 ma'den+i 201b/1
 menfa'at+i 200a/8, 213a/7
 mezheb+i 208b/6
 mişâl+i 207b/7, 221a/9,
 221b/8, 236a/7, 240a/7,
 242a/9
 mişl+i 200b/5, 201b/2
 ni'met+i 203a/4
 rahm+i 261a/2
 rivâyet+i 265b/4
 rükn+i 208a/4
 rü'yet+i 203b/5
 şâhib+i 205a/9
 sen+i 202a/5
 şeref+i 200a/7
 şerr+i 214a/9
 şerîf+i 201a/5, 208b/1,
 240a/9, 253b/9, 254b/3
 tekbîr+i 267b/1
 tesbîh+i 268a/5, 268b/2
 vakt+i 242a/1, 249b/1,
 249b/8
 zemm+i 200a/6
 zikr+i 204a/8

+i (b.h.e.)
 ben+i 226a/4, 226a/7
 icmâl+i 221a/2

kelime-i şehâdet+i 210b/3,
 244b/6, 245b/5
 kelime-i tevhîd+i 244b/6
 245b/4
 kuvvet+i 240b/5
 küfr+i 198a/9
 millet+i 199b/4
 şekk+i 221a/4
 şerîf+i 214b/6, 222a/1,
 236a/8, 236a/9, 244b/7,
 245b/6
 şirk+i 199b/3
 taḥammül+i 198b/5
 taşdıḡ+i 220b/4

-icek (z.f.e.)
 gelicek 249b/2

+idir
 kalb+i**idir** 210b/9
 muḡaddim+i**idir** 198a/9
 şerîf+i**idir** 215a/1

+im
 'abd+i**im** 256a/6
 'âbid+i**im** 256a/4
 'âḡil+i**im** 255a/6
 'âlim+i**im** 256a/1
 bâliḡ+i**im** 255a/7
 ben+i**im** 244b/4, 245b/7,
 246a/1, 247b/5, 250a/2,
 251a/4, 252a/9, 253b/6,
 255a/1, 255a/6, 255a/7,
 255a/9, 255b/1, 255b/2,
 255b/3, 255b/5, 255b/6,
 255b/8, 255b/9, 256a/1,
 256a/2, 256a/3, 256a/5,
 256a/6, 256a/8, 256a/9,
 256b/1, 256b/2, 256b/4,
 256b/5, 256b/6, 256b/7,
 256b/9, 257a/1, 257a/2,
 257a/3, 257a/5, 257a/6,
 257a/7
 degil+i**im** 266a/5
 dil+i**im** 266a/9
 dîn+i**im** 264b/3

faķıh+ im 257a/6	241a/9, 244a/8
faķır+ im 252a/8, 254b/9, 257a/5	şeyh+ imüz 208a/8
hāşı'+ im 257a/3	+iñ
hā'if+ im 257a/2	itķān+ iñ 204a/4
mezheb+ im 265a/3, 265a/8	+iñ
millet+ im 266a/3	'amel+ iñ 235b/8
muħliş+ im 256a/7	bid'at+ iñ 225a/2
muvaħhid+ im 255b/4	bih+ iñ 212a/8
mu'tekid+ im 255b/6	cennet+ iñ 200b/7
mücevvid+ im 256b/1	ecma'in+ iñ 215a/3
münib+ im 255a/9	ķadr+ iñ 204a/4
müslim+ im 255b/3, 266a/8	küfr+ iñ 197a/8, 199a/6, 200a/5
mütevekkil+ im 257a/4	maħall+ iñ 198b/4, 211a/4
mü'min+ im 222a/9, 255b/2	ma'şiyet+ iñ 200a/5
peygamber+ im 264b/1	mü'min-bih+ iñ 212a/7
rabb+ im 264a/9	raħmetullahi 'aleyh+ iñ 215a/5
rāki'+ im 256b/7	resm+ iñ 261b/8
sācid+ im 256b/8	rif'at+ iñ 204a/9
şākir+ im 256b/3	sen+ iñ 244a/4, 246a/2, 247b/6, 248b/8, 250a/3, 251a/5, 252b/1, 253b/8
şekk+ im 266a/7	sivrisineg+ iñ 200b/8
şeyh+ im 265b/3	siz+ iñ 260b/1
tā'ib+ im 256b/5	şerr+ iñ 210a/8
ten+ im 261a/6	şerif+ iñ 205b/8
zākir+ im 256b/2	şirk+ iñ 199a/6, 200a/5
+ime	tevfik+ iñ 202b/5
el+ ime 263a/5	ümüd+ iñ 215a/9
ķalb+ ime 195a/5	vaķt+ iñ 246b/6
üzer+ ime 244b/4, 245b/7, 246a/1, 247b/5, 250a/2, 251a/4, 252a/9, 253b/6, 255a/1	+in
+imiz	ism+ in 203b/4
peygamber+ imiz 237b/4, 269a/6	müctehid+ in 204b/8
+imizsiñ	-iñ
rabb+ imizsiñ 213a/6, 260b/4	idiñ 259b/8
+imle	+inde
ķalb+ imle 266a/8	beyn+ inde 196b/3
+imüz	evvel+ inde 267a/9
peygamber+ imüz 199a/3, 207a/8, 214b/7, 216b/8, 217a/1, 229b/9, 230a/4,	ķalb+ inde 221a/4
	meşiyet+ inde 222b/5
	şerif+ inde 206b/7
	tarih+ inde 196a/5

üzer+**inde** 219a/3, 219b/6,
 220a/1
 vakt+**inde** 196a/3
+inden
 ‘amel+**inden** 245b/1, 247a/9,
 248b/3, 249b/5, 250b/9,
 252a/3, 253a/9
 bel+**inden** 213a/1, 260a/3,
 261a/4
 kabır+**inden** 228b/7
 kemāl+**inden** 208b/9
 mezheb+**inden** 262b/5
 rahmet+**inden** 224a/5
 şerr+**inden** 264a/1
 üzer+**inden** 239a/1, 251b/9
 zulm+**inden** 222a/6
+indenim
 zürriyet+**indenim** 265b/9
+inden mi
 ‘amel+**inden mi** 245a/3,
 246a/7, 248a/2, 249a/4,
 250a/9, 251b/2, 252b/7,
 254a/4
+ine
 bel+**ine** 260b/7
 bir+**ine** 201b/6, 241b/3,
 251b/8
 ehl+**ine** 198a/3
 ism+**ine** 201a/7
 kader+**ine** 216b/4
 kalb+**ine** 220b/9
 maḥall+**ine** 241a/4
 memleket+**ine** 219b/1
 münker+**ine** 227b/3
 münif+**ine** 269a/7
 niyyet+**ine** 243a/1, 247a/7,
 248b/1
 rahm+**ine** 261a/4
 şāḥib+**ine** 213a/9
 sehv+**ine** 195b/9
 sünen+**ine** 203b/9
 şefā‘at+**ine** 222b/8
 şerīf+**ine** 259b/5, 269a/4

üzer+**ine** 205b/3, 205b/5,
 206b/3, 223b/6, 228a/3,
 244a/4, 244b/8, 246a/2,
 247b/6, 248a/8, 248b/8,
 249a/9, 250a/4, 250b/6,
 251a/6, 252a/1, 252b/1,
 253a/4, 253b/8, 254b/2
 vakt+**ine** 205a/5
 yer+**ine** 210a/4, 228a/9,
 228b/4, 228b/9, 229a/2,
 229a/7
 zevc+**ine** 241b/4
+ini
 bir+**ini** 221b/5, 242a/3,
 242a/5, 243b/6, 243b/8
 bī-naẓīr+**ini** 202b/3
 emr+**ini** 209b/9
 et+**ini** 218a/6
 icmāl+**ini** 212a/8
 ism+**ini** 259b/6
 milk+**ini** 212a/1
 nehy+**ini** 209b/9
 şer‘+**ini** 212a/3
 şerīf+**ini** 227b/7
 tafsīl+**ini** 212a/9, 241a/8
 te‘şīr+**ini** 212a/3
+iniñ
 bir+**iniñ** 222b/7, 260a/6
 ḥabīb+**iniñ** 203b/9
 kabūl+**iniñ** 234a/8
 teklīf+**iniñ** 234a/8
+iñiz
 rabb+**iñiz** 260b/1
+iñüz
 rabb+**iñüz** 213a/4
-irler
 virirler 227b/4
+iyim
 ümmet+**iyim** 264b/3
+lar
 ḥarām+**lar** 243a/9
 ḥuy+**lar** 203a/2
 kitāb+**lar** 214a/5

konuşu+lar 219a/4
 kulak+lar 233b/6
 maḥlūkāt+lar 257b/8
 mekân+lar 257b/8
 şafâ+lar 204a/5
 sevâb+lar 223b/5
 şiddik+lar 262b/1
 silâh+lar 262b/7
 şuhuf+lar 209b/5
 yol+lar 262b/6
+lara
 ḥaşım+lara 235b/8
 padişâh+lara 241b/3
+lardan
 şıfat+lardan 209a/6
+ları
 ‘aқıl+ları 260a/7
 aқrabâ+ları 219a/7
 a‘zâ+ları 246b/5
 baқça+ları 227a/3
 ba‘zı+ları 195b/5, 195b/6,
 195b/7, 195b/8, 228b/6,
 229b/1, 230b/2, 230b/8,
 230b/9, 231a/1, 231a/2,
 231a/3, 231a/4, 231b/2
 boy+ları 232a/8, 259b/1,
 260a/6
 ḥâfız+ları 204b/6
 ḥazînedâr+ları 204b/6
 kıız+ları 233a/7
 mîraş+ları 219a/8
 ruḥ+ları 220a/6, 225b/4,
 225b/9, 226b/5
 şıfat+ları 209a/7
 vücūd+ları 219b/8, 219b/9,
 232b/3
 yaş+ları 232a/8
+larım
 kardaş+larım 266a/1
 yoldaş+larım 262a/8
+larımıñ
 ana+larımıñ 261a/2
 baba+larımıñ 261a/1

+larımız
 günâh+larımız 224a/7
+larıñ
 fâsık+larıñ 220b/1
 ma‘nâ+larıñ 212a/8
+larına
 ‘avrat+larına 218b/4
 a‘zâ+larına 212b/5
 ba‘zı+larına 223b/2, 223b/3,
 223b/4, 230b/5
 du‘â+larına 217a/9
 kul+larına 209b/9
+larında
 a‘zâ+larında 229a/8
 ruḥ+larında 223a/2
 sağ+larında 229a/3
+larından
 şart+larından 251a/3
+larımı
 ‘avrat+larımı 218b/2
 a‘zâ+larımı 241a/7
 ma‘nâ+larımı 264a/8
 şart+larımı 250b/5
+ler
 cin+ler 239b/5
 çiçek+ler 203a/6
 göz+ler 233b/6
 hediye+ler 233a/9
 kâfir+ler 218b/8, 219b/6,
 227a/4, 227b/4, 229a/5,
 229b/7, 231a/6, 232a/5,
 232b/2
 kimse+ler 197a/2, 200b/6,
 206b/3, 224b/2, 237b/7,
 237b/9, 238a/1, 240a/4,
 240b/4, 240b/6, 240b/8,
 241a/6, 248a/8, 248b/1,
 249a/9, 250b/6, 251b/9,
 253a/4, 254b/2
 köşk+ler 203a/7
 melek+ler 216b/7, 217a/3,
 217a/7, 217b/1, 220b/4,
 232b/9, 233a/9, 237b/1

müctehid+ler 205b/1, 215a/5
 müftî+ler 197b/8
 mü'min+ler 218a/4, 218a/8,
 218b/1, 218b/7, 219a/1,
 219a/3, 219a/6, 219a/9,
 219b/5, 222a/2, 223a/6,
 223b/6, 224a/1, 224a/4,
 224a/7, 225a/7, 227b/3,
 227b/7, 228a/1, 228a/3,
 228b/9, 229b/3, 229b/6,
 229b/9, 230a/7, 230b/4,
 231a/8, 231b/8, 232a/6,
 232b/8, 233a/2, 233a/5,
 234a/1, 235a/9, 238a/6,
 266a/1

nebî+ler 262b/1
 ni'met+ler 233b/9
 peygamber+ler 214a/8,
 235b/2
 şehîd+ler 262b/1
 şeyâtin+ler 239b/5
 vilâyet+ler 203a/7
 yemiş+ler 202b/7, 203a/6
 ziynet+ler 204a/1

+lerde

maḥal+lerde 242b/9
 secde+lerde 268b/1

+lerden

dîn+lerden 266a/4
 ferâ'iz+lerden 221b/4
 kâfir+lerden 218a/9
 küfür+lerden 215b/7
 müctehid+lerden 241b/2
 mü'min+lerden 217b/3,
 238a/9, 238b/2, 263b/9

+lerdir

muhtelif+lerdir 235b/4
 mütefâvit+lerdir 235b/1
 şâlih+lerdir 262b/2

+lere

bindi+lere 229b/1
 biz+lere 202b/6
 gök+lere 211b/3, 213b/7

kâfir+lere 229b/4
 kaṭ'î+lere 240a/6, 242a/8
 kimse+lere 197a/6, 241a/2
 köşk+lere 233a/3
 melek+lere 259b/7
 mesâ'il+lere 220b/5, 269b/1
 mü'min+lere 197a/3, 201a/6,
 201a/7, 203b/1, 216a/8,
 216b/6, 217a/1, 217a/6,
 217b/7, 227a/8, 232a/4,
 233a/9, 233b/5, 238a/3
 peygamber+lere 210a/2
 yer+lere 211b/3, 213b/6

+leri

diş+leri 232b/6
 emîn+leri 204b/7
 kabir+leri 226b/7, 227a/3,
 227a/5
 kalb+leri 231b/7
 kavî+leri 204b/7
 laṭif+leri 214b/9
 melek+leri 209a/9, 219b/7,
 225a/9
 mesâ'il+leri 196b/7
 meyyit+leri 226a/2, 226a/7
 müftî+leri 204b/8
 ni'met+leri 233b/3
 şüret+leri 228b/1
 şey+leri 213b/2, 243a/7

+leridür

şerîfe+leridür 201a/2

+leriñ

idici+leriñ 266b/2
 kâfir+leriñ 218a/5, 218b/4,
 219b/9, 225b/4, 225b/8,
 227b/1
 kimse+leriñ 263b/6
 ma'den+leriñ 203a/8
 mesâ'il+leriñ 195b/5, 264a/7
 müctehid+leriñ 269a/9
 mü'min+leriñ 217a/9,
 217b/5, 218a/1, 219b/8,
 220a/5, 223a/2, 224b/4,

225a/4, 225b/1, 225b/6,
 226a/2, 226b/1, 226b/4,
 226b/7, 228a/8, 228b/6,
 229a/3, 229a/7, 229b/1,
 230a/3, 230b/1, 230b/8,
 231b/2, 231b/4, 231b/6,
 232a/2, 233b/3
 şabî+leriñ 220a/6
 şâlih+leriñ 220a/9
 şey+leriñ 199a/5, 207b/1,
 259b/6
 zimmî+leriñ 218b/2

+lerinde
 biri bir+lerinde 218a/2
 kabir+lerinde 227a/1
 õñ+lerinde 229a/3
 şerîf+lerinde 206a/5
 ten+lerinde 223a/3
 vakit+lerinde 205a/3

+lerine
 biri bir+lerine 219a/7
 melek+lerine 225b/2, 225b/5
 meyyit+lerine 224b/4
 üzer+lerine 199b/2, 245a/7
 vâriş+lerine 219b/2

+m
 ana+m 261a/4
 baba+m 261a/3, 265b/9
 kıble+m 264b/7

-mada
 olmada 221a/2

-madan
 olmadan 216a/4

-madı
 olmadı 244b/3, 245b/8,
 247b/2, 254b/8
 bulunmadı 251a/4
 kalmadı 249b/9, 253b/4

-maduğı
 ayrılmaduğı 208b/4

-mağa
 almağa 220b/8, 223a/7
 olmağa 238b/6, 253a/3

alıkoğa 263b/8
 okumağa 265b/7

-mağıl
 olmağıl 201b/4

-mağ
 almağ 218a/9, 218b/3,
 240b/1, 246a/3, 247a/4
 bağışlamağ 224b/6
 boğazlamağ 243a/1
 horlamağ 243b/9
 inanmağ 209a/8, 209b/3,
 209b/8, 210a/2, 210a/7,
 240a/6, 242a/8, 245a/9,
 247a/8, 248b/2, 249b/4,
 250b/8, 252a/2, 253a/8,
 254b/4
 kılmağ 224b/3, 224b/9,
 225a/5, 240b/3, 241a/1,
 246b/8, 246b/9, 247a/1,
 248b/9, 249b/3, 250b/7,
 264b/9
 okumağ 236b/1
 olmağ 217b/6, 218b/9,
 222a/4, 240b/7, 241b/5,
 243a/4, 253a/7
 oynamağ 242b/4
 şakınmağ 199a/8, 241a/7
 şatmağ 243a/3, 243a/8
 tutmağ 236b/3
 yapışmağ 247a/3

-mağdır
 inanmağdır 201b/6, 210b/1
 kılmağdır 210b/5
 okumağdır 210b/4
 olmağdır 216a/5
 şakınmağdır 215b/7, 216a/1
 tutmağdır 210b/7

-manıñ
 kalmanıñ 215b/4

-masa
 olmasa 231b/5, 232a/5
 yanmasa 231b/7

-masalar

karşı**masalar** 229b/4
-ması
 olması 217b/4
-maya
 olmaya 199a/9, 200b/9
-mayan
 olmayan 197a/1, 200b/6,
 241a/6, 242b/9
 bulunmayan 206b/3
-mayup
 çıkmayup 225a/1
 tıymayup 200b/8
-maz
 ayrılmaz 207b/9, 234b/8
 bulunmaz 200b/5, 201b/2
 çıkmaz 221a/7, 221b/6
 olmaz 206b/4, 206b/5,
 209b/2220b/2, 227a/9,
 228b/2, 235a/4, 235a/6,
 235b/5, 236b/7, 238b/1,
 238b/3, 239a/2
 tartışılmaz 236a/1
-mazam
 ayrılmazam 262b/6
-mazdan
 kapanmazdan 215b/3
-mazlar
 uyumazlar 209b/1
-mazsa
 bulunmazsa 247a/5
 olmazsa 235a/1
-mede
 götürmede 220b/5
-medi
 eylemedi 245b/9
 gelmedi 249b/8, 251a/2,
 252a/6, 253b/3
 itmedi 248b/6
-medigin
 görmedigin 257b/7
-medik (s.f.e.)
 görmedik 233b/6
 işitmedik 233b/7

itmedik 233b/8
-mege
 dimege 267a/9
 dönmege 265a/1
 itmege 246b/4
-megi
 itmegi 197b/3, 265b/2
-mek
 bilmek 207a/3
 demek 198a/8, 222a/9,
 238a/5, 238a/7
 evlenmek 241a/6
 eylemek 217b/8, 218b/6,
 221b/4, 242a/4, 242a/6,
 242b/1, 243b/3, 247a/7,
 247b/7, 248a/9, 248b/2
 getürmek 244b/5
 içmek 242b/3, 242b/8
 işlemek 242a/2, 243b/7
 itmek 198b/1, 199b/6,
 206b/5, 210a/1, 214a/7,
 219a/2, 221b/1, 222a/2,
 222a/7, 224a/2, 224a/8,
 225a/8, 240b/2, 240b/9,
 241a/3, 241b/8, 242b/1,
 242b/2, 242b/5, 242b/6,
 242b/7, 243b/5, 247a/2,
 253b/9, 254b/3
 kesmek 224a/6
 öğrenmek 241a/8
 söylemek 221b/3, 240b/1,
 244b/8, 245a/8
 virmek 236b/4, 240b/5,
 241a/5, 251a/6, 252a/1
 yemek 242b/4, 242b/5
 yimek 218a/7, 221b/1,
 221b/2
-mekdir
 gitmekdir 210b/8, 216a/7
 işitmekdir 206b/2, 208a/4
 itmekdir 200b/4, 208a/7
 virmekdir 210b/6
-memiş (s.f.e.)

bilinmemiş 203a/6
 görülmemiş 203a/6
-meniñ
 geçmeniñ 215a/7
 itmeniñ 207b/5
-meseler
 gitmeseler 231a/9
 görmeseler 228a/2
 inmeseler 231b/9
-mesi
 itmesi 216b/7
-mesidir
 itmesidir 214a/6, 214a/8,
 214b/3
 virmesidir 214b/1
-meye
 itmeye 214a/3
-meyeler
 itmeyeler 196a/4
-meyen
 itmeyen 238a/1, 239b/5,
 240a/4
-mez
 itmez 198b/1, 219a/8,
 219b/3, 223a/5, 236a/5
 beñzemez 209a/5, 211b/6
 gelmez 203a/1
 girilmez 236a/4
 virilmez 235b/8
-mezden
 itmezden 200a/1
 kesmezden 215b/1
-mezler
 içmezler 209a/9
 itmezler 209b/3
 öğrenmezler 199b/8
 yimezler 209a/9
-mezse
 dimezse 221a/8
 itmezse 199b/7, 221b/7
mı
 var mı 203b/3
mıdır

farz **mıdır** 244a/4, 244b/8,
 246a/3, 247b/7, 248b/9,
 250a/5, 251a/7, 252b/3,
 253b/9
-mış
 buyurmuş 203b/2
-mış (s.f.e.)
 kalmış 252a/7
-mışdır
 bulunmuşdur 203a/8
 kılmışdır 201a/8
 olmuşdur 263b/8
-mışdur
 olunmuşdur 195b/9
 yaratmışdur 202b/8
-mışlardır
 buyurmuşlardır 201a/10
+mız
 baba+mız 213a/1
 şâliha+mız 224a/1
+mızdan
 ħudā+mızdan 202b/5
midir
 değil **midir** 244a/5, 244b/9,
 246a/4, 247b/7, 248b/9,
 250a/5, 251a/7, 252b/3,
 254a/1
misin
 mü'min **misin** 222a/8
-miş
 eylemiş 206a/2, 224b/1
 itmiş 197a/5, 197a/9
-mişdir
 bilinmişdir 203a/8
-mişler
 dimişler 206b/6, 207a/4
 itmişler 206b/9
miyim
 değil **miyim** 213a/4, 260b/1
+miz
 cümle+miz 213a/5
+muz
 ħudā+muz 202b/7

+ndanbu+**ndan** 195a/2**+nden**

her biri+**nden** 212b/6
 biri biri+**nden** 207b/8,
 208b/3

+ne

her biri+**ne** 223b/8
 kendü+**ne** 202b/1

+niñ

hüdā+**niñ** 201b/5
 muṭāhharā+**niñ** 204b/5
 ṣāliḥā+**niñ** 200a/7, 234a/7
 te'ālā+**niñ** 201a/4, 204b/4,
 209a/8, 209b/4, 209b/8,
 211a/5, 211b/9, 214b/5,
 216b/4, 222b/5, 223a/8,
 224a/4, 237b/3, 269a/4

+nibiri biri+**ni** 211a/2**+niñ**

her biri+**niñ** 241b/9
 kimse+**niñ** 213b/3, 220b/7,
 221a/4
 şartiyye+**niñ** 198a/8
 şer'iyye+**niñ** 261b/9

+nlarbu+**nlar** 204b/9**+nlardan**bu+**nlardan** 205b/4, 247b/1**+nları**bu+**nları** 245a/8**+nlarıñ**bu+**nlarıñ** 206a/4**+nuñ**bu+**nuñ** 241b/5, 243a/8**+nüñ**her biri+**nüñ** 227a/2**-r** (s.f.e.)

yürür 231a/4

-rler

derler 267a/4, 267a/5,
 267a/6, 267a/7, 267a/8,

267b/1, 267b/3, 267b/4,
 267b/6, 267b/8, 268a/1,
 268a/3, 268a/5, 268a/7,
 268a/9, 268b/2, 268b/5,
 268b/9, 269a/3, 269a/5,
 269a/8, 269b/2
dirler 207b/3, 207b/5,
 211a/9, 211b/7, 212a/4,
 212b/3, 212b/7, 261b/4,
 262b/4, 263b/5, 266b/4,
 266b/6, 267a/1
yerler 226b/5

-rse

dilerse 222b/6, 222b/7,
 222b/8

-rsen

dirense 202a/6, 202a/7

-rseñ

dirseñ 203b/7

-sa

çağırsa 226a/6
 kaldırsa 228a/7
 olsa 227a/3, 227a/6, 229a/4,
 229a/8, 232b/4, 232b/7,
 233b/4
 olunsa 222a/9, 225b/3,
 225b/5, 230b/6

-salar

alsalar 229b/7, 233a/7
çıkşalar 233a/3
kalkşalar 228b/7
olsalar 220a/8, 227b/8,
 229a/5, 230a/6, 231b/3,
 232b/1
otursalar 230b/3
varsalar 229a/1

-se

eglense 232a/3
 eylese 219b/2, 219b/4,
 238b/7
 gelse 225a/9
ise 199b/9, 200a/2, 207a/7,
 237a/6, 241b/6, 243a/9,

- 244a/6, 245a/1, 247b/8,
249a/1, 250a/6, 251a/8,
252b/4, 254a/2, 255a/4,
260a/2
itse 217a/2, 217a/5, 226a/9,
237a/3, 237b/1
virse 223b/5, 223b/9, 233b/9
- seler**
binseler 229b/2
diseler 217b/1, 222b/1
düşseler 231a/7
gitseler 231a/5, 240a/2,
240a/5
görseler 234a/4
içseler 230a/2
itseler 217a/4, 230a/9,
237b/2
virseler 233a/1, 233b/1
- señ**
eyleseñ 204b/1
gitseñ 257b/6
görseñ 257b/9
iseñ 202a/8
itseñ 258a/2
- +sı**
baba+sı 258a/5
ba'zı+sı 262a/9
bina+sı 205b/8
du'â+sı 268b/9, 269a/3
fetvâ+sı 265b/1
kapu+sı 215b/3
muhteżâ+sı 223a/9, 261b/6,
262a/1
şâliha+sı 233a/2
'ulemâ+sı 206b/7, 207a/2
- +sına**
'aşâ+sına 263b/2
kuyu+sına 231a/9
- +sında**
ara+sında 224b/3
- +sını**
akrabâ+sını 219b/4
ba'zı+sını 236b/4
- esmâ+sını 212a/1
koşu+sını 200b/7
mâsivâ+sını 212a/2
- +sınıñ**
beķâ+sınıñ 234a/9
edâ+sınıñ 250b/4
- +sı-y-la**
taķvâ+sı-y-la 220a/9
- +si**
cümle+si 199a/5, 217b/5,
220b/6, 230a/3, 236b/6,
241b/6, 243b/1, 260b/3
edille+si 214b/4
her biri+si 232b/6
iki+si 201b/7, 207b/3,
207b/6, 208b/2
mürebbi+si 201a/4
secde+si 247a/1
- +sinde**
gölge+sinde 230b/2
haşiye+sinde 206a/2
terbiye+sinde 220a/8
vaşıyyet-nâme+sinde 197b/6
- +sinden**
aşlıyye+sinden 251b/6
cümle+sinden 228a/5
- +sindenim**
zümre+sindenim 265a/7
- +sine**
cümle+sine 266a/2
- +sini**
cümle+sini 255a/4, 260a/3
cüz'iyye+sini 211a/7, 214b/2
köprü+sini 230b/5
sermâye+sini 263a/2
- +siniñ**
cümle+siniñ 207b/2
- sinler**
idinsinler 205b/9
- sun**
olsun 199b/9
- sunlar**
olsunlar 205a/8

-sün

itsün 205b/2

+u

boyn+u 216a/3

oyun+u 242b/4

vücüd+u 198a/9

+um

med'uvv+um 255a/8

oruc+um 253b/4

+uma

koyn+uma 263a/2

+uñ

kul+uñ 201b/3, 212b/5,

216b/1, 234b/1

luft+uñ 202b/3

+unda

huşuş+unda 207a/3

+undan

borc+undan 251b/6

şol+undan 229b/7

yol+undan 263b/7

+umı

kuşür+umı 196a/2

oruc+umı 210b/7, 221b/9,

236b/2

-up

alup 263b/7

bakup 211b/3, 213b/7

bulup 246b/3

çıkup 226a/3

dağılup 212b/5

haşlanup 231b/2

inanup 200a/1, 207b/4,

212b/1, 241b/8, 243b/2,

264b/6

olunup 195b/2

olup 196a/6, 204a/8, 210a/9,

216a/7, 216b/5, 218b/6,

221a/1, 221a/3, 224b/7,

227a/1, 227a/2, 227a/5,

246b/3, 246b/4, 246b/6,

248a/6, 249a/7, 250b/4,

251b/8, 259b/2, 260a/7

toğup 213a/8, 215b/2

uyup 224b/8

varup 219b/1

-ur

bulunur 203a/4

olunur 202a/1, 205a/6,

207a/7, 227b/1, 244a/6,

244b/9, 247b/8, 249a/1,

250a/6, 251a/8, 252b/4,

254a/1

olur 197a/5, 197a/9, 202a/2,

204a/2, 211a/9, 213b/5,

213b/9, 222b/6, 227b/2,

234b/5, 234b/7, 235a/5,

235a/8, 235b/6, 236b/6,

238b/4, 238b/8

tartıur 236a/2

yazıur 202a/3

-urlar

kalurlar 200a/2

olurlar 225b/8, 226a/1,

228b/4

-urlarsa

olurlarsa 228b/3, 239a/5,

239a/8, 239b/3

-ursa

olunursa 246a/4

olursa 227a/8

+uyum

kul+uyum 264b/1

+ümce

öñ+ümce 262a/9

+ümde

gögs+ümde 261b/2

+üme

bel+üme 263b/1

+ümi

yön+ümi 265a/1

+üümü

yük+üümü 262a/4

+üñ

'azım+üñ 217a/7

öñ+üñ 263b/7

resül+**üñ** 201b/5
 siz+**üñ** 213a/3
 söz+**üñ** 202b/1

-üp

bil**üp** 207b/4, 212b/1,
 241b/8, 243b/2
 diril**üp** 210a/3
 gel**üp** 215a/9
 getür**üp** 200b/4, 207b/1,
 233b/1, 261b/6
 gid**üp** 225b/7, 225b/9,
 254a/9
 gör**üp** 230a/8
 id**üp** 196a/2, 197a/2, 197b/3,
 197b/8, 198b/8, 199a/2,
 199a/9, 199b/8, 201a/7,
 202b/6, 203b/1, 205a/9,
 205b/2, 206a/7, 211a/8,
 218b/8, 221a/7, 221b/7,
 242a/6, 243b/8, 243b/9,
 244b/1, 257b/4, 258a/8,
 260a/4, 260a/9, 261a/5,
 264a/2, 266a/9
 ir**üp** 245b/3, 261a/9
 işid**üp** 213b/4
 kesil**üp** 248a/7
 öğren**üp** 199a/7
 öl**üp** 196b/6, 264a/5
 vir**üp** 259b/5, 260b/4

-ür

bil**ür** 212a/4
 gidil**ür** 201b/9
 giril**ür** 236a/3
 viril**ür** 235b/9
 vir**ür** 204a/1

-ürken

gel**ürken** 228b/1

-ürse

gel**ürse** 203a/5

-ürsiñ

bil**ürsiñ** 204a/4

-ürsiñüz

götür**ürsiñüz** 226a/8

-ürüm

dögüş**ürüm** 262b/8

-ür misin

öl**ür misin** 222b/1

+ya

ana+**ya** 241b/3, 243a/3
 baba+**ya** 241b/4, 243a/4
 dünyā+**ya** 201b/9, 260a/4,
 261a/8
 ğargāra+**ya** 215a/8
 hafā+**ya** 211b/1
 kamu+**ya** 202a/9
 kazā+**ya** 249b/9, 253b/4
 māsivā+**ya** 212a/2
 şāliha+**ya** 235a/7
 te‘ālā+**ya** 241a/9, 266b/2
 ‘ukbā+**ya** 201b/9

-yacağ (s.f.e.)

añlay**yacağ** 214b/1

+ye

eşā‘ire+**ye** 206b/8
 kimse+**ye** 222a/7
 nere+**ye** 257b/6
 nire+**ye** 226a/8
 risāle+**ye** 195b/3

-ye

eyleye 204a/5, 264a/3
 diye 222b/2

-yeler

diy**eler** 198b/9

-yem

eyley**em** 195a/7

-yen

dey**en** 197a/8

-yesiñ

dey**esiñ** 245a/3, 246a/7

-yesin

dey**esin** 248a/2, 249a/4,
 250a/9, 251b/2, 252b/7,
 254a/5

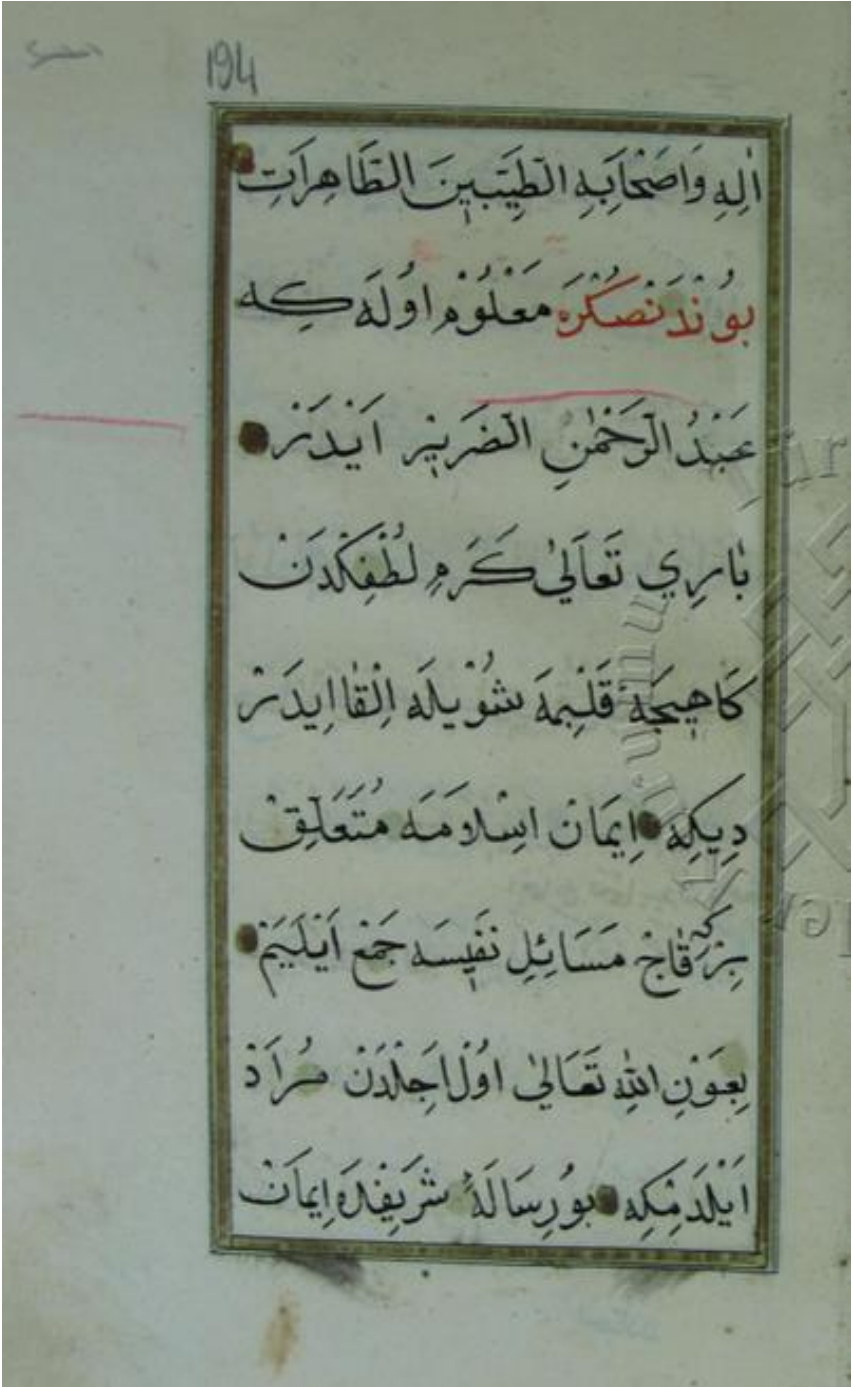
+yı

nisā+**yı** 243a/3
 şāliha+**yı** 199b/5, 234b/5

- te'ālā+yı 230a/8, 234a/1
- +yi**
fıtrī+yı 261b/5
şer'ıyye+yı 214a/2
- yim**
eyleyim 203b/7
- +yim**
kārī+yim 256a/8
muşallı+yim 256b/6
müttakı+yim 256a/3
rāci+yim 257a/1
sünnī+yim 255b/7
veli+yim 256a/2
- +yu**
şu+yü 246b/3
- +yum**
yolcu+yum 262a/5
- yup**
çağlayup 202b/4
- yü**
deyü 197a/5, 198b/2, 205a/8,
205b/2, 205b/7, 206a/1,
206a/8, 207a/7, 208b/9,
209a/7, 209b/3, 211b/6,
213a/4, 213a/6, 222a/8,
224a/2, 224a/8, 226a/5,
226a/8, 243a/8, 244a/5,
244b/9, 245a/9, 246a/4,
247a/8, 247b/8, 248b/2,
249a/1, 249b/4, 250a/5,
250b/7, 251a/7, 252a/2,
252b/3, 253a/7, 254a/1,
254b/4, 259b/8, 260b/1,
260b/5

TIPKIBASIM ÖRNEKLERİ

اسلامه متعلق بش يوزدن زياده

مسائل شريفه تعداد اولنوب واول

رساليه تنوير القلوب تسميه

اولندي • ميمه تعالي ذكر اولناجو

مسائل لرك بعضيري قران عظيم

الشان دن • وبعضيري احاديث

اشجاع صحابه دن وبعضيري
شريف دن • وبعضيري كتب كلوميه

دن • وبعضيري كتب فقري دن

اخذ اولمشدر • سهونه مطلع اولان

195

أَحِبَادِنِ بِرَجَائِدِ رَمَكِ زَيْلِ عَفْوِ لَه
 سَتْرَ اِيْدُوْبِ قِصُوْرِيْ اِصْلَاحِ اِيْدَه
 لَه • زِيْرَ اَبُوْرِ سَالَه وَجَعِمِ وَقِتْنَه
 تَحْرِيْرَ اَوْلَنْدِيْ تَعِيْبِ اِمِيْدَه لَه • سَنَه
 بِيْكَ يُوْزِيْمَشِ يَدِيْ تَاْرِيْحِيْنْدَه جَمْع
 مِيْسَرِ اَوْلُوْبِ • وَبَشْرَ فِضْلِ اَوْزَرَه
 تَرْتِيْبِ اَوْلَنْدِيْ **اَوْلَكِيْ** فِضْلِ
 تَجْدِيْدِ اِيْمَانَه مُتَعَلِقِ مَسَائِلِ
 بِيْاَنِ اِيْدَزِ **اِيْكِنَجِيْ** فِضْلِ دِيْنِ مِلْتَه

وَإِيْمَانُ اِسْلَامِهِ مُتَعَلِّقٌ مَسَائِلُ بَيَانِ

اَيْدِيْنَا **اَوْجُهِي** فَصِلْ اِيْمَانَهُ عَمَلِ

بَيْنِيْنَدَا فَرَقِ نَدْرِ اِنِّي بَيَانِ اَيْدِيْنَا

دُرُودِي فَصِلْ اِيْمَانَهُ مُتَعَلِّقٌ مَوْعِظَةً

بَيَانِ اَيْدِيْنَا **بِشَيْخِي** فَصِلْ اِنْسَانِ

اَوْلَى قَبْرِ دَفْنِ اَوْلَادِكَ سُوْءِ

اَوْلُنَا جِقْ مَسَائِلُ اَيْدِيْنَا بَيَانِ اَيْدِيْنَا

اَيْدِي اَوْلَى فَصَلْدَةً ذِكْرُ اَوْلُنَا جِقْ

مَسَائِلُ بُوْدُرُكِهِ • تَجَدِيْدِ اِيْمَانِ

حَقَقْ

196

حَقْنَدَ تَحْقِيقِ مَقَامَه قَادِرًا وَمِيَانِ

كِسْرًا • قِيلُ قَالَ اَيْدُوبُ بَعْضِ

مَوْمِنَلَرِ شُبُهَه الْقَائِدِ لِرُكْبَه

تَجْدِيدِ اِيْمَانِ اَيْدَانِ كِسْرَه اِيْمَانِنْدَه

شَكِّ اِيْمَانِ اُولُوْرْدِيُوْ **سِر** اِيْمَانِي

اِنْصَافِ اَيْلَه تَكْلِمِ اَيْدَانِ كِسْرَه جَوَابِ

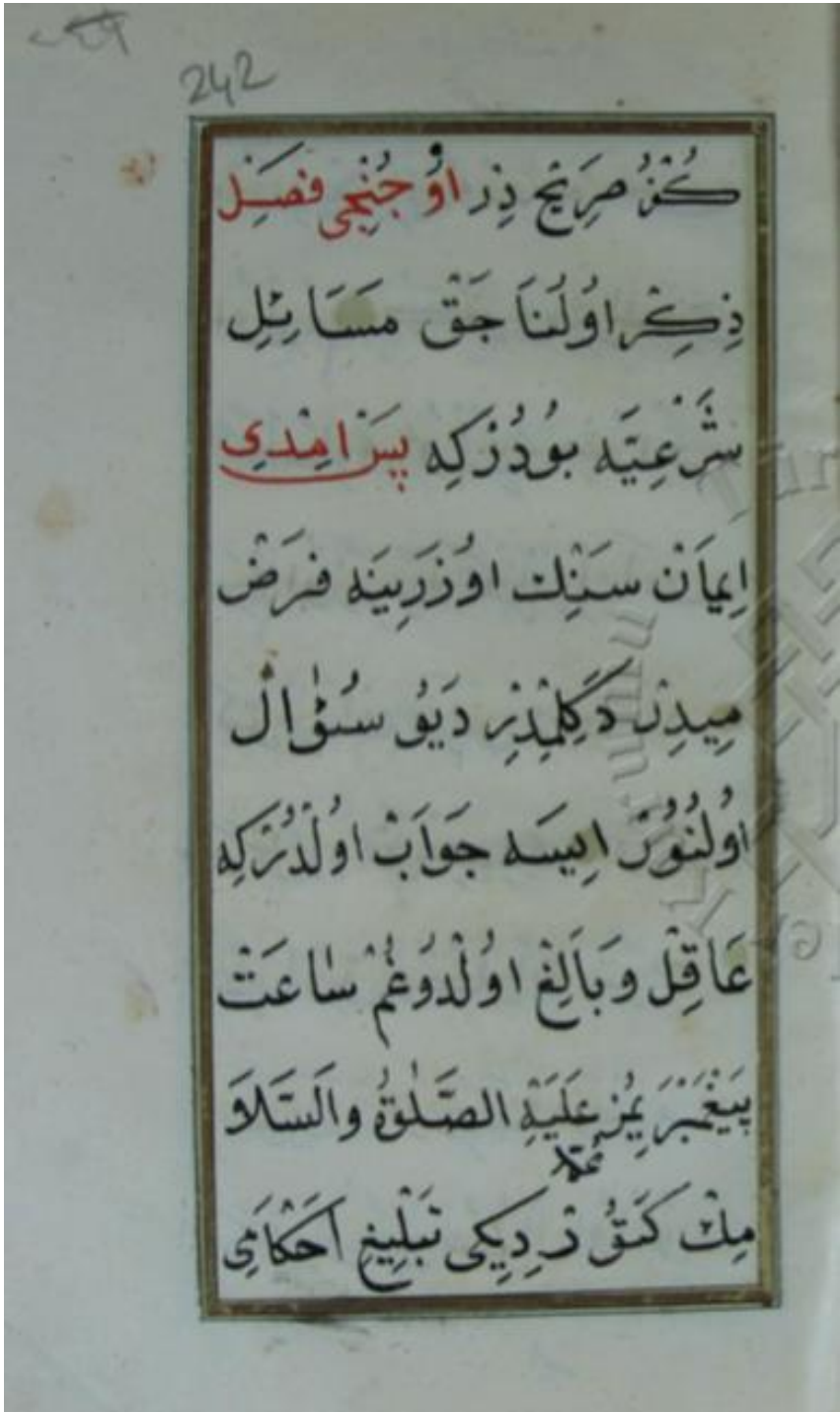
اُولُوْرْدِيُوْ • اَكْرَبْنَدَانِ كُفْرٍ وَشِرْكِ

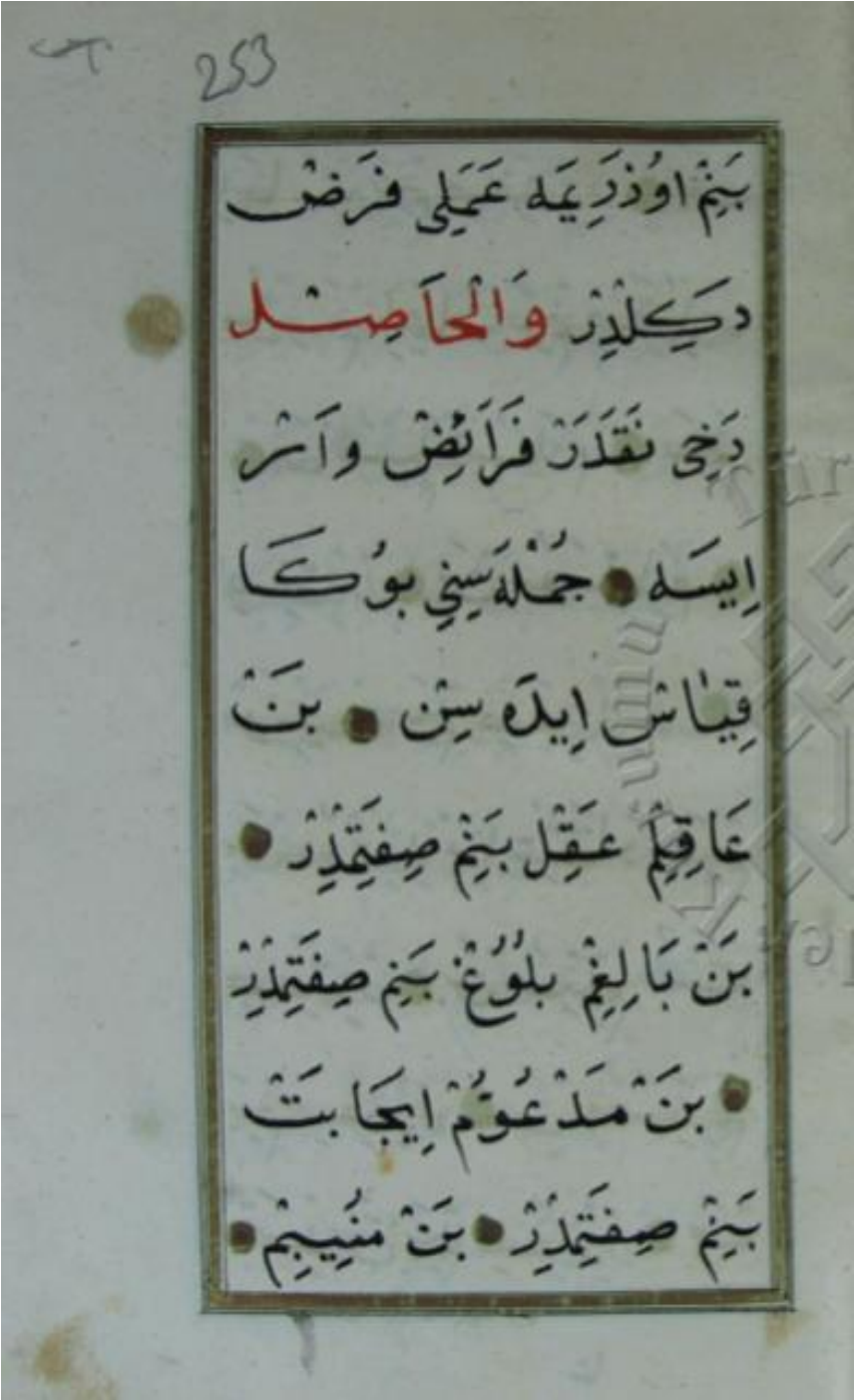
صَادِرِ اُولُوْرْدِيُوْ دِيْنِ كِسْرَه كُفْرِكِ

وَقُوْعِنْدَه شَكِّ اِيْمَانِ اُولُوْرْدِيُوْ خُسْرَه

47

255

• رَاجِحِمْ رَاجَا بَيْتِمْ صِفْتِمْدِرْ •

بَنْ خَائِفِمْ خَوْفِ بَيْتِمْ صِفْتِمْدِرْ

• بَنْ خَائِشِمْ خَشُوْعِ بَيْتِمْ

صِفْتِمْدِرْ • بَنْ مُتَوَكِّكِلِمْ تَوَكَّلْ

بَيْتِمْ صِفْتِمْدِرْ • بَنْ فَقِيْرِمْ

فَقِيْرِ بَيْتِمْ صِفْتِمْدِرْ • بَنْ فَقِيْرِمْ

فَقِيْرِ بَيْتِمْ صِفْتِمْدِرْ **دَرْدُ بَيْتِ**

فَصِيْلِ اِيْمَانِهْ مُتَعَلِقِ مُوَعِظَهْ

بِيَانِ اِيْدَارِ **پَسِ اِمْدِي**

261

بَارِي تَعَالَى إِنَّكَ شَرِّتَنَدَف

حِفْظِ اِيْدُوْب • سَلَامَتِ

دَارِيْنَ اِحْسَانِ اِيْدِيْكَ

اُمِيْن • يَا رَبِّ الْعَالَمِيْنَ

بِسْمِ نَبِيِّ فَصِيْلِ اِنْسَانِ اَوْلُب

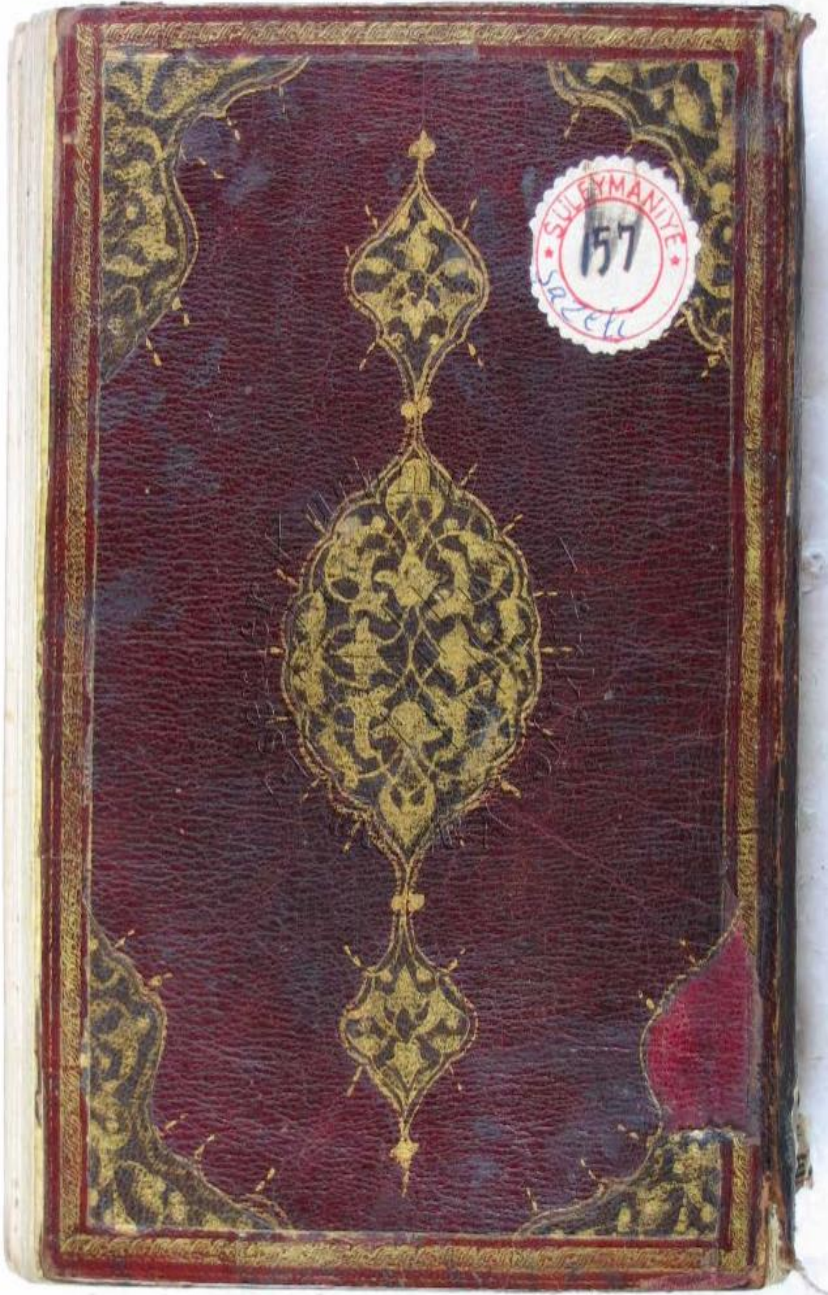
قَبْرِ دَفِيْنِ اَوْلْدُ قَدْ نَصْرَكَ

سُؤَالِ اَوْلْنَا جَقْ مَسَائِلِكْ

اِحْمَالِ اَوْزْرَةِ • مَعْنَا لَرْحِيْ

بِيَانِ اِيْدَارِ • مَرْتَبِمْ اَللّٰهُ تَعَالَى

Tenvir-i Kulûb (Kalplerin Aydınlatılması) adıyla Abdurrahmani'd-Darir tarafından H 1177 (M 1763/1764) yılında halkın anlayacağı bir dille İslam'a iman konusunda yazılan bu eser, beş bölüm hâlinde düzenlenmiştir. Beş yüzden fazla meseleye yer verilen eserin ilk bölümünde imanın yenilenmesi konusu işlenmiştir. İkinci bölüm milletin dini, İslam ve imanla ilgili meseleler, üçüncü bölüm iman ile amel arasındaki fark, dördüncü bölüm imanla ilgili öğütler ve beşinci bölüm insan öldükten sonra kabre konduğunda sorulacak meseleler hakkındadır.

Bu kısa eserde Hz. Âdem'in yaratılışı, imanın ve İslam'ın şartları, bazı ilmihal bilgileri, fetvalar, öğütler, kabir ve ahiret hayatı hakkında bilgiler ve bir müminin nasıl davranması gerektiğine dair ilginç değerlendirmeler bulacaksınız.

ISBN: 978-625-367-457-1